108 భద్రాచల రామదాసు కీర్తనలు – తాత్పర్య విశేషాలతో

- రచన ఆచార్య తాడేపల్లి పతంజలి .

- రచన పూర్తయిన తేది 19- 05 -25

మనవి

(దోష రహితంగా, ప్రామాణికంగా ఉంటాయని భావించి , ఈ రామదాసు కీర్తనల పాఠాలు సంగీత కళానిధి నేదునూరి కృష్ణమూర్తి గారి https://bhadrachalaramadasu.com/ramadasu-nkm-108-keerthanalu/ వెబ్సైట్ నుంచి గ్రహించాను. వారికి కృతజ్ఞతలు.

ఈ కీర్తనల తాత్పర్య విశేషాలు నేను శ్రీరామానుగ్రహముతో సమకూర్చాను. ఎక్కడయినా అచ్చు తప్పులు, అన్వయ దోషాలు నా కన్నుగప్పి ఉంటే పాఠకులు తెలియ చేస్తే వినమ్రతతో సవరించుకొంటాను. – ఆచార్య తాడేపల్లి పతంజలి

అకారాదిగా ఇందులో ఉన్న 108 కీర్తనలు వరుసగా

1. అంతా రామమయం

పల్లవి:

అంతా రామమయం బీ జగమంతా రామమయం ||

చరణములు :

1. అంతరంగమున ఆత్మారాముడ నంతరూపముల వింతలు సలుపగ 1 సోమసూర్యులును సురలు తారలును ఆమహాంబుధులు అవనీజంబులు

2. అండాండంబులు పిండాండంబులు బ్రహ్మాండంబులు బ్రహ్మలు మొదలుగ | నదులు వనంబులు నానా మృగములు విదిత కర్మములు వేద శాస్త్రములు

||

3. అష్టదిక్కులును ఆదిశేషుడును అష్టవసువులును అరిషడ్వర్గము ధీరుడు భద్రాద్రి రామదాసుని కోరిక లొసగెడు తారక నామము

విశ్లేషణ

పల్లవి

అంతా రామమయంబీ జగమంతా రామమయం

అర్థం

ఈ జగత్తంతా శ్రీరామమయం. ఎటు చూసిన రాముని తత్వమే దర్శనమిస్తుంది. భక్తి దృష్టిలో ఈ విశ్వంలో రాముడిని కానరాని చోటెక్కడా లేదు.

చరణం 1

అంతరంగమున ఆత్మారాముడ నంతరూపముల వింతలు సలుపగ

సోమసూర్యులును సురలు తారలును ఆమహాంబుధులు అవనీజంబులు

అర్థం

మన అంతరంగంలో ఆత్మగా వెలసే రాముడు అనేక రూపాలలో విచిత్రములు చూపిస్తాడు. చందమామ, సూర్యుడు, దేవతలు, నక్షత్రాలు, మహాసముద్రాలు, భూమండలం — ఇవన్నీ రాముని మహత్తును వ్యక్తీకరించే రూపాలే.

విశేషాలు

- ఆత్మారాముడు అనే పదం రాముడు భక్తుల హృదయాలలో అంతర్యామిగా ఉన్నాడనే భావాన్ని సూచిస్తుంది.

- జగత్తులోని ప్రకృతి తత్త్వాలు (సూర్యుడు, చంద్రుడు, భూమి, సముద్రం) అన్నీ రాముని మహత్యాన్ని తెలియజేస్తాయి.

- రాముడు సృష్టి కర్త, సృష్టిలో ఉన్న ప్రతి వస్తువులో ఆయన వర్ధిల్లుతాడు.

చరణం 2

అండాండంబులు పిండాండంబులు బ్రహ్మాండంబులు బ్రహ్మలు మొదలుగ

నదులు వనంబులు నానా మృగములు విదిత కర్మములు వేద శాస్త్రములు

అర్థం

ఈ బ్రహ్మాండంలో ఉన్న అనేక విభిన్న జగత్తులు, సృజనాత్మక శక్తులు, అండాలు — అన్నీ రాముని వల్లే ఉద్భవించాయి. నదులు, అరణ్యాలు, అనేక జీవరాశులు, గుణకర్మాలు, వేదాలు, శాస్త్రాలు — ఇవన్నీ రాముని ఉనికి వల్లే కొనసాగుతున్నాయి.

విశేషాలు

- అండాండం, పిండాండం, బ్రహ్మాండం అనే పదాలు సృష్టిలోని వివిధ స్థాయిలను సూచిస్తాయి.
- వేదాలు, శాస్త్రాలు కూడా రాముని మహత్తును వివరిస్తాయి.
- జగత్తులోని అన్ని జీవరాశులు, వాటి కర్మఫలాలు అన్నీ రాముడి లీలామయమే.

అండాండం, పిండాండం, బ్రహ్మాండం — వివరణ

భారతీయ తత్వశాస్త్రంలో సృష్టి తత్వాన్ని వివిధ స్థాయిలుగా వర్గీకరించడానికి అండాండం, పిండాండం, బ్రహ్మాండం అనే మూడు కీలక పదాలను ఉపయోగిస్తారు. ఇవి సృష్టి యొక్క విభిన్న స్థాయిలను సూచిస్తాయి.

---

1. అండాండం

అండం + ఆండం = అండాండం

ఇది సూక్ష్మ జగత్తును సూచిస్తుంది.

ప్రతి జీవి తన అంతర్ముఖ ప్రపంచాన్ని కలిగి ఉంటుంది.

సూక్ష్మ శరీర స్థాయిలో ఉన్న శక్తులను, తత్త్వాలను సూచిస్తుంది.

ఉదాహరణ

- మనిషి మానసిక స్థాయి
- సూక్ష్మ శరీర శక్తులు
- జీవుల జీవిత విధానం

---

2. పిండాండం

పిండం (Individual Body) + ఆండం (Universe) = పిండాండం

ఇది వ్యక్తిగత శరీరానికి సంబంధించిన స్థాయి.

భౌతికంగా మనకు అనుభవంలో వచ్చే ప్రపంచాన్ని సూచిస్తుంది.

వ్యక్తిగత జీవన వ్యాప్తిని తెలియజేస్తుంది.

ఉదాహరణ

- మనిషి శరీరం
- ప్రతి వ్యక్తి తన అనుభవ ప్రపంచంలో బంధించబడటం
- భౌతిక జీవితం (ప్రాపంచిక దృష్టి)

---

3. బ్రహ్మాండం (Brahmāṇḍaṁ)

బ్రహ్మ (Supreme, Universe) + అండం (Egg) = బ్రహ్మాండం

ఇది సమస్త విశ్వాన్ని సూచిస్తుంది.

ఈ విశ్వం పరమాత్మ యొక్క మహత్తర సృష్టి.

సకల భౌతిక, ఆధ్యాత్మిక లోకాల సమాహారాన్ని తెలియజేస్తుంది.

ఉదాహరణ

- విశ్వం మొత్తం
- గ్రహాలు, నక్షత్రాలు, గాలాక్సీలు
- సకల జీవరాశులు, ప్రకృతి, అంతరిక్షం

సంపూర్ణ వివరణ

అండాండం — సూక్ష్మ ప్రపంచం (వ్యక్తిగత ఆత్మ స్థాయి)

పిండాండం — వ్యక్తిగత శరీర స్థాయి (భౌతిక జీవితం)

బ్రహ్మాండం — సమస్త జగత్తు (ప్రపంచ సృష్టి)

ఈ మూడు స్థాయిలను సాధన ద్వారా అర్థం చేసుకుంటే, మనం భౌతిక మరియు ఆధ్యాత్మిక లోకాల మధ్య ఉన్న సంబంధాన్ని గ్రహించగలుగుతాము.

"యథా పిండే తథా బ్రహ్మాండే" — అంటే "మనం లోపల ఏవిధంగా ఉన్నామో, బయట కూడా అదే ప్రతిబింబిస్తుంది". ఇది వేదాంత తాత్విక సత్యం.

చరణం 3

అష్టదిక్కులును ఆదిశేషుడును అష్టవసువులును అరిషడ్వర్గము

ధీరుడు భద్రాద్రి రామదాసుని కోరిక లొసగెడు తారక నామము

అర్థం

ఎనిమిది దిక్కులు, ఆదిశేషుడు, ఎనిమిది వసువులు, ఆరు రకాల మనోవికారాలు అన్నీ రాముని సృష్టిలో భాగమే. భద్రాచల రామదాసు కోరిక తీర్చే దివ్య తారక నామమే రామనామం.

విశేషాలు

- అష్టదిక్కులు (8 దిక్కులు) — దిక్పాలకులు, ప్రకృతి నియంత్రణ.
- ఆదిశేషుడు — రాముడి సేవకుడు, భక్తికి ప్రతీక.
- అష్టవసువులు — ప్రకృతి యొక్క ఎనిమిది మూలాధార శక్తులు.
- అరిషడ్వర్గాలు — మనిషిని కట్టిపడేసే ఆరు శత్రువులు (కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యాలు).
- తారక నామము — రామనామం ఎలాంటి దుఃఖాలను పోగొట్టి మోక్షం అందిస్తుంది.

సారాంశం

ఈ కీర్తన ద్వారా భద్రాచల రామదాసు "సర్వం రామమయం" అనే తాత్విక భావాన్ని ప్రబోధిస్తున్నారు. ఈ జగత్తులో ఏది చూసినా, ఏది అనుభవించినా అది రాముని అనుగ్రహమే. ఏదైనా స్థూలంగా లేదా సూక్ష్మంగా చూసినా అందులో రాముడే ఉన్నాడు.

భక్తికి ప్రాముఖ్యత

ఈ కీర్తన భక్తిలో తడిసి ముద్దైనది. భక్తులకు రామునిపై నమ్మకాన్ని పెంపొందించే మహత్తర గీతం.

"రాముడు అన్నింట్లో ఉన్నాడు, అతడే సర్వస్వం" అనే తాత్విక భావాన్ని సులభంగా, హృద్యంగా వ్యక్తీకరించిన గొప్ప కీర్తన ఇది.

---

02. అదిగో భద్రాద్రి అదిగోభద్రాద్రి గౌతమి ఇదిగో చూడండి.

చరణములు: 1. ముదముతో సీతా ముదిత లక్ష్మణుడు కలసి కొలువుగా రఘుపతి యుండెడి ||అదిగో భద్రాద్రి||

2. చారుస్వర్ణ ప్రాకారగోపుర ద్వారములతో సుందరమై యుండెడి ||అదిగో భద్రాద్రి||

3. అనుపమానమై అతిసుందరమై తనరుచక్రమది ధగధగ మెరిసెడి ||అదిగో భద్రాద్రి||

4. కలియుగమందున గలవై కుంఠము అలరుచున్నది నయముగ మ్రొక్కుడి ||అదిగో భద్రాద్రి||

5. శ్రీకరముగ నిల రామదాసుని ప్రాకటముగ బ్రోచే ప్రభువాసము ||అదిగో భద్రాద్రి||.

ఈ కీర్తన భద్రాచల రామాలయ మహిమను కీర్తిస్తూ, భక్తులను భద్రాచల దర్శనానికి ఆహ్వానిస్తుంది. భద్రాచల రామదాసు భక్తికి రాముడు ప్రసన్నుడై ఇక్కడ కొలువై ఉన్నాడని ఈ పాటలో ప్రస్తావన ఉంది.

అదిగో భద్రాద్రి గౌతమి ఇదిగో చూడండి → భద్రాచలం గోదావరి తీరాన ఉందని చూడండి.

చరణములు:

1. ముదముతో సీతా ముదిత లక్ష్మణుడు కలసి కొలువుగా రఘుపతి యుండెడి
   → సీతాదేవి, లక్ష్మణుడు కలిసి సంతోషంగా ఉండే రాముడు అక్కడ కొలువైనాడు.
2. చారుస్వర్ణ ప్రాకారగోపుర ద్వారములతో సుందరమై యుండెడి
   → అద్భుతమైన బంగారు గోపురాలు, గోడలతో ఎంతో అందంగా ఉంది.
3. అనుపమానమై అతిసుందరమై తనరుచక్రమది ధగధగ మెరిసెడి
   → అసాధారణంగా, ఎంతో అందంగా మెరిసిపోతూ కనువిందు చేస్తోంది.
4. కలియుగమందున గలవై కుంఠము అలరుచున్నది నయముగ మ్రొక్కుడి
   → కలియుగంలో మోక్షప్రాప్తికి మార్గముగా వైకుంఠముగా వెలుగొందుతోంది, అందరూ భక్తిపూర్వకంగా నమస్కరించండి.
5. శ్రీకరముగ నిల రామదాసుని ప్రాకటముగ బ్రోచే ప్రభువాసము
   → భద్రాచలం రామదాసు భక్తికి ప్రతీకగా, భక్తులను రక్షించే రాముడి ఆలయం.

---

03. అబ్బబ్బ దెబ్బలకు

పల్లవి:

అబ్బబ్బ దెబ్బలకు తాళలేనురా

రామప్పా గొబ్బున నన్నాదుకోరా||అబ్బబ్బ||

అనుపల్లవి:

మేలు సేయగా లేనంటి గదరా మేల్ చేసితి ఇంకేమి భయమంటి గదరా

చరణములు :

1. పరులకొక్క రువ్వ ఈలేదు గదరా పరమాత్మ నీపాదములు నమ్మినానురా కొరడాలు తీసుక కొట్టిరి గదరా హరనుతా గోవింద హరి తాళలేనురా

2. ఆత్మలోపల నిన్ను నెరనమ్మినానురా శరణాగతత్రాణ బిరుదేమైనదిరా శరధి బంధించిన శౌర్యమెక్కడరా రాక్షససంహార రక్షింపవేరా

3. రామభద్రాద్రి శ్రీరామ రామా నీ నామమెప్పుడు భజియించితి గదరా రామదాసు నిటుల జేయించితేరా.

తాత్పర్య విశేషాలు:

పల్లవి:

అబ్బబ్బ దెబ్బలకు తాళలేనురా రామప్పా గొబ్బున నన్నాదుకోరా||అబ్బబ్బ||

- తాత్పర్యం: అయ్యో అయ్యో! ఈ దెబ్బలను నేను తట్టుకోలేను రామయ్య! త్వరగా వచ్చి నన్ను ఆదుకో!
- విశేషం: ఈ పల్లవి భక్త రామదాసు అనుభవిస్తున్న బాధను, ఆయన యొక్క ఆర్తిని తెలియజేస్తుంది. ఆయన రాముని అత్యంత ఆప్యాయంగా "రామప్పా" అని సంబోధిస్తూ, వెంటనే వచ్చి సహాయం చేయమని వేడుకుంటున్నాడు. "గొబ్బున" అంటే త్వరగా అని అర్థం.

అనుపల్లవి:

మేలు సేయగా లేనంటి గదరా మేల్ చేసితి ఇంకేమి భయమంటి గదరా

- తాత్పర్యం: మంచి చేయలేనన్నావు కదా! కానీ మంచి చేశావు, ఇక నాకు భయం ఏమిటన్నావు కదా!
- విశేషం: ఈ అనుపల్లవి రామదాసు యొక్క విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తుంది. బహుశా గతంలో రాముడు ఆయనకు సహాయం చేయలేనని చెప్పి ఉండవచ్చు, కానీ తర్వాత సహాయం చేశాడు. దానిని గుర్తు చేస్తూ, ఇప్పుడు కూడా రాముడు తప్పకుండా ఆదుకుంటాడని ఆయన నమ్ముతున్నాడు. "ఇంకేమి భయమంటి గదరా" అనే మాటలు రాముని అభయాన్ని సూచిస్తాయి.

చరణములు :

1. పరులకొక్క రువ్వ ఈలేదు గదరా పరమాత్మ నీపాదములు నమ్మినానురా కొరడాలు తీసుక కొట్టిరి గదరా హరనుతా గోవింద హరి తాళలేనురా

- తాత్పర్యం: పరాయి వారి కోసం ఒక్క రూపాయి కూడా నేను తీసుకోలేదు కదా, ఓ పరమాత్మా! నీ పాదాలను నమ్ముకున్నాను కదా! కొరడాలు తీసుకుని కొట్టారు కదా! శివునిచే కొనియాడబడే ఓ గోవిందా, హరీ! నేను తట్టుకోలేను రామా!
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తన నిర్దోషిత్వాన్ని నిరూపించుకుంటున్నాడు. తాను ప్రభుత్వ ధనాన్ని దుర్వినియోగం చేయలేదని, కేవలం రాముని సేవ కోసమే ఖర్చు చేశానని చెబుతున్నాడు. ఆయన రాముని "హరనుతా" (శివునిచే స్తుతించబడేవాడు), "గోవింద", "హరి" అని సంబోధిస్తూ తన బాధను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. కొరడాల దెబ్బలకు తట్టుకోలేకపోతున్నానని ఆవేదన చెందుతున్నాడు.

---

2. ఆత్మలోపల నిన్ను నెరనమ్మినానురా శరణాగతత్రాణ బిరుదేమైనదిరా శరధి బంధించిన శౌర్యమెక్కడరా రాక్షససంహార రక్షింపవేరా

- తాత్పర్యం: నా మనస్సులో నిన్ను పూర్తిగా నమ్మాను రామా! శరణు వేడిన వారిని రక్షించే బిరుదు నీకు ఉన్నది కదా! సముద్రాన్ని బంధించిన నీ పరాక్రమం ఎక్కడ ఉంది? రాక్షసులను సంహరించిన వాడా, నన్ను రక్షించు!
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. శరణాగతులను రక్షించడం ఆయన బిరుదు అని, సముద్రాన్ని బంధించిన ఆయన శౌర్యం అమోఘమని కొనియాడుతున్నాడు. రాక్షసులను సంహరించిన శక్తిమంతుడైన రాముడు ఇప్పుడు తనను కూడా ఈ బాధల నుండి రక్షించాలని వేడుకుంటున్నాడు.

---

3. రామభద్రాద్రి శ్రీరామ రామా నీ నామమెప్పుడు భజియించితి గదరా రామదాసు నిటుల జేయించితేరా.

- తాత్పర్యం: భద్రాచలంలోని ఓ శ్రీరామ! రామా! నీ నామాన్ని ఎల్లప్పుడూ భజించాను కదా! నీ దాసుడైన నన్ను ఇలా చేయిస్తావా?
- విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తన నిరంతర భక్తిని గుర్తు చేస్తున్నాడు. ఆయన ఎల్లప్పుడూ రామ నామ జపంలో ఉండేవాడని చెబుతున్నాడు. ఇంతటి భక్తుడైన తనను ఇలా బాధలకు గురిచేయడం రామునికి తగునా అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది ఆయన యొక్క నిస్సహాయతను మరియు రామునిపై ఉన్న గాఢమైన ప్రేమను తెలియజేస్తుంది.

---

4. అబ్బబ్బ రామనామం

పల్లవి:

అబ్బబ్బ రామనామ మత్యద్భుతం

గొబ్బున ఏ భాగ్యశాలి కబ్బునో రామ నామం

చరణములు :

1. సారహీన సంసార సాగర మీదే నామం పారద్రోలు మున్నూటరు వది పాపజాలం చేరి పంచేంద్రియములన్ని చేరక పోద్రోలు నామం ఘోరమైన యమదూతల కొట్టెడు నామం

2. దినదినము జిహ్వాకింపై తియ్యగ నుండే నామం ధనకనక వస్తువులు దయసేయు నామం అనలు కొనలు నెక్కను శమాభివృద్ధి సేయు నామం తనువును రెండనుచు మదిని తలపించు నామం

3. ముక్కంటి సతికి శాశ్వత ముక్తినిచ్చే రామ నామం ఎక్కువైన వాల్మీకికి ఎప్పుడనుష్ఠానం ఒక్కసారి రామాయంటే ఓం భూస్వాహా పాపములన్ని మ్రొక్కి రెండు మారులంటే మోక్షమిచ్చే రామ నామం ||

అబ్బబ్బ |

4. దబ్బరాడు మన్మథుని దవుల నుంచు రామ నామం గొబ్బున మోహపాశముల గోసేటి నామం మబ్బుదూది కొండవంటి మై బుట్టిన పాపములన్ని అబ్బ! మిణుగురు వలె గొల్చునా రామ నామం

5. కామక్రోధలోభమోహ గర్వమడచే రామనామం స్వామి భద్రాద్రీశుని తోడి సద్గతి నామం నేమముతో బలికితేను నిత్య మోక్ష పదవి నామం రామదాసు నేలినట్టి - శ్రీరామ నామం

పల్లవి:

అబ్బబ్బ రామనామ మత్యద్భుతం

గొబ్బున ఏ భాగ్యశాలి కబ్బునో రామ నామం

తాత్పర్యం:

రామనామం అనేది చాలా అద్భుతమైనదిగా రచయిత పేర్కొంటున్నాడు. ఈ నామాన్ని జపించే అదృష్టవంతుడెవరు? అంటే, నామస్మరణ వల్ల కలిగే ఫలితాలను ఆలోచిస్తే, ఈ భాగ్యం సాధించడమే గొప్ప విషయం అంటున్నారు.

చరణం 1:

సారహీన సంసార సాగర మీదే నామం

పారద్రోలు మున్నూటరు వది పాపజాలం

చేరి పంచేంద్రియములన్ని చేరక పోద్రోలు నామం

ఘోరమైన యమదూతల కొట్టెడు నామం

తాత్పర్యం:

ఈ సంసారమనే అర్థశూన్యమైన సముద్రాన్ని దాటడానికి రామనామమే ఓ నావ. ఇది నూరు రకాల పాపాలను పారద్రోలుతుంది. మన పంచేంద్రియాలు చేసే పాపకర్మలను ఈ నామం అడ్డుకుంటుంది. మరణానంతరంలో వచ్చే యమదూతల భయంకరతనూ పోగొట్టగలది.

చరణం 2:

దినదినము జిహ్వకింపై తియ్యగ నుండే నామం

ధనకనక వస్తువులు దయసేయు నామం

అనలు కొనలు నెక్కను శమాభివృద్ధి సేయు నామం

తనువును రెండనుచు మదిని తలపించు నామం

తాత్పర్యం:

ప్రతిరోజూ మన జిహ్వపై తియ్యగా ఉండే రామనామం, ధన-ధాన్యాల గురించి దయనీయమైన జీవితం ఇవ్వగలదు. ఇది మనలో శమం (శాంతి) పెంచుతుంది. రామనామం వల్ల మన దేహానుభూతి (అహంకారం) తగ్గి, పరమాత్మను తలపించే స్థితికి చేరతాం.

చరణం 3:

ముక్కంటి సతికి శాశ్వత ముక్తినిచ్చే రామ నామం

ఎక్కువైన వాల్మీకికి ఎప్పుడనుష్ఠానం

ఒక్కసారి రామాయంటే ఓం భూస్వాహా

పాపములన్ని మ్రొక్కి రెండు మారులంటే మోక్షమిచ్చే రామ నామం

తాత్పర్యం:

ముక్కంటి (శివుడు) భార్యకు (పార్వతీ దేవికి) కూడా రామనామం శాశ్వత ముక్తిని ఇచ్చింది. వాల్మీకి మహర్షి వంటి పాపాత్ముడికీ ఇది పరిష్కారం. ఒక్కసారి "రామ" అనే నామాన్ని ఉచ్ఛరించటమే ఓం భూస్వాహా అనే వేదోక్తి శక్తిని కలిగిస్తుంది. రెండుసార్లు చెప్పినా మోక్షాన్ని ప్రసాదించగలదు.

చరణం 4:

దబ్బరాడు మన్మథుని దవుల నుంచు రామ నామం

గొబ్బున మోహపాశముల గోసేటి నామం

మబ్బుదూది కొండవంటి మై బుట్టిన పాపములన్ని

అబ్బ! మిణుగురు వలె గొల్చునా రామ నామం

తాత్పర్యం:

మన్మథుడు చేసిన మాయాజాలం నుంచీ ఈ నామం మిమ్మల్ని కాపాడుతుంది. మోహపాశాలను తొలగిస్తుంది. కొండంత పెద్ద పాపాలున్నా, అవి మబ్బులా కరిగిపోతూ మిణుగురులా ఆవిరైపోతాయి.

చరణం 5:

కామక్రోధలోభమోహ గర్వమడచే రామనామం

స్వామి భద్రాద్రీశుని తోడి సద్గతి నామం

నేమముతో బలికితేను నిత్య మోక్ష పదవి నామం

రామదాసు నేలినట్టి - శ్రీరామ నామం

తాత్పర్యం:

ఈ రామనామం మనిషిలోని కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, అహంకారాల్ని తొలగిస్తుంది. భద్రాచల స్వామి రామునితో కలిసి ఈ నామం మనకు సద్గతిని అందిస్తుంది. నిశ్చయంగా, భక్తితో పాడితే ఈ నామం నిత్య మోక్షాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. ఇది భద్రాచల రామదాసు గారి జీవితంలోని సారాంశంగా నిలుస్తుంది.

భద్రాచల రామదాసు గారి రామభక్తి సారాన్ని వ్యక్తపరచే మరొక రత్నం ఈ కీర్తన —— "అమ్మా నను బ్రోవవే". ఇది ఒక ఆర్త నినాదం, ఒక భక్తుని ప్రాణవాయువు లాంటి పిలుపు. ఈ కీర్తనలో రాముని భార్య అయిన సీతాదేవిని “అమ్మా”గా సంబోధిస్తూ, రాముని దగ్గర భక్తుని పతిత స్థితిని వివరించి దయ కోరటం ప్రధానాంశం. ఇప్పుడు ఈ కీర్తనలోని ప్రతి భాగానికి తాత్పర్యం చూద్దాం:

పల్లవి:

05.అమ్మా నను బ్రోవవే

రఘు రాముని కొమ్మా నను బ్రోవవే మా

తాత్పర్యం:

సీతాదేవిని 'అమ్మా' అని పిలుస్తూ, తనను కాపాడమంటున్నాడు. రఘుకుల రాముని ప్రియతమ అయిన నీవు, నీ దయతో నన్ను ఆదుకోమంటూ వేడుకుంటున్నాడు.

అనుపల్లవి:

అమ్మా నను బ్రోవవే

సమ్మతితో మా యమ్మ వనుచు నిను నెమ్మది గొలిచెద

తాత్పర్యం:

"నీ అంగీకారంతో, నిన్ను మా తల్లిగా ఒప్పుకొని, నిన్ను శాంతితో ఆరాధిస్తున్నాను. దయచేసి నన్ను కాపాడు" అని అంటున్నాడు. భక్తి, వినయం, ప్రార్థన — ఇవన్నీ ఇందులో కనిపిస్తున్నాయి.

చరణం 1:

కన్నతల్లి నీవు కనుగొని

నా పాటు విన్నప మొనరించి వేగమే విభునితో

తాత్పర్యం:

నీవే నిజమైన తల్లి. నన్ను కనుగొని (గమనించి), నా బాధను రామునికి విన్నవించు. వెంటనే నా రక్షణ కోసం విన్నపము చేయమంటున్నాడు. ఇది భక్తుని ఆత్మార్థతను చూపుతుంది.

చరణం 2:

ఉల్లములోన మీ ఉభయుల నెరనమ్మి

ఎల్లవేళల వేడి వేసారితి నిపుడు

తాత్పర్యం:

నా మనసులో మీరు ఇద్దరూ (రాముడు, సీతాదేవి) శరణ్యులనే నమ్మకంతో, ఎప్పుడూ మీరు నన్ను కాపాడతారని ఆశతో వేడి వేస్తున్నాను. ఇక అయినా మీరు శరణు ఇచ్చే సమయం వచ్చింది అని అర్థం.

చరణం 3:

చలము మాని భద్ర శైల రామదాసుని

అలసట బెట్టక - ఆదరించి

తాత్పర్యం:

రామదాసు గాని చేసిన తప్పులను మాన్పించి, పంతము మాని ఇక ఈ సేవకుని అలసటను తేలిక చేయి. అతడిని ఆదరించి కాపాడమంటూ అమ్మను ప్రార్థిస్తున్నాడు.

మొత్తం భావం:

ఈ కీర్తన రామదాసు గారి "తల్లి శరణం" అనే భావనను బలంగా వ్యక్తపరుస్తుంది. భగవంతుని వద్దకు చేరాలంటే తల్లి సీతామాత అనుగ్రహమే కావాలి అనే ఆత్మనిబద్ధత ఇందులో ప్రతిఫలిస్తుంది.

6."అయ్యయ్యో నీవంటి"

ఈ కీర్తనలో భద్రాచల రామదాసు గారు తన మనోవ్యధను, భగవంతునిపై కలిగిన బాధను కూడా ఎంతో ఆర్తంగా, భక్తిరసంతో వ్యక్తం చేస్తారు. ఇది ఒక వేదన, ప్రశ్న, తలదించుకునే భక్తి, అన్నీ కలిసిన అనిర్వచనీయమైన ప్రదర్శన. ఇప్పుడు ఈ కీర్తనకు తాత్పర్యంతో కూడిన విశ్లేషణ చూద్దాం:

పల్లవి:

అయ్యయ్యో నీవంటి - అన్యాయ దైవము నెయ్యడ గాననయ్యా శ్రీరామయ్య

తాత్పర్యం:

"ఓ రామా! నీలాంటి దేవుడు ఇలా అన్యాయంగా ప్రవర్తిస్తాడా?" అని ఆవేదనతో ప్రశ్నిస్తున్నాడు. తన పరిస్థితిని బట్టి, రాముని మౌనాన్ని అన్యాయంగా అనిపించుకుంటున్నాడు.

అనుపల్లవి:

ఇయ్యడ నేను - కుయ్యాడిన పలుకవు

అయ్యయ్యో యేమందునయ్యా రామచంద్ర

తాత్పర్యం:

"ఇక్కడ నేను ఏడుస్తున్నా, దుఃఖిస్తున్నా —— కానీ నువ్వు ఒక్క మాట కూడా పలకవు. ఈ నీ నిశ్శబ్దానికి అర్థం ఏమిటి రామా?" అని విచారంగా ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుని ఆక్రోశంగా చెప్పవచ్చు —— కానీ ఇది ప్రేమతో కూడిన వ్యాకులత.

చరణం 1:

ఎంతని వేడుదు ఎంతని పాడుదు

నెంతని దూరుదు నేమి సేతు

రామ సుంతైన గాని - అంతరంగ మదేమో వింత

కరుగదు ఎంతో వేడి నందులకైన

|| అయ్యయ్యో ||

తాత్పర్యం:

"ఎంతగా వేడుకుంటాను, ఎన్ని పాటలు పాడుతాను, నిన్ను ఎంతగా తలచుకుంటాను. అయినా నువ్వు నన్ను దూరం

చేస్తావా?

రామా, నీవే నా సొంతమనుకుంటున్నా. కానీ నా మనసు లోపల ఎలాంటి దోషముందో తెలుసు —— అది నీకు అర్థమవుతుంది కానీ నన్ను మన్నించవా? నీది వింత గొలుపు అంతరంగం".

చరణం 2:

శరణన్న జనముల బిర బిర బ్రోచేటి

బిరుదు గలిగిన యట్టి దొరవని నే

నీ మరుగు జొచ్చినందు

కరమర జేయుట పరువే

కరుణింప బరువే హరి హరి

|| అయ్యయ్యో ||

తాత్పర్యం:

"నీ శరణు కోరే జనులందరికీ బ్రతుకును కాపాడతావు అనే మంచి పేరున్నదిగా... అయినా నన్ను నీవు నిర్లక్ష్యం చేయడమేంటి?

నీ తలుపు (శరణు) కొట్టిన నాకు తలుపు తెరవకపోవడం నీ పరువుకే తాకిడి. దయచేయడం నీ ధర్మం. ఎందుకలా ఆలస్యం చేస్తున్నావు రామా?"

ఇది రాముని కరుణను పిలిచే మరో చిగురింత.

చరణం 3:

కామిత మందార కలుష విదూర

తామస మేలరా తాళ జాలను రా

మోము జూప వదేమి

స్వామి భద్రాచల రామదాసుని

ప్రేమ రయమున నేలుము

|| అయ్యయ్యో ||

తాత్పర్యం:

"ప్రార్థించే వారికి కల్పవృక్షం వంటి దేవుడవు కదా... పాపాలను తొలగించే పవిత్రుడు కదా...

తామసపు అంధకారాన్ని తొలగించు —— నన్ను కూడా కృపతో చూడవయ్యా. భద్రాచల రామదాసుని ప్రేమగా వేగంగా రక్షించు.

---

7. అయ్యయ్యో నే నేరనైతిని

అయ్యయ్యో నే నేరనైతిని ఆది నారాయణుని తెలియనైతిని

అనుపల్లవి:

వెయ్యారు జన్మల వెతలజెందితి గాని

చయ్యన పద్ధతి- సాధించలేనైతి

చరణములు :

1|| అయ్యయ్యో ||

మోసమేమని తలచి యందు దోష వాసనల తగిలి నే విందు

ఆశపాశములను నరసిప్రోచి ముందు వాసిగ వైరాగ్య - వాసన గననైతి ||

అయ్యయ్యో ||

2. మూడు మేలని నమ్మి యుంటి నిరు మూడు శత్రుల - గూడి యుంటి మూడు రెండు గూర్చి మూటి కెక్కువయైన కూటస్థ నొడయని - కూడగ లేనైతి

|| అయ్యయ్యో ||

3. బంధములను ద్రుంచి వేసి భద్ర గిరి రాఘవుని గలిసి సదయుడై నెల కొన్న రాఘవుని స్థిరముగా పోషించ నైతి

పల్లవి:

|| అయ్యయ్యో ||

తాత్పర్యం

భద్రాచల రామదాసు గారి లోతైన ఆత్మపరిశీలన, పశ్చాత్తాపాలను ఈ కీర్తన అద్భుతంగా ప్రతిబింబిస్తుంది. ఇది ఒక భక్తుని హృదయార్ద్రతతో కూడిన గీతం.

ఇప్పుడు ఈ కీర్తనకు తాత్పర్యం చూద్దాం:

పల్లవి:

అయ్యయ్యో నే నేరనైతిని

ఆది నారాయణుని తెలియనైతిని

తాత్పర్యం:

"ఓ రామా! నన్ను క్షమించు. నేనో పాపిని. నేను ఆది నారాయణుడైన నిన్ను గుర్తించలేకపోయాను, తలచలేకపోయాను"

అనుపల్లవి:

వెయ్యారు జన్మల వెతల జెందితి గాని

చయ్యన సద్గతి సాధించలేనైతి

తాత్పర్యం:

ఎన్నో జన్మల బాధలను అనుభవించినా, ఇంకా నిజమైన మోక్షాన్ని పొందలేకపోయాను. నీవు లేకపోతే ఈ పతిత స్థితి నుంచి వేగంగాబయట పడలేను

చరణం 1:

మోసమేమని తలచి యందు

దోష వాసనల తగిలి నే విందు

ఆశపాశములను నరసి ప్రోచి

ముందు వాసి గ వైరాగ్య వాసన గననైతి

తాత్పర్యం:

"ఈ లోకమే నిజం, మాయ లేనిది అని అనుకుని... దురాశలు, పాపాల వాసనలో బతికాను.

భోగాల పట్ల ఆశ పెంచుకుంటూ, నిజమైన వైరాగ్యం వైపు నడవలేకపోయాను."

చరణం 2:

మూడు మేలని నమ్మి యుంటి నిరు

మూడు రెండు గూర్చి-మూటి

కెక్కువయిన కూటస్థునొడయని - కూడగలేనైతి

మూడు శత్రుల గూడి యుంటి

- తాత్పర్యం:

  1. "మూడు మేలని నమ్మి యుంటి న్" = త్రిగుణాలు (సత్త్వ, రజస్, తమస్)
- గీత 14వ అధ్యాయం లో —— త్రిగుణాలు మానవ జీవితాన్ని నియంత్రిస్తున్నాయని చెప్పబడింది. వాటిని మేలుగా నమ్మినవాడు నిజమైన స్వాతంత్ర్యాన్ని పొందలేడు.కాని నేను నమ్మాను.
- మూడు మేలని నమ్మి యుంటి న్ = త్రిగుణాలను మేలని నేను నమ్మి ఉన్నాను. ఇరు మూడు అనగా ఆరుతో (1. కామము, 2. క్రోధము, 3. లోభము, 4. మోహము, 5. మదము, 6. మాత్సర్యము) మరో రెండు కలిపాను. కా కా అనే రెండు అక్షరాలను కలిపాను. (కావాలి, కావాలి అనే పదాలలో మొదటగా వచ్చే కా అనే అక్షరాలు. రెండు 'కా' లను గలది కాకి అని పేరు.)
- మూడింటికి ఎక్కువయిన అనగా త్రిగుణాలకు (సత్త్వ, రజస్, తమస్) అతీతుడవయిన కూటస్థుడవయిన (1. పాంచభౌతిక శరీరంలో జీవుడిని నడిపించే వాడు.2. ఏ కాలంలోనూ మారకుండా ఉండే మూల ప్రకృతి.3. పరమాత్మ. కూటేన నిశ్చలత్వేన తిష్ఠతీతి కూటస్థః ఏ వికారాలూ లేక నిశ్చలంగా ఉండే ఆత్మ) నిన్ను , నా ఒడయని (= స్వామిని) కూడగ లేనయితి కలువలేక పోయాను. నీలో నేను కలువలేకపోయాను.

  ఇప్పటికి కూడా మూడు శత్రుల గూడి యుంటి. ముగ్గురు శత్రువులతో కలిసి ఉన్నాను. కామము, క్రోధము, మరియు లోభము అను మూడు శత్రువులతో కలిసి ఉన్నాను. (భగవద్గీత 16 వ అధ్యాయం 21 వశ్లోకం)

చరణం 3:

బంధములను ద్రుంచి వేసి

భద్రగిరి రాఘవుని గలిసి

సదయుడై నెలకొన్న రాఘవుని

స్థిరముగా పోషించలేనైతి

తాత్పర్యం:

"ఈ లోక బంధాలను విడిచి, భద్రాచల రాఘవుని చేరుకోవాల్సింది.

ఆయన కృపతో నాకు స్థిరమైన దారి దొరికేది.

కానీ దురదృష్టవశాత్తు నేను ఆ స్థితిని స్థిరముగా నిలబెట్టుకోలేకపోయాను."

మొత్తం భావం:

ఈ కీర్తన రామదాసు గారి పశ్చాత్తాపభరితమైన ఆత్మబోధ.

- తన జీవితంలో ఏం కోల్పోయాడో,
- ఏం చేయాలో చేయలేకపోయిన బాధ,
- చివరికి రాముడిని చేరకపోతే తన జీవితం వృధా అన్న భావన – ఇవన్నీ ఈ కీర్తనలో అద్భుతంగా వ్యక్తమవుతాయి.

8. ఆదరణలేని

పల్లవి:

ఆదరణ లేని నీనామ మంత్రజప మద్రిజేమని చేసెరారామ

ఆదరణలేని||

అనుపల్లవి:

అదె నీకు నామీద ముద మొప్ప దయయున్న నదితెలిసి మాట్లాడరా రామా

||ఆదరణలేని||

చరణములు:

1. పరమ ద్రోహివి నిన్ను పతితపావనుడని ప్రహ్లాదుడెటుదలచెను రామ పరమపావని సీతనడవి కంపిన పాపకర్మునకు దయవచ్చునా రామ

||ఆదరణలేని|

2. పరబ్రహ్మమని పరమేష్టి యేరీతి ప్రస్తుతిజేసేనురా పరసతియనక ఇలను భంగపరచిన వానివరలక్ష్మి ఎటుమెచ్చెరా రామా ||ఆదరణలేని||

3. ఎన్నగాశబరి ఎంగిలి భక్షణముచేసినట్టి వ్యభిచారి వీవు నిన్ను నమ్మగరాదు నినుదైవమన రాదు నిజము నామాటలు రామా

||ఆదరణలేని||

4. ముద్దు మోమిటు జూపి ముదమొప్ప రక్షించు భద్రాద్రి పరిపాలకా వద్దురా కృపనేలు రామదాసుని మీదవైరమా చలమా రామ

||ఆదరణలేని||

పల్లవి

ఆదరణలేని నీనామ మంత్రజప మద్రిజేమని చేసెరా రామ

తాత్పర్యం:

హే రామా! నీ నామాన్ని నేను మంత్రంగా జపించినా నీవు ఆదరించలేదు. పార్వతి (అద్రిజ) కూడా ఇదే నామాన్ని మంత్రంగా జపించింది కదా! ఆమే చేసిన మంత్రజపం గొప్పదైతే, నా జపం ఎందుకు వ్యర్థమైంది?

అనుపల్లవి

అదె నీకు నామీద ముదమొప్ప దయయున్న నది తెలుసి మాట్లాడరా రామా

తాత్పర్యం:

నీకు నాపై ప్రేమే లేకపోతే, నీవు దయగలవాడవని వినిపిస్తే అది అబద్ధమా? ఈ సంగతి తెలిసి, నా పాపాల్ని మన్నించి నాతో మాటాడవా రామా?

చరణం 1

పరమద్రోహివి నిన్ను పతితపావనుడని ప్రహ్లాదుడు ఎటుదలచెను రామ

పరమపావని సీతనడవి కంపిన పాపకర్మునకు దయవచ్చునా రామ

తాత్పర్యం:

ఓ రామా! నువ్వు పరమద్రోహివి. అయినా ప్రహ్లాదుడు నిన్ను పతితపావనుడివని విశ్వసించాడు. పరమపవిత్రురాలివయిన సీతను అడవికి పంపిన నీవు నాపై ఎందుకు కృప చూపగలవు?

చరణం 2

పరబ్రహ్మమని పరమేష్టియే రీతి ప్రస్తుతి చేసెనురా

పరసతియనక ఇలను భంగపరచిన వాని వరలక్ష్మి ఎటు మెచ్చెరా రామా

తాత్పర్యం:

ఓ రామా! బ్రహ్మ నిన్ను పరమాత్మగా ప్రకటించాడు.. పరస్త్రీ పాతివ్రత్యాన్ని చెరిచి ఇంటి శాంతిని భంగం చేసిన పాపివి. (పార్వతి కోరిక మేరకు విష్ణువు మాయ రూపం ధరించి బృంద పాతివ్రత్యాన్ని చెడగొట్టాడు.) అలాంటి నిన్ను వరలక్ష్మి (సీత) ఎలా మెచ్చుకొంది?

చరణం 3

ఎన్నగాశబరి ఎంగిలిభక్షణము చేసినట్టి వ్యభిచారి వీవు

నిన్ను నమ్మగరాదు నినుదైవమను రాదు నిజము నామాటలు రామా

తాత్పర్యం:

రామా ! శబరి దగ్గర ఎంగిలి పండ్లు తిన్న వ్యభిచారివి.(క్రమము తప్పినవాడివి) నిన్ను నమ్మరాదు నినుదైవమని చెప్ప రాదు. నామాటలు నిజము.

చరణం 4

ముద్దు మోమిటు జూపి ముదమొప్ప రక్షించు భద్రాద్రి పరిపాలకా

వద్దురా కృపనేలురామదాసుని మీదవైరమా చలమా రామ

ఓ భద్రాద్రి పరిపాలకా! ముద్దుగా నీ ముఖము చూపి, ప్రేమ చూపించి, నన్ను రక్షించు.— నీవు రామదాసునిపై వైరాన్ని పట్టుకున్నావా? పంతమా రామా?

ఈ కీర్తన ఒక నిందాస్తుతి రూపాన్ని ధరించింది — భక్తుడు తనను తాను తక్కువచేసుకుంటూ, రాముని తనను ఆదరించనందుకు అసహనంతో, వ్యంగ్యంగా రాముని నీతి, కృపను ప్రశ్నిస్తున్నాడు.

9. ఆనందమానందమాయెను

పల్లవి:

ఆనందమానందమాయెను శ్రీ

జానకీపతి స్మరణ సేయగాను

అనుపల్లవి:

ఆర్యులకృపమాకు గల్గెను

ఇప్పుడిరవై ఏడింటనున్న పరమాత్ము జూడగానె

చరణములు:

1. పరమ భక్తి శ్రద్ధ గలిగెను బహు దురితజాలమ్ములెల్ల తొలగెను పటు రాగద్వేషములెల్లా వీడెను అట్టె రాజయోగంబున రాజు చూడగా ||ఆనంద||

2. పూర్వపుణ్యము లొనగూడెను శ్రీపార్వతీ జపమంత్ర మీడెను పూర్వకృతిని కనపడెను పరమ పావనమైన శ్రీహరిపాదసేవ గల్గెనేడు ||ఆనంద||

3. రామభక్తుల జేరగల్గెను ఇతర కామములెల్ల వీడగల్గెను పర భామలపై భ్రాంతి తొలగెను మేము పరుల దోషములెన్న ఎదురాడము ఆనంద||

4. భద్రాద్రిస్వామి మాకు దైవము వేఱు క్షుద్రదేవతలను తలంపము దా-రిద్ర్యములెల్ల మదినెంచము భద్ర గిరి రామదాసునేలు పరమదయాళుడుగల్గె||ఆనంద||

ఆనందమానందమాయెను కీర్తన భద్రాచల రామదాసు రచించిన అత్యంత ప్రసిద్ధమైన కీర్తనలలో ఒకటి. ఈ కీర్తనలో, రామదాసు శ్రీరాముని నామస్మరణ చేయడం వల్ల కలిగే ఆనందాన్ని, భక్తిని, మరియు ఆధ్యాత్మిక అనుభూతులను వివరిస్తున్నారు.

పల్లవి:

ఆనందమానందమాయెను శ్రీ జానకీపతి స్మరణ సేయగాను

భావం: సీతాదేవి భర్త అయిన శ్రీరాముని స్మరించడం వల్ల నాకు గొప్ప ఆనందం కలుగుతోంది.

అనుపల్లవి:

ఆర్యుల కృప మాకు గల్గెను ఇప్పుడిరవై ఏడింటనున్న పరమాత్ము జూడగానె

భావం: గొప్పవారి (ఆర్యుల) దయ మాకు లభించింది. ఇరవై ఏడు సంవత్సరాల వయస్సులో ఉన్నప్పటికీ, నేను పరమాత్ముని (శ్రీరాముని) చూడగలిగాను. ఇక్కడ 'ఇరవై ఏడింటనున్న' అనేది రామదాసు తన జీవితంలోని ఒకానొక ప్రత్యేకమైన కాలాన్ని సూచిస్తుంది, బహుశా ఆయనకు భగవంతుని సాక్షాత్కారం కలిగిన సమయం కావచ్చు.

చరణములు:

1. పరమ భక్తి శ్రద్ధ గలిగెను బహు దురితజాలమ్ములెల్ల తొలగెను పటు రాగద్వేషములెల్లా వీడెను అట్టి రాజయోగంబున రాజు చూడగా

భావం: శ్రీరాముని స్మరించడం వల్ల నాకు గొప్ప భక్తి మరియు శ్రద్ధ కలిగాయి. అనేక పాపాల సముదాయం తొలగిపోయింది. బలమైన రాగద్వేషాలు వెంటనే విడిచిపోయాయి. రాజయోగం ద్వారా ఒక రాజును చూసినంతటి ఆనందం కలిగింది. ఇక్కడ రాజయోగం అనేది అత్యున్నతమైన ఆధ్యాత్మిక స్థితిని సూచిస్తుంది.

2. పూర్వపుణ్యము లొనగూడెను శ్రీపార్వతీ జపమంత్ర మీడెను పూర్వకృతిని కనపడెను పరమ పావనమైన శ్రీహరిపాదసేవ గల్గెనేడు

భావం: నా పూర్వజన్మల పుణ్యఫలం లభించింది. శ్రీపార్వతీదేవి జపించిన మంత్రం నాకు స్ఫురించింది. నా పూర్వ కర్మల ఫలితంగా, పరమ పవిత్రుడైన శ్రీహరి యొక్క పాదసేవ ఈరోజు నాకు లభించింది.

3. రామభక్తుల జేరగల్గెను ఇతర కామములెల్ల వీడగల్గెను పర భామలపై భ్రాంతి తొలగెను మేము పరుల దోషములెన్న ఎదురాడము

భావం: నేను రామభక్తులను చేరుకోగలిగాను. ఇతర కోరికలన్నీ నన్ను విడిచిపోయాయి. పరాయి స్త్రీల పట్ల ఉన్న మోహం తొలగిపోయింది. మేము ఇతరుల తప్పులను ఎత్తి చూపడానికి ప్రయత్నించము.

4. భద్రాద్రిస్వామి మాకు దైవము వేఱ క్షుద్రదేవతలను తలంపము దారిద్ర్యములెల్ల మదినెంచము భద్ర గిరి రామదాసునేలు పరమదయాళుడుగల్గె

భావం: భద్రాద్రి రాముడే మాకు దైవం. మేము ఇతర చిన్న దేవతలను తలచుకోము. దారిద్ర్యం గురించి మేము మనస్సులో చింతించము. భద్రగిరి రాముడు, దయాళువు అయిన పరమాత్ముడు, రామదాసును ఎల్లప్పుడూ రక్షిస్తాడు.

ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క అచంచలమైన రామభక్తిని, ఆయన పొందిన ఆధ్యాత్మిక ఆనందాన్ని మరియు శ్రీరామునిపై ఆయనకున్న పూర్తి విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఇది భక్తులకు స్ఫూర్తినిచ్చే ఒక అద్భుతమైన కీర్తన.

10. ఆనబెట్టితినని

పల్లవి:

ఆనబెట్టితినని ఆయాన పడవద్దు రామచంద్ర-భానువంశ తిలక బతిమాలు కొనియెద రామచంద్ర || ఆన ||

అనుపల్లవి:

తామసింపక నన్ను ఇత్తరి కృపజూడు రామచంద్ర తడయక మీ తల్లి దండ్రి ఆనదీరె || ఆన ||రామచంద్ర

చరణములు :

1. సేవకునిగ జేసి చేయపట్టి రక్షించు రామచంద్ర చెలువుగ సీతాదేవి ఆనదీరె రామచంద్ర|| ఆన ||

2. కోరిక దయజేసి కొదువలు దీర్చునో రామచంద్ర కొమరొప్ప మీ కులగురువానదీరె రామచంద్ర || ఆన ||

3. నెనరుంచి నా మీద నిరతము బ్రోవుము రామచంద్ర వినయముగా సౌమిత్రి యాన వీరెనయ్యా రామచంద్ర || ఆన ||

4. వేడుక మీరగ వేగ రక్షింపుమీ రామచంద్ర జోడుగ భరత శత్రుఘ్నులానదీరె రామచంద్ర|| ఆన ||

5. జంటగ మీవెంట బంటుగనేలుము రామచంద్ర తంటలేక మీ వంటి ఆనదీరె రామచంద్ర|| ఆన ||

6. ఆదరింపుము నన్ను అడియేన్ దాసుడ రామచంద్ర వాదేల రామదాసుని బ్రోవుమింక శ్రీరామచంద్ర || ఆన ||

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి:

ఆనబెట్టితినని ఆయాన పడవద్దు రామచంద్ర:

ఓ రామచంద్రా! నేను నీకు ప్రమాణం చేస్తున్నాను, దయచేసి నన్ను విడిచిపెట్టవద్దు.

విశేషం:

రామదాసు తన భక్తిని, ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. రామునిపై తనకున్న దృఢమైన నమ్మకాన్ని, ఆయనను విడిచి ఉండలేననే ఆర్తిని తెలియజేస్తున్నాడు. "ఆయాన పడవద్దు" అనే మాటల్లో దీనత్వం, వేడుకోలు కనిపిస్తున్నాయి.

భానువంశ తిలక బతిమాలు కొనియెద రామచంద్ర:

సూర్యవంశానికి తిలకమైన ఓ రామచంద్రా! నిన్ను బతిమాలుకుంటున్నాను.

తాత్పర్య విశేషం:

రాముని యొక్క గొప్ప వంశాన్ని గుర్తు చేస్తూ, ఆయన గొప్పతనాన్ని కొనియాడుతున్నాడు. "బతిమాలు కొనియెద" అనే మాట ఆయన యొక్క నిస్సహాయతను, రాముని దయ కోసం ఎదురుచూపును తెలియజేస్తుంది.

అనుపల్లవి:

తామసింపక నన్ను ఇత్తరి కృపజూడు రామచంద్ర:

ఆలస్యం చేయకుండా ఈ సమయంలో నాపై దయ చూపించు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

రామదాసు తక్షణమే రాముని అనుగ్రహం కోసం వేడుకుంటున్నాడు. తన కష్టాలు ఎక్కువయ్యాయని, ఇక ఆలస్యం చేయవద్దని ఆర్తిగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. "ఇత్తరి" అంటే "ఈ సమయంలో" అని అర్థం.

తడయక మీ తల్లి దండ్రి ఆనదీరె రామచంద్ర:

ఆలస్యం చేయకుండా మీ తల్లిదండ్రుల ఆజ్ఞను నెరవేర్చు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

రాముడు తన తల్లిదండ్రుల మాట వినే పుత్రుడని గుర్తు చేస్తూ, వారి ఆనతి మేరకు తనను రక్షించమని పరోక్షంగా వేడుకుంటున్నాడు. ఇది రాముని ధర్మబద్ధతను సూచిస్తుంది.

చరణములు:

సేవకునిగ జేసి చేయపట్టి రక్షించు రామచంద్ర:

నన్ను నీ సేవకునిగా స్వీకరించి, నా చేయి పట్టుకొని రక్షించు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

రామదాసు రామునికి దాసుడిగా ఉండటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు. "చేయిపట్టి రక్షించు" అనే మాటల్లో సంరక్షణ, అభయం కోరుతున్నాడు.

చెలువుగ సీతాదేవి ఆనదీరె రామచంద్ర:

అందమైన సీతాదేవి ఆనతిని నెరవేర్చు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

సీతాదేవి దయగల తల్లి వంటిదని, ఆమె మాట విని తనను రక్షిస్తావని ఆశిస్తున్నాడు. సీతమ్మవారి కరుణను గుర్తు చేస్తున్నాడు.

కోరిక దయజేసి కొదువలు దీర్చునో రామచంద్ర:

నా కోరికను దయతో తీర్చి, నా లోటుపాట్లను తొలగించు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

రామదాసు తన భౌతిక, ఆధ్యాత్మిక అవసరాలను తీర్చమని రాముని వేడుకుంటున్నాడు. "కొదువలు" అంటే "లోటులు, కష్టాలు" అని అర్థం.

కొమరొప్ప మీ కులగురువానదీరె రామచంద్ర:

అందమైన మీ కుల గురువుల ఆజ్ఞను నెరవేర్చు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

తన వంశ గురువుల మాటను శిరసావహించే రాముని స్వభావాన్ని గుర్తు చేస్తూ, వారి ఆశీస్సులతో తనను అనుగ్రహించమని కోరుతున్నాడు.

నెనరుంచి నా మీద నిరతము బ్రోవుము రామచంద్ర:

ప్రేమతో నాపై దయ ఉంచి నిరంతరం నన్ను రక్షించు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

రాముని కరుణ, ప్రేమ శాశ్వతమైనవని నమ్ముతూ, ఎల్లప్పుడూ తనను కాపాడమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. "నెనరుంచి" అంటే "ప్రేమతో, దయతో" అని అర్థం.

వినయముగా సౌమిత్రి యాన వీరెనయ్యా రామచంద్ర:

వినయంగా లక్ష్మణుని ఆజ్ఞను నెరవేర్చు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

రామునికి అత్యంత ప్రియమైన తమ్ముడు లక్ష్మణుని మాటను మన్నించి తనను రక్షిస్తావని ఆశిస్తున్నాడు. లక్ష్మణుని యొక్క భక్తిని గుర్తు చేస్తున్నాడు.

వేడుక మీరగ వేగ రక్షింపుమీ రామచంద్ర:

సంతోషంగా, త్వరగా నన్ను రక్షించు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

రాముడు సంతోషంగా తనను ఆదుకోవాలని, ఇక ఆలస్యం చేయకుండా వెంటనే రక్షించాలని వేడుకుంటున్నాడు.

జోడుగ భరత శత్రుఘ్నులానదీరె రామచంద్ర:

తోడుగా ఉన్న భరత, శత్రుఘ్నుల ఆజ్ఞను నెరవేర్చు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

రాముని సోదరులైన భరత, శత్రుఘ్నుల యొక్క ప్రేమ, ఆత్మీయతను గుర్తు చేస్తూ, వారి మాటను విని తనను కాపాడమని కోరుతున్నాడు.

జంటగ మీవెంట బంటుగనేలుము రామచంద్ర:

నన్ను నీతో పాటు ఒక సేవకునిగా ఉంచుకో, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

రాముని సన్నిధిలో సేవకుడిగా ఉండటమే తన జీవిత ధన్యత అని భావిస్తున్నాడు. నిరంతరం రాముని సేవలో తరించాలని కోరుకుంటున్నాడు.

తంటలేక మీ వంటి ఆనదీరె రామచంద్ర:

ఎటువంటి ఇబ్బంది లేకుండా నీ వంటి వారి ఆజ్ఞను నెరవేర్చు, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

గొప్పవారు, ధర్మాత్ములైన వారి ఆజ్ఞలను శిరసావహించడం రాముని స్వభావమని గుర్తు చేస్తున్నాడు. "మీ వంటి" అంటే "నీలాంటి గొప్పవారు" అని అర్థం.

ఆదరింపుము నన్ను అడియేన్ దాసుడ రామచంద్ర:

నన్ను ఆదరించు, నేను నీ దాసుడిని, ఓ రామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

తనను రాముడు ఆదరించాలని, అక్కున చేర్చుకోవాలని వేడుకుంటున్నాడు.

తన దాస్య భావాన్ని మరోసారి వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "అడియేన్" అంటే "నేను" అని అర్థం (ఇది తమిళ పదం, భక్తి సంప్రదాయంలో తరచుగా ఉపయోగిస్తారు).

వాదేల రామదాసుని బ్రోవుమింక శ్రీరామచంద్ర:

ఇక వాదన ఎందుకు, రామదాసును రక్షించు, శ్రీరామచంద్రా!

తాత్పర్య విశేషం:

తనను రక్షించడానికి ఇక ఎటువంటి కారణాలు వెతకవద్దని, వెంటనే కరుణించమని రాముని వేడుకుంటున్నాడు. "వాదేల"

అంటే "వాదన ఎందుకు?" అని అర్థం.

ఇది రామదాసు యొక్క ఆర్తిని, నిరీక్షణను తెలియజేస్తుంది.

11. ఆశపుట్టెనే శ్రీరాములతో

ఆశపుట్టెనే శ్రీరాములతో ఆహా! పుట్టనైతిని రఘు రాములతో అయ్యో ! పుట్టనైతిని శ్రీరాములతో పుట్టి సేవలు జేయనైతిని || ||

చరణములు :

1. దశరథ నందనుడై దాశరథి రాములు వశముగ బాలురతో వరదుడై యాడంగ వనజ నాభునకు నే భక్తుడనై భయ భక్తి ప్రేమలతోడ శ్రీరామ రామ

2. నకల సేవలు నలుపుచు మురియుచు అకట! నల్గురతో నాడు కొందును గద అయోధ్యా నగరిలో గజమునెక్కి అచ్యుతుడు వెడలి రాగాను

3. నాట్యమాడుచు నను రక్షింపు మందును విశ్వామిత్రుని వెంట పోగా నే పోదును జనకుడు హరికీ జానకిని పెండ్లి సేయగా వారిద్దరికి నెత్తి బియ్యము నే దెత్తును

4. అమ్మకు హరికి నాకులు మడిచి ఇత్తును నరులార ! ఇతడే నారాయణుడని దాటుదును మనలను రక్షించే మాధవుడు వచ్చెనందును మన గతి ముందు ఏమందును

5. ప్రభు దశరథుని నే బ్రతిమాలుదును గద కైకేయిని నే గాదందును గద రాములకై పోరి - రాజ్యమిత్తును గద ప్రభువై యేలగ పనులు జేతును గద

6. అడవికి పోగా నంటి పోదు గద గుహునితో గూడుక కూడి మురియుడు గద నిలిచి దానవుల నెత్తి కొడుదు గద ఖర యుద్ధంబున గౌగలింతును గద

7. కనక మృగము రాగా గాంత తెమ్మంటే హా నిర్దయులారా అయ్యో పోతిరే ఆ మృగము దెచ్చి - అమ్మకిత్తును గద హరిని నేను బోవలదందును గద

తాత్పర్యం:

పల్లవి

ఆశపుట్టెనే శ్రీరాములతో ఆహా! పుట్టనైతిని రఘు రాములతో అయ్యో ! పుట్టనైతిని శ్రీరాములతో పుట్టి సేవలు జేయనైతిని || ||

శ్రీరామునితో నాకు స్నేహం చేయాలని ఆశ కలుగుతోంది! ఆహా! రఘురామునితో కలిసి ఉండలేకపోయానని బాధగా ఉంది. అయ్యో! శ్రీరామునితో కలిసి పుట్టి ఆయనకు సేవలు చేసుకోలేకపోయానని అనిపిస్తోంది.

చరణం 1:

దశరథ నందనుడై దాశరథి రాములు వశముగ బాలురతో వరదుడై యాడంగ వనజ నాభునకు నే భక్తుడనై భయ భక్తి ప్రేమలతోడ శ్రీరామ రామ ||ఆ||

దశరథుని కుమారుడైన రాముడు చిన్న పిల్లలతో కలిసి ఆడుకుంటూ ఉంటే చూడాలని ఉంది. ఆ కమలనాభుడైన శ్రీరామునికి నేను భక్తుడనై భయంతో, భక్తితో, ప్రేమతో "శ్రీరామ రామ" అని కొలుస్తూ ఉండాలని ఉంది. ఆయన దయాళువు, అందరి కోరికలు తీర్చేవాడు.

చరణం 2:

సకల సేవలు సలుపుచు మురియుచు అకట! నల్గురతో నాడు కొందును గద అయోధ్యా నగరిలో గజమునెక్కి అచ్యుతుడు వెడలి రాగాను

అన్ని రకాల సేవలు చేస్తూ ఆనందించాలని ఉంది. అయ్యో! అయోధ్య నగరంలో నలుగురు సోదరులతో కలిసి ఆడుకునే భాగ్యం నాకు కలగలేదు. శ్రీరాముడు ఏనుగుపై ఊరేగుతూ ఉంటే చూడాలని ఉంది.

చరణం 3:

నాట్యమాడుచు సను రక్షింపు మందును విశ్వామిత్రుని వెంట పోగా నే పోదును జనకుడు హరికీ జానకిని పెండ్లి సేయగా వారిద్దరికి నెత్తి బియ్యము నే దెత్తును ||ఆ||

రాముడు విశ్వామిత్రుని వెంట వెళ్తుంటే, ఆయన ముందు నాట్యం చేస్తూ "రక్షించు" అని వేడుకోవాలని ఉంది. జనకుడు సీతారాముల కళ్యాణం చేస్తుంటే, వారిద్దరికీ తలపై బియ్యం పోసే అదృష్టం నాకు కలగాలని ఉంది.

చరణం 4:

అమ్మకు హరికి నాకులు మడిచి ఇత్తును నరులార ! ఇతడే నారాయణుడని దాటుదును మనలను రక్షించే మాధవుడు వచ్చెనందును మన గతి ముందు ఏమందును

సీతమ్మకు మరియు శ్రీరామునికి తమలపాకులు మడిచి ఇవ్వాలని ఉంది. ఓ మానవులారా! ఈ రాముడే నారాయణుడు అని గట్టిగా చెప్పాలని ఉంది. మనల్ని రక్షించే మాధవుడు వచ్చాడని అందరికీ తెలియజేయాలని ఉంది. ఇక ముందు మనకు ఎలాంటి భయం ఉండదని చెప్పాలని ఉంది.

చరణం 5:

ప్రభు దశరథుని నే బ్రతిమాలుదును గద కైకేయిని నే గాదందును గద రాములకై పోరి - రాజ్యమిత్తును గద ప్రభువై యేలగ పనులు జేతును గద

దశరథ మహారాజును బతిమాలి, కైకేయి మాట వినవద్దని చెప్పాలని ఉంది. రాముని కోసం పోరాడి, ఆయనకు రాజ్యాన్ని తిరిగి ఇప్పించాలని ఉంది. ఆయన ప్రభువై పరిపాలించేలా అన్ని పనులు చేయాలని ఉంది.

చరణం 6:

అడవికి పోగా నంటి పోదు గద గుహునితో గూడుక కూడి మురియుదు గద నిలిచి దానవుల నెత్తి కొడుదు గద ఖర యుద్ధంబున గౌగలింతును గద

రాముడు అడవికి వెళ్తుంటే ఆయన వెంట వెళ్లాలని ఉంది. గుహునితో కలిసి ఆనందించాలని ఉంది. రాక్షసులను ఎదురించి పోరాడాలని ఉంది. ఖరునితో యుద్ధం చేసి అతన్ని ఓడించి రాముని కౌగలించుకోవాలని ఉంది.

చరణం 7:

కనక మృగము రాగా గాంత తెమ్మంటే హా నిర్దయులారా అయ్యో పోతిరే ఆ మృగము దెచ్చి - అమ్మకిత్తును గద హరిని నేను బోవలదందును గద

బంగారు లేడి రాగా సీతమ్మ దానిని తీసుకురమ్మంటే, ఓ దయలేనివారలారా! అయ్యో! మీరు వెళ్ళిపోయారే అని బాధపడాలని ఉంది. ఆ లేడిని తెచ్చి అమ్మకు ఇవ్వాలని ఉంది. రాముని నేను వెళ్లనివ్వనని చెప్పాలని ఉంది.

12. ఇక్ష్వాకుకులతిలకా

పల్లవి:

ఇక్ష్వాకుకులతిలకా ఇకనైనా పలుకవు రామచంద్రా నన్ను రక్షింపకున్నను రక్షకులెవరయ్య రామచంద్రా

చరణములు :

1. చుట్టు ప్రాకారము సొంపుగ జేయిస్తి రామచంద్రా ఆ ప్రాకారమునకు బట్టే పదివేల వరహాలు రామచంద్రా || ఇక్ష్వాకు ||

2. భరతునకు జేయిస్తి పచ్చల పతకము రామచంద్రా ఆ పతకమునకు బట్టి పదివేల వరహాలు రామచంద్రా || ఇక్ష్వాకు ||

3. శత్రుఘ్నునకు నేను జేయిస్తి మొలత్రాడు రామచంద్రా ఆ మొలత్రాటికి బట్టే పదివేల మొహరీలు రామచంద్రా

" ఇక్ష్వాకు ||

4. లక్ష్మణునకు జేయిస్తి ముత్యాల పతకము రామచంద్రా ఆ పతకమునకు బట్టే పదివేల వరహాలు రామచంద్రా

|| ఇక్ష్వాకు ||

5. సీతమ్మకు జేయిస్తి చింతాకు పతకము రామచంద్రా ఆ పతకమునకు బట్టి పదివేల వరహాలు రామచంద్రా

|| ఇక్ష్వాకు |||

|| ఇక్ష్వాకు ||

6. కలికి తురాయి నీకు పొలుపుగ జేయిస్తి రామచంద్రా నీవు కులుకుచు తిరిగేవు ఎవరబ్బ సొమ్మని రామచంద్రా

7. మీ తండ్రి దశరథ మహారాజు పెట్టెనా రామచంద్రా లేక మీమామ ఆ జనక మహారాజు పంపెనా రామచంద్రా

|| ఇక్ష్వాకు ||

8. అబ్బా తిట్టితినని ఆయాస పడవద్దు రామచంద్రా దెబ్బలకోర్వక అబ్బా తిట్టితినయ్య రామచంద్రా

|| ఇక్ష్వాకు ||

9. భక్తులందరినీ పరిపాలించెడి శ్రీరామచంద్రా నీవు క్షేమముగ శ్రీరామదాసునినేలుము రామచంద్రా

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి:

ఇక్ష్వాకుకులతిలకా ఇకనైనా పలుకవు రామచంద్రా నన్ను రక్షింపకున్నను రక్షకులెవరయ్య రామచంద్రా|| ఇక్ష్వాకు ||

తాత్పర్యం: ఓ ఇక్ష్వాకు వంశంలో శ్రేష్ఠుడవైన రామచంద్రా! ఇంకనైనా పలుకవా? నన్ను నీవు రక్షించకపోతే, ఇక నాకు రక్షకులు ఎవరుంటారు?

విశేషాలు: రామదాసు తన ఆవేదనను, ఆర్తిని ఇక్కడ వ్యక్తం చేస్తున్నారు. ఇక్ష్వాకు వంశం యొక్క గొప్పతనాన్ని గుర్తు చేస్తూ, రాముని యొక్క బాధ్యతను ఆయనకు తెలియజేస్తున్నారు. తనను కాపాడే దిక్కు రాముడే అని నమ్ముతూ, ఆయన స్పందన కోసం ఎదురు చూస్తున్నారు.

చరణం 1:

చుట్టు ప్రాకారము సొంపుగ జేయిస్తి రామచంద్రా ఆ ప్రాకారమునకు బట్టే పదివేల వరహాలు రామచంద్రా || ఇక్ష్వాకు ||

తాత్పర్యం: ఓ రామచంద్రా! చుట్టూ అందమైన ప్రాకారాన్ని నిర్మించాను. ఆ ప్రాకారం కోసం పదివేల వరహాలు ఖర్చు అయ్యాయి.

విశేషాలు: రామదాసు ఆలయ నిర్మాణం కోసం తాను చేసిన కృషిని వివరిస్తున్నారు. ప్రాకారం యొక్క సౌందర్యాన్ని, దాని నిర్మాణానికి అయిన వ్యయాన్ని రామునికి తెలియజేస్తున్నారు.

వరహా అనేది ఒకప్పుడు వాడుకలో ఉన్న ఒక రకమైన బంగారు లేదా వెండి నాణెం.

చరణం 2:

భరతునకు జేయిస్తి పచ్చల పతకము రామచంద్రా ఆ పతకమునకు బట్టి పదివేల వరహాలు రామచంద్రా || ఇక్ష్వాకు ||

తాత్పర్యం: ఓ రామచంద్రా! భరతుని కోసం పచ్చలతో చేసిన పతకాన్ని తయారు చేయించాను. ఆ పతకానికి పదివేల వరహాలు ఖర్చు అయ్యాయి.

విశేషాలు: రాముని సోదరుడైన భరతుని కోసం చేసిన కానుకను గురించి రామదాసు చెబుతున్నారు. ఆ పతకం యొక్క విలువను తెలియజేస్తున్నారు.

పచ్చల పతకము" అంటే పచ్చరాళ్ళతో (Emeralds) పొదిగిన ఒక రకమైన ఆభరణం

పచ్చలు (Emeralds):

పచ్చలు చాలా విలువైన రత్నాలు. ఇవి సాధారణంగా ముదురు ఆకుపచ్చ రంగులో ఉంటాయి.
వీటిని "రత్నాల రాణి" అని కూడా అంటారు.
పచ్చలు బెరిల్ (Beryl) అనే ఖనిజ కుటుంబానికి చెందినవి.
వీటికి మంచి మెరుపు, కాఠిన్యం ఉంటాయి.
జ్యోతిష్య శాస్త్రంలో కూడా పచ్చలకు ప్రాముఖ్యత ఉంది. ఇది బుధ గ్రహానికి సంబంధించిన రత్నంగా భావిస్తారు.

చరణం 3:

శత్రుఘ్నునకు నేను జేయిస్తి మొలత్రాడు రామచంద్రా ఆ మొలత్రాటికి బట్టే పదివేల మొహరీలు రామచంద్రా " ఇక్ష్వాకు ||

తాత్పర్యం: ఓ రామచంద్రా! శత్రుఘ్నుని కోసం నేను మొలతాడును తయారు చేయించాను. ఆ మొలతాడుకు పదివేల మొహరీలు ఖర్చు అయ్యాయి.

విశేషాలు: మరొక రాముని సోదరుడైన శత్రుఘ్నుని కోసం చేసిన కానుక యొక్క విలువను రామదాసు

తెలియజేస్తున్నారు. ఇక్కడ వరహాల బదులు మొహరీలు అని పేర్కొన్నారు.

మొహరీలు" అంటే ఒకప్పుడు భారతదేశంలో వాడుకలో ఉన్న బంగారు నాణేలు. వీటి గురించి మరిన్ని వివరాలు:

విలువైన నాణెం: మొహరీలు చాలా విలువైనవిగా పరిగణించబడేవి, ఎందుకంటే అవి బంగారంతో తయారు చేయబడేవి.
చారిత్రక ప్రాధాన్యత: మొఘల్ సామ్రాజ్యం, మరాఠా సామ్రాజ్యం, నేపాల్ రాజ్యం మరియు బ్రిటిష్ ఇండియా వంటి అనేక ప్రభుత్వాలు వీటిని ముద్రించాయి.
వెండి రూపాయలతో సంబంధం: సాధారణంగా, ఒక మొహరు విలువ అప్పట్లో పదిహేను వెండి రూపాయలకు సమానంగా ఉండేది. అయితే, బంగారం మరియు వెండి ధరలు మారుతూ ఉండటం వల్ల ఈ విలువలో హెచ్చుతగ్గులు ఉండేవి.
బరువు: మొహరు యొక్క బరువు సుమారుగా 10.95 గ్రాములు ఉండేది.
సేకరణ వస్తువు: ప్రస్తుతం, చారిత్రక ప్రాధాన్యత మరియు బంగారం విలువ కారణంగా, పాత మొహరీలు విలువైన సేకరణ వస్తువులుగా పరిగణించబడుతున్నాయి. వేలం పాటలలో వీటిని చాలా ఎక్కువ ధరకు విక్రయిస్తున్నారు.
భద్రాచల రామదాసు కీర్తనలో శత్రుఘ్నుడి కోసం చేయించిన మొలతాడుకు పదివేల మొహరీలు ఖర్చు అయ్యాయని చెప్పడం ద్వారా, ఆ మొలతాడు ఎంత విలువైనదో మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు.

చరణం 4:

లక్ష్మణునకు జేయిస్తి ముత్యాల పతకము రామచంద్రా ఆ పతకమునకు బట్టే పదివేల వరహాలు రామచంద్రా || ఇక్ష్వాకు ||

తాత్పర్యం: ఓ రామచంద్రా! లక్ష్మణుని కోసం ముత్యాలతో చేసిన పతకాన్ని తయారు చేయించాను. ఆ పతకానికి పదివేల వరహాలు ఖర్చు అయ్యాయి.

విశేషాలు: రామునికి అత్యంత ఆప్తుడైన లక్ష్మణుని కోసం చేసిన ముత్యాల పతకం యొక్క విలువను రామదాసు వివరిస్తున్నారు.

చరణం 5:

సీతమ్మకు జేయిస్తి చింతాకు పతకము రామచంద్రా ఆ పతకమునకు బట్టె పదివేల వరహాలు రామచంద్రా || ఇక్ష్వాకు ||| ||
ఇక్ష్వాకు ||

తాత్పర్యం: ఓ రామచంద్రా! సీతమ్మ కోసం చింతాకు ఆకారంలో ఉన్న పతకాన్ని తయారు చేయించాను. ఆ పతకానికి పదివేల వరహాలు ఖర్చు అయ్యాయి.

విశేషాలు: సీతాదేవి కోసం ప్రత్యేకంగా తయారు చేయించిన చింతాకు పతకం యొక్క విలువను రామదాసు తెలియజేస్తున్నారు. ఇది సీతమ్మ యొక్క ప్రత్యేకతను సూచిస్తుంది.

చింతాకు పతకము" అంటే చింతాకు ఆకారంలో (Tamarind leaf shape) ఉన్న ఒక రకమైన పతకం లేదా ఆభరణం. దీని గురించి మరిన్ని వివరాలు:

ఆకారం: ఈ పతకం యొక్క ప్రత్యేకత దాని ఆకారంలో ఉంటుంది. చింతాకు సహజంగా చిన్నదిగా, కొంచెం వంకరగా ఉంటుంది. ఈ ఆకారాన్ని పోలి ఉండేలా ఈ పతకాన్ని తయారు చేస్తారు.
తయారీ: దీనిని సాధారణంగా బంగారు లేదా వెండి వంటి విలువైన లోహాలతో తయారు చేస్తారు.
అలంకరణ: ఈ పతకంపై అదనంగా రత్నాలు లేదా ఇతర డిజైన్లు కూడా ఉండవచ్చు, కానీ దాని ప్రాథమిక ఆకారం చింతాకును పోలి ఉంటుంది.

చరణం 6:

కలికి తురాయి నీకు పొలుపుగ జేయిస్తి రామచంద్రా నీవు కులుకుచు తిరిగేవు ఎవరబ్బ సొమ్మని రామచంద్రా

తాత్పర్యం: ఓ అందమైన రామచంద్రా! నీ కోసం చక్కగా కలికి తురాయిని తయారు చేయించాను. నీవు ఎవరి సొమ్మని ఇంత గర్వంగా తిరుగుతున్నావు?

విశేషాలు: ఇక్కడ రామదాసు కొంచెం చనువుగా, రాముని ప్రశ్నిస్తున్నారు. తాను చేసిన కానుకను రాముడు స్వీకరించినప్పటికీ, ఇంకా తనను పట్టించుకోకపోవడం పట్ల ఆయన ఆక్షేపణ వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

చరణం 7:

మీ తండ్రి దశరథ మహారాజు పెట్టెనా రామచంద్రా లేక మీమామ ఆ జనక మహారాజు పంపెనా రామచంద్రా || ఇక్ష్వాకు ||

తాత్పర్యం: ఓ రామచంద్రా! ఈ కలికి తురాయిని మీ తండ్రి దశరథ మహారాజు ఇచ్చారా? లేక మీ మామ అయిన జనక మహారాజు పంపించారా?

విశేషాలు: రామదాసు తన ప్రశ్నను మరింత సూటిగా వేస్తున్నారు. రాముడు తాను చేసిన కానుకల విలువను గుర్తించడం లేదని ఆయన భావిస్తున్నారు. ఈ కానుకలు ఎవరిచ్చారని ప్రశ్నించడం ద్వారా, తాను ఎంత శ్రమించి సమర్పించారో

రాముడు గ్రహించాలని ఆయన ఆశిస్తున్నారు.

కలికి తురాయి" అంటే ఒక రకమైన అందమైన, అలంకారమైన తలపాగా అలంకరణ. దీని గురించి మరిన్ని వివరాలు:

కలికి: ఈ పదం "అందమైన", "మనోహరమైన", లేదా "చిన్నది మరియు అందమైనది" అనే అర్థాలను కలిగి ఉంటుంది. ఇక్కడ ఇది తురాయి యొక్క అందాన్ని సూచిస్తుంది.

తురాయి: తురాయి అంటే సాధారణంగా తలపాగాకు లేదా టోపీకి అమర్చే ఒక ఈకల గుత్తి లేదా అలంకరణ వస్తువు. ఇది సాధారణంగా నిలువుగా లేదా కొంచెం వంగి ఉండేలా అమర్చుతారు.

అలంకరణ: కలికి తురాయి కేవలం ఒక ఈకల గుత్తి మాత్రమే కాకుండా, దానిలో విలువైన రాళ్ళు (రత్నాలు), బంగారు లేదా వెండి కూడా ఉండవచ్చు. ఇది చాలా ఆకర్షణీయంగా, ప్రత్యేకంగా కనిపించేలా చేస్తారు.

ప్రాముఖ్యత: చారిత్రకంగా, తురాయిని ధరించడం అనేది గౌరవం, అధికారం లేదా ప్రత్యేక హోదాకు చిహ్నంగా ఉండేది. రాజులు, నాయకులు మరియు ముఖ్యమైన వ్యక్తులు తమ తలపాగాలకు తురాయిని అలంకరించుకునేవారు.

వివిధ రకాలు: తురాయిలో వివిధ రకాలు ఉంటాయి. కొన్ని కేవలం ఈకలతో చేయబడితే, మరికొన్ని రత్నాలు, లోహపు అలంకరణలతో మరింత శోభాయమానంగా ఉంటాయి. "కలికి" అనే విశేషణం దాని అందాన్ని, ప్రత్యేకతను మరింత నొక్కి చెబుతుంది.

భద్రాచల రామదాసు కీర్తనలో రాముని కోసం కలికి తురాయిని తయారు చేయించడం ఆయన రాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని, గొప్పతనాన్ని వర్ణించడానికి ఉపయోగించిన ఒక అలంకారంగా భావించవచ్చు. రాముడు అందంలోనూ, తేజస్సులోనూ సాటిలేనివాడని చెప్పడానికి ఇది ఒక రూపకంగా కూడా ఉపయోగపడుతుంది. ఆ కలికి తురాయి రాముని యొక్క రాజలీకాన్ని మరింతగా పెంచిందని భావించవచ్చు.

చరణం 8:

అబ్బా తిట్టితినని ఆయాస పడవద్దు రామచంద్రా దెబ్బలకోర్వక అబ్బా తిట్టితినయ్య రామచంద్రా || ఇక్ష్వాకు ||

తాత్పర్యం: ఓ రామచంద్రా! నిన్ను తిట్టానని బాధపడవద్దు. నేను అనుభవించిన బాధలు ఓర్వ లేక అలా తిట్టాల్సి వచ్చింది.

విశేషాలు: రామదాసు తన ఆగ్రహాన్ని వ్యక్తం చేసిన తర్వాత, వెంటనే తన బలహీనతను ఒప్పుకుంటున్నారు. తాను అనుభవించిన కష్టాల వల్లనే అలా మాట్లాడాల్సి వచ్చిందని వివరిస్తున్నారు. ఇది ఆయనలోని నిజాయితీని, రాముని పట్ల

ఆయనకున్న ప్రేమను తెలియజేస్తుంది.

చరణం 9:

భక్తులందరినీ పరిపాలించెడి శ్రీరామచంద్రా నీవు క్షేమముగ శ్రీరామదాసునినేలుము రామచంద్రా || ఇక్ష్వాకు ||

తాత్పర్యం: ఓ భక్తులందరినీ పరిపాలించే శ్రీరామచంద్రా! నీవు దయతో శ్రీరామదాసును కూడా క్షేమంగా చూడు.

విశేషాలు: చివరిగా రామదాసు తనను కూడా ఇతర భక్తుల వలెనే పరిపాలించమని రాముని వేడుకుంటున్నారు. క్షేమంగా చూడమని ప్రార్థించడం ద్వారా, ఆయన తన భక్తిని, విశ్వాసాన్ని చాటుకుంటున్నారు.

ఈ విధంగా ప్రతి చరణంలో రామదాసు తన మనోభావాలను, పరిస్థితులను రామునికి విన్నవించుకుంటూ, ఆయన అనుగ్రహం కోసం ఎదురు చూస్తున్నారు.

13. ఇటుల జేతువటరా

పల్లవి:

ఇటుల జేతువటరా ఇది తగునటరా ఓ రామ రామ ఓ రామ రామ ||

అనుపల్లవి :

కటకటా నాపై నింత కరుణ యుంచితి వటరా

చరణములు:

1. అలనాడు నీవు నా కలను ప్రత్యక్షమై బలిమిని మేనమామల జూడబొమ్మని పలికి నటు జేయ కొలువున నిలిచి నీ కోవెల గట్టించి కోదండ రామా || ఇటుల ||

2. ఇంత జేసిన వాడ నెంతెంత జేయింప విక నే విధమున నెంచితివో హరీ పంతమేల నాపై భక్తవత్సల నా స్వాంతమందున నిన్నెంతో నమ్మినందుకు|| ఇటుల ||

3. తగవే ఇటుల కృతఘ్నత తలపంగ తగవే మనుపంగ గదవే భద్ర నగ రామదాసుడ నన్ను రక్షింపుము పగవాడ నటరా పతిత పావన నన్ను

|| ఇటుల ||

తాత్పర్యం

పల్లవి:

ఇటుల జేతువటరా ఇది తగునటరా ఓ రామ రామ ఓ రామ రామ ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా రామా, మీరు ఇలా చేస్తారా? ఇది మీకు తగునా?
- విశేషాలు: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. భక్తుడైన రామదాసు తన ఆవేదనను, ఆశ్చర్యాన్ని మరియు కొంత నిరసనను కూడా వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. దేవుడు తన పట్ల వ్యవహరిస్తున్న తీరును

ప్రశ్నిస్తూ, అది ధర్మబద్ధమైనది కాదని వాపోతున్నాడు. "ఓ రామ రామ" అని రెండుసార్లు సంబోధించడం ద్వారా తన ఆర్తిని మరింత తీవ్రంగా తెలియజేస్తున్నాడు.

అనుపల్లవి:

కటకటా నాపై నింత కరుణ యుంచితి వటరా

- **తాత్పర్యము:** అయ్యో! నాపై ఇంత దయ ఉంచారా? (ఇక్కడ "ఇంత దయ" అనేది వ్యంగ్యంగా వాడబడింది. కష్టాలు పెట్టినందుకు ఆశ్చర్యాన్ని, బాధను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు.)
- **విశేషాలు:** ఈ అనుపల్లవిలో రామదాసు తన అసంతృప్తిని మరింత స్పష్టంగా తెలియజేస్తున్నాడు. "కటకటా" అనే పదం దుఃఖాన్ని, ఆశ్చర్యాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది. దేవుడు తనపై కరుణ చూపించాడని చెబుతున్నప్పటికీ, అది కష్టాల రూపంలో ఉందని భావిస్తూ వ్యంగ్యంగా మాట్లాడుతున్నాడు.

చరణము 1:

అలనాడు నీవు నా కలను ప్రత్యక్షమై బలిమిని మేనమామల జూడబొమ్మని పలికి నటు జేయ కొలువున నిలిచి నీ కోవెల గట్టించి కోదండ రామా || ఇటుల ||

- **తాత్పర్యము:** పూర్వకాలమున మీరు నా కలలో ప్రత్యక్షమై, బలవంతంగా నన్ను మేనమామలను చూడటానికి వెళ్లమని చెప్పినట్లు చేశారు. ఆ తరువాత నన్ను మీ సేవలో నిలిపి, మీ కోవెల (గుడి) కట్టించాను, ఓ కోదండ రామా! (అయినా మీరు ఇలా ప్రవర్తిస్తున్నారా?)
- **విశేషాలు:** ఈ చరణంలో రామదాసు తన జీవితంలో జరిగిన ఒక ముఖ్యమైన సంఘటనను గుర్తు చేస్తున్నాడు. దేవుడే స్వయంగా కలలో కనిపించి తన మేనమామల వద్దకు వెళ్లమని ఆజ్ఞాపించాడని చెబుతున్నాడు. ఆ తరువాత దైవాజ్ఞ ప్రకారమే తాను ప్రభుత్వ ఉద్యోగంలో ఉంటూ కూడా రాముడి కోసం భద్రాచలంలో ఆలయాన్ని నిర్మించానని గుర్తు చేస్తున్నాడు. ఇంత చేసినప్పటికీ తనకి కష్టాలు రావడం పట్ల ఆశ్చర్యాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "కోదండ రామా" అని సంబోధించడం ద్వారా రాముడి యొక్క పరాక్రమాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు.

చరణము 2:

ఇంత జేసిన వాడ నెంతెంత జేయింప విక నే విధమున నెంచితివో హరీ పంతమేల నాపై భక్తవత్సల నా స్వాంతమందున నిన్నెంతో నమ్మినందుకు || ఇటుల ||

- **తాత్పర్యము:** ఇంత చేసిన నన్ను ఇంకెంత చేయిస్తారో! ఓ హరీ, మీరు ఏ విధంగా తలంచారో! భక్తులను ప్రేమించేవాడవైన నీకు నాపై పంతమెందుకు? నా హృదయమందు మిమ్మల్ని ఎంతో నమ్మినందుకు (ఇలా శిక్షిస్తున్నారా?)
- **విశేషాలు:** ఈ చరణంలో రామదాసు తన నిస్సహాయతను, దేవుని యొక్క చర్యల పట్ల తనకున్న ప్రశ్నలను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. తాను ఎంతో సేవ చేసినప్పటికీ ఎందుకు కష్టాలు అనుభవిస్తున్నాడో అర్థం కాక "ఎంతెంత జేయింప విక" అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. "భక్తవత్సల" అని సంబోధిస్తూ భక్తుల పట్ల ప్రేమ చూపే దేవుడు తన పట్ల ఎందుకు పంతం పడుతున్నాడని నిలదీస్తున్నాడు. తాను రాముడిని మనస్ఫూర్తిగా నమ్మినందుకు ప్రతిఫలంగా కష్టాలు వస్తున్నాయని ఆవేదన చెందుతున్నాడు.

చరణము 3:

తగవే ఇటుల కృతఘ్నత తలపంగ తగవే మనుపంగ గదవే భద్ర నగ రామదాసుడ నన్ను రక్షింపుము పగవాడ నటరా పతిత పావన నన్ను || ఇటుల ||

- తాత్పర్యము: ఇలా కృతఘ్నత తలంచడం మీకు తగదు. నన్ను బ్రతికించడానికి రండి. భద్రాచల రామదాసుడనైన నన్ను రక్షించండి. మీరు నాకు శత్రువులా ఉన్నారేమో! ఓ పతిత పావనా, నన్ను కాపాడండి. (ఇలా చేయడం మీకు తగునా?)
- విశేషాలు: ఈ చరణంలో రామదాసు తన బాధను, వేదనను చరమ స్థాయికి తీసుకువెళ్తున్నాడు. దేవుడు తనను పట్టించుకోకపోవడాన్ని కృతఘ్నతగా భావిస్తున్నాడు. తనను బ్రతికించమని వేడుకుంటున్నాడు. తనను శత్రువులా చూస్తున్నాడేమో అని అనుమానిస్తున్నాడు. "పతిత పావన" (పాపులను పవిత్రం చేసేవాడు) అని సంబోధిస్తూ తనను కూడా రక్షించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఈ చరణం రామదాసు యొక్క తీవ్రమైన ఆర్తిని, నమ్మకాన్ని మరియు నిస్సహాయతను తెలియజేస్తుంది.

14. ఇతరము లెఱుగనయ్యా

పల్లవి:

ఇతరము లెఱుగనయ్యా నా గతి నీవే రామయ్య ||

అనుపల్లవి:

సతతము సీతాపతి నీవేయని

మతి నమ్మితి సద్గతి జెందింపుము || || ఇతరము ||

చరణములు:

1. కోపము చేయ వద్దు నా కోరిక విను మీ పోద్దు పాపము బాపు మీ ప్రొద్దు నే పామరుడ విడువ వద్దు నా ప్రాపుదాపు నా ప్రాణము నీవే ఈ పట్టున మీ పట్టు విడువను || ఇతరము ||

2. తప్పు లెన్న వద్దంటి నా తల్లి దండ్రి నీ వంటి నా ఒప్పుల కుప్ప వంటి మా యప్పవు నీవను కొంటి ఈ అప్పటప్పటికి తప్పక నీవే తిప్పలు పెట్టక తీర్చి దిద్దుకొను || ఇతరము ||

3. నా మీదను దయరాదా రామ నా మనవిని వినరాదా రామ వేమరు నాతోవాదా నన్ను వెఱవకు మీ యన రాధా రామ ప్రేమ మీర మా భద్రాచలపుర ధాముడవై రామదాసుని నేలుము ||ఇతరము ||

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి:

ఇతరము లెఱుగనయ్యా నా గతి నీవే రామయ్య ||

తాత్పర్యము: ఓ రామయ్య, నువ్వు తప్ప నాకు వేరే ఎవరూ తెలియదు. నా జీవితానికి దిక్కు నీవే.

విశేషములు: భక్తుడు తన పూర్తి భారాన్ని దేవునిపై వేస్తున్నాడు. రాముడే తన సర్వస్వమని, వేరే ఆశ్రయం లేదని స్పష్టం చేస్తున్నాడు. ఇది పూర్తి శరణాగతి భావాన్ని తెలుపుతుంది.

అనుపల్లవి:

సతతము సీతాపతి

నీవేయని

మతి నమ్మితి

సద్గతి జెందింపుము || || ఇతరము ||

తాత్పర్యము: సీతాపతి అయిన నీవే నాకు శాశ్వతమైన గతి అని నా మనస్సు నమ్మింది. కాబట్టి నాకు మంచి మార్గం చూపించు.

విశేషములు: రాముడు సీతారాముడిగా కొలవబడతాడు. భక్తుడు తన బుద్ధిపూర్వకంగా రాముని నమ్మానని చెబుతున్నాడు. 'సద్గతి' అంటే మంచి గమ్యం లేదా మోక్షం. భక్తుడు దానిని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. కోపము చేయ వద్దు

నా కోరిక విను మీ పోద్దు పాపము బాపు మీ ప్రొద్దు నే పామరుడ విడువ వద్దు నా

ప్రాపుదాపు నా ప్రాణము నీవే ఈ పట్టున మీ పట్టు విడువను || ఇతరము ||

తాత్పర్యము: దయచేసి కోపం తెచ్చుకోవద్దు. ఈ సమయంలో నా కోరిక విను. నా పాపాలను పోగొట్టు. నేను అజ్ఞానిని, నన్ను విడిచిపెట్టవద్దు. నీవే నాకు ఆశ్రయం, నీవే నా ప్రాణం. ఈసారి నిన్ను వదలను.

విశేషములు: భక్తుడు తన బలహీనతను ఒప్పుకుంటూ దేవుని దయను అర్థిస్తున్నాడు. 'పామరుడు' అంటే అజ్ఞాని. 'ప్రాపుదాపు' అంటే ఆశ్రయం మరియు అండ. భక్తుడు దృఢమైన నమ్మకంతో రాముని పట్టు విడువనని చెబుతున్నాడు.

2. తప్పు లెన్న

వద్దంటి నా తల్లి దండ్రి నీ వంటి నా ఒప్పుల కుప్ప వంటి మా యప్పవు నీవను కొంటి ఈ

అప్పటప్పటికి తప్పక నీవే తిప్పలు పెట్టక తీర్చి దిద్దుకొను || ఇతరము ||

తాత్పర్యము: నా తప్పులను లెక్కించవద్దని అడుగుతున్నాను. నా తల్లిదండ్రుల వంటి నీవే నాకు అన్నీ. నీవు మంచి గుణాల రాశి వంటి మా తండ్రివని నేను భావించాను. ఎప్పటికప్పుడు తప్పకుండా నీవే నన్ను సరిదిద్దుతావు, కష్టాలు పెట్టకుండా నన్ను చక్కదిద్దు.

విశేషములు: భక్తుడు రామునితో తనకున్న అనుబంధాన్ని తల్లిదండ్రుల సంబంధంతో పోల్చుతున్నాడు. రాముడు క్షమించే తండ్రిలాంటివాడని, భక్తుడిని సరిదిద్దే గురువు వంటివాడని భావిస్తున్నాడు. 'ఒప్పుల కుప్ప' అంటే మంచి గుణాల రాశి.

3. నా మీదను దయరాదా

రామ నా మనవిని వినరాదా రామ వేమరు నాతోవాదా నన్ను వెఱవకు మీ యన రాధా రామ ప్రేమ మీర

మా భద్రాచలపుర ధాముడవై రామదాసుని నేలుము ||ఇతరము ||

తాత్పర్యము: ఓ రామా, నాపై దయ లేదా? నా విన్నపాన్ని వినవా? నాతో పదే పదే వాదించకు. నీవు నాకు భయం కలిగించకు. ఓ రాధా రమణా, ప్రేమతో నిండినవాడా, మా భద్రాచలంలో నివసించేవాడా, రామదాసును పాలించు.

విశేషములు: భక్తుడు ఆవేదనతో రాముని దయను, ప్రేమను అర్థిస్తున్నాడు. 'వేమరు' అంటే పదే పదే. 'వెఱవకు' అంటే భయపడకు. 'రాధా రామ' అనేది రాముని యొక్క మరొక సంబోధన. రామదాసు తనను తాను రాముని సేవకుడిగా చెప్పుకుంటూ, భద్రాచలంలో కొలువై ఉన్న రాముడు తనను కాపాడాలని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

15. ఇదిగురువాక్యం

పల్లవి:

ఇది గురువాక్యం బిదివేదాంతం

బిది తారకమిది బ్రహ్మము ||ఇదిగురువాక్యం||

ఇది మొదలిది నడుమిది తుది

తెలిసినవాడే వాడౌగా ||ఇదిగురువాక్యం||

చరణములు:

1. ఏడజూచినను నీడచందమున తోడైయుండుట నీవేగా నేడై నాడై నీడను నీడై నిండిన వాడవునీవేగా ||ఇదిగురువాక్యం||

2. ఆడుచుపాడుచు తేటల మాటల యన్నిటి కూటము నీవేగా ఓడకుమని గురుడాడిన మాటకు జాడజూపుటయు నీవేగా ||ఇదిగురువాక్యం||

3. అకారంబున యష్టాక్షనియై మాత్రకు ప్రణవము నీవేగా ఉకారంబునను ఉన్నతోన్నత పోషకుండవు నీవేగా ||ఇదిగురువాక్యం||

4. మకారంబునను మరి భవభయముల మడియజేయుటలు నీవేగా అకలంకతను అఖండరూపమై యలరెడు ప్రణవము నీవేగా ||ఇదిగురువాక్యం||

5. కాయంబును నిరాకారంబును ధృతి కలుగజేయుటలు నీవేగా మాయప్రపంచపు మాయలలో బడవేయు మాయయు నీవేగా ||ఇదిగురువాక్యం||

6. కామమోహముల గట్టుబడక మము గడతేర్చుటయు నీవేగా తామసగోష్ఠిని తగలనీక నీ తత్త్వము తెలుపుట నీవేగా ||ఇదిగురువాక్యం||

7. పామరత్వమున బడయనీయక పట్టి బ్రోచుటయు నీవేగా రామదాస గురురాయ భద్రగిరిధామ సర్వమును నీవేగా ||ఇదిగురువాక్యం||

తాత్పర్య విశేషాలు:

పల్లవి:

- **ఇది గురువాక్యం: ఇది గురువు యొక్క వాక్కు, ఉపదేశము. గురువు పలికిన మాటలు ఎంతో విలువైనవి.**
- **ఇది వేదాంతం: ఇది వేదాంత సారాంశము. వేదాల యొక్క అంతిమ జ్ఞానము ఇందులో నిక్షిప్తమై ఉంది.**
- **ఇది తారకమిది బ్రహ్మము: ఇది సంసార సాగరం నుండి తరింపజేసేది (తారకము), మరియు ఇది సాక్షాత్తు బ్రహ్మ స్వరూపము. గురువు వాక్కు బ్రహ్మజ్ఞానాన్ని కలిగిస్తుంది.**
- **ఇది మొదలిది నడుమిది తుది: ఇది ఆది, మధ్య మరియు అంతము అంతా తానే అయి ఉన్నాడు. అనగా, సర్వమూ ఆ గురు స్వరూపమే.**
- **తెలిసినవాడే వాడౌగా: ఈ సత్యాన్ని తెలుసుకున్నవాడే నిజమైన మనిషి అవుతాడు. గురువు వాక్కు యొక్క ప్రాముఖ్యతను గ్రహించినవాడే ధన్యుడు.**

చరణములు:

1. **ఏడజూచినను నీడచందమున తోడైయుండుట నీవేగా నేడై నాడై నీడను నీడై నిండిన వాడవునీవేగా**
   - **తాత్పర్య విశేషాలు: ఎక్కడ చూసినా నీడ వలె ఎల్లప్పుడూ తోడుగా ఉండేది నీవే కదా! ఈ రోజు, రేపు మరియు ప్రతి క్షణం నీడలో నీడ వలె నిండి ఉన్నవాడవు నీవే. భగవంతుడు అన్ని వేళలా, అన్ని చోట్లా**

మనతోనే ఉంటాడని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది. నీడ మనల్ని విడిచిపెట్టనట్లుగా, భగవంతుడు కూడా మనల్ని ఎప్పుడూ విడిచిపోడు.

2. ఆడుచుపాడుచు తేటల మాటల యన్నిటి కూటము నీవేగా ఓడకుమని గురుడాడిన మాటకు జాడజూపుటయు నీవేగా
    - తాత్పర్య విశేషాలు: మనం ఆడుతూ పాడుతూ మాట్లాడే స్పష్టమైన మాటలన్నింటి యొక్క సముదాయం నీవే కదా! సంసార సాగరంలో మునిగిపోవద్దని గురువు చెప్పిన మాట యొక్క మార్గాన్ని చూపించేది కూడా నీవే. మన ప్రతి కదలికలో, పలుకులో దైవమే ఉన్నాడని, గురువు ఉపదేశించినట్లుగా జీవితాన్ని గడపడానికి దారి చూపేది ఆ భగవంతుడే అని కీర్తనకారుడు భావిస్తున్నారు.
3. అకారంబున యష్టాక్షనియై మాత్రకు ప్రణవము నీవేగా ఉకారంబునను ఉన్నతోన్నత పోషకుండవు నీవేగా
    - తాత్పర్య విశేషాలు: 'అ'కారంలో అష్టాక్షరి మంత్రమైన "ఓం నమో నారాయణాయ" యొక్క మూలమైన ప్రణవము నీవే కదా! 'ఉ'కారంలో ఉన్నతమైన వారికి కూడా ఉన్నతమైన పోషకుడవు నీవే. ఈ చరణం ఓంకారంలోని అ, ఉ, మ అనే అక్షరాల యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తుంది. 'అ' అనేది సృష్టికి, 'ఉ' అనేది స్థితికి (పోషణకు) సంకేతాలు.
4. మకారంబునను మరి భవభయముల మడియజేయుటలు నీవేగా అకలంకతను అఖండరూపమై యలరెడు ప్రణవము నీవేగా
    - తాత్పర్య విశేషాలు: 'మ'కారంలో సంసార భయాలను నశింపజేసేది నీవే కదా! నిర్మలమైనదిగా, విడదీయలేని రూపముతో ప్రకాశించే ప్రణవము నీవే. 'మ' అక్షరం లయమునకు సంకేతం. భగవంతుడు సృష్టి, స్థితి, లయములకు కారణభూతుడని, మరియు ఆ ప్రణవ స్వరూపుడే అని ఈ చరణం వివరిస్తుంది.
5. కాయంబును నిరాకారంబును ధృతి కలుగజేయుటలు నీవేగా మాయప్రపంచపు మాయలలో బడవేయు మాయయు నీవేగా
    - తాత్పర్య విశేషాలు: శరీరానికి మరియు నిరాకారమైన ఆత్మకు స్థిరత్వాన్ని కలిగించేది నీవే కదా! ఈ మాయా ప్రపంచపు మాయలలో పడవేసే మాయ కూడా నీవే. భగవంతుడే జీవులకు శరీరాన్ని ఇచ్చి వారిని నిలబెడుతున్నాడు. అదే సమయంలో, ఈ ప్రపంచం యొక్క భ్రమలలో చిక్కుకునేలా చేసే శక్తి కూడా ఆయనే. ఇది భగవంతుని యొక్క లీలా విలాసంగా భావించవచ్చు.
6. కామమోహముల గట్టుబడక మము గడతేర్చుటయు నీవేగా తామసగోష్ఠిని తగలనీక నీ తత్త్వము తెలుపుట నీవేగా
    - తాత్పర్య విశేషాలు: కామ, మోహాల బంధాలలో చిక్కుకోకుండా మమ్మల్ని దాటించేది నీవే కదా! తామస గుణాల యొక్క సాంగత్యం మాకు అంటకుండా నీ యొక్క నిజమైన తత్త్వాన్ని మాకు తెలియజేసేది నీవే. మనుషులు కామ, మోహాల వంటి దుర్గుణాల బారిన పడకుండా వారిని రక్షించి, జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించేది భగవంతుడే అని రామదాసు వివరిస్తున్నారు.

7. పామరత్వమున బడయనీయక పట్టి బ్రోచుటయు నీవేగా రామదాస గురురాయ భద్రగిరిధామ సర్వమును నీవేగా
    - తాత్పర్య విశేషాలు: అజ్ఞానంలో మగ్గిపోకుండా మమ్మల్ని పట్టుకొని రక్షించేది నీవే కదా! రామదాసు యొక్క గురువైన రామా, భద్రాద్రి నివాసుడా, సర్వమూ నీవే. అజ్ఞానం నుండి మమ్మల్ని కాపాడి, జ్ఞాన మార్గంలో నడిపించే గురువు మరియు ఆ భగవంతుడు ఒక్కరే అని రామదాసు ఈ చరణంలో తన గురుభక్తిని, దైవభక్తిని చాటుకుంటున్నారు. భద్రాద్రి రాముడే వారికి గురువు, దైవం అన్నీ.

16. ఇనకుల తిలకా

పల్లవి:

ఇనకుల తిలకా ఏమయ్యా రామయ్య శ్రీరామచంద్రా వినివినకున్నావు వినరాదా నామొరశ్రీరామచంద్రా ||ఇనకుల||

చరణములు:

1. కనకాంబరధర కపటమేలనయ్యా శ్రీరామచంద్రా. జనకాత్మజారమణ జాగుసేయకుమయ్యా శ్రీరామచంద్రా ||వినరాదా||

2. దశరథనుత నాదశచూడవయ్యా శ్రీరామచంద్రా పశుపతినుతనామ ప్రార్థించి మ్రొక్కెద శ్రీరామచంద్రా ||వినరాదా||

3. నీవేగతియని నెరనమ్మి యున్నాను శ్రీరామచంద్రా కావవే ఈవేళ కాకుత్సకులతిలక శ్రీరామ చంద్రా ||వినరాదా||

3. రామా భద్రశైలధామ శ్రీరామ శ్రీరామచంద్రా వేమరువేడెద రామదాసుని బ్రోవ శ్రీరామచంద్రా ||వినరాదా||

తాత్పర్యం మరియు విశేషాలు

శ్రీరామచంద్రా నీవు వినరాదా నా మొర

పల్లవి:

ఇనకుల తిలకా ఏమయ్యా రామయ్య శ్రీరామచంద్రా వినివినకున్నావు వినరాదా నామొర శ్రీరామచంద్రా ||ఇనకుల||

*** తాత్పర్యం: ఓ సూర్యవంశ శ్రేష్ఠుడవైన రామయ్య! శ్రీరామచంద్రా! ఏమి నాయనా ఇది? నా మొర నీకు వినబడటం లేదా? ఓ శ్రీరామచంద్రా, దయచేసి వినుము.**

*** విశేషం: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని తన వంశానికి తిలకునిగా (శ్రేష్ఠునిగా) సంబోధిస్తూ, తన ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "ఏమయ్యా" అనే ఆత్మీయమైన పిలుపుతో తన బాధను తెలియజేస్తున్నాడు. శ్రీరాముడు అన్నీ వినేవాడు కదా, తన మొర ఎందుకు వినడం లేదని ఆశ్చర్యపోతున్నాడు.**

చరణములు:

1. కనకాంబరధర కపటమేలనయ్యా శ్రీరామచంద్రా. జనకాత్మజారమణ జాగుసేయకుమయ్యా శ్రీరామచంద్రా ||వినరాదా||

* తాత్పర్యం: బంగారు వస్త్రాలు ధరించిన ఓ శ్రీరామచంద్రా! నన్ను మోసగించడమెందుకు? జనకుని కుమార్తె సీతకు ప్రియుడవైన ఓ రామచంద్రా! ఆలస్యం చేయవద్దు. నా మొర ఆలకించు.

* విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు శ్రీరాముని వైభవాన్ని (బంగారు వస్త్రధారి) గుర్తు చేస్తూనే, తన పట్ల చూపుతున్న నిష్ఠురత్వాన్ని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. సీతాదేవిని ప్రేమించేవాడివి కదా, నన్ను ఎందుకు పట్టించుకోవడం లేదని ఆవేదన చెందుతున్నాడు.

"జాగుసేయకుమయ్యా" అంటూ వెంటనే స్పందించమని వేడుకుంటున్నాడు.

2. దశరథనుత నాదశచూడవయ్యా శ్రీరామచంద్రా పశుపతినుతనామ ప్రార్థించి మ్రొక్కెద శ్రీరామచంద్రా ||వినరాదా||

* తాత్పర్యం: దశరథునిచే కొనియాడబడిన ఓ శ్రీరామచంద్రా! నా దుస్థితిని చూడవయ్యా. శివునిచే కీర్తించబడిన పవిత్రమైన నామము కల ఓ శ్రీరామచంద్రా! నిన్ను ప్రార్థించి నమస్కరిస్తున్నాను. నా మొర ఆలకించు.

* విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని, ఆయన తండ్రి (దశరథుడు) మరియు పరమశివునిచే కూడా కీర్తించబడిన నామము కలవాడని గుర్తు చేస్తున్నాడు. తన ప్రస్తుత దుర్భరమైన పరిస్థితిని ("నా దశ") చూడమని వేడుకుంటూ, ప్రార్థన మరియు నమస్కారాలతో తన భక్తిని తెలియజేస్తున్నాడు.

3. నీవేగతియని నెరనమ్మి యున్నాను శ్రీరామచంద్రా కావవే ఈవేళ కాకుత్సకులతిలక శ్రీరామ చంద్రా ||వినరాదా||

* తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామచంద్రా! నీవే నాకు దిక్కు అని పూర్తిగా నమ్మి ఉన్నాను. కాకుత్స్థ వంశానికి శ్రేష్ఠుడవైన ఓ రామచంద్రా! ఈ క్షణమైనా నన్ను రక్షించు. నా మొర ఆలకించు.

* విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు తనకున్న ఏకైక ఆశ్రయం శ్రీరాముడే అని దృఢంగా ప్రకటిస్తున్నాడు. "నెరనమ్మి యున్నాను" అనే మాటల్లో అతని యొక్క అచంచలమైన విశ్వాసం కనిపిస్తుంది. శ్రీరాముని వంశాన్ని ("కాకుత్సకులతిలక") ప్రస్తావిస్తూ, ఆ వంశానికి తగినట్టుగా తనను కాపాడమని వేడుకుంటున్నాడు. "ఈవేళ" అనే మాటతో తన ఆర్తిని, తక్షణ సహాయం యొక్క అవసరాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు.

4. రామా భద్రశైలధామ శ్రీరామ శ్రీరామచంద్రా వేమరువేడెద రామదాసుని బ్రోవ శ్రీరామచంద్రా ||వినరాదా||

* తాత్పర్యం: ఓ రామా! భద్రాచలమే నీ నివాసమైన ఓ శ్రీరామ! శ్రీరామచంద్రా! రామదాసును రక్షించమని నిన్ను పదే పదే వేడుకుంటున్నాను. నా మొర ఆలకించు.

* విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క స్థానాన్ని (భద్రాచలం) గుర్తు చేస్తూ, ఆయనకు మరింత చేరువగా మొరపెట్టుకుంటున్నాడు. తన పేరును (రామదాసు) ప్రస్తావిస్తూ, తనను రక్షించమని అనేకసార్లు ("వేమరువేడెద") ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఇది ఆయన యొక్క తీవ్రమైన ఆవేదనను, భక్తిని తెలియజేస్తుంది.

ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క భక్తిని, ఆవేదనను, మరియు శ్రీరామునిపై ఆయనకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తుంది.

17. ఈవేళ నను బ్రోవరా

పల్లవి:

ఈవేళ నను బ్రోవరా అన్న కృష్ణయ్య ||

చరణములు :

1. అతి విరహముచే నీ సన్నిధి కోరితిరా| గతి నాకు నీవేరా - అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ |

2. చిన్నతనము నాడే చేరియున్నానురా | కన్న తండ్రివి నీవే - అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

3. నన్నాదరించరా నా ముద్దు రంగయ్య 1 కన్నడ సేయకురా - అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

4. ఎన్ని విధంబుల సన్నుతించినా నా| విన్నపము వినరావు అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

5. కనకాంబర ధర కామిత ఫలదా! మనవిని మరవకురా కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

6. రామ భద్రాచల శ్రీ రామదాసుని !

ప్రేమతో బ్రోవరా అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

తాత్పర్యం

శ్రీ కృష్ణయ్య, ఈవేళ నన్ను రక్షించు

పల్లవి:

ఈవేళ నను బ్రోవరా అన్న కృష్ణయ్య ||

*** తాత్పర్యం: ఓ కృష్ణయ్య! ఈ క్షణమైనా నన్ను రక్షించు తండ్రీ!**

*** విశేషం: ఈ పల్లవిలో రామదాసు కృష్ణుడిని ఆప్యాయంగా "అన్న" అని సంబోధిస్తూ, వెంటనే తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "ఈవేళ" అనే పదం అతని యొక్క అత్యవసర పరిస్థితిని తెలియజేస్తుంది.**

చరణములు:

1. అతి విరహముచే నీ సన్నిధి కోరితిరా| గతి నాకు నీవేరా - అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ |

*** తాత్పర్యం: అధికమైన విరహంతో నీ సాన్నిధ్యాన్ని కోరుతున్నాను తండ్రీ! నాకు దిక్కు నీవే కదా, ఓ కృష్ణయ్య! ఈ క్షణమైనా నన్ను రక్షించు.**

*** విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు కృష్ణుని పట్ల తనకున్న తీవ్రమైన ప్రేమను, విరహాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "గతి నాకు నీవేరా" అని చెప్పడం ద్వారా, కృష్ణుడు తప్ప తనకు వేరే ఆశ్రయం లేదని తెలియజేస్తున్నాడు.**

2. చిన్నతనము నాడే చేరియున్నానురా | కన్న తండ్రివి నీవే - అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

* తాత్పర్యం: చిన్నప్పటి నుండే నిన్ను చేరి ఉన్నాను తండ్రీ! నువ్వే నాకు కన్న తండ్రివి, ఓ కృష్ణయ్య! ఈ క్షణమైనా నన్ను రక్షించు.

* విశేషం: రామదాసు తన బాల్యం నుండి కృష్ణుడికి భక్తుడిగా ఉన్నానని గుర్తు చేస్తున్నాడు. కృష్ణుడిని "కన్న తండ్రి" అని సంబోధించడం ద్వారా, ఆయనతో తనకున్న అనుబంధాన్ని, ప్రేమను తెలియజేస్తున్నాడు.

3. నన్నాదరించరా నా ముద్దు రంగయ్య కన్నడ సేయకురా - అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

* తాత్పర్యం: నన్ను ఆదరించవా నా ముద్దులొలికే రంగయ్యా! నన్ను నిర్లక్ష్యం చేయకు తండ్రీ, ఓ కృష్ణయ్య! ఈ క్షణమైనా నన్ను రక్షించు.

* విశేషం: రామదాసు కృష్ణుడిని ప్రేమగా "ముద్దు రంగయ్య" అని పిలుస్తూ, తనను ఆదరించమని వేడుకుంటున్నాడు. "కన్నడ సేయకురా" అంటే నిర్లక్ష్యం చేయవద్దని అర్థం. తన పట్ల దయ చూపమని అర్థిస్తున్నాడు.

4. ఎన్ని విధంబుల సన్నుతించినా నా| విన్నపము వినరావు అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

* తాత్పర్యం: ఎన్ని విధాలుగా నిన్ను స్తుతించినా నా విన్నపము నీవు వినడం లేదు తండ్రీ, ఓ కృష్ణయ్య! ఈ క్షణమైనా నన్ను రక్షించు.

* విశేషం: రామదాసు తన బాధను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. తాను ఎన్నో విధాలుగా ప్రార్థించినా, కృష్ణుడు తన మొర ఆలకించడం లేదని ఆవేదన చెందుతున్నాడు.

5. కనకాంబర ధర కామిత ఫలదా! మనవిని మరవకురా కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

* తాత్పర్యం: బంగారు వస్త్రాలు ధరించినవాడా, కోరిన ఫలితాలను ఇచ్చేవాడా! నా మనవిని మరచిపోకు తండ్రీ, ఓ కృష్ణయ్య! ఈ క్షణమైనా నన్ను రక్షించు.

* విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు కృష్ణుని యొక్క గొప్పతనాన్ని (కనకాంబర ధర, కోరికలు తీర్చేవాడు) గుర్తు చేస్తూ, తన విన్నపాన్ని విస్మరించవద్దని వేడుకుంటున్నాడు.

6. రామ భద్రాచల శ్రీ రామదాసుని ! ప్రేమతో బ్రోవరా అన్న కృష్ణయ్య || ఈవేళ ||

* తాత్పర్యం: భద్రాచల రాముని దాసుడైన నన్ను ప్రేమతో రక్షించు తండ్రీ, ఓ కృష్ణయ్య! ఈ క్షణమైనా నన్ను రక్షించు.

* విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను భద్రాచల రాముని దాసునిగా పరిచయం చేసుకుంటూ, కృష్ణుడిని ప్రేమతో తనను రక్షించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఇక్కడ కృష్ణుడు మరియు రాముడు ఒకే దైవ స్వరూపంగా భావించబడ్డారు.

ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క ఆర్తిని, భక్తిని, మరియు కరుణ కోసం ఆయన చేస్తున్న నిరంతర అభ్యర్థనను తెలియజేస్తుంది.

18. ఉన్నాడో లేడో భద్రాద్రియందు

పల్లవి:

ఉన్నాడో లేడో భద్రాద్రి యందు ఉన్నాడో లేడో ||

అనుపల్లవి:

ఉన్నాడో లేడో ఆపన్న రక్షకుడు

ఎన్నాళ్ళు వేడిన కన్నుల కగపడడు || ఉన్నాడో ||

చరణములు :

1. నన్ను గన్న తండ్రి నా పెన్నిధానము విన్నపము విని తానెన్నడు రాడాయె

|| ఉన్నాడో ||

2. ఆకొని నేనిపుడు చేకొని వేడితే

రాకున్నా డయ్యయ్యో కాకుత్స్థ తిలకుడు || ఉన్నాడో ||

3. చాటుగను భద్రాచల రామదాసుతో

మాటలాడుటకు నాటకధరుడు || ఉన్నాడో ||

పల్లవి:

ఉన్నాడో లేడో భద్రాద్రియందు ఉన్నాడో లేడో ||

- **తాత్పర్యం:** భద్రాద్రి (భద్రాచలం) యందు రాముడు ఉన్నాడో లేడో? నా మొర ఆలకించే నాథుడు అక్కడ ఉన్నాడా లేదా? అనే సందేహంతో రామదాసు ఆర్తిగా ప్రశ్నిస్తున్నాడు.
- **విశేషం:** ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది. భగవంతుని ఉనికిని ప్రశ్నించడం అనేది భక్తుని యొక్క తీవ్రమైన వేదనను, నిస్సహాయతను తెలియజేస్తుంది. భగవంతుడు ఉన్నాడా అనే సందేహం సాధారణంగా భక్తులకు రాదు, కానీ ఇక్కడ రామదాసు తన కష్టాల నుండి విముక్తి లభించకపోవడం వల్ల ఆందోళన చెందుతున్నాడు.

అనుపల్లవి:

ఉన్నాడో లేడో

ఆపన్న రక్షకుడు

ఎన్నాళ్ళు వేడిన

కన్నుల కగపడడు || ఉన్నాడో ||

- **తాత్పర్యం:** ఆపదలో ఉన్నవారిని రక్షించేవాడు (రాముడు) ఉన్నాడో లేడో? నేను ఎన్ని రోజులుగా వేడుకుంటున్నా నా కళ్ళకు కనిపించడం లేదు.
- **విశేషం:** రాముడిని 'ఆపన్న రక్షకుడు' అని సంబోధించడం ఆయన యొక్క దయాళు స్వభావాన్ని గుర్తు చేస్తుంది. అయినప్పటికీ, రామదాసు యొక్క మొర ఆలకించకపోవడం ఆయనను మరింత కలవరపరుస్తుంది. తన కష్టాలను తీర్చే దేవుడు తనను విస్మరించాడని ఆయన భావిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. నన్ను గన్న

తండ్రి నా పెన్నిధానము విన్నపము విని తానెన్నడు రాడాయె

|| ఉన్నాడో ||

- **తాత్పర్యం:** నన్ను కన్న తండ్రి వంటివాడు, నా గొప్ప సంపద అయిన రాముడు నా విన్నపాన్ని విని ఎందుకు రావడం లేదు?

- విశేషం: రాముడిని తండ్రిగా సంబోధించడం రామదాసు యొక్క ఆత్మీయ బంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. తండ్రి తన పిల్లల కష్టాలను పట్టించుకున్నట్లుగా, రాముడు కూడా తనను ఆదుకుంటాడని రామదాసు ఆశిస్తున్నాడు. 'పెన్నిధానము' అని సంబోధించడం రాముడు ఆయన జీవితంలో ఎంత ముఖ్యమైన స్థానాన్ని కలిగి ఉన్నాడో తెలియజేస్తుంది.

2. ఆకొని నేనిపుడు చేకొని వేడితే రాకున్నా డయ్యయ్యో కాకుత్స్థ తిలకుడు || ఉన్నాడో ||

- తాత్పర్యం: ఆకలితో ఉన్న నేను ఇప్పుడు చేతులు జోడించి వేడుకుంటున్నాను. అయినా రావడం లేదు! అయ్యో, కాకుత్స్థ వంశానికి తిలకుడు (శ్రేష్ఠుడు) అయిన రాముడు ఉన్నాడా?
- విశేషం:
    - ఆకలి: ఇక్కడ 'ఆకలి' అనేది కేవలం భౌతికమైన ఆకలిని మాత్రమే కాకుండా, భగవంతుని దర్శనం కోసం తహతహలాడుతున్న ఆత్మీయమైన ఆకలిని కూడా సూచిస్తుంది. రామదాసు తన కష్టాల నుండి విముక్తి పొందాలని తీవ్రంగా కోరుకుంటున్నాడు.
    - చేకొని వేడితే: చేతులు జోడించి వేడుకోవడం అనేది అత్యంత వినయంగా, దీనంగా ప్రార్థించడం యొక్క చిహ్నం. రామదాసు తన అహంకారాన్ని విడిచిపెట్టి, పూర్తిగా రాముడికి శరణాగతి పొందిన స్థితిని ఇది తెలియజేస్తుంది.
    - రాకున్నాడయ్యయ్యో: ఈ ఆశ్చర్యార్థకం రామదాసు యొక్క నిస్పృహను, బాధను వ్యక్తం చేస్తుంది. తాను ఎంత వేడుకున్నా రాముడు స్పందించకపోవడం ఆయనను తీవ్రంగా కలచివేస్తోంది.
    - కాకుత్స్థ తిలకుడు: 'కాకుత్స్థ' అనేది రాముని వంశం పేరు, 'తిలకుడు' అంటే శ్రేష్ఠుడు లేదా అలంకారం. రామదాసు రాముడిని తన వంశానికే గర్వకారణమైనవాడిగా భావిస్తున్నాడు. అలాంటి గొప్పవాడు తన మొర ఆలకించకపోవడం ఆయనకు మరింత ఆశ్చర్యాన్ని కలిగిస్తోంది. ఈ పదం రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని గుర్తు చేస్తూనే, ఆయన నిష్క్రియతను ప్రశ్నిస్తుంది.

3. చాటుగను
భద్రాచల రామదాసుతో
మాటలాడుటకు
నాటకధరుడు || ఉన్నాడో ||

- తాత్పర్యం: నాటకాలను ఆడేవాడు (రాముడు) రహస్యంగానైనా భద్రాచల రామదాసుతో మాట్లాడటానికి వస్తాడా?
- విశేషం: రాముడిని 'నాటకధరుడు' అని సంబోధించడం ఆయన లీలలను, మాయను సూచిస్తుంది. రామదాసు తనతో నేరుగా మాట్లాడకపోయినా, కనీసం రహస్యంగానైనా తన బాధను వింటాడని ఆశిస్తున్నాడు. తన భక్తిని గుర్తించి, ఏదో ఒక రూపంలో రాముడు స్పందిస్తాడని ఆయన ఎదురు చూస్తున్నాడు.

ఈ విధంగా, ప్రతి చరణం రామదాసు యొక్క వేదనను, రామునిపై ఆయనకున్న ప్రేమను, మరియు ఆయన రాక కోసం ఎదురుచూపును తెలియజేస్తుంది. కీర్తన మొత్తంలో భగవంతుని ఉనికిని ప్రశ్నించడం అనేది భక్తుని యొక్క తీవ్రమైన ఆరాటాన్ని, నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తుంది.

19. ఎంతకెంతకు మందలింతు

పల్లవి:

ఎంత కెంతకు మందలింతునయ్యయ్యో, పంతగించేవు స్వామి పట్టాభిరామ ||

అనుపల్లవి:

ఎంత వాడను గాను విడనాడకుమి నన్ను భ్రాంతి దీర మది - శాంతి జెంది వి-శ్రాంతి నొందకను చింతదీరదిక || ఎంత ||

చరణములు :

1. ఏలుకొన్న వాడవు మమ్మేల దయ జూడవు తాళు రక్షింతునని దండ మాటాడవు | ఈ లాగు నున్నందుకు ఏ లాగు తాళుకొందు పాలముంచు మరి నీళ్ల ముంచు మా పాలి రామ భూపాల తిలక యిక || ఎంత ||

2. నిన్నే నమ్మినారము నీవారమైనాము సన్నుతించ నేరము స్వామి నీదే భారము ఆ మాటకేమి గాని - ఆ మీదనే యిత్తుగాని ఏమరించి యముడేమేమి జేయునో జాము జామునకు మోము జూపుమిక || ఎంత ||

3 భావుకాద్రి నాయకా భక్తిఫలదాయకా దేవాది దేవ భవ్య - దివ్య సత్యనాయకా రావే మహానుభావ- రామదాసుని బ్రోవ ఏవగించితివా - దేవులించితిని సంతరించుమని తీవరించితిని || ఎంత ||

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి: ఎంత కెంతకు మందలింతు నయ్యయ్యో, పంతగించేవు స్వామి పట్టాభిరామ ||

- తాత్పర్యం: ఓ పట్టాభిరామ స్వామి! నేను ఎంతగా నిన్ను మందలించినా (తిట్టినా), నీవు అంతగా పట్టుదలగా ఉంటున్నావు (నా మొర ఆలకించడం లేదు). అయ్యో!
- విశేషం: రామదాసు తన ఆవేదనను, నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తున్నారు. భగవంతునితో ఒక రకమైన స్నేహపూర్వకమైన నిరసనను తెలియజేస్తున్నారు. 'అయ్యయ్యో' అనే పదం ఆయన యొక్క తీవ్రమైన బాధను సూచిస్తుంది. 'పంతగించేవు' అనడం ద్వారా, భగవంతుడు తన మొర ఆలకించడంలో మొండిగా వ్యవహరిస్తున్నాడని భావిస్తున్నారు.

అనుపల్లవి: ఎంత వాడను గాను విడనాడకుమి నన్ను భ్రాంతి దీర మది - శాంతి జెంది వి-శ్రాంతి నొందకను చింతదీరదిక || ఎంత ||

- తాత్పర్యం: నేను ఎంతటి వాడినైనా కానివ్వండి (పాపిని లేదా అల్పుడిని), నన్ను విడిచిపెట్టవద్దు. నా మనస్సు భ్రాంతి నుండి విముక్తి పొంది, శాంతిని, విశ్రాంతిని పొందకుండా, నా చింత తీరకుండా ఉండకుండ దయచేయండి.
- విశేషం: రామదాసు తనను తాను తక్కువ చేసుకుంటూ, భగవంతుని దయను అర్థిస్తున్నారు. 'భ్రాంతి' అంటే అజ్ఞానం లేదా భ్రమ. దాని నుండి విముక్తి పొందాలని కోరుకుంటున్నారు. మనశ్శాంతి మరియు విశ్రాంతి లేకపోవడం వల్ల కలిగే బాధను తెలియజేస్తున్నారు.

చరణములు :

1. ఏలుకొన్న వాడవు మమ్మేల దయ జూడవు తాళు రక్షింతునని దండ మాటాడవు | ఈ లాగు నున్నందుకు ఏ లాగు తాళుకొందు పాలముంచు మరి నీళ్ల ముంచు మా పాలి రామ భూపాల తిలక యిక || ఎంత ||

- తాత్పర్యం: నీవు మమ్మల్ని పరిపాలించే వాడవు, మమ్మల్ని ఎందుకు దయతో చూడవు? 'ఓర్చుకో, నేను రక్షిస్తాను' అని అభయమిచ్చే మాట కూడా చెప్పవు. ఇలా ఉన్నందుకు నేను ఎలా తట్టుకోగలను? మమ్మల్ని పాలల్లో ముంచు లేదా నీళ్లలో ముంచు (ఏదైనా నీ ఇష్టం), ఓ మా పాలిటి రాజా, భూపాలకులలో శ్రేష్ఠుడవైన రామా!
- విశేషం: రామదాసు భగవంతుని బాధ్యతను గుర్తు చేస్తున్నారు. ప్రభువుగా ఉండి కూడా ఎందుకు కనికరించడం లేదని ప్రశ్నిస్తున్నారు. 'పాలముంచు మరి నీళ్ల ముంచు' అనే ఉపమానం ఆయన యొక్క తీవ్రమైన నిస్సహాయతను, భగవంతుని నిర్ణయానికి పూర్తిగా లొంగిపోయే స్థితిని తెలియజేస్తుంది.

2. నిన్నే నమ్మినారము నీవారమైనాము సన్నుతించ నేరము స్వామి నీదే భారము ఆ మాటకేమి గాని - ఆ మీదనే యిత్తుగాని ఏమరించి యముడేమేమి జేయునో జాము జామునకు మోము జూపుమిక || ఎంత ||

- తాత్పర్యం: మేము నిన్నే నమ్ముకున్నాము, నీ వారమైనాము. నిన్ను సరిగా స్తుతించలేము స్వామి, మా భారం నీదే. ఆ విషయం ఎలా ఉన్నా, నీపైనే భారం వేస్తున్నాను. మోసం చేసి యముడు మమ్మల్ని ఏమి చేస్తాడో (బాధిస్తాడో)? కాబట్టి ప్రతి క్షణం నీ ముఖాన్ని మాకు చూపు.
- విశేషం: రామదాసు తన భక్తిని, శరణాగతిని వ్యక్తం చేస్తున్నారు. తనకు స్తుతించడం సరిగా రాదని ఒప్పుకుంటూ, తన బాగోగులన్నీ భగవంతునికే వదిలేస్తున్నారు. యముని భయం ద్వారా మరణం యొక్క బాధను, భగవంతుని దర్శనం యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తున్నారు. 'జాము జామునకు మోము జూపుమిక' అనడం ద్వారా ప్రతి క్షణం భగవంతుని అనుగ్రహం కావాలని కోరుకుంటున్నారు.

3. భావుకాద్రి నాయకా భక్తిఫలదాయకా దేవాది దేవ భవ్య - దివ్య సత్యనాయకా రావే మహానుభావ- రామదాసుని బ్రోవ ఏవగించితివా - దేవులించితిని సంతరించుమని తీవరించితిని || ఎంత ||

- తాత్పర్యం: భావుకాద్రికి (భద్రాచల కొండకు) నాయకుడా, భక్తికి ఫలాలను ఇచ్చేవాడా, దేవాది దేవుడా, పవిత్రుడా, దివ్యమైన సత్యానికి నాయకుడా! ఓ మహానుభావా, రామా! రామదాసును రక్షించడానికి రావా? నన్ను అసహ్యించుకున్నావా? నిన్ను వేడుకున్నాను, నన్ను చేర్చుకోమని తొందరపడుతున్నాను.
- విశేషం: రామదాసు భగవంతుని యొక్క గొప్పతనాన్ని వివిధ విశేషణాలతో కొనియాడుతున్నారు. భద్రాచలం యొక్క ప్రాముఖ్యతను గుర్తు చేస్తున్నారు. తనను రక్షించమని ఆతురతతో వేడుకుంటున్నారు. 'ఏవగించితివా' అని ప్రశ్నించడం ద్వారా తన బాధ యొక్క తీవ్రతను వ్యక్తం చేస్తున్నారు. 'దేవులించితిని', 'తీవరించితిని' అనే పదాలు ఆయన యొక్క ఆర్తిని తెలియజేస్తాయి.

20. ఎంతపని జేసితివి రామా

పల్లవి:

ఎంతపని జేసితివి రామా నిన్నేమందు సార్వభౌమ రామ ||

పంతమా నా మీద పరమ పావన నామ

సంతోష ముడిపితివి సకల సద్గుణ ధామ || ఎంత ||

చరణములు:

1. నిన్నె దైవంబనుచు నమ్మి
తిన్నగా దుఃఖముల జిమ్మి రామా
కన్న దినమని నెమ్మి నిన్ను సేవింపగా
నన్నిట్లు నట్టేట ముంచు టెఱుగక పోతి || ఎంత ||

2. అన్నన్న మాటాడవేరా నీ
కన్నులను నను జూడవేరా
చిన్నెలన్నియు దరిగి యున్నఈ చిన్నన్న
క్రన్న నను జూడుమాయన్న రామన్న || ఎంత ||

3. భద్రాద్రి వాసుడే మునుపు మమ్ము
నిరుపద్రవముగా నుండు మనుచు
భద్రనుత కరుణా సముద్రయో శ్రీరామ
భద్ర నిన్నే మదిని భద్రముగ నమ్మితిని || ఎంత ||

తాత్పర్యవిశేషాలు

పల్లవి: ఎంతపని జేసితివి రామా నిన్నేమందు సార్వభౌమ రామ || పంతమా నా మీద పరమ పావన నామ సంతోష ముడిపితివి సకల సద్గుణ ధామ || ఎంత ||

తాత్పర్యము: ఓ రామా! సార్వభౌముడవైన నీవు ఎంత పని చేసితివి! నిన్నేమని అనాలి? పవిత్రమైన నామము కలవాడా! నా మీద నీకు పంతమా? సకల సద్గుణాలకు నిధివైన నీవు నా సంతోషాన్ని హరించితివి. ఇది ఎంత పని చేసితివి రామా!

విశేషము: రామదాసు తన బాధను, ఆవేదనను ఈ పల్లవిలో వ్యక్తం చేస్తున్నారు. రాముని సర్వాధికారిగా సంబోధిస్తూనే, తన కష్టాలకు ఆయనే కారణమా అని ప్రశ్నిస్తున్నారు. రాముని యొక్క పవిత్ర నామమును, సద్గుణాలను గుర్తు చేస్తూనే తన దుఃఖాన్ని తెలియజేస్తున్నారు. ఇక్కడ భక్తునికి దేవునికి మధ్య ఉండే దగ్గరి సంబంధం, హక్కు కనిపిస్తుంది

.చరణము 1: నిన్నె దైవంబనుచు నమ్మి తిన్నగా దుఃఖముల జిమ్మి రామా కన్న దినమని నెమ్మి నిన్ను సేవింపగా నన్నిట్లు నట్టేట ముంచు టెఱుగక పోతి || ఎంత ||

తాత్పర్యము: నిన్నే దైవమని నమ్మి, నీ మార్గంలో సూటిగా నడుచుకుంటూ దుఃఖాలను అనుభవించాను రామా! జన్మదినము మొదలుకొని నిన్ను ప్రేమతో సేవిస్తుంటే, నన్ను ఇలాంటి కష్టాల నడిసముద్రంలో ముంచుతావని నేను ఊహించలేదు. ఇది ఎంత పని చేసితివి రామా!

విశేషము: ఈ చరణములో రామదాసు తన విశ్వాసాన్ని, భక్తిని తెలియజేస్తున్నారు. తాను రాముని నమ్మి, ఆయనను సేవిస్తూ ఉంటే కష్టాలు ఎందుకు వచ్చాయని ప్రశ్నిస్తున్నారు. "నట్టేట ముంచుట" అనేది తీవ్రమైన కష్టాలను సూచిస్తుంది. భక్తుని యొక్క నిస్సహాయత, ఆవేదన ఇక్కడ స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

చరణము 2: అన్నన్న మాటాడవేరా నీ కన్నులను నను జూడవేరా చిన్నెలన్నియు దరిగి యున్నఈ చిన్నన్న క్రన్న నను జూడుమాయన్న రామన్న || ఎంత ||

తాత్పర్యము: ఓ అన్న! నాతో మాట్లాడవా? నీ కన్నులతో నన్ను చూడవా? ప్రేమలన్నీ తగ్గిపోయిన ఈ నీ తమ్ముడిని వెంటనే చూడవయ్యా, ఓ రామన్నా! ఇది ఎంత పని చేసితివి రామా!

విశేషము: ఈ చరణములో రామదాసు రామునితో తనకున్న ఆత్మీయ బంధాన్ని "అన్న" అని సంబోధించడం ద్వారా తెలియజేస్తున్నారు. ప్రేమ తగ్గిపోయిందని బాధపడుతూ, వెంటనే తనను చూడమని వేడుకుంటున్నారు. ఇక్కడ భక్తుడు దేవునితో ఒక వ్యక్తిగతమైన, సంబంధాన్ని కలిగి ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది.

చరణము 3: భద్రాద్రి వాసుడే మునుపు మమ్ము నిరుపద్రవముగా నుండు మనుచు భద్రనుత కరుణా సముద్రయో శ్రీరామ భద్ర నిన్నే మదిని భద్రముగ నమ్మితిని || ఎంత ||

తాత్పర్యము: భద్రాద్రిలో నివసించే ఓ రామా! మునుపు మమ్మల్ని ఎటువంటి ఆపద లేకుండా ఉండమని చెప్పావు కదా! శుభమైన కీర్తి కలవాడా, కరుణా సముద్రుడా, ఓ శ్రీరామ! శుభకరుడవైన నిన్నే నా మనస్సులో భద్రంగా నమ్మితిని. ఇది ఎంత పని చేసితివి రామా!

విశేషము: ఈ చరణములో రామదాసు రాముని యొక్క పూర్వపు వాగ్దానాన్ని గుర్తు చేస్తున్నారు. రాముడు భక్తులను కాపాడుతానని చెప్పి ఉండవచ్చు. "భద్రనుత", "కరుణా సముద్ర" వంటి విశేషణాలు రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తున్నాయి. అయినప్పటికీ తాను కష్టాలలో ఉండటం పట్ల రామదాసు ఆశ్చర్యాన్ని, బాధను వ్యక్తం చేస్తున్నారు. "మదిని భద్రముగ నమ్మితిని" అని చెప్పడం ద్వారా తన అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తున్నారు.

21. ఎంతో మహానుభావుడవు

పల్లవి:

ఎంతో మహానుభావుడవు నీవు ఎంతో చక్కని దేవుడవు ||

అనుపల్లవి:

వింతలు జేసితి నీ లోకమందు సంతత భద్రాద్రి స్వామి రామ చంద్ర || ఎంతో ||

చరణములు :

1. తొలి వేల్పు జాంబవంతుని జేసినావు
   మలి వేల్పు పవనాత్మజుని జేసినావు
   వెలయ సూర్యుని సుగ్రీవుని జేసినావు
   అల సర్వ సురల కోతుల జేసినావు. || ఎంతో ||
2. కారణ శ్రీ సీత గా జేసినావు
   గరిమశేషుని లక్ష్మణుని జేసినావు
   ఆ రెంటి భరత శత్రుఘ్నుల జేసినావు
   నారాయణా నీవు నరుడైనావు || ఎంతో ||

3. రాతికి ప్రాణము రప్పించి నావు
నాతి యెంగిలి కానందించి నావు
. కోతి మూకల నెల్ల గొలిపించి నావు
నీటిపై కొండల నిలిపించి నావు || ఎంతో ||

4. లంకపై దండెత్తి అగ్గెక్కినావు
రావణ కుంభకర్ణుల ద్రుంచినావు
పంకజాక్షి సీత బాలించినావు
లంకేసు దివ్య పుష్పక మెక్కినావు || ఎంతో ||
5. పరగ నయోధ్యకు పరతెంచినావు
పట్టాభిషిక్తుడై పాలించినావు
ధరలో రామదాసు నేలినావు
వర భద్రగిరి యందు వసియించినావు || ఎంతో ||

వివరణ మరియు విశేషాలు

పల్లవి:

ఎంతో మహానుభావుడవు నీవు ఎంతో చక్కని దేవుడవు ||

తాత్పర్యం: ఓ రామచంద్రా! నీవు ఎంతో గొప్ప ప్రభావము కలవాడవు మరియు ఎంతో అందమైన దేవుడవు. నీ మహిమ అమోఘమైనది.

అనుపల్లవి:

వింతలు జేసితి నీ లోకమందు సంతత భద్రాద్రి స్వామి రామ చంద్ర || ఎంతో ||

తాత్పర్యం: ఓ భద్రాద్రి నాథుడవైన రామచంద్రా! నీవు ఈ లోకంలో ఎన్నో అద్భుతమైన కార్యాలు చేసావు. నీ లీలలు విచిత్రమైనవి మరియు అవి నిరంతరం కీర్తించదగినవి.

విశేషం: ఈ అనుపల్లవి కీర్తన యొక్క ముఖ్య ఉద్దేశాన్ని తెలియజేస్తుంది - శ్రీరాముడు చేసిన అసాధారణమైన పనులను కొనియాడటం. 'సంతత' అనే పదం ఆయన లీలలు శాశ్వతమైనవని సూచిస్తుంది.

చరణము 1:

తొలి వేల్పు జాంబవంతుని జేసినావు
మలి వేల్పు పవనాత్మజుని జేసినావు
వెలయ సూర్యుని సుగ్రీవుని జేసినావు
అల సర్వ సురల కోతుల జేసినావు. || ఎంతో ||

తాత్పర్యం: నీవు మొదటి దేవుడైన జాంబవంతుని (బ్రహ్మదేవుని అంశ) సృష్టించావు. తరువాత వాయుదేవుని కుమారుడైన హనుమంతుని చేశావు. ప్రకాశించే సూర్యుని అంశతో సుగ్రీవుని చేశావు. అలానే ఇతర దేవతలందరినీ వానర రూపంలో సృష్టించావు.

విశేషం: ఈ చరణంలో రామాయణంలోని ముఖ్యమైన వానర పాత్రల యొక్క దివ్యత్వాన్ని రామదాసు తెలియజేస్తున్నారు. జాంబవంతుడు జ్ఞానానికి, హనుమంతుడు శక్తికి, సుగ్రీవుడు ధైర్యానికి ప్రతీకలుగా భావిస్తారు. దేవతల అంశతో వారు జన్మించారని చెప్పడం వారి ప్రాముఖ్యతను మరింత పెంచుతుంది.

చరణము 2:

కారణ శ్రీ సీత గా జేసినావు

గరిమశేషుని లక్ష్మణుని జేసినావు

ఆ రెంటి భరత శత్రుఘ్నుల జేసినావు

నారాయణా నీవు నరుడైనావు || ఎంతో ||

తాత్పర్యం: ఓ నారాయణా! నీవు కారణజన్ముురాలైన లక్ష్మీదేవిని సీతగా చేశావు. గొప్పదైన ఆదిశేషుని లక్ష్మణుడిగా అవతరింపజేశావు. ఆ శంఖు మరియు చక్రాల అంశతో భరత మరియు శత్రుఘ్నులను సృష్టించావు.. ఇలా నీవు స్వయంగా మానవుడిగా అవతరించావు.

విశేషం: ఈ చరణం శ్రీరాముని అవతార రహస్యాన్ని వివరిస్తుంది. లక్ష్మీదేవి సీతగా, ఆదిశేషుడు లక్ష్మణుడిగా జన్మించడం విష్ణువు యొక్క మానవ అవతారానికి తోడ్పాటునందించారు. 'నారాయణా నీవు నరుడైనావు' అనే వాక్యం భగవంతుడు మానవ రూపంలో భూమిపై అవతరించడానికి గల కరుణను తెలియజేస్తుంది.

చరణము 3:

రాతికి ప్రాణము రప్పించి నావు

నాతి యెంగిలి కానందించి నావు

కోతి మూకల నెల్ల గొలిపించి నావు

నీటిపై కొండల నిలిపించి నావు || ఎంతో ||

తాత్పర్యం: నీవు అహల్య అనే స్త్రీ శాపం వల్ల రాయిగా మారినప్పుడు, నీ పాదస్పర్శతో ఆమెకు తిరిగి ప్రాణం పోశావు. శబరి అనే భక్తురాలు ఇచ్చిన ఎంగిలి పండ్లను కూడా ఆనందంగా స్వీకరించావు. వానర సైన్యాన్ని అంతటినీ నీ వెంట నడిపించావు మరియు సముద్రంపై రాళ్ళతో వారధి నిర్మించావు.

విశేషం: ఈ చరణం శ్రీరాముని కరుణ, భక్తప్రియత్వాన్ని మరియు అసాధారణమైన శక్తిని తెలియజేస్తుంది. అహల్యకు శాపవిమోచనం కలిగించడం ఆయన దయాగుణానికి, శబరి ఇచ్చిన ఎంగిలి పండ్లను స్వీకరించడం ఆయన భేదభావం లేని స్వభావానికి నిదర్శనం. వానర సైన్యాన్ని నడిపించడం మరియు సముద్రంపై వారధి నిర్మించడం ఆయన అద్భుతమైన శక్తికి ఉదాహరణలు.

చరణము 4:

లంకపై దండెత్తి అగ్గెక్కినావు

రావణ కుంభకర్ణుల ద్రుంచినావు

పంకజాక్షి సీత బాలించినావు

లంకేసు దివ్య పుష్పక మెక్కినావు || ఎంతో ||

తాత్పర్యం: లంకపై దండెత్తి, యుద్ధానికి తలపడ్డావు."యుద్ధంలో రావణుని మరియు కుంభకర్ణుని సంహరించావు. పద్మముల వంటి కన్నులు కల సీతాదేవిని కాపాడావు. ఆ తరువాత లంకకు రాజు అయిన విభీషణుడు ఇచ్చిన దివ్యమైన పుష్పక విమానాన్ని ఎక్కావు.

విశేషం: ఈ చరణం రామాయణంలోని ముఖ్యమైన ఘట్టమైన లంకా యుద్ధాన్ని వర్ణిస్తుంది. రావణ కుంభకర్ణులను సంహరించడం ద్వారా ధర్మాన్ని స్థాపించావు మరియు సీతమ్మను విడిపించావు. 'పంకజాక్షి' అనే విశేషణం సీతమ్మ సౌందర్యాన్ని తెలియజేస్తుంది. పుష్పక విమానాన్ని ఎక్కడం అనేది విజయం తరువాత తిరిగి అయోధ్యకు వెళ్ళడాన్ని సూచిస్తుంది.

చరణము 5:

పరగ నయోధ్యకు పరతెంచినావు

పట్టాభిషిక్తుడై పాలించినావు

ధరలో రామదాసు నేలినావు

వర భద్రగిరి యందు వసియించినావు || ఎంతో ||

తాత్పర్యం: ఆ తరువాత నీవు అయోధ్యకు తిరిగి వచ్చావు మరియు పట్టాభిషిక్తుడవై రాజ్యాన్ని పాలించావు. ఈ భూమిపై రామదాసు నిన్ను కీర్తించాడు మరియు నీవు భద్రాద్రి పర్వతంపై నివసిస్తున్నావు.

విశేషం: ఈ చరణం శ్రీరాముని యొక్క పరిపాలనను మరియు రామదాసు యొక్క భక్తిని తెలియజేస్తుంది. అయోధ్యకు తిరిగి వచ్చి పట్టాభిషిక్తుడవడం అనేది ధర్మం తిరిగి స్థాపించబడటాన్ని సూచిస్తుంది. రామదాసు తనను తాను 'నేలినావు' అని సంబోధించడం ఆయన వినయాన్ని తెలియజేస్తుంది. చివరగా, శ్రీరాముడు భద్రాద్రిలో కొలువై ఉండటం ఈ కీర్తన యొక్క భక్తి భావాన్ని మరింత బలపరుస్తుంది.

22. ఎందుకు కృపరాదు

పల్లవి:

ఎందుకు కృపరాదు శ్రీరామ నే నేమి జేసితినయ్య శ్రీరామ ||

చరణములు:

1. గతినీవె యనుకొంటి శ్రీరామ నా వెతమాన గదవయ్య శ్రీరామ || ఎందుకు ||
2. చేపట్టి రక్షించవేల శ్రీరామ నా ప్రాపు నీవేనయ్య శ్రీరామ || ఎందుకు
3. అయ్యయ్యో నా నేరమేమి శ్రీరామ నా కుయ్యాలింపవయ్య శ్రీరామ || ఎందుకు ||
4. ఇంకా నీ దయ రాకుంటే శ్రీరామ నా సంకట మెటు దీరు శ్రీరామ || ఎందుకు
5. ఏండ్లు పండ్రెండాయనే శ్రీరామ నీ కండ్లకు పండుగే శ్రీరామ || ఎందుకు ||
6. వాసియౌ భద్రాద్రి వాస శ్రీరామ రామ దాసుని విడువకు శ్రీరామ || ఎందుకు ||

తాత్పర్యం మరియు విశేషం

పల్లవి:

ఎందుకు కృపరాదు శ్రీరామ నే నేమి జేసితినయ్య శ్రీరామ ||

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! నీ దయ నాకు ఎందుకు కలగడం లేదు? నేను ఏమి తప్పు చేశానని నాపై నీవు కరుణ చూపడం లేదు?
- విశేషం: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. భక్తుడు శ్రీరాముని యొక్క కరుణ కోసం ఆరాటపడుతూ, తన దుస్థితికి కారణం ఏమిటో తెలియక వేదన చెందుతున్నాడు. "నే నేమి జేసితినయ్య" అనే ప్రశ్న భక్తుని యొక్క నిస్సహాయతను మరియు ఆత్మవిమర్శను సూచిస్తుంది.

చరణములు:

1. గతినీవె యనుకొంటి శ్రీరామ నా వెతమాన గదవయ్య శ్రీరామ ||

ఎందుకు ||

- తాత్పర్యం: శ్రీరామా, నీవే నాకు దిక్కు అనుకున్నాను. నా దుఃఖాన్ని, బాధను తొలగించు స్వామీ! నీవు ఎందుకు నాపై దయ చూపడం లేదు?
- విశేషం: ఈ చరణంలో భక్తుడు శ్రీరాముని తన యొక్క ఏకైక ఆశ్రయంగా భావిస్తున్నాడు. "గతినీవె యనుకొంటి" అనే మాటలు భక్తుని యొక్క దృఢమైన విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తాయి. తన కష్టాలను పోగొట్టే శక్తి కేవలం శ్రీరామునికే ఉందని నమ్ముతూ, ఆయన కరుణను అర్థిస్తున్నాడు.

2. చేపట్టి రక్షించవేల శ్రీరామ నా ప్రాపు నీవేనయ్య శ్రీరామ || ఎందుకు

- తాత్పర్యం: శ్రీరామా, నన్ను అక్కున చేర్చుకుని రక్షించవా? ఓ శ్రీరామా, నాకు ఆధారమైనది నీవే కదా! అయినప్పటికీ నీ దయ నాకు ఎందుకు లభించడం లేదు?
- విశేషం: ఇక్కడ భక్తుడు శ్రీరామునితో తనకున్న అనుబంధాన్ని గుర్తు చేసుకుంటున్నాడు. "నా ప్రాపు నీవేనయ్య" అని చెప్పడం ద్వారా, తనకు వేరే దిక్కు లేదని స్పష్టం చేస్తున్నాడు. తల్లి తన బిడ్డను ఆదరించినట్లుగా, శ్రీరాముడు తనను రక్షించాలని వేడుకుంటున్నాడు.

3. అయ్యయ్యో నా నేరమేమి శ్రీరామ నా కుయ్యాలింపవయ్య శ్రీరామ || ఎందుకు ||

- తాత్పర్యం: అయ్యో! నా తప్పిదం ఏమిటో కదా! శ్రీరామా, నా మొర ఆలకించవయ్యా! ఎందుకు నాపై నీ కరుణ చూపడం లేదు?
- విశేషం: ఈ చరణంలో భక్తుడు తన యొక్క అజ్ఞానాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. తాను చేసిన తప్పు ఏమిటో తెలియక అయోమయంలో ఉన్నాడు. "కుయ్యాలింపవయ్య" అనే ఆర్తనాదం అతని యొక్క తీవ్రమైన వేదనను తెలియజేస్తుంది.

4. ఇంకా నీ దయ రాకుంటే శ్రీరామ నా సంకట మెటు దీరు శ్రీరామ || ఎందుకు

- తాత్పర్యం: శ్రీరామా, ఇంకా నీ దయ నాకు లభించకపోతే, నా కష్టాలు ఎలా తీరుతాయి? నీవే నాకు దిక్కు కదా! ఎందుకు నన్ను కనికరించడం లేదు?
- విశేషం: ఈ చరణం భక్తుని యొక్క నిస్సహాయ స్థితిని మరింత స్పష్టంగా తెలియజేస్తుంది. శ్రీరాముని దయ తప్ప తన సమస్యలు పరిష్కరించబడవని అతడు బలంగా నమ్ముతున్నాడు. "సంకట మెటు దీరు" అనే ప్రశ్న అతని యొక్క భయాన్ని మరియు ఆందోళనను వ్యక్తం చేస్తుంది.

5. ఏండ్లు పండ్రెండాయనే శ్రీరామ నీ కండ్లకు పండుగే శ్రీరామ || ఎందుకు ||

- తాత్పర్యం: శ్రీరామా, పన్నెండు సంవత్సరాలు గడిచిపోయాయి (బహుశా రామదాసు గారు జైలులో ఉన్న కాలాన్ని సూచిస్తుంది). నీకు ఇది ఒక వేడుకలా ఉందా? ఎందుకు నన్ను ఇంతగా పరీక్షిస్తున్నావు?
- విశేషం: ఈ చరణం రామదాసు గారి వ్యక్తిగత జీవితంలోని కష్టాలను సూచిస్తుంది. ఆయన జైలు జీవితంలోని బాధను శ్రీరామునికి తెలియజేస్తూ, ఆయన నిష్కరుణ వైఖరిని ప్రశ్నిస్తున్నారు. "నీ కండ్లకు పండుగే" అనే మాటలు భక్తుని యొక్క నిరాశను మరియు బాధను తీవ్రంగా వ్యక్తం చేస్తాయి.

6. వాసియౌా భద్రాద్రి వాస శ్రీరామ రామ దాసుని విడువకు శ్రీరామ || ఎందుకు ||

- తాత్పర్యం: ప్రసిద్ధమైన భద్రాద్రిలో నివసించే ఓ శ్రీరామా! రామదాసును విడిచిపెట్టకు. ఎందుకు నీ దయను చూపించకుండా ఉంటున్నావు?

- విశేషం: ఇది కీర్తన యొక్క ముగింపు చరణం. ఇందులో రామదాసు గారు శ్రీరాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని ("వాసియౌ భద్రాద్రి వాస") గుర్తు చేస్తూ, ఆయనను విడిచిపెట్టవద్దని వేడుకుంటున్నారు. తన పేరును ప్రస్తావించడం ద్వారా, తన యొక్క ఆర్తిని మరింత వ్యక్తిగతం చేస్తున్నారు.

ఈ విధంగా ప్రతి చరణం రామదాసు గారి యొక్క వేదనను, విశ్వాసాన్ని, మరియు శ్రీరాముని కోసం ఆయన తపనను తెలియజేస్తుంది. కీర్తన మొత్తం భక్తి, నిస్సహాయత మరియు దైవం యొక్క కరుణ కోసం ఎదురుచూపు అనే భావాలతో నిండి ఉంటుంది.

23. ఎక్కడి కర్మము

పల్లవి:

ఎక్కడి కర్మములడ్డు పడెనో ఏమిసేతు నే రామా అక్కటా నాకన్నుల నెప్పుడు హరిని జూతు నోరామా ||ఎక్కడి||

చరణములు:

1. ప్రకటమాయె పాపమెటుల బాధకోర్తు రామా సకలలోక రాజ్యపదవి సన్నుతింప రామా||ఎక్కడి|

2. పృథివిలోన పూర్వజన్మ పూజలింతెగా వ్రతము గడుపవలయు విషయవాంఛ వదలక||ఎక్కడి||

3. మూడునెలలాయె రామునియందు నిల్వక ఎన్నడు ఇట్లుండి నేను ఎరుగ రాఘవా. ||ఎక్కడి||

4. కోరి భద్రాచలరాముని కొలుతునంటినీ రామదాసుని కోర్కెలొసగి రక్షించుమంటిని||ఎక్కడి||

తాత్పర్యం మరియు విశేషాలు

పల్లవి:

ఎక్కడి కర్మములడ్డు పడెనో ఏమిసేతు

నే రామా అక్కటా నాకన్నుల నెప్పుడు హరిని జూతు నోరామా ||ఎక్కడి||

తాత్పర్యం:

ఓ రామా! నా పూర్వ జన్మల యొక్క ఏ కర్మలు ఇప్పుడు నన్ను అడ్డుకుంటున్నాయో నాకు తెలియదు. నేను ఏమి చేయగలను? అయ్యో! నా కన్నులతో నిన్ను, హరిని ఎప్పుడు చూడగలనో కదా!

విశేషం:

ఈ పల్లవిలో రామదాసు తన ప్రస్తుత దుస్థితికి కారణం తన పూర్వ కర్మలేమో అని ఆవేదన చెందుతున్నాడు. భగవంతుని దర్శనం కోసం ఆయన హృదయం తల్లడిల్లుతోంది. "అక్కటా" అనే పదం ఆయన దుఃఖాన్ని, నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తుంది.

చరణం 1:

ప్రకటమాయె పాపమెటుల బాధకోర్తు రామా

సకలలోక రాజ్యపదవి సన్నుతింప రామా||ఎక్కడి|

తాత్పర్యం:

ఓ రామా! నా పాపం ఎలా బయటపడిందో, ఈ బాధను నేను ఎలా భరించగలను? సమస్త లోకాలకు రాజైన నిన్ను నేను ఎల్లప్పుడూ స్తుతిస్తూ ఉంటాను కదా!

విశేషం:

ఈ చరణంలో రామదాసు తన కష్టాలకు కారణం తన పాపమేమో అని భావిస్తున్నాడు. అయితే, ఆయన సర్వలోకాధిపతి అయిన రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని గుర్తు చేసుకుంటూ, ఆయన్ని నిరంతరం కొలుస్తానని చెబుతున్నాడు. ఇక్కడ ఆయన భక్తి, విశ్వాసం కనిపిస్తున్నాయి.

చరణం 2:

పృథివిలోన పూర్వజన్మ పూజలింతెగా

వ్రతము గడుపవలయు విషయవాంఛ వదలక||ఎక్కడి||

తాత్పర్యం:

భూమిపై నా పూర్వ జన్మల యొక్క పూజలు ఇంతేనేమో! విషయాల పట్ల కోరికను విడిచిపెట్టకుండా వ్రతాలు ఆచరించవలసి వస్తోంది.

విశేషం:

ఈ చరణంలో రామదాసు తన కష్టాలకు తన అసంపూర్ణమైన భక్తి, విషయాలపై ఉన్న కోరికలే కారణమని స్వీకరిస్తున్నాడు. నిజమైన భక్తి కోసం విషయ వాంఛలను విడిచిపెట్టి వ్రతాలు చేయాలని ఆయన భావిస్తున్నాడు. ఇది ఆయన ఆత్మవిమర్శను తెలియజేస్తుంది.

చరణం 3:

మూడునెలలాయె రామునియందు నిల్వక

ఎన్నడు ఇట్లుండి నేను ఎరుగ రాఘవా. ||ఎక్కడి||

తాత్పర్యం:

ఓ రాఘవా! నిన్ను మనస్సులో నిలుపుకోలేక మూడు నెలలు గడిచిపోయాయి. ఇంతకాలం నీ ధ్యానం లేకుండా నేను ఎప్పుడూ ఉండలేదు.

విశేషం:

ఈ చరణంలో రామదాసు భగవంతుని నుండి దూరంగా ఉండటం ఎంత బాధాకరంగా ఉందో తెలియజేస్తున్నాడు. మూడు నెలల వియోగం కూడా ఆయనకు చాలా ఎక్కువ కాలంగా అనిపిస్తోంది. ఇది ఆయనకు రామునిపై ఉన్న గాఢమైన ప్రేమను, ధ్యానానికి అలవాటు పడిన మనస్సును సూచిస్తుంది.

చరణం 4:

కోరి భద్రాచలరాముని కొలుతునంటినీ

రామదాసుని కోర్కెలొసగి రక్షించుమంటిని||ఎక్కడి||

తాత్పర్యం:

నేను కోరి భద్రాచల రాముని సేవిస్తానని చెప్పాను. రామదాసు యొక్క కోరికలను తీర్చి నన్ను రక్షించుమని వేడుకుంటున్నాను.

విశేషం:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తన ఆశను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. భద్రాచల రాముని సేవకుడిగా తనను తాను చెప్పుకుంటూ, తన కోరికలను తీర్చి రక్షించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఇది ఆయన యొక్క దృఢమైన విశ్వాసాన్ని, భక్తిని తెలియజేస్తుంది.

24. ఎటుబోతివో రామ

పల్లవి:

ఎటుబోతి వోరామ ఎటుబోతివో||ఎటుబోతివో

చరణములు:

1. ఎటుబోతివో నిన్ను నేవేడుకొనుచుంటే కటకటా నేడు నాకనుల జూతామంటే ||ఎటుబోతివో||

2. అంధకారము వంటి బందిఖానాలో నున్న నిందల నెడ బాపు నీకు మ్రొక్కెద స్వామి||ఎటుబోతివో||

3. పాపములన్ని ఎడ బాపేటి దొరవీవు ఆపద దీర్చి నన్నాదుకొమ్మంటి స్వామి ||ఎటుబోతివో||

4. తానాషాగారు వచ్చి తరితీర్పు జేసేరు పైకము బంపివేగ బందిఖానా వదలింపగ ||ఎటుబోతివో||

5. అపరాధినని చాల యర్థించి మొదలిడగ నెపముగ వెనుకటి నేరముల నెంచుక||ఎటుబోతివో||

6. అప్పులవారు వచ్చి యరికట్టుచున్నారు ఒప్పుకోబడునని చెప్పక దాగితివే ||ఎటుబోతివో||

7. నీవు భద్రాచల నిలయుడవయ్య రామ బ్రోవవయ్య రామదాసు నేలెడి స్వామి ||ఎటుబోతివో||

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి:

ఎటుబోతి వోరామ ఎటుబోతివో||ఎటుబోతివో

- **తాత్పర్యం:** ఓ రామా, నన్ను విడిచి ఎక్కడికి వెళ్ళిపోయావు? ఎక్కడికి వెళ్ళావు తండ్రీ?
- **విశేషం:** ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. భక్తుడు రాముని వియోగంతో బాధపడుతూ, ఆవేదనతో ఆయన ఎక్కడికి వెళ్ళాడని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది రామదాసు తన కష్టకాలంలో అనుభవించిన వేదనను ప్రతిబింబిస్తుంది.

చరణములు:

1. ఎటుబోతివో నిన్ను నేవేడుకొనుచుంటే కటకటా నేడు నాకనుల జూతామంటే ||ఎటుబోతివో||

- **తాత్పర్యం:** నేను నిన్ను వేడుకుంటున్నాను కదా, నన్ను విడిచి ఎక్కడికి వెళ్ళిపోయావు? అయ్యో రామా, కనీసం ఈ రోజైనా నీ కన్నులతో నన్ను చూస్తావని ఎదురు చూస్తున్నాను.
- **విశేషం:** రామదాసు తన భక్తిని, ఆర్తిని ఇక్కడ వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. తాను ఎంతగా వేడుకుంటున్నా రాముడు పలకరించకపోవడంతో ఆయన దుఃఖిస్తున్నాడు. 'కటకటా' అనే పదం ఆయన యొక్క తీవ్రమైన బాధను తెలియజేస్తుంది.

2. అంధకారము వంటి బందిఖానాలో నున్న నిందల నెడ బాపు నీకు మ్రొక్కెద స్వామి||ఎటుబోతివో||

- **తాత్పర్యం:** అంధకారంతో నిండిన ఈ జైలులో నేను నిందలు మోస్తూ బాధపడుతున్నాను. ఓ స్వామి, ఈ బాధల నుండి నన్ను విడిపించు. నీకు నమస్కరిస్తున్నాను. అయినా నన్ను విడిచి ఎక్కడికి వెళ్ళావు?
- **విశేషం:** రామదాసు తనను బంధించిన కారాగారాన్ని అంధకారంతో పోలుస్తున్నాడు. తాను చేయని తప్పుకు శిక్ష అనుభవిస్తున్నానని, ఆ నిందల నుండి విముక్తి కలిగించమని రాముని వేడుకుంటున్నాడు. ఇక్కడ ఆయన రాముని తన రక్షకునిగా భావిస్తున్నాడు.

3. పాపములన్ని ఎడ బాపేటి దొరవీవు ఆపద దీర్చి నన్నాదుకొమ్మంటి స్వామి ||ఎటుబోతివో||

- తాత్పర్యం: నీవు సమస్త పాపాలను పోగొట్టే ప్రభువువు. ఓ స్వామి, నా ఈ ఆపదను తొలగించి, నన్ను ఆదుకోమని వేడుకుంటున్నాను. అయినప్పటికీ నన్ను విడిచి ఎక్కడికి వెళ్ళావు?
- విశేషం: రాముడు పాపాలను హరించే దైవం అనే విశ్వాసాన్ని రామదాసు ఇక్కడ ప్రకటిస్తున్నాడు. తన కష్టాన్ని ఒక పెద్ద ఆపదగా భావిస్తూ, దాని నుండి తనను కాపాడమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. 'నన్నాడు కొమ్మంటి' అనే మాటలో ఆయన యొక్క దీనత్వం కనిపిస్తుంది.

4. తానాషాగారు వచ్చి తరితీర్పు జేసేరు పైకము బంపివేగ బందిఖానా వదలింపగ ||ఎటుబోతివో||

- తాత్పర్యం: తానాషా స్వయంగా వచ్చి విచారణ జరిపాడు. డబ్బు పంపించి నన్ను వెంటనే బందిఖానా నుండి విడిపించమని ఆజ్ఞాపించాడు. అయినప్పటికీ, నీవు ఎక్కడికి వెళ్ళావు?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు యొక్క కష్టాలు తొలగిపోతున్న సూచన కనిపిస్తుంది. తానాషా ఆయన నిజాయితీని గుర్తించి విడుదల చేయమని ఆదేశించడం ఒక గొప్ప మలుపు. అయితే, అప్పటికీ రామదాసు రాముని యొక్క స్పర్శను కోరుకుంటూ ఆయన ఎక్కడున్నాడని ప్రశ్నిస్తున్నాడు.

5. అపరాధినని చాల యర్థించి మొదలిడగ నెపముగ వెనుకటి నేరముల నెంచుక||ఎటుబోతివో||

- తాత్పర్యం: నేను అపరాధినని ఎంతో వేడుకున్నా, వారు పట్టించుకోలేదు. పైగా, గతంలో జరిగిన నేరాలను సాకుగా చూపి నన్ను ఇంకా బాధపెడుతున్నారు. ఓ రామా, నీవు ఎక్కడికి వెళ్ళావు?
- విశేషం: విడుదల ఆశించిన రామదాసుకు ఇది మరొక నిరాశ కలిగించే సంఘటన. అధికారులు ఆయన విజ్ఞప్తిని పట్టించుకోకుండా పాత నేరాలను గుర్తు చేస్తూ మరింతగా శిక్షిస్తున్నారని ఆయన ఆవేదన చెందుతున్నాడు.

6. అప్పులవారు వచ్చి యరికట్టుచున్నారు ఒప్పుకోబడునని చెప్పక దాగితివే ||ఎటుబోతివో||

- తాత్పర్యం: బాకీదారులు వచ్చి నన్ను అడ్డుకుంటున్నారు. ఈ విషయం పరిష్కరించబడుతుందని చెప్పకుండా నీవు ఎక్కడ దాక్కున్నావు?
- విశేషం: జైలు నుండి విడుదలైన తర్వాత కూడా రామదాసుకు కష్టాలు తప్పలేదు. అప్పుల బాధ ఆయనను వెంటాడుతోంది. రాముడు ఈ సమస్యను పరిష్కరిస్తాడని ఎదురు చూస్తున్న ఆయన, రాముడు కనిపించకపోవడంతో మరింతగా కలత చెందుతున్నాడు.

7. నీవు భద్రాచల నిలయుడవయ్య రామ బ్రోవవయ్య రామదాసు నేలెడి స్వామి ||ఎటుబోతివో||

- తాత్పర్యం: ఓ రామా, నీవు భద్రాచలంలో నివసించే దేవుడవు. రామదాసును పాలించే స్వామివి నీవే. నన్ను రక్షించు తండ్రీ! అయినా నీవు ఎక్కడికి వెళ్ళావు?
- విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తన నివాసమైన భద్రాచలాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. రాముడే తనను పాలించే స్వామి అని నమ్ముతూ, ఆయనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. కీర్తన ముగిసే సమయానికి కూడా ఆయన రాముని కోసం ఎదురు చూడటం కనిపిస్తుంది.

ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క భక్తిని, ఆయన అనుభవించిన కష్టాలను, మరియు రామునిపై ఆయనకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తుంది. ప్రతి చరణం ఆయన యొక్క మానసిక స్థితిని, పరిస్థితులను వివరిస్తుంది.

25. ఎన్నగాను రామభజన

పల్లవి:

ఎన్నగాను రామభజన కన్న మిక్కిలున్నదా ||ఎన్నగాన||

అనుపల్లవి:

సన్నుతించి శ్రీరామచంద్రు దలచవే మనసా కన్నవిన్నవారి వేడుకొన్ననేమి ఫలము మనసా ||ఎన్నగాను||

చరణము :

1. రామచిలుక నొకటి పెంచి ప్రేమమాటలాడ నేర్పి

రామ రామ రామ యనుచు రమణియొకతె వల్కగా

ప్రేమమీర భద్రాద్రి రాముడైన రామవిభుడు

కామితార్థఫలము లిచ్చి కైవల్యమొసగలేదా ||ఎన్నగాను||

తాత్పర్యము

భద్రాచల రామదాసు కీర్తన "ఎన్నగాను రామభజన" భక్తి యొక్క గొప్పతనాన్ని, శ్రీరాముని నామస్మరణ యొక్క శక్తిని వివరిస్తుంది. ఈ కీర్తన మనసుకు హత్తుకునేలా, రామునిపై ప్రేమను పెంచేలా సాగుతుంది.

పల్లవి:

"ఎన్నగాను రామభజన కన్న మిక్కిలున్నదా" –

రామభజన కంటే గొప్పది ఏముంటుంది? ఈ ప్రశ్న ద్వారా రామదాసు రామనామ స్మరణ యొక్క విశిష్టతను తెలియజేస్తున్నారు. అన్నిటికంటే ఉత్తమమైనది, విలువైనది రామభజనే అని ఆయన నమ్ముతున్నారు.

అనుపల్లవి:

"సన్నుతించి శ్రీరామచంద్రు దలచవే మనసా కన్నవిన్నవారి వేడుకొన్ననేమి ఫలము మనసా" –

ఓ మనసా! శ్రీరామచంద్రుని కీర్తించు, ధ్యానించు. కంటికి కనిపించిన వారిని, చెవులకు వినిపించిన వారిని వేడుకుంటే ఏమి ఫలితం?

ఈ వాక్యాలు మనస్సును భగవంతుని వైపు మరల్చమని, క్షణికమైన వాటిని ఆశించవద్దని చెబుతున్నాయి. నిజమైన ఫలితం శ్రీరాముని ఆరాధనలోనే ఉందని రామదాసు ఉద్ఘాటిస్తున్నారు.

చరణము 1:

"రామచిలుక నొకటి పెంచి ప్రేమమాటలాడ నేర్పి రామ రామ రామ యనుచు రమణియొకతె వల్కగా ప్రేమమీర భద్రాద్రి రాముడైన రామవిభుడు కామితార్థఫలము లిచ్చి కైవల్యమొసగలేదా" –

ఒక స్త్రీ రామచిలుకను పెంచి, ప్రేమగా మాట్లాడటం నేర్పింది. ఆ చిలుక "రామ రామ రామ" అని పలకగా, భద్రాద్రి రాముడైన ఆ ప్రభువు ప్రేమతో ఆమె కోరికలను తీర్చి, మోక్షాన్ని ప్రసాదించలేదా?

ఈ చరణంలో రామదాసు ఒక ఉదాహరణ ద్వారా రామనామ స్మరణ యొక్క శక్తిని వివరిస్తున్నారు. ఒక పక్షి రామనామాన్ని పలికినంత మాత్రాన ఆ భక్తురాలికి రాముడు కోరికలు తీర్చి మోక్షాన్ని అనుగ్రహించాడని చెబుతున్నారు. అంటే, ప్రేమతో, భక్తితో చేసే చిన్నపాటి రామనామ స్మరణ కూడా గొప్ప ఫలితాలను ఇస్తుందని దీని అర్థం. "రమణి" అనే పదం ఇక్కడ భక్తురాలి యొక్క ప్రేమను, భక్తిని సూచిస్తుంది. "కామితార్థఫలములు" అంటే కోరిన కోరికల యొక్క ఫలితాలు, "కైవల్యము" అంటే మోక్షం.

రామదాసు వర్ణించిన ఆ భక్తురాలు ఎవరు అనే విషయం స్పష్టంగా తెలియదు. కీర్తనలో ఆమెను కేవలం "రమణియొకతె" అని మాత్రమే పేర్కొన్నారు.

మొత్తంగా ఈ కీర్తన రామభజన యొక్క ప్రాముఖ్యతను, శ్రీరాముని యొక్క కరుణను, భక్తుల పట్ల ఆయనకున్న ప్రేమను తెలియజేస్తుంది. నిరంతరం రాముని నామాన్ని స్మరించడం ద్వారా మనం కోరికలను నెరవేర్చుకోవచ్చు మరియు అంతిమంగా మోక్షాన్ని పొందవచ్చని ఈ కీర్తన ద్వారా రామదాసు మనకు సందేశమిస్తున్నారు.

26. ఎన్నటికిని హానిలేదయా

పల్లవి:

ఎన్నటికిని హానిలేదయా సీతారామా

అనుపల్లవి :

ఎన్నటికిని హానిలేదు ఇతరదైవము దయవలదు సన్నుతించు రామయోగి సర్వమతి గనినయోగికి ||ఎన్నటికిని||

చరణములు:

1. నిక్కముగను ఆత్మజలధి నిగర యెంచి కదిసిపట్టి ఒక్కక్షణము ఆత్మనిలిపి పరగియున్నట్టి యోగికిని ||ఎన్నటికిని||

2. అంగలింగ సంపుటములో అట్టెసిట్టి నాశమెరిగి రంగుమీర భద్రశైల రామదాసుడైన యోగి ||ఎన్నటికిని||

తాత్పర్యం

పల్లవి:

ఎన్నటికిని హానిలేదయా సీతారామా

తాత్పర్యం: ఓ సీతారామా! నిన్ను నమ్మిన వారికి ఎప్పటికీ ఏ కీడు జరగదు. నీవు అభయమిచ్చే దైవానివి.

అనుపల్లవి:

ఎన్నటికిని హానిలేదు ఇతరదైవము దయవలదు సన్నుతించు రామయోగి సర్వమతి గనినయోగికి ||ఎన్నటికిని||

తాత్పర్యం: ఇతర దైవాల దయను కోరవలసిన అవసరం లేదు. సర్వజ్ఞాని అయిన, రామయోగిని నిరంతరం స్తుతించే వారికి ఎప్పటికీ హాని కలగదు.

విశేషం: ఈ అనుపల్లవిలో రామదాసు తన ఇష్టదైవమైన శ్రీరాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తున్నారు. ఇతర దైవాలను తక్కువ చేయాలనే ఉద్దేశం కాకుండా, శ్రీరామునిపై ఆయనకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని ప్రకటిస్తున్నారు. "రామయోగి" మరియు "సర్వమతి గనినయోగి" అనే పదాలు రామభక్తుని యొక్క ఉన్నతమైన స్థితిని సూచిస్తున్నాయి.

చరణము 1:

నిక్కముగను ఆత్మజలధి నిగర యెంచి కదిసిపట్టి ఒక్కక్షణము ఆత్మనిలిపి పరగియున్నట్టి యోగికిని ||ఎన్నటికిని||

తాత్పర్యం: నిజంగా ఆత్మ అనే సముద్రాన్ని దాటాలని నిశ్చయించుకొని, మనస్సును నిగ్రహించి, ఒక్క క్షణం కూడా ఆత్మయందే నిలిపి ధ్యానం చేసే యోగికి ఎప్పటికీ హాని కలగదు.

విశేషం: ఈ చరణంలో ఆత్మజ్ఞానం యొక్క ప్రాముఖ్యతను రామదాసు వివరిస్తున్నారు. మనస్సును నియంత్రించి, ఆత్మలో స్థిరంగా నిలబడిన వారికి భౌతికమైన కష్టాలు ఏమీ చేయలేవని ఆయన భావిస్తున్నారు. "ఆత్మజలధి నిగర యెంచి" అనే పదం సంసార సాగరాన్ని దాటాలనే దృఢ సంకల్పాన్ని సూచిస్తుంది.

చరణము 2:

అంగలింగ సంపుటములో అట్టెసిట్టి నాశమెరిగి రంగుమీర భద్రశైల రామదాసుడైన యోగి ||ఎన్నటికిని||

తాత్పర్యం: శరీరమే లింగంగా భావించి, దానిలోని అశాశ్వతత్వాన్ని తెలుసుకొని, సొంపుగా, కాంతివంతంగా మరియు ఇంపుగా (భక్తితో) నిండిన భద్రాచల రామదాసు అనే యోగికి ఎప్పటికీ హాని కలగదు.

విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తనను తాను ఒక యోగిగా పేర్కొంటూ, శరీరం యొక్క నశ్వరత్వాన్ని గ్రహించి, భక్తి యొక్క సొంపుతో, హృదయ కాంతితో మరియు ఆత్మానందపు ఇంపుతో నిండిన వారికి ఎటువంటి ఆపద రాదని చెబుతున్నారు. "అంగలింగ సంపుటము" అనే పదం శరీరాన్ని శివుని లింగంగా భావించే ఒక ఆధ్యాత్మిక భావనను సూచిస్తుంది. "రంగుమీర" అంటే భక్తి యొక్క సొంపు, కాంతి మరియు ఇంపుతో పరిపూర్ణంగా ఉండటం.

27. ఎన్ని జన్మము లెత్తంగ

పల్లవి:

ఎన్ని జన్మము లెత్తంగ వలయునో ఏలాగు తాళుదు ఓ రామా ||

అనుపల్లవి:

నన్నింత కన్నడ సేయుట నీకు న్యాయము గాదు సుమీ ఓ రామా

చరణములు:

1. మొదట ఎరుగని తనమున సగమాయువు

నిదుర పాలై పోయెగా ఓ రామ

పదపడి తక్కిన పదియేండ్లు

తెలియని బాలత్వమున పోయెగా ఓ రామ

2. వదల యౌవనము పరభామల వలల

దగుల నాయెగా ఓ రామ

ముదిమిని సంసార కూపములో జిక్కి

మునిగి తేల నాయెగా ఓ రామ

3. తను వస్థిరంబని తారక నామము

తలపోయలేనైతిగా ఓ రామ

దినదినము పొట్ట కొఱకై దీనుల వేడి

దీనత్వమొందితిగా ఓ రామ

4. అనుదినము గురూపదేశ యోగము

అభ్యసింపనైతిగా ఓ రామ

ఎనసి నిమిషమైన మీ పాదముల పైన

మనసు నిల్పనైతిగా ఓ రామ

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి: ఎన్ని జన్మము లెత్తంగ వలయునో ఏలాగు తాళుదు ఓ రామా ||

తాత్పర్యం: ఓ రామా! నిన్ను చేరుకోవడానికి నేను ఇంకెన్ని జన్మలు ఎత్తవలసి వస్తుందో? ఈ వేదనను నేను ఎలా భరించగలను?

విశేషం: ఈ పల్లవిలో రామదాసు తన ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నారు. భగవంతుని చేరుకోవడానికి ఎంతో కాలం పడుతుందనే బాధను, నిరీక్షణను తెలియజేస్తున్నారు. "ఏలాగు తాళుదు" అనే ప్రశ్న ఆయన యొక్క తీవ్రమైన ఆర్తిని సూచిస్తుంది.

అనుపల్లవి: నన్నింత కన్నడ సేయుట నీకు న్యాయము గాదు సుమీ ఓ రామా

తాత్పర్యం: ఓ రామా! నన్ను ఇంతగా నిర్లక్ష్యం చేయడం నీకు న్యాయం కాదు సుమా!

విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు భగవంతునిపై తనకున్న హక్కును తెలియజేస్తున్నారు. తనను పట్టించుకోకపోవడం అన్యాయమని ఆయన భావిస్తున్నారు. "కన్నడ సేయుట" అంటే నిర్లక్ష్యం చేయడం, చూడకపోవడం అని అర్థం.

చరణములు:

1. మొదట ఎరుగని తనమున సగమాయువు నిదుర పాలై పోయెగా ఓ రామ పదపడి తక్కిన పదియేండ్లు తెలియని బాలత్వమున పోయెగా ఓ రామ

తాత్పర్యం: ఓ రామా! నా జీవితంలో సగం భాగం తెలియని నిద్రలో గడిచిపోయింది. ఆ తర్వాత మిగిలిన పది సంవత్సరాలు ఏమి తెలియని బాల్యంలో వృథా అయిపోయాయి.

విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తన జీవితంలోని తొలి దశలను వివరిస్తున్నారు. శిశువుగా ఉన్నప్పుడు ఏమీ తెలియకుండా నిద్రలో కాలం గడిచిందని, ఆ తర్వాత బాల్యంలో సరైన జ్ఞానం లేకుండా సమయం గడిచిందని ఆయన వివరిస్తున్నారు. ఆధ్యాత్మిక చింతనకు దూరంగా గడిచిన కాలాన్ని ఆయన గుర్తు చేసుకుంటున్నారు.

2. వదల యౌవనము పరభామల వలల దగుల నాయెగా ఓ రామ ముదిమిని సంసార కూపములో జిక్కి మునిగి తేల నాయెగా ఓ రామ

తాత్పర్యం: ఓ రామా! నా యవ్వనం ఇతర స్త్రీల యొక్క మోహంలో చిక్కుకుపోయింది. ఇక ముసలితనంలో సంసారమనే లోతైన బావిలో పడి కొట్టుమిట్టాడుతున్నాను.

విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తన యవ్వనంలో లౌకిక విషయాల పట్ల ఆకర్షితుడైన విధానాన్ని, ఆ తర్వాత సంసార బంధాలలో చిక్కుకున్న స్థితిని తెలియజేస్తున్నారు. "పరభామల వలలు" అంటే ఇతర స్త్రీల యొక్క మోహం, "సంసార కూపము" అంటే సంసార బంధాలనే లోతైన బావి అని అర్థం. ఈ రెండూ ఆధ్యాత్మిక మార్గానికి అడ్డంకులుగా ఆయన భావిస్తున్నారు.

3. తను వస్థిరంబని తారక నామము తలపోయలేనైతిగా ఓ రామ దినదినము పొట్ట కొఱకై దీనుల వేడి దీనత్వమొందితిగా ఓ రామ

తాత్పర్యం: ఓ రామా! ఈ శరీరం శాశ్వతం కాదని తెలిసి కూడా నీ నామాన్ని స్మరించలేకపోయాను. ప్రతిరోజు కడుపు నింపుకోవడం కోసం దీనులను వేడుకుంటూ హీనమైన స్థితికి చేరుకున్నాను.

విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తన అజ్ఞానాన్ని, లౌకిక జీవితంలోని కష్టాలను వివరిస్తున్నారు. శరీరం నశ్వరమైనదని తెలిసినా భగవంతుని నామాన్ని జపించలేకపోయానని ఆయన పశ్చాత్తాపపడుతున్నారు. పొట్ట నింపుకోవడం కోసం ఇతరులను వేడుకోవలసిన దుస్థితిని ఆయన "దీనత్వము" అని వర్ణిస్తున్నారు. ఇది ఆధ్యాత్మిక జీవితానికి విరుద్ధమైనదని ఆయన భావిస్తున్నారు.

4. అనుదినము గురూపదేశ యోగము అభ్యసింపనైతిగా ఓ రామ ఎనసి నిమిషమైన మీ పాదముల పైన మనసు నిల్పనైతిగా ఓ రామ

తాత్పర్యం: ఓ రామా! ప్రతిరోజూ గురువు ఉపదేశించిన యోగ మార్గాన్ని నేను అభ్యసించలేకపోయాను. ఒక్క నిమిషమైనా మీ పాదాలపై నా మనస్సును నిలపలేకపోయాను.

విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు ఆధ్యాత్మిక సాధనలో తనకున్న నిర్లక్ష్యాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నారు. గురువు యొక్క ఉపదేశాలను పాటించకపోవడం, భగవంతుని పాదాలపై మనస్సును లగ్నం చేయలేకపోవడం తనలోని లోపంగా ఆయన భావిస్తున్నారు. ఆధ్యాత్మిక ఎదుగుదలకు గురువు యొక్క మార్గదర్శకత్వం మరియు భగవంతునిపై ఏకాగ్రత ఎంతో ముఖ్యమని ఆయన ఈ చరణం ద్వారా తెలియజేస్తున్నారు.

28. ఎన్నో విధముల

పల్లవి:

ఎన్నో విధముల అవతారము లెత్తి ఎందరిని కావలేదో ఓ రామ || ఎన్నో ||

అనుపల్లవి:

నన్ను బ్రోచుట కొక్క అవతారమును దాల్చి క్రన్నన నను గావరాదో ఓ రామ || ఎన్నో ||

చరణములు:

1. మత్స్యకూర్మవరాహ నారసింహములు వామన పరశురాములగుచు సచ్చరిత్రుల నెల్ల సంతరించగలేద స్వామి నీ బిరుదులేగా అవి యెల్ల || ఎన్నో ||

2. దశరథాత్మజుడవై దశకంఠు దునుమాడి ధరణి భారము మాన్పవా పశుతుల్యుడైన నేనెంత వేడినను దయనేల కునికి తగవే నను బ్రోవవే || ఎన్నో ||

3. కోపమా సరససల్లాపమా నే జేయు పాపమా కువలయ శ్యామా రామ బావుమా ఆపదల భద్రగిరి రామదాసా పదుద్ధార రామా పావన నామా || ఎన్నో ||

తాత్పర్యం మరియు విశేషాలు

పల్లవి:

ఎన్నో విధముల అవతారము లెత్తి ఎందరిని కావలేదో ఓ రామ || ఎన్నో ||

- తాత్పర్యం: ఓ రామా! నీవు అనేక రకాల అవతారాలను ఎత్తి ఎందరెందరినో కాపాడావు కదా!
- విశేషం: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క అనేక అవతారాలను గుర్తు చేస్తూ, ఆయన యొక్క కరుణా స్వభావాన్ని కొనియాడుతున్నారు. భక్తులను రక్షించడానికి శ్రీరాముడు వివిధ రూపాలు ధరించాడని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది.

అనుపల్లవి:

నన్ను బ్రోచుట కొక్క అవతారమును దాల్చి క్రన్నన నను గావరాదో ఓ రామ || ఎన్నో ||

- తాత్పర్యం: నన్ను రక్షించడానికి ఒక్క అవతారాన్నైనా ధరించి త్వరగా నన్ను కాపాడు కదా, ఓ రామా!
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు తనను రక్షించమని శ్రీరాముని వేడుకుంటున్నారు. ఇంత మందిని కాపాడిన నీవు, నన్ను రక్షించడానికి ఒక్క అవతారం చాలదా అని ఆర్తితో ప్రశ్నిస్తున్నారు. "క్రన్నన" అంటే త్వరగా అని అర్థం.

చరణములు:

1. మత్స్యకూర్మవరాహ నారసింహములు వామన పరశురాములగుచు సచ్చరిత్రుల నెల్ల సంతరించగలేద స్వామి నీ బిరుదులేగా అవి యెల్ల || ఎన్నో ||

- తాత్పర్యం: మత్స్య, కూర్మ, వరాహ, నారసింహ, వామన, పరశురామ అవతారాలు ఎత్తి మంచి చరిత్ర కలిగిన వారందరినీ నీవు కాపాడావు కదా, స్వామి! ఆ అవతారాలన్నీ నీ గొప్పదనానికి చిహ్నాలు కదా!
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు విష్ణువు యొక్క ముఖ్యమైన అవతారాలను ప్రస్తావిస్తున్నారు. మత్స్యుడు (చేప), కూర్మం (తాబేలు), వరాహం (పంది), నారసింహుడు (సగం మనిషి సగం సింహం), వామనుడు (పొట్టి బ్రహ్మచారి), పరశురాముడు (గొడ్డలి ధరించినవాడు) - ఈ అవతారాల ద్వారా నీవు సత్పురుషులను రక్షించావని రామదాసు గుర్తు చేస్తున్నారు. ఈ అవతారాలన్నీ శ్రీరాముని యొక్క గొప్ప బిరుదుల వంటివని ఆయన భావిస్తున్నారు.

2. దశరథాత్మజుడవై దశకంఠు దునుమాడి ధరణి భారము మాన్పవా పశుతుల్యుడైన నేనెంత వేడినను దయనేల కునికి తగవే నను బ్రోవవే || ఎన్నో ||

- తాత్పర్యం: దశరథుని కుమారుడవై రావణాసురుడిని చంపి భూభారాన్ని తగ్గించావు కదా! పశువుతో సమానమైన నేను ఎంతగా వేడుకున్నా నీవు దయ చూపకపోవడం నీకు తగదు. నన్ను రక్షించు!
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క రామావతారాన్ని గుర్తు చేస్తున్నారు. రావణుడిని సంహరించి భూమికి ఉపశమనం కలిగించిన రాముడు, తనను ఎందుకు కనికరించడం లేదని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నారు. తనను "పశుతుల్యుడైన" అని సంబోధించుకోవడం ఆయన వినయాన్ని తెలియజేస్తుంది.

3. కోపమా సరససల్లాపమా నే జేయు పాపమా కువలయ శ్యామా రామ బావుమా ఆపదల భద్రగిరి రామదాసా పదుద్ధార రామా పావన నామా || ఎన్నో ||

- తాత్పర్యం: నాపై నీకు కోపమా? లేక నాతో సరసంగా మాట్లాడుతున్నావా? నేను చేసిన పాపమా దీనికి కారణం? నల్లని కలువ వంటిరంగు కల వాడా, రామా! నన్ను రక్షించు. ఆపదలలో ఆదుకునే భద్రగిరి రామా! పాపాత్ములను ఉద్ధరించే రామా! పవిత్రమైన నామం కలవాడా!
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తన పట్ల శ్రీరాముని యొక్క స్పందన లేకపోవడానికి గల కారణాలను ఊహిస్తున్నారు - అది కోపం కావచ్చు, లేదా ఆయన పరీక్షించవచ్చు, లేదా తన పాపాల ఫలితం కావచ్చు. "కువలయ శ్యామా" అంటే నల్లని కలువ వంటిరంగు కలవాడు, ఇది శ్రీరాముని యొక్క నీలవర్ణాన్ని సూచిస్తుంది. "ఆపదల భద్రగిరి రామదాసా" అని తనను తాను సంబోధించుకుంటూ, రాముడు ఆపదలలో ఆదుకునేవాడని నమ్ముతున్నాడు. చివరిగా, "పావన నామా" అని శ్రీరాముని యొక్క పవిత్రమైన నామాన్ని కీర్తిస్తున్నారు.

29. ఎవరు దూషించిన

పల్లవి:

ఎవరు దూషించిన నేమి, మెచ్చి ఎవరు భూషించిన నేమి |||| ఎవరు ||

అనుపల్లవి :

అవగుణములు మాన్పి ఆర్చేరా తీర్చేరా నవనీత చోరుడు నారాయణుడుండ|| ఎవరు ||

చరణములు :

1. పిమ్మట లాడిన నేమి మంచి ప్రియములు

పల్కిన నేమి

కొమ్మ రారమ్మని కోరిక లొసగెడి సమ్మతి

నా పాలి సర్వేశుడుండ || ఎవరు ||

2. వాసి వంతము మాకేల వట్టి

వాదుల తోడ పోరేలా:

దూషించే వారితో పలుమారు పొంతేల కాచి

రక్షించెడి - ఘనుడు రాముడుండ || ఎవరు ||

3. అపరాధముల నెంచు వారు మాకు

ఉపకారులై యున్నవారు

విపరీత చరితలు వినుచు నెల్లప్పుడు

కపటనాటకధారి - కనిపెట్టి యుండగ || ఎవరు ||

4. వాసి వన్నెలు సల్పనేల మూడు

వాసనల భ్రమయనేల

వాసిగ భద్రాద్రి- వాసియై నిరతము

భాసురముగ రామ దాసున కుండగ || ఎవరు ||

తాత్పర్యము

భద్రాచల రామదాసు రచించిన ఈ కీర్తన "ఎవరు దూషించిన నేమి" భగవంతునిపై దృఢమైన విశ్వాసాన్ని, నిందలు లేదా పొగడ్తలను పట్టించుకోని వైరాగ్య భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది. ప్రతి చరణంలోనూ రామదాసు తన మనోభావాలను, విశ్వాసాన్ని వివిధ కోణాల్లో వివరిస్తాడు.

పల్లవి:

"ఎవరు దూషించిన నేమి, మెచ్చి ఎవరు భూషించిన నేమి" - ఎవరైనా నిందించినా లేదా మెచ్చుకున్నా నాకేంటి? ఈ ప్రపంచంలోని మంచి చెడుల పట్ల నాకు ఎలాంటి బేదాభిప్రాయం లేదు.

అనుపల్లవి:

"అవగుణములు మాన్పి ఆర్చేరా తీర్చేరా నవనీత చోరుడు నారాయణుడుండ" - వెన్న దొంగ అయిన నారాయణుడు (కృష్ణుడు) నాలోని చెడు గుణాలను పోగొట్టి, నా బాధలను తీర్చే శక్తిమంతుడై ఉండగా, ఇతరుల మాటలు నాకేం చేస్తాయి? ఇక్కడ నారాయణుడు అంటే విష్ణువు, రాముడు కూడా ఆయనే కాబట్టి, తన ఆరాధ్య దైవం అన్నీ చక్కదిద్దుతాడని రామదాసు నమ్ముతున్నాడు.

చరణములు:

1. "పిమ్మట లాడిన నేమి మంచి ప్రియములు పల్కిన నేమి కొమ్మ రారమ్మని కోరిక లొసగెడి సమ్మతి నా పాలి సర్వేశుడుండ" - తరువాత తిట్టినా లేదా ముందు మంచి మాటలు చెప్పినా నాకేంటి? సీతమ్మను రమ్మని ప్రేమగా పిలిచే సర్వేశ్వరుడు (రాముడు) నా పక్షాన ఉన్నాడు. ఆయన ప్రేమ, ఆశీర్వాదాలు నాకు ముఖ్యం.

2. "వాసి వంతము మాకేల వట్టి వాదుల తోడ పోరేలా దూషించే వారితో పలుమారు పొంతేల కాచి రక్షించెడి ఘనుడు రాముడుండ" - మాకు కీర్తి ప్రతిష్ఠలు ఎందుకు? పనికిమాలిన వాదనలతో పోట్లాడటం ఎందుకు? నిందించే వారితో పదే పదే సాంగత్యం ఎందుకు? మమ్మల్ని కాపాడే గొప్పవాడు రాముడు ఉండగా, లోకంలోని విషయాల గురించి చింతించాల్సిన అవసరం లేదు.
3. "అపరాధముల నెంచు వారు మాకు ఉపకారులై యున్నవారు విపరీత చరితలు వినుచు నెల్లప్పుడు కపటనాటకధారి కనిపెట్టి యుండగ" - మా తప్పులను ఎంచేవారు కూడా ఒక రకంగా మాకు ఉపకారం చేసినట్లే. ఎందుకంటే, విచిత్రమైన నడవడికలు కలిగిన ఈ ప్రపంచంలో కపట నాటకాలు ఆడే భగవంతుడు (రాముడు) అన్నీ గమనిస్తూ ఉంటాడు. మన తప్పులను ఎత్తి చూపేవారి వల్ల మనం మరింత జాగ్రత్తగా ఉండవచ్చు.
4. "వాసి వన్నెలు సల్పనేల మూడు వాసనల భ్రమయనేల వాసిగ భద్రాద్రి- వాసియై నిరతము భాసురముగ రామ దాసున కుండగ" - కీర్తి ప్రతిష్ఠల గురించి ఆలోచించాల్సిన అవసరం లేదు. మూడు రకాల కోరికల (భూమి, ధనం, స్త్రీ) భ్రమలో పడాల్సిన అవసరం లేదు. భద్రాద్రిలో నిత్యం ప్రకాశిస్తూ ఉండే రాముడు రామదాసు పక్షాన ఉన్నాడు. ఆయన అనుగ్రహం అన్నిటికంటే గొప్పది.

ఈ కీర్తన ద్వారా రామదాసు లోకంలోని ద్వంద్వ భావాల పట్ల తన నిస్పృహను, కేవలం రామునిపైనే తనకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. నిందలు, పొగడ్తలు, కీర్తి, అపకీర్తి వంటి వాటికి అతీతంగా భగవంతునిపై మనస్సు నిలపాలని ఈ కీర్తన ద్వారా భక్తులకు సందేశం ఇస్తున్నాడు.

30. ఏటికి దయరాదురా

పల్లవి:

ఏటికి దయ రాదురా నా పై నీ

కేటికి దయ రాదురా- ఓ రామా ll ఏటికి ||

అనుపల్లవి:

ఏటికి దయరాదిదేటి కర్మమో గాని

మాటి మాటికి వేదనేటికి నాపై ll ఏటికి ||

చరణములు :

1. కన్న తండ్రి యంటి గాదా నా పాలిటి

పెన్ని ధాన మంటి గాదా - ఓ రామా ||

కన్నడ సేయకు మని వేడు కొంటి గాదా

కరుణా జలధే హే దాశరథే ll ఏటికి ||

2. కుయ్యో మొర్రో యంటినే నేపడు పాట్లు

నయ్యయ్యో కనుమంటినే ||

వెయ్యారు విధముల వినుతి జేసిన న

న్నియ్యెడ కృష్ణ జూచి చయ్యన బ్రోచుటకు ll ఏటికి ||

3. పతితుడ నే నంటి గాదా పతిత

పావన బిరుదు నీదంటి గాదా ఓ రామా

గతి నీవే యనినే మది నమ్మియుంటి ని-

రతము నీ నామకీర్తనము జేసిన నాపై ll ఏటికి ||

4. హరి హరి పరాక నీ విటురాక

అరమరలెందాక

శరణన్న జనులను బిరబిర బ్రోచెడి

బిరుదు గల్గిన యట్టి దొరవని పిల్చిన ll ఏటికి ||

5. దోసిలొగ్గితి నీకు ఓ రామ రామ

దోస మెన్న బోకుమీ ఓ రామ

ఆశించి యుంటి భద్రాచల శ్రీరామ

దాసుడనంటినా గాసి మాన్పు మంటిll ఏటికి ||

తాత్పర్య విశేషాలు

భద్రాచల రామదాసు రచించిన ఈ కీర్తనలో, ఆయన శ్రీరామునిపై తనకున్న గాఢమైన భక్తిని, ఆయన అనుభవిస్తున్న కష్టాలను వివరిస్తూ, ఎందుకు స్వామి తనపై దయ చూపడం లేదని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నారు. ప్రతి చరణంలోనూ ఆయన రామునితో తనకున్న అనుబంధాన్ని గుర్తు చేస్తూ, ఆర్తితో మొరపెట్టుకుంటున్నారు.

పల్లవి:

ఏటికి దయ రాదురా నా పై నీ కేటికి దయ రాదురా - ఓ రామా ll ఏటికి ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా! నీకు నాపై ఎందుకు దయ రావడం లేదు? ఏ కారణం చేత నీవు నన్ను కరుణించడం లేదు?
- విశేషం: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది. భక్తుడు తన ఆరాధ్య దైవం యొక్క కరుణ కోసం ఎదురు చూస్తూ, తన బాధలను విన్నవించుకుంటున్నాడు. "ఏటికి" అనే పదాన్ని రెండుసార్లు ఉపయోగించడం ద్వారా ఆయన యొక్క ఆవేదన యొక్క తీవ్రతను తెలియజేస్తున్నాడు.

అనుపల్లవి:

ఏటికి దయ రాదిదేటి కర్మమో గాని మాటి మాటికి వేదనేటికి నాపై ll ఏటికి ||

- తాత్పర్యము: నాకు ఎందుకు దయ కలగడం లేదు? ఇది నా పూర్వ జన్మల కర్మల ఫలితమా? లేక మాటిమాటికి నాపై ఈ వేదనలు ఎందుకు వస్తున్నాయి?
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు తన దుఃఖానికి కారణం తన కర్మల వల్ల కావచ్చునని భావిస్తున్నాడు. "మాటి మాటికి వేదన" అని చెప్పడం ద్వారా ఆయన నిరంతరం కష్టాలను అనుభవిస్తున్నట్లు తెలుస్తుంది.

చరణములు :

1. కన్న తండ్రి యంటి గాదా నా పాలిటి పెన్ని ధాన మంటి గాదా - ఓ రామా || కన్నడ సేయకు మని వేడు కొంటి గాదా కరుణా జలధే హే దాశరథే ll ఏటికి ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా! నిన్ను నా కన్నతండ్రి అని పిలిచాను కదా! నా జీవితానికి నీవే గొప్ప నిధివని భావించాను కదా! కరుణా సముద్రుడవైన ఓ దాశరథీ! నన్ను విస్మరించవద్దని నిన్ను వేడుకున్నాను కదా! అయినప్పటికీ నీవు నాపై దయ చూపడం లేదు ఎందుకు?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు రామునితో తనకున్న వ్యక్తిగత అనుబంధాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. తండ్రివలె ఆదరిస్తావని, గొప్ప సంపదవలె కాపాడుతావని నమ్మాడు. "కన్నడ సేయకు" అంటే విస్మరించవద్దని అర్థం. రాముని "కరుణా జలధి" (కరుణా సముద్రుడు) అని సంబోధించడం ఆయన యొక్క దయాగుణాన్ని సూచిస్తుంది.

2. కుయ్యో మొర్రో యంటినే నేపడు పాట్లు నయ్యయ్యో కనుమంటినే || వెయ్యారు విధముల వినుతి జేసిన న న్నియ్యెడ కృష్ణ జూచి చయ్యన బ్రోచుటకు ||ఏటికి ||

- తాత్పర్యము: నేను ఎన్నో బాధలు పడుతూ "కుయ్యో మొర్రో" అని ఆర్తనాదాలు చేశాను. "నయ్యయ్యో" అంటూ నా దుస్థితిని చూసి బాధపడ్డాను. నిన్ను వెయ్యి విధాలుగా స్తుతించినప్పటికీ, నన్ను ఇక్కడ కష్టాలలో ఉండగా చూసి కూడా వెంటనే రక్షించడానికి నీకు ఎందుకు దయ రావడం లేదు?
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు తన యొక్క నిస్సహాయ స్థితిని, ఆర్తిని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. అనేక రకాలుగా ప్రార్థించినా ఫలితం లేకపోవడంతో ఆయన మరింతగా ఆవేదన చెందుతున్నాడు. "కృష్ణ జూచి" అంటే జరుగుతున్న దుస్థితిని చూస్తూ కూడా పట్టించుకోకపోవడం.

3. పతితుడ నే నంటి గాదా పతిత పావన బిరుదు నీదంటి గాదా ఓ రామా || గతి నీవే యనినే మది నమ్మియుంటి ని- రతము నీ నామకీర్తనము జేసిన నాపై ||ఏటికి ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా! నేను పాపాత్ముడిని అని అన్నాను కదా! పాపులను పవిత్రం చేసే బిరుదు నీదే అని చెప్పాను కదా! నీవే నాకు దిక్కు అని నా మనస్సులో నమ్మి ఉన్నాను. నిరంతరం నీ నామ సంకీర్తన చేసినప్పటికీ నీవు నాపై దయ చూపడం లేదు ఎందుకు?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు రాముని యొక్క "పతిత పావన" (పాపులను ఉద్ధరించేవాడు) అనే బిరుదును గుర్తు చేస్తున్నాడు. తాను పాపి అయినప్పటికీ, రాముడు తనను రక్షిస్తాడని నమ్మాడు. నిరంతరం రామ నామ జపం చేసినా కష్టాలు తీరకపోవడంతో ఆయన ఆశ్చర్యపోతున్నాడు.

4. హరి హరి పరాక నీ విటురాక అరమరలెందాక శరణన్న జనులను బిరబిర బ్రోచెడి బిరుదు గల్గిన యట్టి దొరవని పిల్చిన || ఏటికి ||

- తాత్పర్యము: హరి హరి! నీవు ఇటువైపు చూడవయ్యా! ఈ ఆలస్యం ఇంకెంతకాలం? నిన్ను శరణు వేడిన వారిని వెంటనే రక్షించే బిరుదు కలిగిన ప్రభువువని నిన్ను పిలిచినప్పటికీ నీవు నాపై దయ చూపడం లేదు ఎందుకు?
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు రాముని యొక్క శీఘ్రంగా రక్షించే గుణాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. "బిరబిర బ్రోచెడి బిరుదు" అంటే వెంటనే రక్షించే పేరు. ఆయన రాముని వేడుకుంటూ, ఇకనైనా తన వైపు చూడమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. "అరమరలు" అంటే ఆలస్యం చేయడం లేదా నిర్లక్ష్యం చేయడం.

5. దోసిలొగ్గితి నీకు ఓ రామ రామ దోస మెన్న బోకుమీ ఓ రామ || ఆశించి యుంటి భద్రాచల శ్రీరామ దాసుడనంటినా గాసి మాన్పు మంటి||ఏటికి ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామ రామ! నీకు రెండు చేతులు జోడించి నమస్కరిస్తున్నాను. ఓ రామా! నా తప్పులను క్షమించు. భద్రాచల శ్రీరాముని దాసుడనని ఆశతో ఉన్నాను. నా బాధలను తొలగించమని వేడుకుంటున్నాను. అయినప్పటికీ నీవు నాపై దయ చూపడం లేదు ఎందుకు?
- విశేషం: చివరి చరణంలో రామదాసు పూర్తిగా శరణాగతి పొందుతున్నాడు. తన తప్పులను మన్నించమని వేడుకుంటూ, తాను భద్రాచల రాముని దాసుడినని గుర్తు చేస్తున్నాడు. తన బాధలను తీర్చమని ఆర్తితో ప్రార్థిస్తున్నాడు. "గాసి మాన్ప మంటి" అంటే బాధను తొలగించమని అడుగుతున్నాను.

ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క తీవ్రమైన భక్తిని, ఆయన అనుభవిస్తున్న వేదనను హృద్యంగా తెలియజేస్తుంది. ప్రతి చరణంలోనూ రామునితో ఆయనకున్న అనుబంధం, ఆయన యొక్క ఆశ, నిరాశలు స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

31. ఏడనున్నాడో

పల్లవి:

ఏడనున్నాడో భద్రాద్రివాసు డేడనున్నాడో

నాపాలిరాము డేడనున్నాడో ||ఏడనున్నాడో||

చరణములు:

1. ఏడనున్నాడో జాడ తెలియరాదు

నాడు గజేంద్రుని కీడు బాపిన స్వామి||ఏడనున్నాడో||

2. ద్రౌణి బాణజ్వాల తాకిన బాలునికి

ప్రాణమిచ్చిన జగత్త్రా ణరక్షకుడు ||ఏడనున్నాడో||

3. పాంచాలిసభలోనభంగమందినవాడు.

వంచనలేకయొవలువలిచ్చినతండ్రి ||ఏడనున్నాడో||

4. దూర్వాసుడుగ్రమున ధర్మసుతుని చూడ

నిర్వహించిన నవనీత చోరకుడు ||ఏడనున్నాడో||

5. అక్షయమున శ్రీభద్రాచలమందు

సాక్షాత్కరించిన వీరుడు ||ఏడనున్నాడో||

తాత్పర్యం మరియు విశేషం ఇక్కడ ఉన్నాయి:

పల్లవి: ఏడనున్నాడో భద్రాద్రివాసు డేడనున్నాడో నాపాలిరాము డేడనున్నాడో ||ఏడనున్నాడో||

తాత్పర్యం: భద్రాద్రి (భద్రాచలం) నివాసి అయిన రాముడు ఎక్కడ ఉన్నాడు? నా పాలిట దైవమైన రాముడు ఇప్పుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు?

విశేషం: రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవమైన రాముని కోసం తల్లడిల్లుతున్నాడు. భక్తునికి దేవుడు దూరమైనప్పుడు కలిగే వేదన ఈ పల్లవిలో కనిపిస్తుంది. భద్రాద్రివాసుడు అని సంబోధించడం ద్వారా రామునికి ఆ క్షేత్రంతో ఉన్న అవినాభావ సంబంధాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు.

చరణం 1: ఏడనున్నాడో జాడ తెలియరాదు నాడు గజేంద్రుని కీడు బాపిన స్వామి||ఏడనున్నాడో||

తాత్పర్యం: ఆయన ఎక్కడ ఉన్నాడో కనీసం ఆచూకీ కూడా తెలియడం లేదు. ఒకప్పుడు మొసలి బారి నుండి గజేంద్రుని యొక్క కష్టాన్ని తొలగించిన స్వామి ఇప్పుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు?

విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు, రాముడు పూర్వం తన భక్తుడైన గజేంద్రుని ఆపద నుండి కాపాడిన సంఘటనను గుర్తు చేసుకుంటున్నాడు. ఆ కరుణామయుడు ఇప్పుడు తనను ఎందుకు పట్టించుకోవడం లేదని ఆవేదన చెందుతున్నాడు. భక్తులను ఆదుకునే స్వామి తనను విస్మరించాడని బాధపడుతున్నాడు.

చరణం 2: ద్రౌణి బాణజ్వాల తాకిన బాలునికి ప్రాణమిచ్చిన జగత్ప్రాణరక్షకుడు ||ఏడనున్నాడో||

తాత్పర్యం: అశ్వత్థామ వేసిన బాణం యొక్క వేడిమి తగిలిన గర్భస్థ శిశువుకు ప్రాణం పోసిన జగత్తుకు ప్రాణమైన రక్షకుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు?

విశేషం: ఇక్కడ, మహాభారతంలోని ఒక సంఘటనను రామదాసు ప్రస్తావిస్తున్నాడు. ఉత్తర గర్భంలోని శిశువును అశ్వత్థామ బ్రహ్మాస్త్రంతో కాల్చగా, శ్రీకృష్ణుడు ఆ శిశువును రక్షించాడు. జగత్తుకే ప్రాణమైన ఆ రక్షకుడు ఇప్పుడు తనను ఎందుకు రక్షించడం లేదని రామదాసు ప్రశ్నిస్తున్నాడు.

చరణం 3: పాంచాలిసభలోనభంగమందినవాడు. వంచనలేకయెవలువలిచ్చినతండ్రి ||ఏడనున్నాడో||

తాత్పర్యం: ద్రౌపది సభలో అవమానానికి గురైనప్పుడు, ఎలాంటి మోసం లేకుండా ఆమెకు వస్త్రాలను అనుగ్రహించిన తండ్రి వంటి వాడు ఎక్కడ ఉన్నాడు?

విశేషం: ద్రౌపది వస్త్రాపహరణ సమయంలో ఆమెను కాపాడిన కరుణామయుడైన శ్రీకృష్ణుని యొక్క లీలని రామదాసు గుర్తు చేసుకుంటున్నాడు. ఆపదలో ఉన్నవారిని ఆదుకునే తండ్రి వంటి దేవుడు తన మొర ఆలకించడం లేదని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నాడు.

చరణం 4: దూర్వాసుడుగ్రమున ధర్మసుతుని చూడ నిర్వహించిన నవనీత చోరకుడు ||ఏడనున్నాడో||

తాత్పర్యం: దూర్వాసుడు కోపంతో ధర్మరాజును చూడటానికి వచ్చినప్పుడు, పరిస్థితిని చక్కదిద్దిన వెన్న దొంగ (శ్రీకృష్ణుడు) ఎక్కడ ఉన్నాడు?

విశేషం: దూర్వాసుడి ఆగ్రహం నుండి పాండవులను శ్రీకృష్ణుడు కాపాడిన సంఘటనను ఇక్కడ రామదాసు గుర్తు చేస్తున్నాడు. తన భక్తులను కష్టాల నుండి గట్టెక్కించే ఆ దేవుడు తనను ఎందుకు విస్మరించాడని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. నవనీత చోరుడు అని సంబోధించడం కృష్ణుని యొక్క బాల్య లీలలను గుర్తు చేస్తుంది.

పాండవులు తమ వనవాస సమయంలో అనేక కష్టాలను ఎదుర్కొన్నారు. ఒకసారి, వారు అరణ్యంలో ఉన్నప్పుడు, దుర్వాస మహర్షి తన శిష్య బృందంతో కలిసి వారి ఆశ్రమానికి విచ్చేశారు. దుర్వాసుడు తన కోపానికి ప్రసిద్ధి చెందినవాడు. పాండవులు వారిని గౌరవంగా ఆహ్వానించి ఆతిథ్యం ఇవ్వడానికి సిద్ధపడ్డారు.

అయితే, ఆ సమయంలో ద్రౌపది అందరికీ భోజనం వడ్డించి, ఆ రోజుకు తన అక్షయపాత్రలోని ఆహారం అయిపోయింది. అక్షయపాత్ర అనేది సూర్య భగవానుడు ద్రౌపదికి ప్రసాదించిన ఒక అద్భుతమైన పాత్ర. దానిలో ఎంతమందికి వడ్డించినా ఆహారం తరగదు. కానీ, ద్రౌపది అందరికీ వడ్డించిన తర్వాత మాత్రమే తాను భోజనం చేసేది. ఆ రోజు ఆమె భోజనం చేసి ఉండటంతో, పాత్ర ఖాళీగా ఉంది.

దుర్వాసుడు మరియు అతని శిష్యులు నదికి స్నానానికి వెళ్లారు. వారు తిరిగి వచ్చి భోజనం చేస్తారు. ఒకవేళ వారికి భోజనం పెట్టకపోతే, దుర్వాసుడు కోపగించుకుని పాండవులను శపిస్తాడని ద్రౌపది భయపడింది. ఆమె దిక్కుతోచని స్థితిలో శ్రీకృష్ణుడిని ప్రార్థించింది.

తన భక్తురాలి యొక్క మొర ఆలించిన శ్రీకృష్ణుడు వెంటనే ప్రత్యక్షమయ్యాడు. ఆయన ద్రౌపదిని పాత్రను తీసుకురమ్మని చెప్పాడు. పాత్ర ఖాళీగా ఉన్నప్పటికీ, దాని అంచున ఒకే ఒక మెతుకు అన్నం మరియు ఒక ఆకు కూర ముక్క కనిపించాయి. శ్రీకృష్ణుడు ఆ మెతుకుని తన నోటిలో పెట్టుకున్నాడు.

ఆశ్చర్యకరంగా, శ్రీకృష్ణుడు ఆ ఒక్క మెతుకును తినగానే, దుర్వాసుడు మరియు అతని శిష్యులందరి కడుపు నిండిపోయింది! వారికిక ఆకలి అనిపించలేదు. నది ఒడ్డున ఉన్న వారందరూ కడుపు నిండిన భావనతో కదలలేని స్థితిలో ఉండిపోయారు.

కొంత సమయం తరువాత, దుర్వాసుడు తన శిష్యులతో పాండవుల ఆశ్రమానికి తిరిగి రాకుండానే అక్కడి నుండి వెళ్ళిపోయాడు. వారి ఆకలి తీరిపోవడంతో, వారికి పాండవుల ఆతిథ్యం స్వీకరించాల్సిన అవసరం లేకపోయింది.

ఈ విధంగా శ్రీకృష్ణుడు తన దివ్యశక్తితో ద్రౌపదిని మరియు పాండవులను దుర్వాసుడి ఆగ్రహం నుండి కాపాడాడు.

అక్షయపాత్రలోని ఒకే ఒక్క మెతుకుతో అందరి ఆకలి తీర్చడం ఆయన యొక్క అద్భుతమైన లీలలలో ఒకటి. ఈ సంఘటన భక్తులపై శ్రీకృష్ణునికి ఉండే కరుణను మరియు వారిని ఆపదల నుండి రక్షించే శక్తిని తెలియజేస్తుంది.

(సంస్కృత మహాభారతం వన పర్వము 263 వ అధ్యాయంలో ఈ ఘట్టం ఉంది)

చరణం 5: అక్షయమున శ్రీభద్రాచలమందు సాక్షాత్కరించిన వీరుడు ||ఏడనున్నాడో||

తాత్పర్యం: శాశ్వతంగా శ్రీ భద్రాచలంలో స్వయంగా వెలసిన ఆ పరాక్రమవంతుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు?

విశేషం: చివరగా, రామదాసు భద్రాచలంలో కొలువై ఉన్న రాముని యొక్క దివ్యత్వాన్ని మరియు శక్తిని గుర్తు చేస్తున్నాడు. సాక్షాత్తుగా వెలసిన ఆ వీరుడు తనను ఎందుకు అనుగ్రహించడం లేదని భక్తుడు ఆందోళన చెందుతున్నాడు. "వీరుడు" అని సంబోధించడం రాముని యొక్క శౌర్యాన్ని తెలియజేస్తుంది.

ఈ విధంగా ప్రతి చరణంలోనూ రామదాసు రాముని యొక్క పూర్వపు లీలలను గుర్తు చేసుకుంటూ, ప్రస్తుతం తన కష్టాలలో ఆయన ఎక్కడ ఉన్నాడని ఆవేదనతో ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది భక్తునికి దేవునికి మధ్య ఉండే ప్రేమ, విరహం మరియు ఆర్తిని తెలియజేస్తుంది.

32. ఏ తీరుగ నను

పల్లవి:

ఏ తీరుగనను దయజూచెదవో ఇనవంశోత్తమ రామ

నా తరమా భవసాగర మీదను నళిన దళేక్షణ రామ || ఏ తీరుగ ||

చరణములు :

|| ఏ తీరుగ ||

1. శ్రీరఘునందన సీతారమణ శ్రితజనపోషక రామ

కారుణ్యాలయ భక్తవరద నిన్ను కన్నది కానుపు రామా. || ఏ తీరుగ ||

2. క్రూర కర్మములు నేరకజేసితి నేరము లెంచకు రామా

దారిద్ర్యము పరిహారము సేయవే దైవశిఖామణి రామా || ఏ తీరుగ ||

3. మురిపెముతో నా స్వామివి నీవని ముందుగ దెల్పితి రామా

మరవక అభిమానముంచు నీ మరుగుజొచ్చితిని రామా || ఏ తీరుగ ||

4. వాసవ నుత రామదాసపోషక వందన మయోధ్య రామా

దాసార్చిత మాకభయమొసంగవె దాశరథీ రఘు రామా || ఏ తీరుగ ||

తాత్పర్యం మరియు విశేషాలు

పల్లవి:

ఏ తీరుగ నను దయజూచెదవో ఇనవంశోత్తమ రామ నా తరమా భవసాగర మీదను నళిన దళేక్షణ రామ || ఏ తీరుగ ||

- తాత్పర్యం: ఓ సూర్యవంశ శ్రేష్ఠుడవైన రామా! ఈ భవసాగరం (సంసార సాగరం) దాటడానికి నా శక్తి చాలదు. నన్ను ఏ విధంగా నీ దయతో రక్షిస్తావో తెలియకున్నది. పద్మముల వంటి కన్నులు గల ఓ రామా! నన్ను ఏ తీరుగా అనుగ్రహిస్తావో!
- విశేషం: రామదాసు తన బలహీనతను, సంసార సాగరం యొక్క కష్టాలను వివరిస్తూ రాముని యొక్క కరుణను అర్థిస్తున్నాడు. "ఇనవంశోత్తమ" అని సంబోధించడం ద్వారా రాముని యొక్క గొప్ప వంశాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. "నళిన దళేక్షణ" అనే విశేషణం రాముని కన్నుల యొక్క సౌందర్యాన్ని, శాంత స్వభావాన్ని తెలియజేస్తుంది.

చరణములు:

1. శ్రీరఘునందన సీతారమణ శ్రితజనపోషక రామ కారుణ్యాలయ భక్తవరద నిన్ను కన్నది కానుపు రామా || ఏ తీరుగ ||

- తాత్పర్యం: ఓ రఘువంశాన్ని ఆనందింపజేసేవాడా! సీతకు ప్రియుడా! శరణు వేడిన వారిని పోషించేవాడా! కరుణకు నిలయుడా! భక్తులకు వరాలిచ్చేవాడా! నిన్ను కన్నది కానుపు ఓ రామా! నన్ను ఏ తీరుగా అనుగ్రహిస్తావో!
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు రాముని యొక్క వివిధ గొప్ప గుణాలను కీర్తిస్తున్నాడు. "శ్రీరఘునందన", "సీతారమణ", "శ్రితజనపోషక", "కారుణ్యాలయ", "భక్తవరద" అనే సంబోధనలు రాముని యొక్క దయాళుత్వం, ప్రేమ, ఆశ్రిత రక్షణ వంటి లక్షణాలను తెలియజేస్తాయి. రాముని జన్మ ధన్యమైనదని కవి భావిస్తున్నాడు. కన్నది కానుపు ఏమిటి? ఈ పదాలకు ఇలా అర్థం చెప్పుకోవాలి. కను అంటే చూడు అని అర్థం . కన్నది కానుపు అంటే 'చూచినదే చూపు' అని. ఓ దయకు నిలయమైనవాడా ! భక్తులకు వరములిచ్చువాడా ! రామా ! భక్తవరద! నిన్ను చూసిన చూపే చూపు అని అర్థం. కమలాక్షు నర్చించు కరములు కరములు -వలె శ్రీ రాముని చూసిన చూపే చూపు. మిగతా చూపులు చూపులు కావని సమన్వయం.

2. క్రూర కర్మములు నేరకజేసితి నేరము లెంచకు రామా దారిద్ర్యము పరిహారము సేయవే దైవశిఖామణి రామా || ఏ తీరుగ ||

- తాత్పర్యం: ఓ రామా! తెలియక ఎన్నో క్రూరమైన పనులు చేశాను. నా తప్పులను లెక్కించకు. దేవతలందరిలో శ్రేష్ఠుడవైన ఓ రామా! నా దారిద్ర్యాన్ని (పేదరికాన్ని) తొలగించు. నన్ను ఏ తీరుగా అనుగ్రహిస్తావో!
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు తన పాపాలను ఒప్పుకుంటూ, వాటిని క్షమించమని రాముని వేడుకుంటున్నాడు. "నేరము లెంచకు" అని ప్రార్థించడం ద్వారా రాముని యొక్క క్షమా గుణాన్ని ఆశిస్తున్నాడు. "దైవశిఖామణి" అని సంబోధించడం రాముని యొక్క సర్వోన్నతత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది. తన భౌతిక మరియు ఆధ్యాత్మిక దారిద్ర్యాన్ని తొలగించమని వేడుకుంటున్నాడు.

3. మురిపెముతో నా స్వామివి నీవని ముందుగ దెల్పితి రామా మరవక అభిమానముంచు నీ మరుగుజొచ్చితిని రామా || ఏ తీరుగ ||

- తాత్పర్యం: ఓ రామా! ప్రేమతో, సంతోషంతో నీవే నా ప్రభువువని ముందే చెప్పాను. నన్ను మరచిపోకుండా నీ అభిమానాన్ని ఉంచు. నీ శరణు వేడుకుంటున్నాను. నన్ను ఏ తీరుగా అనుగ్రహిస్తావో!
- విశేషం: రామదాసు రామునితో తనకున్న అనుబంధాన్ని, భక్తిని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "మురిపెముతో" అని చెప్పడం ద్వారా తన హృదయపూర్వకమైన భక్తిని తెలియజేస్తున్నాడు. రాముడు తనను విస్మరించకుండా, తనపై ప్రేమను చూపించాలని కోరుకుంటున్నాడు. "నీ మరుగుజొచ్చితిని" అని చెప్పడం ద్వారా పూర్తిగా రామునిపైనే ఆధారపడ్డానని తెలియజేస్తున్నాడు.

4. వాసవ నుత రామదాసపోషక వందన మయోధ్య రామా దాసార్చిత మాకభయమొసంగవె దాశరథీ రఘు రామా || ఏ తీరుగ ||

- తాత్పర్యం: ఇంద్రునిచే కొనియాడబడేవాడా! రామదాసును పోషించేవాడా! అయోధ్య రామా నీకు వందనాలు. నీ దాసులచే పూజింపబడే ఓ దాశరథీ, రఘువంశ రామా! మాకు అభయాన్ని (భయాన్ని తొలగించే రక్షణను) ప్రసాదించు. నన్ను ఏ తీరుగా అనుగ్రహిస్తావో!
- విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని మరొకసారి కొనియాడుతున్నాడు. "వాసవ నుత" అని చెప్పడం ద్వారా దేవతలచే కూడా పూజింపబడేవాడని తెలియజేస్తున్నాడు. తనను పోషించేవాడని విశ్వసిస్తున్నాడు. "దాసార్చిత" అని సంబోధించడం ద్వారా భక్తుల పూజలను స్వీకరించే దేవుడని తెలుపుతున్నాడు. "అభయమొసంగవె" అని ప్రార్థించడం ద్వారా భౌతిక మరియు ఆధ్యాత్మిక భయాల నుండి రక్షణ కోరుతున్నాడు. "దాశరథీ", "రఘు రామా" అనే సంబోధనలు రాముని యొక్క వంశాన్ని, అతని కరుణామయమైన స్వభావాన్ని గుర్తుచేస్తున్నాయి.

33. ఏదయా నామీద

పల్లవి:

ఏదయా నామీద యాదిలేదయా రా-

కుంటే నీదయ నే జేసేదేమున్నదయా

కోదండరామా కోదండరామా ||ఏదయా||

చరణములు :

1. మీరే నా దైవమని నమ్మితి ఆమాట

సారెసారెకు విన్నవించి వేసారితి

రక్షించే భారకుండని నిన్నే దూరితి

మీ ప్రాపే కోరితి మీ చరణాబ్జములే నమ్మితి

2. ఎంచితి నీ మహిమలు వర్ణించితి అయ్యయ్యో అ

కించనుండనని విన్నవించితి

నేడు రేపంచు బహుకాలము వెళ్ళించితి

నీ తిరువుళ్ళ యెంచితి నీ కరుణ కాశించితి కోదండరామా ||ఏదయా||

3. వేసరక ఎదురెదురే జూచితినయ్య

దాసానుదాసను సంగతి జేరితిని

భద్రాద్రి వాసుడవు నీవని తలపోసితి

రామదాసునని నే గంతులు వేసితి రామా ||ఏదయా||

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి:

ఏదయా నామీద యాదిలేదయా రా- కుంటే నీదయ నే జేసేదేమున్నదయా కోదండరామా కోదండరామా ||ఏదయా||

తాత్పర్యం: ఓ రామా, నా మీద నీకు దయ లేదా? నీ దయ లేకపోతే నేను ఏమి చేయగలను? ఓ కోదండరామా, కోదండరామా!

విశేషం: ఈ పల్లవిలో రామదాసు గారు శ్రీరామునిపై తమకున్న ఆర్తిని, నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తున్నారు. "యాదిలేదు" అనడం ద్వారా ఆయన రాముడు తనను విస్మరించాడని బాధపడుతున్నారు. "నీ దయ నే జేసేదేమున్నదయా" అనే ప్రశ్న ద్వారా రాముని దయ తప్ప తనకు వేరే దిక్కు లేదని స్పష్టం చేస్తున్నారు. "కోదండరామా" అని రెండుసార్లు సంబోధించడం ద్వారా ఆ పేరులోని శక్తిని, ప్రేమను ఆయన గుర్తు చేసుకుంటున్నారు.

చరణం 1:

మీరే నా దైవమని నమ్మితి ఆమాట సారెసారెకు విన్నవించి వేసారితి రక్షించే భారకుండని నిన్నే దూరితి మీ ప్రాపే కోరితి మీ చరణాబ్జములే నమ్మితి

తాత్పర్యం: మిమ్మల్నే నా దైవంగా నమ్మాను. ఈ మాటను పదేపదే విన్నవించి వేసారిపోయాను. రక్షించే భారం మీదే ఉందని మిమ్మల్నే ఆశ్రయించాను. మీ సాన్నిధ్యాన్నే కోరుకున్నాను, మీ పాదపద్మాలనే నమ్మాను.

విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తన విశ్వాసాన్ని ప్రకటిస్తున్నారు. శ్రీరాముడే తన సర్వస్వమని, ఆయనే తనను రక్షిస్తాడని నమ్మినట్లు తెలుపుతున్నారు. పదేపదే విన్నవించినా ఫలితం లేకపోవడంతో ఆయనలో కలిగిన వేదనను "వేసారితి" అనే పదం సూచిస్తుంది. "మీ ప్రాపే కోరితి" మరియు "మీ చరణాబ్జములే నమ్మితి" అనే వాక్యాలు ఆయన యొక్క దృఢమైన భక్తిని తెలియజేస్తున్నాయి.

చరణం 2:

ఎంచితి నీ మహిమలు వర్ణించితి అయ్యయ్యో అ కించనుండనని విన్నవించితి నేడు రేపంచు బహుకాలము వెళ్ళించితి నీ తిరువుళ్ళ యెంచితి నీ కరుణ కాశించితి కోదండరామా ||ఏదయా||

తాత్పర్యం: మీ మహిమలను గురించి ఆలోచించాను, వాటిని వర్ణించాను. అయ్యయ్యో, నేను ఎంతో అల్పుడనని మీకు విన్నవించుకున్నాను. "నేడు రేపు" అంటూ ఎన్నో రోజులు గడిపాను. మీ చిత్తాన్ని గ్రహించాను మరియు మీ దయ కోసం ఎదురు చూస్తున్నాను. ఓ కోదండరామా, నా మీద దయ లేదా?

విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని గుర్తు చేసుకుంటున్నారు. తన యొక్క దీనత్వాన్ని ("అకించనుండనని") వివరిస్తూ, ఆయన దయ కోసం ఎంతగానో ఎదురు చూస్తున్నారో తెలియజేస్తున్నారు. కాలం గడుస్తున్నా రాముని దయ లభించకపోవడంతో ఆయనలో నిరాశ కనిపిస్తుంది. "నీ తిరువుళ్ళ యెంచితి నీ కరుణ కాశించితి" అనే వాక్యాలు ఆయన యొక్క నిరీక్షణను తెలియజేస్తాయి.

కోదండపాణి

కోదండం ఒక విశేషమైన ధనుస్సు . దీనిని చేతియందు ధరించినవాడు కోదండపాణి. కోదండ శబ్దము సంస్కృతం. దేనిచేత క్రీడింప బడుచున్నదో అది కోదండం. విలువిద్య నేర్చిన వారందఱి పేర్లకు వెనుక కోదండము చేర్చుటలేదు.

శ్రీరాముని మాత్రమే కోదండరాముడందుము. అర్జునుని కోదండార్జునుడనలేదు. శ్రీరామచంద్రునకు తప్ప సృష్టిలో తక్కిన వారందఱికి కోదండ మొక యాయుధము. దానికల్లెత్రాడు. దానిని బిగించుట, బాణము సంధించుట, బాణము వదలుట మొదలుగా నాయాయుధము నుపయోగింతురు. రాముడట్లే చేయును. కాని. చేయుచున్నట్లెవరికి దెలియదు. రాముడు కాకాసురుని మీదగడ్డిపోచనభిమంత్రించి వేసెను. మరి విల్లెందుకు? దీనిని బట్టియే రామునకు విల్లాడుకొనువస్తువని తేలిపోవుచున్నది. కోదండము యొక్క వ్యుత్పత్త్యర్థము సరిపోయినది. రావణాదుల నిట్లే చంపవచ్చును. మహాస్త్రములకు విల్లక్కఱలేదు కాబోలు. మరి విల్లెందుకు? తానుకోదండరాముడగుటకు. ఆ విల్లు బుజాన నుండవలయును. దానితో సహా స్వామిని ధ్యానించవలయును ఆయన బాణములు పోయెడు తీరులోని విలక్షణత్వము చెప్పిన గాని యాయన కోదండరాముడన్న మాటలోని యర్థము తెలియదు. ఆ కోదండమాటవస్తువు. కోదండరాముడుపాసనామూర్తి. అంతే, విల్లులేదు. బాణము వేయుటలేదు. లోకములోని ధనుస్సులకు లోకములోని బాణములకు శ్రీరామచంద్రుని ధనుర్బాణములకు సంబంధములేదు. (విశ్వనాథ సత్యనారాయణ "నారాముడు")

చరణం 3:

వేసరక ఎదురెదురే జూచితినయ్య దాసానుదాసను సంగతి జేరితిని భద్రాద్రి వాసుడవు నీవని తలపోసితి రామదాసునని నే గంతులు వేసితి రామా ||ఏదయా||

తాత్పర్యం: విసుగు చెందకుండా మీ రాక కోసం ఎదురు చూస్తున్నానయ్యా. మీ దాసులకు దాసుడననే సంగతిని తెలుసుకున్నాను. భద్రాద్రిలో కొలువై ఉన్నది నీవేనని నిరంతరం తలుస్తూ ఉన్నాను. నేను రామదాసునని సంతోషంతో గంతులు వేస్తున్నాను రామా! నా మీద దయ లేదా?

విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తన యొక్క నిరంతర నిరీక్షణను, ఓర్పును తెలియజేస్తున్నారు. తాను రాముని దాసులకు దాసుడనని భావించడం ఆయన వినయాన్ని సూచిస్తుంది. భద్రాద్రి రాముడే తన ఆరాధ్య దైవమని ఆయన యొక్క దృఢమైన నమ్మకం ఇక్కడ వ్యక్తమవుతుంది. "రామదాసునని నే గంతులు వేసితి" అనే వాక్యం ఆయన భక్తి యొక్క తీవ్రతను, ఆనందాన్ని తెలియజేస్తుంది. అయితే, చివరిలో మళ్ళీ "ఏదయా" అని ప్రశ్నించడం ద్వారా ఆయన యొక్క అంతర్లీనమైన వేదన కొనసాగుతూనే ఉందని తెలుస్తుంది.

34. ఏమయ్య రామ

పల్లవి:

ఏమయ్య రామ బ్రహ్మేంద్రాదులకునైన

నీ మాయ దెలియ వశమా!

అనుపల్లవి:

కామారి వినుత గుణధామ కువలయ దళ

శ్యామ నను గన్న తండ్రీ రామ ||

చరణములు :

1. సుతుడనుచు దశరథుడు హితుడనుచు సుగ్రీవు-

డతి బలుండనుచు కపులు

క్షితినాథుడనుచు భూపతులు గొలిచిరి గాని

పతితపావనుడనుచు మది తెలియలేరైరి || ఏమయ్య ||

2. చెలికాడనుచు పాండవులు, విరోధి వటంచు

నల జరాసంధాదులు

కలవాడవని కుచేలుడు నెరిగిరి కాని

జలజాక్షుడని నిన్ను సేవింప లేరైరి|| ఏమయ్య ||

3. నరుడనుచు నరులు తమ దొరవనుచు యాదవులు

వరుడనుచు గోప సతులు

కరివరద భద్రాద్రి నిలయ రామదాసనుత

పరమాత్ముడని నిను భావింపలేరైరి|| ఏమయ్య ||

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి:

ఏమయ్య రామ బ్రహ్మేంద్రాదులకునైన నీ మాయ దెలియ వశమా!

తాత్పర్యం: ఓ రామా! బ్రహ్మ మరియు ఇంద్రాది దేవతలకైనా నీ మాయను తెలుసుకోవడం సాధ్యమా? నీ లీలలు అగోచరమైనవి మరియు అనంతమైనవి.

విశేషం: ఈ పల్లవి భగవంతుని యొక్క అపారమైన శక్తిని మరియు మాయను తెలియజేస్తుంది. దేవతలు కూడా ఆయన యొక్క సంపూర్ణ తత్వాన్ని గ్రహించలేరని రామదాసు వినయంగా చెబుతున్నారు. ఇది భగవంతుని యొక్క సర్వోన్నతత్వాన్ని నొక్కి చెబుతుంది.

అనుపల్లవి:

కామారి వినుత గుణధామ కువలయ దళ శ్యామ నను గన్న తండ్రీ రామ ||

తాత్పర్యం: మన్మథుని శత్రువైన (శివునిచే స్తుతించబడినవాడా), గొప్ప గుణాలకు నిలయమైనవాడా, నల్లని కలువ రేకుల వంటి శరీర కాంతి గలవాడా, నన్ను కన్న తండ్రివైన ఓ రామా!

విశేషం: ఈ అనుపల్లవిలో రాముని యొక్క కొన్ని ముఖ్యమైన లక్షణాలను రామదాసు కీర్తిస్తున్నారు. శివునిచే స్తుతించబడటం ఆయన యొక్క గొప్పతనాన్ని సూచిస్తుంది. ఆయన గుణాలు ఉత్తమమైనవి. నల్లని కలువ రేకుల వంటి శరీరం ఆయన సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తుంది. చివరగా, ఆయనను తండ్రిగా సంబోధించడం భక్తునికి భగవంతునికి మధ్య ఉన్న ప్రేమ మరియు అనుబంధాన్ని తెలియజేస్తుంది.

చరణం 1:

సుతుడనుచు దశరథుడు హితుడనుచు సుగ్రీవు- డతి బలుండనుచు కవులు క్షితినాథుడనుచు భూపతులు గొలిచిరి గాని పతితపావనుడనుచు మది తెలియలేరైరి || ఏమయ్య ||

తాత్పర్యం: దశరథుడు నిన్ను కుమారుడిగా, సుగ్రీవుడు మిత్రుడిగా, కవులు గొప్ప బలవంతుడిగా, రాజులు భూమికి నాథుడిగా కొలిచారు. కానీ, పాపాత్ములను పవిత్రం చేసేవాడివని వారి మనస్సు తెలుసుకోలేకపోయింది, ఓ రామా! నీ మాయ ఎంత గొప్పది!

విశేషం: ఈ చరణంలో రామునితో వివిధ వ్యక్తులు కలిగి ఉన్న సంబంధాలను రామదాసు వివరిస్తున్నారు. ప్రతి ఒక్కరూ తమ కోణం నుండి ఆయనను అర్థం చేసుకున్నారు. అయితే, ఆయన యొక్క ముఖ్యమైన లక్షణం - పతితపావనుడు

(పాపులను ఉద్ధరించేవాడు) అని వారు గుర్తించలేకపోయారు. ఇది భగవంతుని యొక్క కరుణామయ హృదయాన్ని తెలియజేస్తుంది, అది అందరికీ అందుబాటులో ఉంటుంది.

చరణం 2:

చెలికాడనుచు పాండవులు, విరోధి వటంచు నల జరాసంధాదులు కలవాడవని కుచేలుడు నెరిగిరి కాని జలజాక్షుడని నిన్ను సేవింప లేరైరి|| ఏమయ్య ||

తాత్పర్యం: పాండవులు నిన్ను స్నేహితుడిగా భావించారు, జరాసంధాది దుష్టులు బలమైన శత్రువుగా భావించారు, కుచేలుడు నీవు అన్నీ కలవాడవని తెలుసుకున్నాడు. కానీ, కమలాల వంటి కన్నులు కలవాడవని నిన్ను సేవించలేకపోయారు, ఓ రామా! నీ మాయ అగమ్యమైనది కదా!

విశేషం: ఈ చరణం కూడా వివిధ వ్యక్తులు రామునితో కలిగి ఉన్న భిన్నమైన సంబంధాలను చూపిస్తుంది. పాండవులు ఆయన స్నేహాన్ని పొందారు, దుష్టులు ఆయనను తమకు వ్యతిరేకంగా భావించారు, కుచేలుడు ఆయన ఐశ్వర్యాన్ని గ్రహించాడు. కానీ, వారు ఆయనను విష్ణువు యొక్క అవతారంగా మరియు అందమైన కన్నులు కలవానిగా గుర్తించి, ఆ విధంగా సేవించలేకపోయారు. ఇది భగవంతుని యొక్క దివ్యత్వాన్ని గుర్తించడంలో ప్రజలు ఎలా పొరబడతారో తెలియజేస్తుంది.

చరణం 3:

నరుడనుచు నరులు తమ దొరవనుచు యాదవులు వరుడనుచు గోప సతులు కరివరద భద్రాద్రి నిలయ రామదాసనుత పరమాత్ముడని నిను భావింపలేరైరి|| ఏమయ్య ||

తాత్పర్యం: సాధారణ ప్రజలు నిన్ను ఒక మనిషిగా, యాదవులు తమ నాయకుడిగా, గోపికలు తమ ప్రియుడిగా భావించారు. ఏనుగును రక్షించినవాడా (గజేంద్ర మోక్షం), భద్రాద్రిలో నివసించేవాడా, రామదాసుచే స్తుతించబడినవాడా, నిన్ను పరమాత్ముడిగా వారు భావించలేకపోయారు, ఓ రామా! నీ మాయను ఎవరు తెలుసుకోగలరు?

విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో, రామునితో సాధారణ ప్రజలు, యాదవులు మరియు గోపికలు కలిగి ఉన్న సంబంధాలను రామదాసు పేర్కొంటున్నారు. ప్రతి ఒక్కరూ తమ పరిధిలో ఆయనను అర్థం చేసుకున్నారు. కానీ, ఆయన సర్వాంతర్యామి అయిన పరమాత్ముడని వారు గ్రహించలేకపోయారు. గజేంద్రుని రక్షించిన సంఘటన ఆయన కరుణను మరియు శక్తిని తెలియజేస్తుంది. భద్రాద్రిలో నివసించే రాముడిగా రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవాన్ని సంబోధిస్తూ, ఆయన యొక్క మాయను అర్థం చేసుకోవడం ఎంత కష్టమో వివరిస్తున్నారు.

ఈ విధంగా, రామదాసు ఈ కీర్తనలో రాముని యొక్క అపరిమితమైన మాయను మరియు వివిధ వ్యక్తులు ఆయనను ఎలా అర్థం చేసుకున్నారో వివరిస్తూ, ఆయన యొక్క సంపూర్ణ తత్వాన్ని గ్రహించడం ఎంత కష్టమో తెలియజేస్తున్నారు. ప్రతి చరణం భగవంతుని యొక్క వివిధ కోణాలను మరియు భక్తుల యొక్క భిన్నమైన దృక్పథాలను వెల్లడిస్తుంది.

35. ఏమిటికి దయరాదు

పల్లవి:

ఏమిటికి దయరాదు శ్రీరాములు నన్ను

ఏమిటికి రక్షింపవు శ్రీరాములు ||

చరణములు :

1. పరులను వేడను శ్రీరాములు నీకే

కరములు జాచి శ్రీరాములు ॥ ఏమిటికి ॥

2. అర్థము తెమ్మనుచు శ్రీరాములు నన్ను

అరికట్టు చున్నారు శ్రీరాములు ॥ ఏమిటికి ॥

3. పంద్రెండేండ్లాయెనే శ్రీరాములు నేను

బందిఖానాలో నుంటి శ్రీరాములు ॥ ఏమిటికి ॥

4. తానీషా జవాన్లు శ్రీరాములు నన్ను

తహసీలు జేసేరు శ్రీరాములు ॥ ఏమిటికి ॥

5. ముచ్చటాడవేమి శ్రీరాములు నీవు ఇచ్చే

అర్థము లిమ్ము శ్రీరాములు ॥ ఏమిటికి ॥

6. నీవల్ల గాకున్నను శ్రీరాములు మా తల్లి

సీతమ్మ లేదా శ్రీరాములు ॥ ఏమిటికి ॥

7. మా తల్లి సీతమ్మకైన శ్రీరాములు మనవి

చెప్పుకొందునయ్య శ్రీరాములు ॥ ఏమిటికి ॥

8. నిన్ను నమ్మినానయ్య శ్రీరాములు నా

నెమ్మదిలో గట్టిగ శ్రీరాములు ॥ ఏమిటికి ॥

9. వెడలిటు రావేమి శ్రీరాములు మీకు

విడిది భద్రాచలమా శ్రీరాములు ॥ ఏమిటికి ॥

10.వాసిగా భద్రాద్రి వాస శ్రీరాములు రామదాసుని

రక్షింపుమయ్య శ్రీరాములు॥ ఏమిటికి ॥

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి:

ఏమిటికి దయరాదు శ్రీరాములు నన్ను ఏమిటికి రక్షింపవు శ్రీరాములు ॥

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! నాపై నీకు దయ ఎందుకు కలగడం లేదు? నన్ను ఎందుకు రక్షించవు?
- విశేషం: రామదాసు తన బాధను, ఆర్తిని వ్యక్తం చేస్తూ శ్రీరాముని దయను, రక్షణను వేడుకుంటున్నాడు. భక్తునికి దేవునిపై ఉన్న గాఢమైన నమ్మకం, అదే సమయంలో తన కష్టాల నుండి విముక్తి కోసం ఎదురుచూపు ఈ పల్లవిలో కనిపిస్తాయి. "ఏమిటికి" అనే ప్రశ్న ద్వారా తన నిస్సహాయతను తెలియజేస్తున్నాడు.

చరణములు :

1. పరులను వేడను శ్రీరాములు నీకే కరములు జాచి శ్రీరాములు ॥ఏమిటికి ॥

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! నేను ఇతరులను వేడుకోను. నీ ముందు మాత్రమే చేతులు చాచి ప్రార్థిస్తున్నాను. అయినా నీవు ఎందుకు దయ చూపవు?
- విశేషం: రామదాసు తన ఏకైక ఆశ్రయం శ్రీరాముడే అని స్పష్టం చేస్తున్నాడు. ఇతర మానవులపై ఆధారపడకుండా కేవలం దైవంపైనే భారం వేసిన భక్తుని నిష్కల్మషమైన భక్తి ఇక్కడ కనిపిస్తుంది. "కరములు జాచి" అనే పదం ఆయన యొక్క వినయాన్ని, దీనత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది.

2. అర్థము తెమ్మనుచు శ్రీరాములు నన్ను అరికట్టు చున్నారు శ్రీరాములు || ఏమిటికి ||

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! నీ కోసం ధనం తీసుకురమ్మని నన్ను బంధించి అడ్డుకుంటున్నారు. అయినా నీవు ఎందుకు రక్షించవు?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తనను బంధించిన పరిస్థితులను వివరిస్తున్నాడు. దేవాలయ నిర్మాణానికి ప్రభుత్వ ధనాన్ని ఉపయోగించినందుకు తానీషా అధికారులు ఆయనను బంధించారు. ఆ కారణంగానే ఆయన "అర్థము తెమ్మనుచు అరికట్టు చున్నారు" అని వాపోతున్నాడు. తన కష్టాలకు మూల కారణం రాముని కార్యమే అయినప్పటికీ, రాముడు తనను రక్షించడం లేదని ఆవేదన చెందుతున్నాడు.

3. పండ్రెండేండ్లాయెనే శ్రీరాములు నేను బందిఖానాలో నుంటి శ్రీరాములు II ఏమిటికి ||

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! ఇప్పటికే పన్నెండు సంవత్సరాలు గడిచాయి. నేను ఇంకా బందిఖానాలోనే మగ్గుతున్నాను. అయినా నీవు ఎందుకు దయ చూపవు?
- విశేషం: రామదాసు తన సుదీర్ఘమైన కారాగార జీవితాన్ని గుర్తు చేసుకుంటూ మరింత నిస్పృహకు లోనవుతున్నాడు. కాలం గడుస్తున్నా తన కష్టాలు తీరకపోవడంతో ఆయన వేదన రెట్టింపవుతోంది. "పండ్రెండేండ్లు" అనే సంఖ్య ఆయన యొక్క సహనానికి హద్దులు దాటినట్లు సూచిస్తుంది.

4. తానీషా జవాన్లు శ్రీరాములు నన్ను తహసీలు జేసేరు శ్రీరాములు II ఏమిటికి ||

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! తానీషా యొక్క సైనికులు నన్ను చాలా బాధపెట్టారు, హింసించారు. అయినా నీవు ఎందుకు రక్షించవు?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తనను శారీరకంగా హింసించిన విధానాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. "తహసీలు జేసేరు" అంటే బాధపెట్టడం, హింసించడం అని అర్థం. తన భక్తికి ప్రతిఫలంగా అనుభవిస్తున్న కష్టాలను తలుచుకొని ఆయన మరింతగా కుమిలిపోతున్నాడు. తహసీలు" అనే పదానికి ప్రధాన అర్థం పన్ను వసూలు చేసే పరిపాలనా విభాగం అయినప్పటికీ, సందర్భాన్ని బట్టి "పన్ను వసూలు" లేదా "బాధించడం" అనే అర్థాలు కూడా వస్తాయి. ఈ కీర్తనలోని సందర్భంలో మాత్రం అది "బాధించడం" అనే అర్థాన్ని సూచిస్తుంది

5. ముచ్చటాడవేమి శ్రీరాములు నీవు ఇచ్చే అర్థము లిమ్ము శ్రీరాములు II ఏమిటికి ||

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! నీవు నాతో మాట్లాడవేమి? నీవు నాకు ఇవ్వవలసిన ధనాన్ని (విడుదలను) ఇప్పించెందుకు ప్రయత్నించవేమి?
- విశేషం: రామదాసు రామునితో ఒక ఆత్మీయమైన సంభాషణను కోరుకుంటున్నాడు. తనను బంధించిన విషయం రామునికి తెలుసని, కనీసం తన విడుదల కోసం ప్రయత్నించమని వేడుకుంటున్నాడు. "ముచ్చటాడవేమి" అనే ప్రశ్న ద్వారా తన ఆవేదనను, ఒంటరితనాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు.

6. నీవల్ల గాకున్నను శ్రీరాములు మా తల్లి సీతమ్మ లేదా శ్రీరాములు IIఏమిటికి ||

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! నీ వల్ల కాకపోతే, కనీసం మా తల్లి సీతమ్మ అయినా నా మొర ఆలకించేలా చేయవా?
- విశేషం: రామదాసు తన ఆఖరి ప్రయత్నంగా సీతాదేవిని ప్రార్థిస్తున్నాడు. తల్లి అయిన సీతమ్మ కరుణామయి అని, ఆమె అయినా తన బాధను అర్థం చేసుకుంటుందని ఆశిస్తున్నాడు. రాముని కంటే సీతమ్మకు ఎక్కువ దయ ఉంటుందని భావిస్తున్నట్లు ఈ చరణం సూచిస్తుంది.

7. మా తల్లి సీతమ్మకైన శ్రీరాములు మనవి చెప్పుకొందునయ్య శ్రీరాములు || ఏమిటికి ||

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! కనీసం మా తల్లి సీతమ్మకైనా నా విన్నపాన్ని చెప్పుకుంటాను. అయినా నీవు ఎందుకు దయ చూపవు?
- విశేషం: రామదాసు తన నిస్సహాయ స్థితిలో సీతాదేవిని ఆశ్రయించడానికి సిద్ధమవుతున్నాడు. ఆమెకు తన కష్టాలను విన్నవించుకుంటే అయినా ఫలితం ఉంటుందని భావిస్తున్నాడు. ఇక్కడ భక్తుడు తన బాధను ఎవరికైనా చెప్పుకొని ఉపశమనం పొందాలని తపిస్తున్నాడు.

8. నిన్ను నమ్మినానయ్య శ్రీరాములు నా నెమ్మదిలో గట్టిగ శ్రీరాములు || ఏమిటికి ||

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! నిన్ను గట్టిగా నమ్మాను. నా హృదయంలో నీపై పూర్తి విశ్వాసం ఉంచాను. అయినా నీవు ఎందుకు దయ చూపవు?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తన అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని ప్రకటిస్తున్నాడు. ఎన్ని కష్టాలు వచ్చినా రామునిపై తనకున్న నమ్మకం చెక్కుచెదరలేదని తెలియజేస్తున్నాడు. భక్తుని యొక్క దృఢమైన విశ్వాసానికి ఇది నిదర్శనం.

9. వెడలిటు రావేమి శ్రీరాములు మీకు విడిది భద్రాచలమా శ్రీరాములు || ఏమిటికి ||

- తాత్పర్యం: ఓ శ్రీరామా! నీవు ఇక్కడికి (బందిఖానాకు) ఎందుకు రావు? నీ నివాసం భద్రాచలమే కదా?
- విశేషం: రామదాసు రాముడు భద్రాచలంలో కొలువై ఉన్నాడని గుర్తు చేస్తూ, తనను చూడటానికి ఎందుకు రావడం లేదని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. భగవంతుడు తన భక్తుని కష్టాలను పట్టించుకోవడం లేదా అని ఆవేదన చెందుతున్నాడు. భద్రాచలానికి రామునికి ఉన్న అనుబంధాన్ని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది.

10. వాసిగా భద్రాద్రి వాస శ్రీరాములు రామదాసుని రక్షింపుమయ్య శ్రీరాములు|| ఏమిటికి ||

- తాత్పర్యం: భద్రాద్రిలో నివసించే ఓ ప్రసిద్ధుడవైన శ్రీరామా! రామదాసును రక్షించు తండ్రీ! అయినా నీవు ఎందుకు దయ చూపవు?
- విశేషం: చివరి చరణంలో రామదాసు తన పేరును ప్రస్తావిస్తూ, భద్రాద్రి వాసుడైన రాముని తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. తన కీర్తన ద్వారా తన బాధను రామునికి విన్నవించుకుంటున్నాడు. "వాసిగా భద్రాద్రి వాస" అనే సంబోధన రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తుంది.

ఈ విధంగా ప్రతి చరణంలో రామదాసు తన కష్టాలను, రామునిపై తనకున్న నమ్మకాన్ని, తన ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తూ దయ కోసం ఎదురుచూస్తున్నాడు. ఈ కీర్తన భక్తునికి దేవునికి మధ్య ఉండే అనుబంధంలోని గాఢతను, ఆర్తిని తెలియజేస్తుంది.

36. ఏమిర రామ నా వల్ల

పల్లవి:

ఏమిర రామ నావల్ల నేరమేమిరా రామ ||

అనుపల్లవి :

ఏమిర రామ ఈలాగు కష్టము నీ

మహిమో నా ప్రారబ్ధమో || ఏమిర ||

చరణములు:

1. కుండలి శయన వేదండ రక్షకా

అఖండతేజ నా యండనుండవే || ఏమిర ||

2. వంకజ లోచన శంకరనుత నా

సంకటమును మాన్పవె పొంకము తోను || ఏమిర ||

3. మందరధర నీ సుందర పదముల

ఇందిరేశ కనుగొందు జూపవే || ఏమిర ||

4. దినమొక ఏడుగ ఘనముగ గడిపితి

తనయుని మీదను దయలేదయయో. || ఏమిర ||

5. సదయ హృదయ నీ మృదు పదములు నా

హృదయ కమలమున వదలక నిల్చెద || ఏమిర ||

6. రామ రామ భద్రాచల సీతా

రామ దాసుడను ప్రేమతో నేలవే || ఏమిర ||

పల్లవి:

ఏమిర రామ నావల్ల నేరమేమిరా రామ ||

- తాత్పర్యం: ఓ రామా! నా వల్ల జరిగిన తప్పు ఏమిటి? నేను చేసిన నేరం ఏమిటి, ప్రభూ?
- విశేషం: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది. భక్తుడు రామునితో తన బాధను విన్నవించుకుంటూ, తాను ఏమి తప్పు చేశానని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క నిస్సహాయతను మరియు దేవునిపై అతనికున్న గాఢమైన నమ్మకాన్ని తెలియజేస్తుంది.

అనుపల్లవి:

ఏమిర రామ ఈలాగు కష్టము నీ మహిమో నా ప్రారబ్ధమో || ఏమిర ||

- తాత్పర్యం: ఓ రామా! ఈ విధమైన కష్టం నీ మహిమ వల్ల సంభవిస్తున్నదా? లేక ఇది నా పూర్వజన్మ కర్మల ఫలితమా?
- విశేషం: ఇక్కడ భక్తుడు తన కష్టాలకు రెండు కారణాలను ఊహిస్తున్నాడు. ఒకటి దేవుని యొక్క లీల కావచ్చు లేదా తన కర్మఫలం కావచ్చు. ఈ ప్రశ్న భక్తుని యొక్క అయోమయాన్ని మరియు దైవిక చింతనను సూచిస్తుంది.

చరణములు:

1. కుండలి శయన వేదండ రక్షకా అఖండతేజ నా యండనుండవే || ఏమిర ||

- తాత్పర్యం: శేషశయ్యపై పవళించేవాడా, ఏనుగును రక్షించినవాడా, అనంతమైన తేజస్సు కలవాడా! నీవు నా దగ్గర ఉండు, నన్ను కాపాడు. ఏమిటయ్యా ఇది?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు రాముని యొక్క గొప్ప లక్షణాలను గుర్తు చేస్తున్నాడు. కుండలి శయనుడు అంటే శేషునిపై పడుకున్న విష్ణువు, వేదండ రక్షకుడు గజేంద్రుని కాపాడినవాడు. ఈ విశేషణాల ద్వారా రాముని యొక్క శక్తిని మరియు రక్షణా స్వభావాన్ని కీర్తిస్తూ, తనను కూడా రక్షించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

2. వంకజ లోచన శంకరనుత నా సంకటమును మాన్పవె పొంకము తోను || ఏమిర ||

- తాత్పర్యం: పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడా, శివునిచే స్తుతించబడేవాడా! నా కష్టాలను తొలగించు. నీ దయతో నన్ను అనుగ్రహించు. ఏమిటయ్యా ఇది?
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు రాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని ("వంకజ లోచన") మరియు గొప్పతనాన్ని ("శంకరనుత") వర్ణిస్తున్నాడు. తన కష్టాలను పోగొట్టమని వేడుకుంటూ, ఆయన దయను కోరుతున్నాడు ("పాంకము తోను").

3. మందరధర నీ సుందర పదముల ఇందిరేశ కనుగొందు జూపవే || ఏమిర ||

- తాత్పర్యం: మందర పర్వతాన్ని ధరించినవాడా (కూర్మావతారంలో), అందమైన పాదాలు కలవాడా, లక్ష్మీపతి! నీ పాదాలను నేను చూసే భాగ్యం ఎప్పుడు కలుగుతుంది? దయచేసి నాకు వాటిని చూపించు. ఏమిటయ్యా ఇది?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు రాముని యొక్క అవతారాలను ("మందరధర") మరియు ఆయన పవిత్రమైన పాదాలను ("సుందర పదముల") ప్రస్తావిస్తున్నాడు. "ఇందిరేశ" అని సంబోధించడం ద్వారా లక్ష్మితో ఆయనకున్న సంబంధాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. ఆయన పాదాలను దర్శించాలని తపన పడుతున్నాడు.

4. దినమొక ఏడుగ ఘనముగ గడిపితి తనయుని మీదను దయలేదయయో. || ఏమిర ||

- తాత్పర్యం: నేను ప్రతిరోజూ ఒక యుగంలా గడుపుతున్నాను (అంటే చాలా కష్టంగా గడుపుతున్నాను). నా కుమారుని మీద కూడా నీకు దయ లేదా? అయ్యో! ఏమిటయ్యా ఇది?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తన యొక్క మరియు తన కుమారుని యొక్క కష్టాలను వివరిస్తున్నాడు. కష్టాలు ఎంత తీవ్రంగా ఉన్నాయంటే ప్రతి రోజు ఒక యుగంలా అనిపిస్తోందని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. తండ్రిగా తన కుమారుని పట్ల ఆయనకున్న ప్రేమ మరియు ఆందోళన ఇక్కడ కనిపిస్తాయి.

5. సదయ హృదయ నీ మృదు పదములు నా హృదయ కమలమున వదలక నిల్చెద || ఏమిర ||

- తాత్పర్యం: దయగల హృదయం కలవాడా! నీ మృదువైన పాదాలను నా హృదయ కమలంలో ఎప్పటికీ నిలుపుకుంటాను, వాటిని విడువను. ఏమిటయ్యా ఇది?
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు రాముని యొక్క దయను ప్రార్థిస్తూ, ఆయన పాదాలను తన హృదయంలో నిలుపుకుంటానని దృఢంగా చెబుతున్నాడు. హృదయాన్ని కమలంతో పోల్చడం భక్తి యొక్క పవిత్రతను సూచిస్తుంది. రాముని పాదాలపై తనకున్న అచంచలమైన భక్తిని ఇది తెలియజేస్తుంది.

6. రామ రామ భద్రాచల సీతా రామ దాసుడను ప్రేమతో నేలవే || ఏమిర ||

- తాత్పర్యం: ఓ రామ రామ! భద్రాచల సీతారామ! నేను నీ దాసుడను. నన్ను ప్రేమతో చూడు, ఆదరించు. ఏమిటయ్యా ఇది?
- విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను భద్రాచల సీతారాముని దాసునిగా చెప్పుకుంటూ, ఆయన ప్రేమను మరియు ఆదరణను కోరుతున్నాడు. "ప్రేమతో నేలవే" అనే మాటలు ఆయన యొక్క ఆర్తిని మరియు రామునిపై ఆయనకున్న పూర్తి సమర్పణ భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తాయి.

37. ఏల దయరాదే

పల్లవి:

ఏల దయరాదే రామయ్య నీ

కేల దయరాదే రామయ్య

అనుపల్లవి:

శ్రీల మేలుకై పాలు పడితినని

యేల ఈ దంభము చాలు చాలునిక || ఏల ||

చరణములు :

1. బ్రహ్మ గూర్చి గదే అహో పర బ్రహ్మ కావగదే

బ్రహ్మ జనక ! భవ బ్రహ్మేంద్రాదులు

బ్రహ్మానందము పాలైనారట || ఏల ||

2. పాపముల చేత రామయ్య నే

నోప లేను గదే రామయ్య

శ్రీస భూపయే ప్రాపులేక మీ

ప్రాప్తి కోరితి గోప రూప ఇక || ఏల ||

3. తలపగజాల నానంద బాష్ప

జలము లూరె గదే

నీలనీరద విభ కోమల రూప భద్ర

శైల వాస రామదాసుని నేలగ || ఏల ||

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి:

ఏల దయరాదే రామయ్య నీ కేల దయరాదే రామయ్య ||

- తాత్పర్యం: ఓ రామయ్య! నీకు ఎందుకు దయ రాదు? నాపై నీ దయను ఎందుకు చూపవు, రామయ్య?
- విశేషం: ఈ పల్లవి భక్తుని యొక్క తీవ్రమైన వేదనను, నిరీక్షణను తెలియజేస్తుంది. రామునిపై ఉన్న అపారమైన నమ్మకంతో, ఆయన దయ కోసం ఆర్తిగా ఎదురుచూస్తున్నాడు. "ఏల దయరాదే" అనే ప్రశ్న భక్తుని యొక్క నిస్సహాయతను, దేవుని కరుణ కోసం తపనను వ్యక్తం చేస్తుంది.

అనుపల్లవి:

శ్రీల మేలుకై పాలు పడితినని యేల ఈ దంభము చాలు చాలునిక || ఏల ||

- తాత్పర్యం: సీతమ్మ యొక్క మేలు కోసం నేను ఎంతో శ్రమించానని చెప్పడం ఎందుకు? ఈ గర్వం చాలు, ఇక చాలు. ఓ రామయ్య! నీకు ఎందుకు దయ రాదు?
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు తన సేవలను గుర్తు చేస్తూనే, దానిని గర్వంగా చెప్పుకోవడం తగదని భావిస్తున్నాడు. తన కష్టాల గురించి చెప్పుకోవడం కూడా ఒక విధమైన అహంకారమేమో అని సందేహిస్తున్నాడు. భక్తుడు తన వినయాన్ని చాటుకుంటూ, దేవుని దయను మాత్రమే ఆశిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. బ్రహ్మ గూర్చి గదే అహో పర బ్రహ్మ కావగదే బ్రహ్మ జనక ! భవ బ్రహ్మేంద్రాదులు బ్రహ్మానందము పాలైనారట || ఏల ||

- తాత్పర్యం: బ్రహ్మదేవుని గురించి ఆలోచిస్తే, ఆశ్చర్యం! నీవే కదా పరబ్రహ్మవు కావాలి? ఓ బ్రహ్మ జనకుడా (రాముడు దశరథుని కుమారుడు కానీ సృష్టికర్తకు మూలం), శివుడు, ఇంద్రుడు మొదలైన వారంతా బ్రహ్మానందాన్ని పొందారు కదా! మరి నాకెందుకు నీ దయ లేదు?
- విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు రాముని యొక్క పరతత్త్వాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. రాముడు కేవలం ఒక రాజు కుమారుడు కాదని, అతడే పరబ్రహ్మ అని తెలుపుతున్నాడు. శివుడు, ఇంద్రుడు వంటి దేవతలు కూడా నీ అనుగ్రహంతో ఆనందాన్ని పొందారని చెబుతూ, తనను కూడా అనుగ్రహించమని వేడుకుంటున్నాడు.

2. పాపముల చేత రామయ్య నే నోప లేను గదే రామయ్య శ్రీస భూపయే ప్రాపులేక మీ ప్రాప్తి కోరితి గోప రూప ఇక || ఏల ||

- తాత్పర్యం: ఓ రామయ్య! నా పాపాల వల్ల నేను బాధను భరించలేకపోతున్నాను. ఓ లక్ష్మీపతి, భూపతీ! వేరే దిక్కు లేక నీ ప్రాప్తిని కోరుతున్నాను. ఓ గోపాలుని రూపమైనవాడా (కృష్ణుడు కూడా రాముని అవతారమే)! ఇకనైనా నాపై దయ చూపవా?
- విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు తన పాపాల యొక్క భారాన్ని తెలియజేస్తూ, వాటిని భరించలేకపోతున్నానని మొరపెట్టుకుంటున్నాడు. రామునిని లక్ష్మీపతి, భూపతి అని సంబోధిస్తూ, ఆయన యొక్క గొప్పతనాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. వేరే శరణం లేక ఆయననే ఆశ్రయించానని చెబుతూ, కృష్ణుని రూపం కూడా నీదేనని గుర్తు చేస్తూ దయ చూపమని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

3. తలపగజాల నానంద బాష్ప జలము లూరె గదే నీలనీరద విభ కోమల రూప భద్ర శైల వాస రామదాసుని నేలగ || ఏల ||

- తాత్పర్యం: నిన్ను తలుచుకుంటే నా కళ్ళ నుండి ఆనంద బాష్పాలు కారుతున్నాయి. ఓ నీలమేఘశ్యాముడా, అందమైన రూపం కలవాడా, భద్రాచలంలో నివసించే రామదాసును ఎందుకు ఆదరించవు?
- విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు రాముని యొక్క దివ్యమైన రూపాన్ని ("నీలనీరద విభ కోమల రూప") వర్ణిస్తున్నాడు. రాముని తలుచుకుంటే కలిగే ఆనందాన్ని కన్నీళ్ళ రూపంలో తెలియజేస్తున్నాడు. చివరగా తనను తాను భద్రాచల వాసుడైన రామదాసుగా పరిచయం చేసుకుంటూ, తనను ప్రేమతో ఆదరించమని వేడుకుంటున్నాడు.

38. ఏలాగు తాళుదు

పల్లవి:

ఏలాగు తాళుదు నేమి సేతు రామ

ఈ జాలి చేతను తాళజాల రామ

చరణములు :

1. దీనజనులకెల్ల దిక్కు నీవే రామా మనమున

నిన్ను నే మరువనో రామ || ఏలాగు ||

2. పావన మూర్తియో పట్టాభి రామా కావవే

ఈ వేళ కౌసల్యా రామ || ఏలాగు ||

3. శరణని నీ మరుగు జేరితి రామా శరణంటే

కాచేటి బిరుదు రామా || ఏలాగు ||

4. చెప్ప రాని ప్రేమ నెందుదాతుర రామా

ఆపన్న రక్షకుడ నాపాలి రామా || ఏలాగు ||

5. నీ సొమ్ము నే ననుట నిజమాయె రామా నా

దోసము అన్నిటి తొలగింపవే రామ || ఏలాగు ||

6. రాతికైన చెమట రంజిల్లునే రామా

ఆ తీరు నీ మనసు కందదే రామా || ఏలాగు ||

7. యమబాధలొందగ నేరనో రామా యమ-

దండనలు లేక - యెడబాపుమో రామ || ఏలాగు ||

8. వాసిగ రామ కీర్తనలు జేసితి రామ దాసుడ

నామీద దయ యుంచు మీ రామ || ఏలాగు ||

తాత్పర్యము

పల్లవి:

ఏలాగు తాళుదు నేమి సేతు రామ ఈ జాలి చేతను తాళజాల రామ

- తాత్పర్యం: ఓ రామా, నేను ఎలా భరించగలను? ఏమి చేయాలి? ఈ బాధతో నేను తట్టుకోలేకపోతున్నాను.
- విశేషం: భక్తుడు తన బాధను, నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. రామునిపై ఆధారపడి, ఆయనను వేడుకుంటూ తన బాధను వివరిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. దీనజనులకెల్ల దిక్కు నీవే రామా మనమున నిన్ను నే మరువనో రామ || ఏలాగు ||

- తాత్పర్యం: దీనులందరికీ నీవే దిక్కు, రామా. నా మనస్సులో నిన్ను నేను మరువను, రామా. ఈ బాధను ఎలా భరించాలి?
- విశేషం: రాముడు దీనులకు అండగా ఉంటాడని భక్తుడు నమ్ముతాడు. తన మనస్సులో రాముడు ఎల్లప్పుడూ ఉంటాడని చెబుతూ, ఆయనను విడిచి ఉండలేనని తెలియజేస్తున్నాడు.

2. పావన మూర్తియో పట్టాభి రామా కావవే ఈ వేళ కౌసల్యా రామ || ఏలాగు ||

- తాత్పర్యం: ఓ పవిత్రమైన మూర్తి, పట్టాభిరామా, కౌసల్యా రామా, ఈ సమయంలో నన్ను కాపాడు. ఈ బాధను ఎలా భరించాలి?

- విశేషం: రాముని యొక్క పవిత్రతను, గొప్పతనాన్ని కొనియాడుతూ, కౌసల్య కుమారుడవైన రామా, నన్ను రక్షించు అని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

3. శరణని నీ మరుగు జేరితి రామా శరణంటే కాచేటి బిరుదు రామా || ఏలాగు ||

- తాత్పర్యం: నిన్ను శరణు వేడి నీ నీడను చేరాను, రామా. శరణన్న వారిని కాపాడే బిరుదు నీకున్నది, రామా. ఈ బాధను ఎలా భరించాలి?
- విశేషం: రాముడు శరణాగతి పొందినవారిని రక్షిస్తాడని భక్తుడు నమ్ముతాడు. అందుకే ఆయనను ఆశ్రయించి, తనను కాపాడమని వేడుకుంటున్నాడు.

4. చెప్ప రాని ప్రేమ నెందుదాతుర రామా ఆపన్న రక్షకుడ నాపాలి రామా || ఏలాగు ||

- తాత్పర్యం: చెప్పలేని ప్రేమను ఎందుకు దాస్తావు, రామా? ఆపదలో ఉన్నవారిని రక్షించేవాడివి నా పాలిట రావా? ఈ బాధను ఎలా భరించాలి?
- విశేషం: రాముని ప్రేమను పొందేందుకు భక్తుడు ఆరాటపడుతున్నాడు. ఆపదలో ఉన్న తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు.

5. నీ సొమ్ము నే ననుట నిజమాయె రామా నా దోసము అన్నిటి తొలగింపవే రామ || ఏలాగు ||

- తాత్పర్యం: నేను నీ సొత్తునని నిజమైంది, రామా. నా దోషాలన్నిటినీ తొలగించు, రామా. ఈ బాధను ఎలా భరించాలి?
- విశేషం: భక్తుడు తనను తాను రామునికి అంకితం చేసుకున్నాడు. తన దోషాలను క్షమించి, తనను కాపాడమని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

6. రాతికైన చెమట రంజిల్లునే రామా ఆ తీరు నీ మనసు కందదే రామా || ఏలాగు ||

- తాత్పర్యం: రాయికి కూడా చెమ్మ తగులుతుందేమో, రామా. ఆ విధంగా నా బాధ నీ మనసుకు తగలదా, రామా? ఈ బాధను ఎలా భరించాలి?
- విశేషం: భక్తుడు తన బాధను రాతితో పోల్చుతూ, రాయికి కూడా స్పందన ఉంటుందేమో కానీ, నా బాధ నీకు అర్థం కావడం లేదా అని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నాడు.

7. యమబాధలొందగ నేరనో రామా యమ- దండనలు లేక - యెడబాపుమో రామ || ఏలాగు ||

- తాత్పర్యం: యమ బాధలు నేను భరించలేను, రామా. యమదండనలు లేకుండా నన్ను విడిపించు, రామా. ఈ బాధను ఎలా భరించాలి?
- విశేషం: మరణం తరువాత వచ్చే బాధలను తట్టుకోలేనని, వాటి నుండి విముక్తి కలిగించమని రామునిని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

8. వాసిగ రామ కీర్తనలు జేసితి రామ దాసుడ నామీద దయ యుంచు మీ రామ || ఏలాగు ||

- తాత్పర్యం: ఎన్నో రామ కీర్తనలు చేశాను, రామా. నేను నీ దాసుడను, నా మీద దయ ఉంచు, రామా. ఈ బాధను ఎలా భరించాలి?
- విశేషం: తాను చేసిన కీర్తనలను గుర్తు చేస్తూ, రాముని దాసుడనని, ఆయన దయను కోరుతూ తన బాధను వివరిస్తున్నాడు.

39. ఓ రఘునందన

పల్లవి:

ఓ రఘునందన రా రా రాఘవ శ్రీ రఘునందన రా రా శ్రీరామ ||

అనుపల్లవి:

ఆశ్రిత సముదయ సుందర రామా శ్రీరఘునందనరారా ||

చరణములు :

1. యాది యుంచుమీ నా మీదను నీకే దయ రావలె గాక రామ |
పాదములకు నే మ్రొక్కెద నాకు ప్రత్యక్షము కారాదా రామా || ఓ రఘు ||

2. నీ కారుణ్యము తోను నేను నిర్వహింప దలచెదను రామ |
నీకే మరులు కొన్నాను నీ నిద్దంపు మోము జూచెద రామ || ఓ రఘు ||

3. సరసిజ భవనుత శౌరీ నీ సరి దైవములిక యేరి రామ |
శరణంటిని నిమ కోరి శరజాల శరాసనధారి రామ || ఓ రఘు ||

4. సతతము నా మదిలోను నిన్ను సంస్కరింపదలచెదను రామ :
గతి నీవని నమ్మినాను ఏ గతి బ్రోచిన నీవేను రామ || ఓ రఘు ||

5. వరభద్రాద్రి నివాస, భావజ శతకోటి విలాస రామ |
పరమానంద వికాసా ! పరిపాలిత శ్రీరామ దాస || ఓ రఘు ||

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి: ఓ రఘునందన రా రా రాఘవ శ్రీ రఘునందన రా రా శ్రీరామ ||

అనుపల్లవి: ఆశ్రిత సముదయ సుందర రామా శ్రీరఘునందనరారా ||

చరణము 1: యాది యుంచుమీ నా మీదను నీకే దయ రావలె గాక రామ | పాదములకు నే మ్రొక్కెద నాకు ప్రత్యక్షము కారాదా రామా || ఓ రఘు ||

- తాత్పర్యము ఓ రామా, నాపై దయ చూపాలని నీవే తలుచుకోవాలి. నిన్ను యాది (జ్ఞాపకం) ఉంచుకో. నీ పాదాలకు నమస్కరిస్తున్నాను. నాకు ప్రత్యక్షమవ్వలేవా?
- విశేషం ఈ చరణంలో భక్తుని ఆకాంక్ష, నిస్సహాయత వ్యక్తమవుతున్నాయి. భగవంతుని దయ కోరడం, శరణాగతి భావం (పాదాలకు మ్రొక్కడం), మరియు భగవంతుని ప్రత్యక్ష దర్శనం కోసం తీవ్రమైన విరహం ఇందులోని ముఖ్యాంశాలు. భగవంతుని దయ స్వచ్ఛందంగా కలగాలని కోరడం ఇందులోని విశిష్టత.

చరణము 2: నీ కారుణ్యము తోను నేను నిర్వహింప దలచెదను రామ | నీకే మరులు కొన్నాను నీ నిద్దంపు మోము జూచెద రామ || ఓ రఘు ||

- తాత్పర్యము రామా, నీ కారుణ్యం ఉంటేనే నేను (జీవితాన్ని లేదా భక్తిని) నిర్వహించగలను అని తలచుకుంటున్నాను. నీపైనే ప్రేమ పెంచుకున్నాను. నీ అందమైన ముఖాన్ని చూడాలనుకుంటున్నాను.
- విశేషం భగవంతుని కారుణ్యం ఉంటేనే భక్తుడు దేనినైనా సాధించగలడు అనే నమ్మకం ఇక్కడ కనిపిస్తుంది. భగవంతునిపై ఉన్న గాఢమైన ప్రేమ (మరులు కొన్నాను) మరియు అతని దివ్య మంగళ స్వరూపాన్ని (నిద్దంపు మోము) చూసి ఆనందించాలనే తపన ఈ చరణంలో ప్రధానంగా చెప్పబడ్డాయి. ఇది మధుర భక్తికి సూచన.

చరణము 3: సరసిజ భవనుత శౌరీ నీ సరి దైవములిక యేరి రామ | శరణంటిని నిమ కోరి శరజాల శరాసనధారి రామ || ఓ రఘు ||

- తాత్పర్యము ఓ రామా, బ్రహ్మచే స్తుతించబడిన శౌరీ (విష్ణువు అవతారమైన రామ), నీతో సమానమైన దైవాలు ఇక ఎవరున్నారు? నిన్నే కోరుకొని శరణు వేడుతున్నాను. బాణాల సమూహాన్ని, ధనస్సును ధరించినవాడా (శరజాల శరాసనధారి).
- విశేషం ఈ చరణంలో శ్రీరాముని సర్వోత్కృష్టతను కీర్తించడం జరిగింది. బ్రహ్మ వంటి దేవతలచే స్తుతించబడినవాడని చెప్పడం ద్వారా అతని గొప్పదనాన్ని తెలియజేస్తున్నారు. ఇక్కడ "శౌరీ" అని సంబోధించడం విష్ణు స్వరూపంగా రాముని స్తుతించడం. ఆయుధధారి అయిన రాముని శరణు కోరడం ద్వారా ఆపదలనుండి రక్షించమని ప్రార్థిస్తున్నారు. అన్య దైవాలకు చోటు లేదని, నీవే శరణని దృఢంగా చెప్పడం ఇక్కడ ముఖ్యం.

చరణము 4: సతతము నా మదిలోను నిన్ను సంస్కరింపదలచెదను రామ : గతి నీవని నమ్మినాను ఏ గతి బ్రోచిన నీవేను రామ || ఓ రఘు ||

- తాత్పర్యము రామా, ఎల్లప్పుడూ నిన్ను నా మనస్సులో స్మరించుకోవాలని తలచుకుంటున్నాను. నీవే నాకు గతి (శరణం) అని నమ్మాను. నన్ను ఏ విధంగా బ్రోచినా (రక్షించినా) అది నీవే.
- విశేషం నిరంతర నామస్మరణ లేదా ధ్యానం యొక్క ప్రాముఖ్యత ఈ చరణంలో ఉంది. భగవంతుడే ఏకైక శరణమని, ఆయనే రక్షకుడని పూర్తి విశ్వాసంతో భక్తుడు తన శరణాగతిని పునరుద్ఘాటిస్తున్నాడు. తనను ఏ రీతిన రక్షించినా ఆ ఘనత, అధికారం అంతా భగవంతునికే చెందుతుందని భక్తుని సంపూర్ణ సమర్పణా భావం ఇక్కడ వ్యక్తమవుతోంది.

చరణము 5: వరభద్రాద్రి నివాస, భావజ శతకోటి విలాస రామ | పరమానంద వికాసా ! పరిపాలిత శ్రీరామ దాస || ఓ రఘు ||

- తాత్పర్యముఓ రామా, గొప్ప భద్రాద్రి యందు నివసించేవాడా, కోటి మన్మథుల సౌందర్యం కలవాడా (అంతటి అందమైనవాడా), పరమానంద స్వరూపా! శ్రీరామదాసుచే పరిపాలింపబడేవాడా (లేదా శ్రీరామదాసుచే పరిపాలించబడే భక్తులను పాలించేవాడా).
- విశేషం ఈ చరణంలో భద్రాచల రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవమైన శ్రీరాముని నివాసస్థలమైన భద్రాద్రిని ప్రత్యేకంగా పేర్కొనడం జరిగింది. రాముని అపారమైన సౌందర్యాన్ని (భావజ శతకోటి విలాస) కీర్తించడం, ఆనంద స్వరూపంగా (పరమానంద వికాస) వర్ణించడం జరిగింది. చివరి పాదంలో "పరిపాలిత శ్రీరామ దాస" అని తనను (రామదాసును) పాలించేవాడని, లేదా రామదాసు వంటి భక్తులను పాలించేవాడని చెప్పుకోవడం ద్వారా తన దాస్య భక్తిని, భగవంతుని భక్త వాత్సల్యాన్ని చాటుకున్నారు. ఇది రామదాసు కీర్తనల ప్రత్యేకతల్లో ఒకటి.

40. ఓ రఘువీర

పల్లవి:

ఓ రఘువీర యనినే పిలచిన నోహో యన రాదా రామ ||

అనుపల్లవి:

సారెకు వేసరి నా మది యన్యము చేరదు యేరా ధీర రామ ||

చరణములు:

1. నీట చిక్కి కరి మాటికి వేసరి

నాటక ధర నీ పాటలు పాడగ

మేటి మకర తలమీటి కాచు దయ

యేటికి నాపై నేటికి రాదో || ఓ రఘువీర ||

2. మున్ను సభను ఆపన్నత వేడుచు

నిన్న కృష్ణయని ఎన్నగ ద్రౌపది

కెన్నో వలువలిచ్చి మన్నన బ్రోచిన

వెన్నుడ నా మొర వింటివో లేదో || ఓ రఘువీర ||

3. బంటునైతినని యుంటే పరాకున

నుంటివి ముక్కంటి వినుతనామ

జంట బాయకను వెంట నుండుమని

యంటి భద్రగిరి రామదాస పోషక || ఓ రఘువీర ||

తాత్పర్యము

పల్లవి: ఓ రఘువీర యనినే పిలచిన నోహో యన రాదా రామ ||

- తాత్పర్యము:

ఓ రఘువంశ వీరుడా! రామా! అని నేను పిలిస్తే, కనీసం 'ఓహో' అని పలకవా రామా?

- విశేషం:

ఇది భక్తుని ఆర్తిని, తన మొర ఆలకించని స్వామిపై పడే నిరీక్షణను, నిరాశను వ్యక్తం చేస్తుంది. భగవంతుడు చిన్న పిలుపునకైనా స్పందిస్తాడనే ప్రగాఢ విశ్వాసంతో, తన పిలుపును ఎందుకు పట్టించుకోవడం లేదని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది రామదాసులోని ఆత్మీయతను, స్నేహ భావాన్ని సూచిస్తుంది.

అనుపల్లవి: సారెకు వేసరి నా మది యన్యము చేరదు యేరా ధీర రామ ||

తాత్పర్యము: పదే పదే వేసారిపోతున్నాను. నా మనస్సు నిన్ను తప్ప వేరెవ్వరినీ ఆశ్రయించదు. ఓ ధీరుడా, రామా!

- విశేషం:

ఇది భక్తుని ఏకైక నిష్ఠను, అచంచలమైన భక్తిని తెలియజేస్తుంది. ఎన్ని కష్టాలు వచ్చినా, ఎంత వేసారినా తన మనస్సు ఇతర దైవాలనో, ప్రాపంచిక విషయాలనో ఆశ్రయించదని, కేవలం రామనామమే తన శరణమని రామదాసు అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని ప్రకటిస్తున్నాడు. 'ధీర' సంబోధన రాముని స్థైర్యాన్ని, కష్టాలను అధిగమించే శక్తిని స్మరించడం.

చరణము 1: నీట చిక్కి కరి మాటికి వేసరి నాటక ధర నీ పాటలు పాడగ మేటి మకర తలమీటి కాచు దయ యేటికి నాపై నేటికి రాదో || ఓ రఘువీర ||

- **తాత్పర్యము:**

నీటిలో చిక్కుకుని, మొసలితో పోరాడి పదే పదే వేసారిన గజేంద్రుడు, నాటకాల సూత్రధారివైన నీ కీర్తిని పాటలుగా పాడగా, గొప్పదైన మొసలి తలను తాకి సంహరించి, దయతో కాపాడిన నీ కరుణ, ఈరోజు నాపై ఎందుకు రావడం లేదు?

- **విశేషం:**

ఈ చరణంలో గజేంద్ర మోక్ష ఘట్టాన్ని ఉదహరించడం జరిగింది. ఆపదలో ఉన్న గజేంద్రుడు ఆర్తితో పిలవగానే విష్ణువు వెంటనే స్పందించి కాపాడాడు. భక్తుల మొర ఆలకించి తక్షణమే స్పందించే స్వామి కరుణ తనకు ఎందుకు లభించడం లేదని రామదాసు ప్రశ్నిస్తున్నాడు. 'నాటక ధర' (నాటకాల సూత్రధారి) అని సంబోధించడం ద్వారా ప్రపంచ లీలలన్నింటికీ ఆయనే మూలమని, సమస్తం ఆయన అధీనంలోనే ఉందని గుర్తించడం. గజేంద్రుని ఉదంతం భగవంతుని శరణాగత వత్సలత్వాన్ని, ఆర్తుల మొర ఆలకించే తత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది. తనకు కూడా అలాంటి దయ చూపమని పరోక్షంగా వేడుకుంటున్నాడు.

చరణము 2: మున్ను సభను ఆపన్నత వేడుచు నిన్న కృష్ణయని ఎన్నగ ద్రౌపది కెన్నో వలువలిచ్చి మన్నన బ్రోచిన వెన్నుడ నా మొర వింటివో లేదో || ఓ రఘువీర ||

- **తాత్పర్యము:**

పూర్వం సభలో ఆపదలో వేడుకుంటూ నిన్ను 'కృష్ణా' అని స్మరించగా, ద్రౌపదికి ఎన్నో వస్త్రాల నొసగి ఆదరించి కాపాడిన విష్ణుమూర్తివి నీవే కదా! నా మొర విన్నావో లేదో?

- **విశేషం:**

ఈ చరణంలో ద్రౌపది వస్త్రాపహరణ ఘట్టాన్ని గుర్తు చేస్తున్నారు. ద్రౌపది నిండు సభలో అవమానింపబడుతూ ఆర్తితో కృష్ణుని (విష్ణువు అవతారం) ప్రార్థించగా, ఆమెకు అక్షయ వస్త్రాలను అనుగ్రహించి మాన సంరక్షణ చేశాడు. ఇక్కడ రాముని విష్ణు స్వరూపంగా కీర్తిస్తూ, ఆపదలో ఉన్న భక్తులను ఆదుకునే స్వామి తనను ఎందుకు ఉపేక్షిస్తున్నాడని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. 'వెన్నుడు' (విష్ణువు) అని సంబోధించడం ద్వారా రాముడు పరంధాముడే అని, పూర్వ అవతారాలలో భక్తులను రక్షించిన అనుభవం కలవాడని తెలియజేస్తున్నాడు. ద్రౌపదిని ఆదుకున్న కరుణ తనకు లేదా అని పరోక్షంగా వేడుకుంటున్నాడు.

చరణము 3: బంటునైతినని యుంటే పరాకున నుంటివి ముక్కంటి వినుతనామ జంట బాయకను వెంట నుండుమని యంటి భద్రగిరి రామదాస పోషక || ఓ రఘువీర ||

- **తాత్పర్యము:**

నీకు బంటు (సేవకుడు) నయ్యానని అనుకుంటే, నీవు పరాకుగా (అలక్ష్యంగా) ఉన్నావు. ఓ ముక్కంటి (శివుని) చేత కూడా కీర్తించబడే నామా! నిన్ను విడిచిపెట్టకుండా ఎల్లప్పుడూ నా వెంటే ఉండమని ప్రార్థించాను. ఓ భద్రగిరి రామదాసుని పోషించేవాడా!

- **విశేషం:**

ఈ చరణంలో రామదాసు తనను తాను రాముని సేవకుడిగా భావించుకుంటూ, సేవకుడిని ఆదుకోవాల్సిన బాధ్యత స్వామిపై ఉందని గుర్తు చేస్తున్నాడు. తాను భక్తితో శరణాగతి పొందితే, స్వామి తనను ఎందుకు పట్టించుకోవడం లేదని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. 'ముక్కంటి వినుతనామ' అని సంబోధించడం ద్వారా శివునిచేత కూడా నిరంతరం స్మరించబడే రామనామ మహత్యాన్ని, రాముని పరమాత్మ స్వరూపాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. తనను విడిచి ఉండవద్దని, ఎల్లప్పుడూ తన వెంటే ఉండి రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. చివరి పాదంలో 'భద్రగిరి రామదాస పోషక' అని తనను తాను స్వామి పోషకునిగా పేర్కొనడం ద్వారా తన భక్తికి, సేవకు ప్రతిఫలంగా రక్షణ కోరుకుంటున్నాడు. ఇది రామదాసు వినయాన్ని, స్వామిపై ఆధారపడే తత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది.

ఈ కీర్తన మొత్తంలో భద్రాచల రామదాసు శ్రీరామునిపై తనకున్న అనన్య భక్తిని, స్వామి తనను ఆదుకోవడంలో జరుగుతున్న ఆలస్యంపై తన ఆవేదనను, తనను రక్షించమని ఆర్తితో చేసిన ప్రార్థనను తెలియజేస్తాడు. చారిత్రక ఘట్టాలను ఉదహరిస్తూ స్వామి కరుణను గుర్తు చేసి, తనకు కూడా ఆ కరుణను ప్రసాదించమని వేడుకుంటాడు. ఇది భక్త రామదాసు ఆర్తి, దీనత్వం, మరియు అచంచలమైన విశ్వాసాలకు నిదర్శనం.

41. ఓరామ నీ నామ మేమి రుచిరా

పల్లవి:

ఓరామ నీ నామ మేమి రుచిరా శ్రీరామ నీనామ మెంతోరుచిరా ||ఓరామ||

చరణములు :

1. కరిరాజ ప్రహ్లాద ధరణి విభీషణుల గాచిన నీ నామ మేమిరుచిరా ||ఓరామ||

2. కదళీ ఖర్జూరాది ఫలముల కధికమౌ కమ్మని నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

3. నవరసముల కన్న నవనీతములకంటె అధికమౌ నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

5. అంజనా తనయు హృత్కమలంబునందు రంజిల్లు నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

4. పనస జంబూ ద్రాక్షఫలరసములకంటె అధికమౌ నీ నామ మేమిరుచిరా||ఓరామ||

6. శ్రీ సదాశివుడు తానేవేళ భజియించు శుభరూప నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

7. సారములేని సంసార తరణమునకు తారకము నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

8. శరణన్న జనులను సరగున రక్షించు బిరుదు గల్గిన నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

9. తుంబురు నారదుల్ డంబుమీర గా నంబు జేసెడి నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

10. అరయ భద్రాచల శ్రీరామదాసుని నేలిన నీ నామ మెంతోరుచిరా. || ఓరామ||

తాత్పర్యము మరియు విశేషాలు

ఈ కీర్తన శ్రీరాముని నామస్మరణ యొక్క మాధుర్యాన్ని, మహిమను తెలియజేస్తుంది.

పల్లవి:

ఓరామ నీ నామ మేమి రుచిరా శ్రీరామ నీనామ

మెంతోరుచిరా ||ఓరామ||

తాత్పర్యము:

ఓ రామా! నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది! శ్రీరామా! నీ నామం ఎంతో మధురమైనది.

విశేషం:

పల్లవి కీర్తన యొక్క మూల భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. రామ నామస్మరణ యొక్క అనిర్వచనీయమైన మాధుర్యాన్ని, రుచిని భక్తుడు అనుభూతి చెందుతూ ఆశ్చర్యంతో ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది భక్తి యొక్క గాఢతను చూపుతుంది.

చరణములు:

1. కరిరాజ ప్రహ్లాద ధరణి విభీషణుల గాచిన నీ నామ మేమిరుచిరా ||ఓరామ||

తాత్పర్యము:

గజేంద్రుని, ప్రహ్లాదుని, భూదేవి పుత్రిక అయిన సీతను, మరియు విభీషణుని రక్షించిన నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది.

విశేషం:

ఈ చరణంలో రామనామం యొక్క రక్షణా శక్తిని రామదాసు వివరిస్తున్నారు.

- కరిరాజ (గజేంద్రుడు): మొసలి బారి నుండి గజేంద్రుని రక్షించడానికి శ్రీమహావిష్ణువు ఆదిమూలంగా వచ్చి గజేంద్ర మోక్షం ప్రసాదించాడు. ఇక్కడ రామనామ మహిమ విష్ణువు యొక్క అవతార లీల ద్వారా చెప్పబడింది.
- ప్రహ్లాద: హిరణ్యకశిపుని నుండి ప్రహ్లాదుని కాపాడటానికి నరసింహావతారం ఎత్తాడు. భగవంతుని నామాన్ని దృఢంగా నమ్మిన ప్రహ్లాదుని రక్షించిన లీల రామనామ శక్తికి నిదర్శనం.
- ధరణి విభీషణుల (ధరణి పుత్రి సీత మరియు విభీషణుడు): రావణుని చెర నుండి సీతను, అభయం కోరి వచ్చిన విభీషణుని రక్షించడం రామాయణంలోని ముఖ్య ఘట్టాలు. శరణన్న వారిని రామనామం ఎలా కాపాడుతుందో ఈ ఉదాహరణలు సూచిస్తున్నాయి. ఈ ఉదాహరణలన్నీ భగవంతుని నామస్మరణ ఆపదలనుండి గట్టెక్కిస్తుందని, శరణాగతిని రక్షిస్తుందని తెలియజేస్తాయి.

2. కదళీ ఖర్జూరాది ఫలముల కధికమౌ కమ్మని నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

తాత్పర్యము:

అరటి, ఖర్జూరం మొదలైన పండ్ల కంటే అధికమైన తియ్యదనము కలిగిన నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది.

విశేషం:

లౌకికమైన అత్యంత మధురమైన వస్తువులతో రామనామ మాధుర్యాన్ని పోల్చుతూ దాని గొప్పదనాన్ని చెబుతున్నారు. అరటి, ఖర్జూరం సాధారణంగా అత్యంత తీయగా ఉండే పండ్లు. వాటికంటే కూడా రామనామ స్మరణ ఎక్కువ మాధుర్యాన్ని కలిగిస్తుందని భక్తుని అనుభూతి.

3. నవరసముల కన్న నవనీతములకంటె అధికమౌ నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

తాత్పర్యము:

నవరసముల కంటె, వెన్న (నవనీతం) కంటె అధికమైన రుచి కలిగిన నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది.

విశేషం:

- నవరసములు: సాహిత్యం, నాట్యం వంటి కళలలోని తొమ్మిది రసాలు (శృంగార, హాస్య, కరుణ, రౌద్ర, వీర, భయానక, బీభత్స, అద్భుత, శాంత) మానసిక ఆనందాన్ని కలిగిస్తాయి.
- నవనీతము (వెన్న): అత్యంత సుకుమారమైన, రుచికరమైన ఆహార పదార్థం. కృష్ణుడు నవనీతం అంటే అత్యంత ఇష్టం. వీటికంటే కూడా రామనామ స్మరణ కలిగించే ఆనందం, అనుభూతి గొప్పదని, రుచికరమైనదని రామదాసు అంటున్నారు. భక్తి రసం లౌకిక రసాలన్నింటికంటే శ్రేష్ఠమైనదని పరోక్షంగా సూచిస్తున్నారు.

4. పనస జంబూ ద్రాక్షఫలరసములకంటె అధికమౌ నీ నామ మేమిరుచిరా||ఓరామ||

తాత్పర్యము:

పనస, నేరేడు, ద్రాక్ష పండ్ల రసముల కంటె అధికమైన రుచి కలిగిన నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది.

విశేషం:

ఇది రెండవ చరణం వలెనే, వివిధ రకాల మధురమైన పండ్ల రసాలతో రామనామ మాధుర్యాన్ని పోలుస్తుంది. పండ్ల రసాలు నాలుకకు తక్షణమే ఆనందాన్నిస్తాయి, కానీ రామనామ స్మరణ ఆత్మకు, హృదయానికి నిరంతర, అనంతమైన ఆనందాన్నిస్తుందని భావం.

5. అంజనా తనయు హృత్కమలంబునందు రంజిల్లు నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

తాత్పర్యము:

అంజనాదేవి కుమారుడైన ఆంజనేయుని హృదయ కమలంలో ప్రకాశించే నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది.

విశేషం:

ఇక్కడ హనుమంతుని రామభక్తి యొక్క గొప్పదనాన్ని తెలియజేస్తూ, అటువంటి మహోన్నత భక్తుని హృదయంలో నిరంతరం వెలిగే రామనామం యొక్క రుచిని వర్ణిస్తున్నారు. హనుమంతుడు రామనామాన్ని నిరంతరం స్మరిస్తూ, తన హృదయంలో రాముని నిలుపుకున్నాడు. అటువంటి భక్తునికి రామనామం అత్యంత మధురమైన అనుభూతినిస్తుందని భావం.

6. శ్రీ సదాశివుడు తానేవేళ భజియించు శుభరూప నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

తాత్పర్యము:

శుభకరమైన స్వరూపం కలిగినవాడా! శ్రీ సదాశివుడు (పరమశివుడు) కూడా ఏ వేళ అయినా భజించే నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది.

విశేషం:

పరమశివుడు రామనామాన్ని నిరంతరం జపిస్తూ ఉంటాడని పురాణాలు చెబుతున్నాయి. కాశీలో మరణించిన వారికి శివుడు తారక మంత్రాన్ని (రామనామాన్ని) ఉపదేశించి మోక్షం ప్రసాదిస్తాడని ప్రతీతి. దేవతలలోకెల్లా ముఖ్యుడైన శివుడే నిరంతరం భజించే రామనామం యొక్క గొప్పదనాన్ని, శుభకారిత్వాన్ని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది.

7. సారములేని సంసార తరణమునకు తారకము నీ నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

తాత్పర్యము:

సారము (విలువ) లేని సంసార సాగరాన్ని దాటడానికి నీ నామమే తారకము (నావ, ఆధారం). అటువంటి నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది.

విశేషం:

సంసారాన్ని నిస్సారమైనదిగా, దుఃఖసాగరంగా భావించడం భారతీయ ఆధ్యాత్మిక దృక్పథం. అటువంటి భవసాగరాన్ని దాటి మోక్షాన్ని పొందడానికి రామనామ స్మరణమే ఏకైక మార్గమని, అదే తారకమని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది. రామనామం మోక్ష సాధన అని విశదీకరిస్తుంది.

8. శరణన్న జనులను సరగున రక్షించు బిరుదు గల్గిన నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

తాత్పర్యము:

శరణు అని వేడుకున్న భక్తులను త్వరగా రక్షించే బిరుదు (కీర్తి) కలిగిన నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది.

విశేషం:

శరణాగత పరిరక్షణ అనేది రాముని ముఖ్య లక్షణాలలో ఒకటి. తనను శరణు కోరిన వారిని తక్షణమే ఆదుకోవడం రాముని యొక్క గొప్ప గుణం. అటువంటి శరణు వేడిన వారిని రక్షించే కీర్తి కలిగిన రామనామం యొక్క శక్తిని, దాని మాధుర్యాన్ని ఈ చరణం వర్ణిస్తుంది.

9. తుంబురు నారదుల్ డంబుమీర గా నంబు జేసెడి నామ మేమిరుచిరా || ఓరామ||

తాత్పర్యము:

తుంబురుడు మరియు నారదుడు గర్వముతో (గొప్పగా) గానం చేసే నీ నామం ఎంత రుచికరమైనది.

విశేషం:

తుంబురుడు, నారదుడు దేవతా గంధర్వులలో ప్రముఖులు, గొప్ప సంగీత విద్వాంసులు మరియు పరమ భక్తులు. వీరు నిరంతరం నారాయణుని (రాముని) గుణగణాలను గానం చేస్తూ లోకాలన్నీ సంచరిస్తుంటారు. అటువంటి మహనీయులు గొప్పగా, సంతోషంగా గానం చేసే రామనామం యొక్క మాధుర్యాన్ని, గొప్పదనాన్ని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది.

10. అరయ భద్రాచల శ్రీరామదాసుని నేలిన నీ నామ మెంతోరుచిరా. || ఓరామ||

తాత్పర్యము:

పరిశీలించి చూస్తే, భద్రాచలంలో కొలువైన శ్రీరాముడు తన దాసుడైన రామదాసును ఏలిన (రక్షించిన, అనుగ్రహించిన) నీ నామం ఎంతో రుచికరమైనది.

విశేషం:

ఈ చరణం కీర్తన రచయిత అయిన భద్రాచల రామదాసు తనను తాను రాముని దాసునిగా పేర్కొంటూ, భద్రాచల రాముడు తనను అనుగ్రహించిన వైనాన్ని ప్రస్తావిస్తున్నాడు. భక్తుడైన తనను ఏలిన రామనామం యొక్క మాధుర్యం, మహిమ అనిర్వచనీయమని తన అనుభవాన్ని తెలియజేస్తూ కీర్తనను ముగిస్తున్నాడు. ఇది రామదాసు యొక్క ఆత్మ నివేదనా భక్తికి నిదర్శనం.

42. కంటినేడు

పల్లవి:

కంటినేడు మా రాముల కనుగొంటినేను మా రాముల

అనుపల్లవి:

కంటినేడు భక్త గణముల బ్రోచు మా ఇంటి వెలుపు భద్ర గిరి నున్నవానిని || కంటినేడు ||

చరణములు :

1. చెలువొప్పు చున్నట్టి - సీతా సమేతుడై

కొలువు దీరిన మా కోదండ రాముని|| కంటినేడు ||

2. తరణి కుల తిలకుని ఘన నీలగాత్రుని

కరుణా రసము గురియు కనుదోయి గలవాని || కంటినేడు ||

3. కురు ముంజి ముత్యాల సరములు మెరయగా

మురిపెంపు చిరునవ్వు మోము గలిగిన వాని || కంటినేడు ||

4. ఘల్లు ఘల్లు మను పైడి గజ్జెలందెలు మ్రోయగ

తళుకు బెళుకు పాద తలము గలిగిన వాని || కంటినేడు ||

5. కరకు బంగరు చేల కాంతి జగములు గప్ప

శరచాపములు కేల ధరియించు స్వామిని || కంటినేడు ||

6. ధరణిపై శ్రీరామ దాసునేలెడు వాని

పరమ పురుషుండైన - భద్రగిరి స్వామిని|| కంటినేడు ||

తాత్పర్యము- విశేషాలు

పల్లవి: కంటినేడు మా రాముల కనుగొంటినేను మా రాముల

* తాత్పర్యము: ఈనాడు నేను మా రాముని కన్నులారా చూశాను, నా రాముని దర్శించుకున్నాను.

* విశేషము: పల్లవి భక్తుని కోరిక నెరవేరిన ఆనందాన్ని వ్యక్తపరుస్తుంది. శ్రీరాముని దర్శనం లభించిందని పొందిన సంతోషం ఇక్కడ ప్రధానం. 'కంటినేడు', 'కనుగొంటినేను' పదాల పునరుక్తి దర్శనం యొక్క ప్రాధాన్యతను, భక్తుని అనుభూతిని తెలియజేస్తుంది.

అనుపల్లవి: కంటినేడు భక్త గణముల బ్రోచు మా ఇంటి వెలుపు భద్ర గిరి నున్నవానిని || కంటినేడు ||

* తాత్పర్యము: ఈనాడు భక్తుల సమూహాలను రక్షించేవాడు, మా ఇంటి దేవుడైన భద్రాచలంలో కొలువైన ఆ స్వామిని నేను చూశాను.

* విశేషము: ఇక్కడ రామదాసు శ్రీరాముని కేవలం తన దేవునిగానే కాకుండా, భక్తులందరినీ బ్రోచే దైవంగా, ముఖ్యంగా తన ఆరాధ్య దైవం భద్రాద్రిలో వెలసిన వానిగా కీర్తిస్తున్నారు. 'మా ఇంటి వెలుపు' అనడం ద్వారా స్వామితో తనకున్న వ్యక్తిగత అనుబంధాన్ని తెలియజేస్తున్నారు. భద్రాచలం యొక్క ప్రాధాన్యతను కూడా ప్రస్తావించారు.

చరణము 1: చెలువొప్పు చున్నట్టి - సీతా సమేతుడై కొలువు దీరిన మా కోదండ రాముని|| కంటినేడు ||

* తాత్పర్యము: చాలా అందంగా ప్రకాశిస్తూ, సీతాదేవితో కలిసి కొలువు తీరి ఉన్న మా కోదండ రాముని నేను చూశాను.

* విశేషము: ఈ చరణంలో స్వామివారి దివ్య మంగళ రూపాన్ని వర్ణిస్తున్నారు. శ్రీరాముడు ఒంటరిగా కాకుండా సీతా సమేతంగా, కొలువు తీరి ఉన్న రూపాన్ని దర్శించినట్లు తెలియజేస్తున్నారు. 'కోదండ రాముడు' అని సంబోధించడం ద్వారా ఆయన వీరోచిత రూపాన్ని కూడా స్మరిస్తున్నారు.

చరణము 2: తరణి కుల తిలకుని ఘన నీలగాత్రుని కరుణా రసము గురియు కనుదోయి గలవాని || కంటినేడు ||

* తాత్పర్యము: సూర్య వంశానికి ఆభరణం వంటివాడు, దట్టమైన నీల మేఘ శ్యాముడు, కరుణారసం కురిపించే కన్నులు కలిగినవాడు అయిన శ్రీరాముని నేను చూశాను.

* విశేషము: ఈ చరణంలో రాముని వంశ గౌరవాన్ని ('తరణి కుల తిలకుడు'), ఆయన శరీర కాంతిని ('ఘన నీలగాత్రుడు'), మరియు ముఖ్యంగా ఆయన కరుణాపూరితమైన చూపును ('కరుణా రసము గురియు కనుదోయి') వర్ణిస్తున్నారు. భక్తుని పట్ల స్వామికి గల అపారమైన కరుణ ఈ వర్ణనలో ప్రతిబింబిస్తుంది.

చరణము 3: కురు ముంజి ముత్యాల సరములు మెరయగా మురిపెంపు చిరునవ్వు మోము గలిగిన వాని || కంటినేడు ||

* తాత్పర్యము: మెరిసిపోతున్న కురు ముంజి ముత్యాల హారాలు ధరించి, మనోహరమైన చిరునవ్వుతో కూడిన ముఖం కలిగిన ఆ స్వామిని నేను చూశాను.

* విశేషము: ఈ చరణం స్వామివారి ఆభరణాలను (ముత్యాల సరములు) మరియు ఆయన ముఖ వర్చస్సును, ముఖ్యంగా ఆయన ముఖంలోని ప్రశాంతమైన, ఆనందకరమైన చిరునవ్వును వర్ణిస్తుంది. స్వామివారి నవ్వు భక్తులకు కలిగించే ఆనందాన్ని తెలియజేస్తుంది.

చరణము 4: ఘల్లు ఘల్లు మను పైడి గజ్జెలందెలు మ్రోయగ తళుకు బెళుకు పాద తలము గలిగిన వాని || కంటినేడు ||

* తాత్పర్యము: ఘల్లు ఘల్లుమని శబ్దంచేసే బంగారు గజ్జెలు, అందెలు మోగుతుండగా, కాంతివంతమైన పాదాలు కలిగిన ఆ స్వామిని నేను చూశాను.

* విశేషము: ఈ చరణం స్వామివారి పాదాలను వర్ణిస్తుంది. గజ్జెల శబ్దం స్వామివారి రాకను, కదలికను

సూచిస్తూ భక్తుని హృదయంలో ఆనందాన్ని నింపుతుంది. పాదాల వర్ణన స్వామివారి నడయాడే రూపాన్ని కళ్లకు కట్టినట్లు చూపిస్తుంది.

చరణము 5: కరకు బంగరు చేల కాంతి జగములు గప్ప శరచాపములు కేల ధరియించు స్వామిని || కంటినేడు ||

* తాత్పర్యము: దట్టమైన బంగారు వస్త్రాల కాంతి లోకాలను అంతా కప్పుతుండగా, చేతులలో బాణం మరియు ధనస్సును ధరించిన ఆ స్వామిని నేను చూశాను.

* విశేషము: ఈ చరణం స్వామివారి వస్త్రాల గొప్పతనాన్ని, దాని కాంతి విశ్వమంతా వ్యాపించిందని వర్ణిస్తుంది. అలాగే, ఆయన చేతులలో ధరించిన శరచాపములు ఆయన సంరక్షణా గుణాన్ని, దుష్ట శిక్షణ చేసే రూపాన్ని తెలియజేస్తాయి. ఇది వీరోచితమైన, రక్షకమైన రూపాన్ని సూచిస్తుంది.

చరణము 6: ధరణిపై శ్రీరామ దాసునేలెడు వాని పరమ పురుషుండైన - భద్రగిరి స్వామిని|| కంటినేడు ||

* తాత్పర్యము: ఈ భూమిపై శ్రీరామదాసు (నన్ను) ఏలేవాడు, పరమ పురుషుడు అయిన భద్రాచలంలో కొలువైన ఆ స్వామిని నేను చూశాను.

* విశేషము: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను 'శ్రీరామదాసు'గా పేర్కొంటూ, స్వామి తనను ఏలే ప్రభువు అని తెలియజేసుకుంటున్నారు. ఇది స్వామికి, భక్తునికి మధ్య గల దాస్య భక్తి బంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. భద్రాద్రి స్వామియే పరమ పురుషుడు అని కీర్తనను ముగిస్తున్నారు. భక్తుని వ్యక్తిగత అనుభూతితో పాటు స్వామి యొక్క సర్వోన్నతమైన స్థితిని కూడా ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది.

43. కటకట నీ సంకల్పమెట్టిదో

పల్లవి:

కటకట నీ సంకల్పమెట్టిదో కాని కననెంతవాడరా రామా ||కటకట||

అనుపల్లవి:

నిటలాక్షుడు తొల్లి నీ మాయ గనలేక
తటుకున నీవల తగిలెను గనుక ||కటకట||

చరణములు :

1. శరణన్న జనముల బిరబిర బ్రోచెడు
బిరుదు గల్గిన దొరవే ఓరామ
పలిపలివిధముల మొదలిడగ వినక న-
న్నరమర జేసిన హరి నిన్నేమందు ||కటకట||

2. భావజజనక నా భావము నెరుంగవే
వేగ దయజూడవే ఓరామా

దేవాదిదేవ యో దీనశరణ్య
నీవే దిక్కనుచు నిక్కముగ నమ్మితి

3. గీర్వాణనుత భద్రగిరివాసా సర్వ-
యోగీశ్వరేశ్వర రామా
సర్వాత్మ రామదాస హృదయాబ్జ నిలయ
సర్వాధారా పరాకేల రామా

తాత్పర్యం మరియు విశేషాలు

పల్లవి: కటకట నీ సంకల్పమెట్టిదో కాని కననెంతవాడరా రామా ||కటకట||

* తాత్పర్యం: అయ్యో రామా! నీ సంకల్పం (తలచినది చేసే శక్తి) ఎంతటిదో కదా! దానిని పూర్తిగా తెలుసుకోవడానికి నేను ఎంతటి వాడిని? (అంటే నా శక్తి చాలదు).

* విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు భగవంతుని యొక్క అనంతమైన శక్తిని మరియు తన యొక్క పరిమితమైన జ్ఞానాన్ని వినయంగా వ్యక్తం చేస్తున్నారు. భగవంతుని సంకల్పం చాలా గొప్పదని, మానవుడు దానిని పూర్తిగా గ్రహించలేడని ఆయన భావిస్తున్నారు.

అనుపల్లవి: నిటలాక్షుడు తొల్లి నీ మాయ గనలేక తటుకున నీవల తగిలెను గనుక ||కటకట||

* తాత్పర్యం: పూర్వం త్రినేత్రుడు (శివుడు) కూడా నీ మాయను (నీ యొక్క అద్భుత శక్తిని) తెలుసుకోలేక తొందరపాటుతో నీ వైపు ఆకర్షితుడయ్యాడు కదా!

* విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు శివుడు కూడా భగవంతుని మాయకు లోబడి ఉంటాడని చెబుతున్నారు. శివుడు గొప్ప దేవుడైనప్పటికీ, రాముని మాయ ప్రభావం నుండి తప్పించుకోలేకపోయాడు. దీని ద్వారా రాముని యొక్క శక్తి మరియు మాయ యొక్క ప్రభావం ఎంత గొప్పదో తెలుస్తోంది. 'తటుకున నీవల తగులుట' అంటే మోహంలో పడటం లేదా ఆకర్షింపబడటం.

చరణములు :

1. శరణన్న జనముల బిరబిర బ్రోచెడు బిరుదు గల్గిన దొరవే ఓరామ పరిపరివిధముల మొదలిడగ వినక న-న్నరమర జేసిన హరి నిన్నేమందు ||కటకట||

* తాత్పర్యం: ఓ రామా! నిన్ను శరణు వేడిన వారిని వెంటనే రక్షించే బిరుదు కలిగిన ప్రభువువు నీవు. ఎన్నో విధాలుగా మొరపెట్టుకున్నా వినకుండా నన్ను దిక్కులేని వాడిని (అరమర చేసిన) చేసిన నిన్ను నేను ఏమని అనను?

* విశేషం: ఇక్కడ రామదాసు తన బాధను, నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తున్నారు. రాముడు శరణాగతి పొందిన వారిని రక్షించేవాడని ప్రసిద్ధి చెందినప్పటికీ, తన మొర ఆలకించకపోవడంతో ఆయన ఆశ్చర్యపోతున్నారు

మరియు కొంచెం నిష్ఠూరంగా ప్రశ్నిస్తున్నారు. 'అరమర చేయుట' అంటే పట్టించుకోకుండా వదిలివేయడం లేదా దిక్కులేని స్థితిలో ఉంచడం.

2. భావజజనక నా భావము నెరుంగవే వేగ దయజూడవే ఓరామా దేవాదిదేవ యో దీనశరణ్య నీవే దిక్కనుచు నిక్కముగ నమ్మితి

* తాత్పర్యం: మన్మథుని తండ్రివైన ఓ రామా! నా మనసులోని భావాలను నీవు ఎరుగవా? నన్ను త్వరగా దయతో చూడవా? దేవాదిదేవుడవు, దీనులకు శరణమైన వాడవు నీవే నాకు దిక్కు అని నిజంగా నమ్మాను.

* విశేషం: ఈ చరణంలో రామదాసు తన ఆవేదనను మరింత తీవ్రంగా వ్యక్తం చేస్తున్నారు. రాముడు సర్వజ్ఞాని కాబట్టి తన మనసులోని బాధను తెలుసుకోవాలని వేడుకుంటున్నారు. ఆయనను దయతో చూడమని ప్రార్థిస్తున్నారు. రాముడే తనకు దిక్కు అని గట్టిగా నమ్ముతున్నానని, ఆ నమ్మకాన్ని నిలబెట్టుకోవాలని కోరుకుంటున్నారు. 'భావజజనక' అంటే మన్మథుని తండ్రి (విష్ణువు యొక్క అవతారమైన రాముడు). 'దీనశరణ్య' అంటే దీనులకు ఆశ్రయమిచ్చేవాడు.

3. గీర్వాణనుత భద్రగిరివాసా సర్వ- యోగీశ్వరేశ్వర రామా సర్వాత్మ రామదాస హృదయాబ్జ నిలయ సర్వాధారా పరాకేల రామా

* తాత్పర్యం: దేవతలచే కొనియాడబడేవాడా, భద్రాద్రిలో నివసించేవాడా, యోగీశ్వరులకు కూడా ఈశ్వరుడవైన ఓ రామా! అందరి ఆత్మలలో ఉండేవాడా, రామదాసు హృదయమనే పద్మంలో నివసించేవాడా, అందరికీ ఆధారమైనవాడా, ఓ గొప్ప క్రీడాకారా (లీలా వినోది)!

* విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు రాముని యొక్క అనేక గొప్ప లక్షణాలను కీర్తిస్తున్నారు. రాముడు దేవతలచే పూజింపబడతాడు, భద్రాద్రిలో కొలువై ఉన్నాడు, యోగులకు కూడా ప్రభువు, అందరిలో అంతర్యామిగా ఉంటాడు, రామదాసు హృదయంలో నివసిస్తాడు మరియు సమస్తానికి ఆధారభూతుడు. 'గీర్వాణనుత' అంటే దేవతలచే స్తుతించబడినవాడు. 'హృదయాబ్జ నిలయ' అంటే హృదయమనే పద్మంలో నివసించేవాడు. 'పరాకేల' అంటే గొప్ప క్రీడలు చేసేవాడు లేదా లీలా వినోది.

ఈ విధంగా రామదాసు తన కీర్తనలో రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని, తన యొక్క నిస్సహాయతను, మరియు అతనిపై ఉన్న దృఢమైన విశ్వాసాన్ని వివిధ కోణాల్లో వ్యక్తం చేశారు

44. కమలనయన వాసుదేవ

పల్లవి:

కమలనయన వాసుదేవ కరివరద మాంపాహి

అమల మృదుల నళిన వదన

అచ్యుత ముదం దేహి

చరణములు :

1. జారచోర మేరుధీర సాధుజన మందార

పార రహిత ఘోర కలుష భవజలధి గంభీర || కమల ||

2. నారదాది గానలోల నందగోప బాల

వారిజాసనానుకూల మానిత గుణశీల || కమల ||

3. కామజనక శ్యామ సుందర కనకాంబర ధరణా

రామదాస వందిత శ్రీ రాజీవాద్భుత చరణ || కమల ||

అర్థం మరియు విశేష వ్యాఖ్యానం:

పల్లవి:

కమలనయన వాసుదేవ కరివరద మాంపాహి

ఓ కమలాల వంటి కన్నులు కలవాడా! ఓ వాసుదేవా! ఏనుగు శ్రేష్ఠుడైన గజేంద్రుని రక్షించినవాడా! నన్ను రక్షించు.

అమల మృదుల నళిన వదన అచ్యుత ముదం దేహి

ఓ స్వచ్ఛమైన, మృదువైన తామర వంటి ముఖం కలవాడా! ఓ అచ్యుతా (ఎన్నటికీ స్థానం మారనివాడా)! నాకు ఆనందాన్ని ప్రసాదించు.

విశేషాలు:

* ఈ పల్లవిలో శ్రీరామదాసు శ్రీ మహావిష్ణువును సంబోధిస్తూ ఆయన యొక్క దివ్యమైన రూప సౌందర్యాన్ని, కరుణా స్వభావాన్ని కొనియాడుతున్నారు.

* "కమలనయన" అంటే తామర పువ్వుల వంటి అందమైన కన్నులు కలవాడు. ఇది విష్ణువు యొక్క శాంత స్వభావాన్ని, సౌందర్యాన్ని సూచిస్తుంది.

* "వాసుదేవ" అంటే వసుదేవుని కుమారుడు, శ్రీకృష్ణుడు. ఇక్కడ విష్ణువు యొక్క అవతారమైన శ్రీకృష్ణుని ప్రస్తావిస్తున్నారు.

* "కరివరద" అంటే ఏనుగులలో శ్రేష్ఠుడైన గజేంద్రునికి అభయమిచ్చినవాడు. గజేంద్ర మోక్షం కథ విష్ణువు యొక్క భక్త రక్షణ తత్పరతను తెలియజేస్తుంది.

* "అమల మృదుల నళిన వదన" అంటే స్వచ్ఛమైన, మృదువైన తామర వంటి ముఖం కలవాడు. ఇది విష్ణువు యొక్క ప్రశాంతమైన, మనోహరమైన రూపాన్ని వర్ణిస్తుంది.

* "అచ్యుత" అంటే ఎన్నటికీ తన స్థానం నుండి చలించనివాడు, నాశనం లేనివాడు. ఇది విష్ణువు యొక్క స్థిరత్వాన్ని, శాశ్వతత్వాన్ని సూచిస్తుంది.

* "ముదం దేహి" అంటే ఆనందాన్ని ప్రసాదించు. భక్తుడు భగవంతుని నుండి ఆనందాన్ని కోరుకుంటున్నాడు.

చరణం 1:

జారచోర మేరుధీర సాధుజన మందార

దొంగల పాలిట యముడైనవాడా (లేదా రహస్యంగా భక్తుల హృదయాలను దోచుకునేవాడా!), మేరు పర్వతం వలె ధైర్యవంతుడా, సత్పురుషులకు కల్పవృక్షం వంటివాడా!

పార రహిత ఘోర కలుష భవజలధి గంభీర || కమల ||

అంతులేని భయంకరమైన పాపాలు అనే సంసార సాగరంలో అత్యంత లోతైనవాడా! ఓ కమలనయనా!

విశేషాలు:

* "జారచోర" అనే పదానికి రెండు అర్థాలు ఉన్నాయి. ఒకటి - దొంగలను శిక్షించే యముడు వంటివాడు. రెండు - భక్తుల హృదయాలను రహస్యంగా తన ప్రేమతో దోచుకునేవాడు. ఇక్కడ రెండో అర్థం ఎక్కువగా సందర్భోచితంగా ఉంటుంది.

* "మేరుధీర" అంటే మేరు పర్వతం వలె స్థిరమైన, ధైర్యవంతుడు. విష్ణువు యొక్క అచంచలమైన స్వభావాన్ని ఇది తెలియజేస్తుంది.

* "సాధుజన మందార" అంటే సత్పురుషులకు కల్పవృక్షం వంటివాడు. కల్పవృక్షం కోరిన కోరికలను తీర్చే దివ్యమైన వృక్షం. విష్ణువు తన భక్తుల కోరికలను తీర్చే దయాళువు అని భావం.

* "పార రహిత ఘోర కలుష భవజలధి గంభీర" అంటే అంతులేని, భయంకరమైన పాపాలు నిండిన సంసార సాగరం చాలా లోతైనది. ఈ సంసార సాగరం నుండి విష్ణువు మాత్రమే తరింపజేయగలడని భక్తుని నమ్మకం.

చరణం 2:

నారదాది గానలోల నందగోప బాల

నారదుడు మొదలైన మునుల గానానికి ఆనందించేవాడా, నందగోపుని ముద్దుల బాలుడా (శ్రీకృష్ణుడా)!

వారిజాసనానుకూల మానిత గుణశీల || కమల ||

బ్రహ్మదేవునికి అనుకూలమైనవాడా, గొప్ప గుణములు, మంచి స్వభావము కలవాడా! ఓ కమలనయనా!

విశేషాలు:

* "నారదాది గానలోల" అంటే నారదుడు మరియు ఇతర దేవతలు, మునులు పాడే భక్తి గీతాలను ఆసక్తిగా వినేవాడు. విష్ణువు భక్తి సంగీతానికి ప్రాధాన్యతనిస్తాడని ఇది సూచిస్తుంది.

* "నందగోప బాల" అంటే నందగోపుని కుమారుడు, శ్రీకృష్ణుడు. ఇక్కడ కృష్ణుని యొక్క లీలామయమైన బాల్యాన్ని గుర్తు చేస్తున్నారు.

* "వారిజాసనానుకూల" అంటే పద్మంలో ఆసీనుడైన బ్రహ్మదేవునికి అనుకూలమైనవాడు. సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మదేవునితో విష్ణువుకు ఉన్న సంబంధాన్ని ఇది తెలియజేస్తుంది.

* "మానిత గుణశీల" అంటే గౌరవించదగిన గొప్ప గుణములు మరియు మంచి స్వభావము కలవాడు. విష్ణువు యొక్క ఉత్తమమైన లక్షణాలను ఇది వర్ణిస్తుంది.

చరణం 3:

కామజనక శ్యామ సుందర కనకాంబర ధరణా

మన్మథునికి తండ్రివైనవాడా, నల్లని శరీర కాంతి కలవాడా, అందమైనవాడా, బంగారు వస్త్రాలను ధరించినవాడా!

రామదాన వందిత శ్రీ రాజీవాద్భుత చరణ || కమల ||

రామదాసుచే కొనియాడబడినవాడా, తామరల వంటి అద్భుతమైన పాదములు కలవాడా! ఓ కమలనయనా!

విశేషాలు:

* "కామజనక" అంటే మన్మథునికి (ప్రేమకు అధిపతి) తండ్రి. విష్ణువు సృష్టికి మూలమైన శక్తి అని ఇది సూచిస్తుంది.

* "శ్యామ సుందర" అంటే నల్లని మేఘం వంటి శరీర కాంతి కలవాడు, అత్యంత అందమైనవాడు. ఇది శ్రీకృష్ణుని యొక్క మనోహరమైన రూపాన్ని వర్ణిస్తుంది.

* "కనకాంబర ధరణా" అంటే బంగారు రంగు వస్త్రాలను ధరించినవాడు. ఇది విష్ణువు యొక్క సంపదను, తేజస్సును సూచిస్తుంది.

* "రామదాన వందిత" అంటే భక్త రామదాసుచే కొనియాడబడినవాడు. ఈ కీర్తన రామదాసు రచించినదని ఇది తెలియజేస్తుంది.

* "శ్రీ రాజీవాద్భుత చరణ" అంటే తామరల వంటి అద్భుతమైన పాదములు కలవాడు. విష్ణువు పాదాలు పవిత్రమైనవి మరియు అద్భుతమైన శక్తిని కలిగి ఉంటాయని భక్తుడు భావిస్తున్నాడు.

ఈ కీర్తనలో శ్రీరామదాసు విష్ణువు యొక్క వివిధ రూపాలను, గుణాలను స్తుతిస్తూ ఆయన కరుణను, రక్షణను కోరుతున్నారు. సరళమైన పదాలతో భక్తి భావాన్ని హృద్యంగా వ్యక్తపరిచారు.

45. కరుణజూడవే

పల్లవి:

కరుణజూడవేఓయమ్మా

కాకుత్స్థ రాముని కొమ్మా మాయమ్మ

కరుణజూడవే ఓయమ్మా || కరుణ||

అనుపల్లవి:

శరణంటి నన్ను గావవమ్మా

జనకతనయ సీతమ్మా మాయమ్మ || కరుణ||

చరణములు :

1. సరసిజాసనుగన్న సాధ్వి నీ మహిమలనెన్నతర మే

ఇంద్రాదులకైనా తథ్యమిది యని స్మృతులచే విన్నాను ॥ కరుణ॥

2. కలకంఠి నీ ముద్దుల మోముకనుగొంటి నాదే భాగ్యము

ఎలనాగనే నోచిన నోము ఎన్నఎవరికి శక్యమోయమ్మ ॥ కరుణ॥

3. పతితపావననామ నీ భానువంశాబ్ధిసోముని

క్షితివిజయుని నేలినఘనుని చెలిమిచేసిన పరమకల్యాణి ॥ కరుణ॥

4. భద్రాద్రివాసుని కొమ్మ శ్రీరామదాసుని కమ్మ

భద్రములొసగుమీ అమ్మా భద్రంభవతుతే మాయమ్మ ॥ కరుణ॥

తాత్పర్య విశేషాలు

పల్లవి:

కరుణజూడవేఓయమ్మా

కాకుత్స్థరాముని కొమ్మా మాయమ్మ

కరుణజూడవే ఓయమ్మా ॥ కరుణ॥

అమ్మా సీతమ్మ తల్లి, నీవు దయ చూపించవమ్మా. ఓ కాకుత్స్థ వంశానికి చెందిన రాముని ప్రియమైన భార్యవైన తల్లీ, మాయమ్మవైన నీవు నాపై దయ ఉంచవమ్మా.

తాత్పర్యం: రామదాసు గారు సీతమ్మ తల్లిని కరుణించమని వేడుకుంటున్నారు. రాముని భార్యగా, అందరి తల్లిగా ఆమెను సంబోధిస్తూ తనపై దయ చూపమని ప్రార్థిస్తున్నారు.

విశేషాలు: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ముఖ్య భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. 'కాకుత్స్థరాముని కొమ్మా' అని సీతమ్మను సంబోధించడం ఆమె రామునితో ఉన్న అవినాభావ సంబంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. 'మాయమ్మ' అని సంబోధించడం ఆమె సర్వలోకమాత అనే భావనను వ్యక్తం చేస్తుంది.

అనుపల్లవి:

శరణంటి నన్ను గావవమ్మా

జనకతనయ సీతమ్మా మాయమ్మ ॥ కరుణ॥

శరణు వేడిన నన్ను రక్షించవమ్మా, జనక మహారాజు కుమార్తెవైన సీతమ్మా, మాయమ్మవైన నీవు నన్ను కాపాడు తల్లి.

తాత్పర్యం: రామదాసు తల్లి సీతమ్మను శరణు కోరుతున్నారు. జనకుని కుమార్తెగా ఆమె గొప్పతనాన్ని గుర్తు చేస్తూ, తనను రక్షించమని దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నారు.

విశేషాలు: 'శరణంటి నన్ను గావవమ్మా' అనే మాటలు రామదాసు యొక్క భక్తిని, ఆశ్రయ భావాన్ని తెలియజేస్తాయి. సీతమ్మను 'జనకతనయ' అని సంబోధించడం ఆమె యొక్క పవిత్రతను, గొప్ప వంశాన్ని సూచిస్తుంది.

చరణములు :

1. సరసిజాసనుగన్న సాధ్వి నీ మహిమలనెన్నతర మే

ఇంద్రాదులకైనా తథ్యమిది యని స్మృతులచే విన్నాను ॥ కరుణ॥

1. బ్రహ్మదేవుని కన్న తల్లివైన సాధ్వి నీ మహిమలను వర్ణించడం ఎవరి తరము కాదు. ఇంద్రాది దేవతలకైనా ఇది నిజమని పురాణాల ద్వారా విన్నాను తల్లీ.
తాత్పర్యం: సీతమ్మ తల్లి బ్రహ్మదేవుని సైతం కన్న తల్లి. ఆమె మహిమలు అపారమైనవి, వాటిని వర్ణించడం ఎవరికీ సాధ్యం కాదు. ఇంద్రాది దేవతలు కూడా ఈ సత్యాన్ని అంగీకరిస్తారని పురాణాలు చెబుతున్నాయి.
విశేషాలు: ఈ చరణంలో సీతమ్మ యొక్క గొప్పతనాన్ని, సృష్టికి మూలమైన శక్తి స్వరూపాన్ని రామదాసు వివరిస్తున్నారు. పురాణాల ప్రామాణికతను ఉటంకిస్తూ ఆమె మహిమలు అగోచరమైనవని తెలియజేస్తున్నారు.

2. కలకంఠి నీ ముద్దుల మోముకనుగొంటి నాదే భాగ్యము
ఎలనాగనే నోచిన నోము ఎన్నఎవరికి శక్యమోయమ్మ || కరుణ||

2. కోయిల వంటి కంఠస్వరం కలదానా, నీ ముద్దులొలికే ముఖాన్ని చూడగలిగిన నా జన్మ ధన్యమైనది. లేడి వంటి కన్నులు కలదానా, నిన్ను పొందడానికి ఎందరెన్ని నోములు నోచారో చెప్పడం ఎవరికి సాధ్యమమ్మా.
తాత్పర్యం: మధురమైన కంఠస్వరం కలిగిన సీతమ్మ తల్లి ముఖాన్ని చూడటం తన అదృష్టమని రామదాసు భావిస్తున్నారు. ఆమెను పొందడానికి ఎందరో ఎన్నో వ్రతాలు చేసి ఉంటారని, వాటిని లెక్కించడం అసాధ్యమని అంటున్నారు.
విశేషాలు: ఈ చరణంలో సీతమ్మ సౌందర్యాన్ని, ఆమెను పొందిన వారి అదృష్టాన్ని కవి వర్ణిస్తున్నారు. 'కలకంఠి', 'ఎలనాగనే' అనే పదాలు ఆమె అందాన్ని, మధురత్వాన్ని తెలియజేస్తాయి.

3. పతితపావననామ నీ భానువంశాబ్ధిసోముని
క్షితివిజయుని నేలినఘనుని చెలిమిచేసిన పరమకల్యాణి || కరుణ||

3. పతితులను పావనం చేసే నామం నీది. సూర్యవంశానికి చంద్రుని వంటి వాడైన రాముని భార్యవు నీవు. భూమిని జయించిన రాముని ప్రేమను పొందిన పరమ కళ్యాణివి నీవు తల్లీ.
తాత్పర్యం: సీతమ్మ పతితపావని, అంటే పాపులను సైతం పవిత్రం చేసే శక్తి కలది. ఆమె సూర్యవంశంలో జన్మించిన రాముని భార్య. భూమిని జయించిన గొప్ప వీరుడైన రాముని ప్రేమను పొందిన పరమ పవిత్రురాలు.
విశేషాలు: ఈ చరణంలో సీతమ్మ యొక్క పవిత్రతను, రామునితో ఆమెకున్న సంబంధాన్ని రామదాసు కీర్తిస్తున్నారు. 'పతితపావననామ', 'భానువంశాబ్ధిసోముని' వంటి పదాలు ఆమె గొప్ప గుణాలను తెలియజేస్తాయి.
4. భద్రాద్రివాసుని కొమ్మ శ్రీరామదాసుని కమ్మ
భద్రములొసగుమీ అమ్మా భద్రంభవతుతే మాయమ్మ || కరుణ||

4. భద్రాద్రిలో నివసించే రాముని ప్రియమైన భార్యవైన ఓ తల్లి, శ్రీరామదాసు కోరిన మంచిని ప్రసాదించు తల్లీ. నీకు శుభం కలుగుగాక, ఓ మాయమ్మా.

తాత్పర్యం: భద్రాద్రి రాముని భార్యవైన సీతమ్మ తల్లి, నీ భక్తుడైన రామదాసు కోరికలను తీర్చి అతనికి శుభాలు కలిగించు. ఓ మాయమ్మా, నీకు ఎల్లప్పుడూ మంగళం కలుగుగాక.

విశేషాలు: ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను సీతమ్మ భక్తునిగా చెప్పుకుంటూ తన కోరికలను నెరవేర్చమని ప్రార్థిస్తున్నారు. 'భద్రములొసగుమీ అమ్మా భద్రంభవతుతే మాయమ్మ' అనే మాటలు ఆయన భక్తిని, ఆరాధనను తెలియజేస్తాయి.

46. కరుణించు దైవలలామ

పల్లవి:

కరుణించు దైవలలామ అహో

పరమపావన నామ పట్టాభిరామా||కరుణించు||

చరణములు:

1. అన్నవస్త్రములిత్తువనుచు దొర-

అన్నారు మనిచెదమనుచు ఆయు

రన్నం ప్రయచ్ఛతి యనుచు ఊర-

కున్నాను నీవే మాకున్నావనుచు||కరుణించు||

2. వరుల గొలుచుటకన్న ఇల భద్ర –

గిరి రాఘవుల వేడుకొనుట ఇహ

పరములకు దారియని వింటినే

దరహాసముఖ రామదాస పోష||కరుణించు||

పల్లవి:

కరుణించు దైవలలామ అహో

పరమపావన నామ పట్టాభిరామా||కరుణించు||

చరణములు:

1. అన్నవస్త్రములిత్తువనుచు దొర-

అన్నారు మనిచెదమనుచు ఆయు

రన్నం ప్రయచ్ఛతి యనుచు ఊర-

కున్నాను నీవే మాకున్నావనుచు||కరుణించు||

2. పరుల గొలుచుటకన్న ఇల భద్ర –

గిరి రాఘవుల వేడుకొనుట ఇహ

పరములకు దారియని వింటినే

దరహాసముఖ రామదాస పోష||కరుణించు||

తాత్పర్య విశేషాలు

కరుణించు దైవలలామ అహో పరమపావన నామ పట్టాభిరామా||కరుణించు||

తాత్పర్యం:

ఓ దైవశ్రేష్ఠుడా! అత్యంత పవిత్రమైన నామం గల పట్టాభిరామా! నన్ను కరుణించు (దయ చూపించు).

విశేషాలు:

ఇది భగవంతుడిని సంబోధిస్తూ, తనపై దయ చూపమని వేడుకునే పల్లవి. ఇక్కడ "దైవలలామ" అంటే దేవతలలో శ్రేష్ఠుడు అని, "పరమపావన నామ" అంటే అత్యంత పవిత్రమైన పేరు కలవాడు అని అర్థం. రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవమైన శ్రీరాముడిని ఈ విధంగా కీర్తిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. అన్నవస్త్రములిత్తువనుచు దొర- అన్నారు మనిచెదమనుచు ఆయురన్నం ప్రయచ్ఛతి యనుచు ఊర- కున్నాను నీవే మాకున్నావనుచు||కరుణించు||

తాత్పర్యం:

అన్నవస్త్రాలు ఇస్తారని, బ్రతికిస్తారని దొరలు (రాజులు/అధికారులు) చెప్పగా, 'ఆయురన్నం ప్రయచ్ఛతి' (ఆయువును, అన్నాన్ని ఇచ్చేవాడు) అని నీవే (భగవంతుడిని ఉద్దేశించి) ఉన్నావని నమ్మి ఊరుకున్నాను. దయచేసి నన్ను కరుణించు.

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో రామదాసు లోకంలోని స్థితిని వివరిస్తున్నాడు. లౌకిక వ్యక్తులు, రాజులు, ధనికులు అన్నవస్త్రాలు ఇస్తామని, జీవితాన్ని కాపాడతామని చెబుతుంటారు. కానీ, రామదాసు అలాంటి వారిని నమ్మకుండా, నిజంగా ఆయువును, అన్నాన్ని, చివరికి జీవితాన్ని ప్రసాదించేది ఆ శ్రీరాముడే అని దృఢంగా విశ్వసిస్తున్నాడు. అందుకే వారిని ఆశ్రయించకుండా శ్రీరాముడినే నమ్ముకొని ఊరుకున్నానని చెబుతున్నాడు. ఇది భగవంతుడిపై ఆయనకున్న సంపూర్ణ శరణాగతిని తెలియజేస్తుంది.

2. పరుల గొలుచుటకన్న ఇల భద్ర- గిరి రాఘవుల వేడుకొనుట ఇహ పరములకు దారియని వింటినే దరహాసముఖ రామదాస పోష||కరుణించు||

తాత్పర్యం:

ఈ లోకంలో ఇతరులను సేవించడం (కొలవడం) కన్నా, భద్రగిరిలో కొలువైన శ్రీరాముడిని వేడుకోవడం ఇహలోక సుఖాలకు, పరలోక మోక్షానికి మార్గమని విన్నాను. మందహాసం చేసే ముఖం గలవాడా, రామదాసుని పోషించేవాడా, దయచేసి నన్ను కరుణించు.

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో రామదాసు తన సిద్ధాంతాన్ని, తన నమ్మకాన్ని స్పష్టంగా ప్రకటిస్తున్నాడు. ఇతరులైన మానవులను, సంపన్నులను ఆశ్రయించడం కంటే, భద్రగిరిలో వెలసిన శ్రీరాముడిని శరణు వేడటమే నిజమైన శ్రేయస్సు అని, అది ఇహలోకంలో సుఖాలను, పరలోకంలో మోక్షాన్ని ప్రసాదిస్తుందని ఆయన దృఢంగా నమ్ముతున్నాడు. చివరిగా, "దరహాసముఖ రామదాస పోష" అని సంబోధిస్తూ, శ్రీరాముడి చిరునవ్వుల ముఖాన్ని, తనవంటి భక్తులను రక్షించే గుణాన్ని కీర్తిస్తున్నాడు. ఇది రామదాసు భక్తికి, శరణాగతికి, మరియు శ్రీరామునిపై ఉన్న అచంచల విశ్వాసానికి నిదర్శనం.

47.కోదండరామా

ఈ కీర్తన శ్రీరాముని యొక్క కోదండధారిగా ఉన్న రూపాన్ని స్తుతిస్తూ, ఆయనను రక్షించమని ప్రార్థించే భావంతో సాగుతుంది.

పల్లవి:

కోదండరామా కోదండరామా కోదండరామా మాం పాహి శ్రీరామ ||కోదండ||

అనుపల్లవి :

నీదండనాకు నీవెందుబోకు

వాదేలనీకు వద్దు వరకు

చరణములు:

1. శ్రీరామమమ్ము చేపట్టుకొమ్ము

ఆదుకోరము, ఆరోగ్యమిమ్ము

జయరఘువీరా జగదేకశూరా

భయవినివారా భక్తమందారా

2. పుట్టింప నీవే పోషింప నీవే ఫలమియ్య నీవే భాగ్యమునీవే శరణన్నచోట క్షమసేయు మాట బిరుదునీడౌట ఎరిగినమాట

3. వందనమయ్య వాదేలనయ్య దండన సేయతగదు మీకయ్య లాలితహాస లక్ష్మీవిలాస పాలితదాస భద్రాద్రివాస ||కోదండ||

తాత్పర్యం

పల్లవి:

కోదండరామా కోదండరామా కోదండరామా మాం పాహి శ్రీరామ ||కోదండ||

- **తాత్పర్యము:** ఓ కోదండరామా! కోదండరామా! కోదండరామా! ఓ శ్రీరామా! నన్ను రక్షించు.
- **విశేషములు:** ఈ పల్లవిలో శ్రీరాముని యొక్క ముఖ్యమైన ఆయుధమైన కోదండం (ధనుస్సు)తో ఉన్న రూపాన్ని పదే పదే సంబోధిస్తూ, భక్తుడు ఆయనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "మాం పాహి" అంటే "నన్ను రక్షించు". కోదండం ధర్మ రక్షణకు, శత్రు సంహారానికి చిహ్నం.

అనుపల్లవి :

నీదండనాకు నీవెందుబోకు వాదేలనీకు వద్దు వరకు ||కోదండ|| ||కోదండ|| ||కోదండ||

- **తాత్పర్యము:** నీ అండ నాకు ఉంది, నీవు ఎక్కడికీ వెళ్ళవద్దు. నీకు వాదన ఎందుకు? ఆలస్యం చేయవద్దు.
- **విశేషములు:** ఇక్కడ భక్తుడు రాముని యొక్క అండదండలు తనకు ఎల్లప్పుడూ ఉండాలని కోరుకుంటున్నాడు. రాముడు తనను విడిచి ఎక్కడికీ వెళ్లకూడదని ఆత్మీయంగా చెబుతున్నాడు. తన బాధల గురించి రామునితో వాదించాల్సిన అవసరం లేదని, ఆయన వెంటనే స్పందించి సహాయం చేయాలని ఆశిస్తున్నాడు. "వద్దు వరకు" అంటే ఆలస్యం చేయవద్దు అని అర్థం.

చరణములు:

1. శ్రీరామమమ్ము చేపట్టుకొమ్ము ఆదుకోరము, ఆరోగ్యమిమ్ము జయరఘువీరా జగదేకశూరా భయవినివారా భక్తమందారా ||కోదండ||

- **తాత్పర్యము:** ఓ శ్రీరామా! మమ్ములను ఆదుకొనుము. మమ్ములను రక్షించు, ఆరోగ్యమును ప్రసాదించు. జయము రఘువంశ వీరా! జగత్తులో ఏకైక శూరుడా! భయమును తొలగించేవాడా! భక్తులకు కల్పవృక్షం వంటివాడా!
- **విశేషములు:** ఈ చరణంలో భక్తుడు రాముని అనేక విధాలుగా స్తుతిస్తున్నాడు. "చేపట్టుకొమ్ము", "ఆదుకోరము" అనే పదాలు రాముని యొక్క రక్షక స్వభావాన్ని వేడుకుంటున్నాయి. ఆరోగ్యమును ప్రసాదించమని కోరడం భౌతిక మరియు మానసిక క్షేమాన్ని ఆశిస్తున్నట్లు తెలుపుతుంది. "జయరఘువీరా", "జగదేకశూరా", "భయవినివారా", "భక్తమందారా" వంటి సంబోధనలు రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని, శక్తిని, దయాళుత్వాన్ని తెలియజేస్తాయి. భక్తులను కోరిన కోర్కెలు తీర్చే కల్పవృక్షంతో రాముని పోల్చడం ఆయన యొక్క కరుణా హృదయాన్ని సూచిస్తుంది.

2. పుట్టింప నీవే పోషింప నీవే ఫలమియ్య నీవే భాగ్యమునీవే శరణన్నచోట క్షమసేయు మాట బిరుదునీడౌట ఎరిగినమాట ||కోదండ||

- **తాత్పర్యము:** మమ్ములను పుట్టించినది నీవే, పోషించేది నీవే, ఫలితాలను ఇచ్చేది నీవే, భాగ్యాన్ని ఇచ్చేది నీవే. శరణు వేడిన వారిని క్షమిస్తానని చెప్పడం నీ బిరుదు అని మాకు తెలిసిన విషయమే.
- **విశేషములు:** ఈ చరణంలో భక్తుడు సృష్టి, స్థితి, లయ కారకుడు రాముడే అని విశ్వసిస్తున్నాడు. జీవితంలో వచ్చే సుఖదుఃఖాలు, భాగ్యాలు అన్నీ ఆయన దయ వల్లనే కలుగుతాయని తెలుపుతున్నాడు. "శరణన్నచోట క్షమసేయు మాట బిరుదునీడౌట ఎరిగినమాట" అనే వాక్యం రాముని యొక్క శరణాగత వత్సలత్వాన్ని, ఆయన తన వాగ్దానాన్ని నిలబెట్టుకునే స్వభావాన్ని తెలియజేస్తుంది. శరణు వేడిన వారిని తప్పక రక్షిస్తాడనే ఆయన బిరుదును భక్తుడు గుర్తు చేస్తున్నాడు.

3. వందనమయ్య వాదేలనయ్య దండన సేయతగదు మీకయ్య లాలితహాస లక్ష్మీవిలాస పాలితదాస భద్రాద్రివాస ||కోదండ||

- **తాత్పర్యము:** ఓ అయ్యా! నీకు వందనములు. ఇక వాదన దేనికి? మమ్ములను శిక్షించడం మీకు తగదు. అందమైన చిరునవ్వు కలవాడా! లక్ష్మీదేవితో విలాసంగా ఉండేవాడా! దాసులను పాలించేవాడా! భద్రాద్రిలో నివసించేవాడా!
- **విశేషములు:** ఈ చివరి చరణంలో భక్తుడు వినయంగా రామునికి నమస్కరిస్తున్నాడు. తన బాధల గురించి ఇక వాదించాల్సిన అవసరం లేదని, రాముడు తనను శిక్షించకుండా దయ చూపాలని వేడుకుంటున్నాడు. "లాలితహాస" అంటే అందమైన చిరునవ్వు కలవాడు. "లక్ష్మీవిలాస" అంటే లక్ష్మీదేవితో ఆనందంగా ఉండేవాడు. "పాలితదాస" అంటే దాసులను పాలించేవాడు. "భద్రాద్రివాస" అని సంబోధించడం ద్వారా భద్రాచలంలో వెలసిన రామునిపై తనకున్న ప్రత్యేక భక్తిని తెలియజేస్తున్నాడు. రామదాసు తనను తాను దాసునిగా చెప్పుకుంటూ, రాముని యొక్క దయను, రక్షణను అర్థిస్తున్నాడు.

ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క భక్తిని, వినయాన్ని, రామునిపై ఆయనకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని హృద్యంగా వ్యక్తీకరిస్తుంది. కోదండరాముని యొక్క శక్తిని, కరుణను స్మరిస్తూ, భక్తుడు ఆయనను శరణు వేడుకుంటున్నాడు.

48. కోదండరాములు

పల్లవి:

కోదండ రాములు మము గన్నవారు

కుదురుగా మము పెంచి విడనాడలేరు || కోదండ ||

చరణములు :

1. ముదముతో కూడి తమ్ముని తోడ ఖలులు

బాధించు వేళ నాకు భక్తి తోడు || కోదండ ||

2 సీతారామ నామమే మా జిహ్వాయందు యమ

దూతల పారద్రోలు దొడ్డమందు || కోదండ ||

3 పట్టాభి రాముల చేపట్టినాము మేము

గట్టిగా యమునికి నామము పెట్టినాము || కోదండ ||

4. ప్రేమతో భద్రగిరీశ రామదాసుని

రామస్వామి వేగ రక్షింపుమయ్య || కోదండ ||

ఈ కీర్తన శ్రీరాముని యొక్క ప్రేమపూర్వకమైన తండ్రి వంటి స్వభావాన్ని తెలియజేస్తూ, ఆయన తప్పక రక్షిస్తాడని దృఢ విశ్వాసాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది.

పల్లవి:

కోదండ రాములు మము గన్నవారు కుదురుగా మము పెంచి విడనాడలేరు || కోదండ ||

- **తాత్పర్యము:** కోదండరాముడు మమ్ములను కన్న తండ్రి వంటివారు. మమ్ములను కుదురుగా పెంచిన ఆయన మమ్ములను విడిచిపెట్టలేరు.
- **విశేషములు:** ఈ పల్లవిలో శ్రీరాముని యొక్క పితృత్వాన్ని, ఆయన ప్రేమపూర్వకమైన స్వభావాన్ని భక్తుడు నొక్కి చెబుతున్నాడు. తండ్రి తన పిల్లలను ఎలాగైతే ఆదరించి పెంచుతాడో, కోదండరాముడు కూడా అలాగే మమ్ములను చూసుకున్నాడని, కాబట్టి ఆయన ఎప్పటికీ మమ్ములను విడిచిపెట్టడని దృఢంగా విశ్వసిస్తున్నాడు. "కుదురుగా పెంచి" అనే మాట రాముని యొక్క సంరక్షణా భావాన్ని తెలియజేస్తుంది.

చరణములు :

1. ముదముతో కూడి తమ్ముని తోడ ఖలులు బాధించు వేళ నాకు భక్తి తోడు || కోదండ ||

- **తాత్పర్యము:** సంతోషంగా సీతారాములతో కలిసి ఉన్న మమ్ములను దుర్మార్గులు బాధించే సమయంలో, నీ యందు నాకున్న భక్తియే నాకు తోడుగా ఉంటుంది.
- **విశేషములు:** ఈ చరణంలో భక్తుడు కష్ట సమయాలలో తన విశ్వాసాన్ని ప్రకటిస్తున్నాడు. లోకంలో దుష్టులు బాధించినప్పటికీ, సీతారాములపై తనకున్న అచంచలమైన భక్తియే తనకు రక్షణగా నిలుస్తుందని నమ్ముతున్నాడు. ఇక్కడ "తమ్ముని తోడ" అని లక్ష్మణుని కూడా ఉద్దేశించి ఉండవచ్చు, సీతారాములు ఎల్లప్పుడూ రక్షిస్తారని భావం.

2. సీతారామ నామమే మా జిహ్వయందు యమ దూతల పారద్రోలు దొడ్డమందు || కోదండ ||

- **తాత్పర్యము:** సీతారాముల యొక్క నామమే మా నాలుకపై ఉన్న గొప్ప మందు. అది యమదూతలను కూడా తరిమికొడుతుంది.
- **విశేషములు:** ఈ చరణంలో రామ నామ స్మరణ యొక్క గొప్పతనను భక్తుడు తెలియజేస్తున్నాడు. సీతారాముల నామం అన్ని బాధలను, భయాలను పోగొట్టే శక్తివంతమైన ఔషధం వంటిదని, మరణ భయాన్ని కూడా జయిస్తుందని ఆయన విశ్వసిస్తున్నాడు. "జిహ్వయందు" అంటే నాలుకపై. "పారద్రోలు" అంటే తరిమికొట్టడం. రామ నామం యొక్క మహిమను ఇక్కడ కీర్తిస్తున్నారు.

3. పట్టాభి రాముల చేపట్టినాము మేము గట్టిగా యమునికి నామము పెట్టినాము || కోదండ ||

- **తాత్పర్యము:** పట్టాభిషిక్తుడైన రాముని మేము గట్టిగా పట్టుకున్నాము. అందువలన యమునికి కూడా పేరు పెట్టాము (అంటే యముని గురించి పట్టించుకోము లేదా యముని ప్రభావం మాపై ఉండదు).
- **విశేషములు:** ఇక్కడ భక్తుడు పట్టాభిరాముని (రాజైన రాముని) ఆశ్రయించడం ద్వారా భయాన్ని జయించినట్లు ప్రకటిస్తున్నాడు. రాముని గట్టిగా పట్టుకోవడం అంటే ఆయనపై పూర్తి విశ్వాసం ఉంచడం. దీని ద్వారా మృత్యువును కూడా లెక్కచేయమని ధైర్యంగా చెబుతున్నాడు. "యమునికి నామము పెట్టుట" అనేది యముని యొక్క శక్తిని కూడా తృణీకరించే భావాన్ని సూచిస్తుంది, రాముని శరణు పొందిన వారికి మరణ భయం ఉండదని భావం.

4. ప్రేమతో భద్రగిరీశ రామదాసుని రామస్వామి వేగ రక్షింపుమయ్య || కోదండ ||

- **తాత్పర్యము:** ప్రేమతో భద్రాచల నాథుడవైన రామస్వామి, రామదాసును త్వరగా రక్షించండి.
- **విశేషములు:** ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను ప్రస్తావించుకుంటూ, భద్రాచలంలో వెలసిన రాముని ప్రేమతో తనను త్వరగా రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "భద్రగిరీశ" అంటే భద్రాచల పర్వతానికి అధిపతి. "వేగ రక్షింపుమయ్య" అంటే త్వరగా రక్షించండి అని ఆర్తితో ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఇక్కడ భక్తుని యొక్క ఆశ, విశ్వాసం మరియు రాముని యొక్క కరుణపై ఆధారపడటం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క దృఢమైన విశ్వాసాన్ని, రామునిపై ఆయనకున్న ప్రేమను తెలియజేస్తుంది. రాముడు తండ్రి వంటివాడని, ఆయనను ఆశ్రయించిన వారిని ఎల్లప్పుడూ రక్షిస్తాడని భక్తుడు నమ్ముతున్నాడు. రామ నామ స్మరణ యొక్క శక్తిని, రాముని శరణాగతి యొక్క గొప్పతనను ఈ కీర్తన చక్కగా వివరిస్తుంది.

49. గరుడగమన రారా

పల్లవి:

గరుడగమన రారా నను నీ

కరుణ నేలుకోరా

పరమపురుష యే వెరపులేల నీ

మరుగు జొచ్చితిని అరమర సేయకు ||గరుడ||

చరణములు :

1. పిలువగానె రమ్మీ అభయము

తలవగానె యిమ్మీ

కలిమి బలిమి నాకిలలో నీవని

పలవరించితిని నలువను గన్నయ్య ||గరుడ||

2. పాలకడలిశయనా దశరథ

బాల జలజనయనా

పాలముంచునను నీళ్లముంచు నీ

పాలబడితినిక కాలము సేయక ||గరుడ||

3. ఏల రావు స్వామీ నననిపు

డేలుకోవదేమీ

ఏలువాడవని చాలనమ్మితిని

ఏలరావుకరుణాలవాల హరి ||గరుడ||

4. ఇంతవంతమేల భద్రగి-

రీశ వరకృపాలా

చింతలణచి శ్రీరామదాసుని

అంతరంగ పతివై రక్షింపుమి ||గరుడ||

ఈ కీర్తన శ్రీరాముని వేడుకుంటూ, తనను కరుణతో రక్షించమని ప్రార్థించే భావంతో సాగుతుంది.

పల్లవి:

గరుడగమన రారా నను నీ కరుణ నేలుకోరా పరమపురుష యే వెరపులేల నీ మరుగు జొచ్చితిని అరమర సేయకు ||గరుడ||

- **తాత్పర్యము:** గరుడుని వాహనంగా కలిగిన ఓ రామా! రమ్ము, నీ దయతో నన్ను పాలించుకో. ఓ పరమ పురుషుడా! నీ శరణు చొచ్చిన నాకు ఇక భయమెందుకు? ఆలస్యం చేయకు (అరమర సేయకు).
- **విశేషములు:** ఈ పల్లవిలో భక్తుడు శ్రీరాముని "గరుడగమన" అని సంబోధిస్తూ, ఆయన దయతో తనను పాలించమని వేడుకుంటున్నాడు. "పరమపురుష" అని రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. రాముని శరణు పొందిన తరువాత తనకు ఎటువంటి భయం ఉండదని భక్తుడు దృఢంగా విశ్వసిస్తున్నాడు. "అరమర సేయకు" అంటే ఆలస్యం చేయవద్దు, వెంటనే రక్షించు అని అర్థం.

చరణములు :

1. పిలువగానె రమ్మీ అభయము తలవగానె యిమ్మీ కలిమి బలిమి నాకిలలో నీవని పలవరించితిని నలువను గన్నయ్య ||గరుడ||

- **తాత్పర్యము:** నేను పిలిచిన వెంటనే రమ్ము, తలచిన వెంటనే అభయమిమ్ము. ఈ లోకంలో నాకు కలిమి (సంపద), బలిమి (బలం) నీవే అని పలుమార్లు ప్రార్థించాను, బ్రహ్మను కన్న తండ్రివైన ఓ రామా!

- **విశేషములు:** ఈ చరణంలో భక్తుడు రాముని యొక్క తక్షణ స్పందనను కోరుతున్నాడు. పిలిచిన వెంటనే వచ్చి అభయమివ్వాలని ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఈ లోకంలో తనకు సర్వస్వం రాముడే అని, ఆయననే నమ్ముకున్నానని చెబుతున్నాడు. "నలువను గన్నయ్య" అంటే బ్రహ్మను కన్న తండ్రి (విష్ణు స్వరూపుడు) అని రాముని యొక్క మూల స్వరూపాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు.

2. పాలకడలిశయనా దశరథ బాల జలజనయనా పాలముంచునను నీళ్లముంచు నీ పాలబడితినిక కాలము సేయక ||గరుడ||

- **తాత్పర్యము:** క్షీరసాగరంలో శయనించేవాడా! దశరథుని కుమారుడా! పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడా! నన్ను పాలల్లో ముంచుతావో, నీళ్లలో ముంచుతావో (సుఖంలో ఉంచుతావో, దుఃఖంలో ఉంచుతావో), ఎలా ఉంచినా నీ శరణు వేడితిని, ఇక ఆలస్యం చేయకు.
- **విశేషములు:** ఇక్కడ భక్తుడు రాముని యొక్క విష్ణు స్వరూపాన్ని ("పాలకడలిశయనా") మరియు ఆయన యొక్క మానవ అవతారాన్ని ("దశరథ బాల") ప్రస్తావిస్తున్నాడు. జీవితంలో సుఖాలున్నా, దుఃఖాలున్నా తాను రాముని శరణులోనే ఉంటానని, ఆయన దయ కోసం ఎదురు చూస్తున్నానని వినయంగా తెలియజేస్తున్నాడు. "కాలము సేయక" అంటే సమయం వృథా చేయకుండా, త్వరగా రక్షించు అని అర్థం.

3. ఏల రావు స్వామీ నననిపు డేలుకోవదేమీ ఏలువాడవని చాలనమ్మితిని ఏలరావుకరుణాలవాల హరి ||గరుడ||

- **తాత్పర్యము:** ఓ స్వామీ! ఎందుకు రావడం లేదు? ఇప్పుడే నన్ను ఎందుకు పాలించుకోవడం లేదు? నిన్ను నమ్ముకుంటే రక్షిస్తావని చాలా నమ్మాను. కరుణకు నిధివైన ఓ హరీ! ఎందుకు రావడం లేదు?
- **విశేషములు:** ఈ చరణంలో భక్తుడు తన ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. రాముడు ఇంకా తనను రక్షించడానికి రావడం లేదని బాధపడుతున్నాడు. రాముని యొక్క రక్షించే స్వభావాన్ని నమ్మి ఎదురు చూస్తున్నప్పటికీ, ఆయన స్పందించకపోవడంతో తన నిస్సహాయతను తెలియజేస్తున్నాడు. "కరుణాలవాల" అంటే కరుణకు నిధి వంటివాడు.

4. ఇంతవంతమేల భద్రగి- రీశ వరకృపాలా చింతలణచి శ్రీరామదాసుని అంతరంగ పతివై రక్షింపుమి ||గరుడ||

- **తాత్పర్యము:** ఇంత ఆలస్యం ఎందుకు, భద్రాచల నాథా! శ్రేష్ఠమైన దయ కలిగినవాడా! నా చింతలను పోగొట్టి, శ్రీరామదాసుని అంతరంగ పతివై నన్ను రక్షించు.
- **విశేషములు:** ఈ చివరి చరణంలో భక్తుడు రాముని "భద్రగిరీశ" అని సంబోధిస్తూ, ఆయన యొక్క గొప్ప దయను గుర్తు చేస్తున్నాడు. తన చింతలను తొలగించి, తన హృదయంలో కొలువై ఉన్న అంతర్యామిగా తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. రామదాసు తనను తాను ప్రస్తావించుకుంటూ, రాముని యొక్క కరుణను అర్థిస్తున్నాడు. "అంతరంగ పతివై" అంటే హృదయంలో నివసించేవాడిగా.

ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క ఆర్తిని, రామునిపై ఆయనకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తుంది. భక్తుడు రాముని యొక్క కరుణను, రక్షించే స్వభావాన్ని నమ్ముకుంటూ, ఆయన రాక కోసం ఎదురు చూస్తున్నాడు.

50. చరణములే నమ్మితి

50. చరణములే నమ్మితి

పల్లవి:

చరణములే నమ్మితి నీదివ్య చరణములే నమ్మితి

చరణములు :

||చరణములే

1. వారధి గట్టిన వరభద్రాచల వరదా వరదా వరదా నీదివ్య

||చరణములే||

2. ఆదిశేష నన్నరమరసేయకుమయ్యా అయ్యా అయ్యా నీదివ్య

||చరణములే

3. వనమున రాతిని వనితగ జేసిన చరణం చరణం చరణం నీదివ్య

||చరణములే||

4 పాదారవిందమే ఆధారమని నేను పట్టితి పట్టితి పట్టితి నీ దివ్య

||చరణములే||

5 బాగుగ నన్నేలు భద్రాచల రామ దాసుడ దాసుడ దాసుడ నీ దివ్య

||చరణములే

పల్లవి: చరణములే నమ్మితి నీదివ్య చరణములే నమ్మితి

తాత్పర్యము:

"నేను పూర్తిగా నీ పాదాలనే నమ్మాను. నీ పవిత్రమైన పాదాలనే నమ్మకంగా పట్టుకున్నాను."

విశేషాలు:

ఇది కీర్తన యొక్క ముఖ్య భావం. రామదాసు శ్రీరాముని పాదాలనే తన ఏకైక శరణంగా భావిస్తున్నాడని, వాటిపైనే తనకు సంపూర్ణ విశ్వాసం ఉందని ఈ పల్లవి తెలియజేస్తుంది. భగవంతుని పాదాలను నమ్మడం అనేది భక్తి మార్గంలో ఒక సాధారణమైన, శక్తివంతమైన భావన.

చరణం 1: వారథి గట్టిన వరభద్రాచల వరదా వరదా వరదా నీదివ్య చరణములే||

తాత్పర్యము:

"సముద్రంపై వారధి (సేతువు) నిర్మించిన ఓ భద్రాచల రామా, నీ పాదాలనే నేను నమ్మాను."

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో శ్రీరాముడు సముద్రంపై వంతెన కట్టి, లంకకు చేరుకున్న ఘట్టాన్ని ప్రస్తావించారు. ఇది శ్రీరాముని శక్తిని, అసాధారణమైన పనులను చేసే సామర్థ్యాన్ని సూచిస్తుంది. భద్రాచలం అనేది రామదాసు కొలిచే

శ్రీరాముని క్షేత్రం, కాబట్టి 'వరభద్రాచల వరదా' అని సంబోధించాడు. ఇక్కడ శ్రీరాముని అద్భుతమైన పరాక్రమాన్ని గుర్తుచేస్తూ, అలాంటి గొప్ప దేవుని పాదాలనే నమ్ముతున్నానని రామదాసు చెబుతున్నాడు.

చరణం 2: ఆదిశేష నన్నరమరసేయకుమయ్యా అయ్యా అయ్యా నీదివ్య||చరణములే

తాత్పర్యము:

"ఓ ఆదిశేషా (శ్రీరాముని పాన్పు), నన్ను అనుమానంగా చూడకు, నన్ను విడిచిపెట్టకు. నేను నీ పాదాలనే నమ్మాను."

విశేషాలు:

ఆదిశేషుడు విష్ణుమూర్తికి పాన్పుగా ఉంటాడు, శ్రీరాముడు విష్ణువు అవతారం కాబట్టి, రామదాసు ఇక్కడ ఆదిశేషుడిని సంబోధించి, తనను ఉపేక్షించవద్దని, అనుమానించవద్దని వేడుకుంటున్నాడు. అంటే తన భక్తిని గుర్తించి, తనను అక్కున చేర్చుకోమని పరోక్షంగా శ్రీరాముని ప్రార్థిస్తున్నాడు. తనపై ఎటువంటి అనుమానం లేకుండా తనను రక్షించమని కోరుకుంటున్నాడు.

చరణం 3: వనమున రాతిని వనితగ వేసిన చరణం చరణం చరణం నీదివ్య||చరణములే||

తాత్పర్యము:

"అడవిలో ఒక రాయిని స్త్రీగా మార్చిన నీ పాదాలనే నేను నమ్మాను."

విశేషాలు:

ఈ చరణం అహల్య శాపవిమోచనాన్ని సూచిస్తుంది. గౌతమ మహర్షి శాపం వల్ల రాయిగా మారిన అహల్య, శ్రీరాముని పాదధూళితో తిరిగి స్త్రీ రూపం పొందింది. ఇది శ్రీరాముని పాదాలకు ఉన్న మహిమను, అవి ఎంత పవిత్రమైనవో, ఎంత శక్తివంతమైనవో తెలియజేస్తుంది. అటువంటి అద్భుతాలు చేయగల పాదాలపై తన సంపూర్ణ విశ్వాసం ఉందని రామదాసు నొక్కి చెబుతున్నాడు.

చరణం 4: పాదారవిందమే ఆధారమని నేను పట్టితి పట్టితి పట్టితి నీ దివ్య||చరణములే||

తాత్పర్యము:

"నీ తామర వంటి పాదాలే నాకు ఆధారం అని నేను గట్టిగా పట్టుకున్నాను."

విశేషాలు:

ఈ చరణం రామదాసు యొక్క అచంచలమైన భక్తిని, శరణాగతిని తెలియజేస్తుంది. శ్రీరాముని పాదాలు (పాదారవిందం - తామర పాదాలు) తనకు ఏకైక ఆశ్రయం అని, వాటిని గట్టిగా పట్టుకున్నానని చెబుతున్నాడు. ఇది భక్తుడు తన కష్టాల నుండి విముక్తి పొందడానికి, మోక్షం పొందడానికి దైవం పాదాలనే నమ్ముకోవడం అనే భావనను బలపరుస్తుంది.

చరణం 5: బాగుగ నన్నేలు భద్రాచల రామ దాసుడ దాసుడ దానుడ నీ దివ్య చరణములే||

తాత్పర్యము:

"నన్ను చక్కగా పాలించే ఓ భద్రాచల రామా, నేను నీ దాసుడను, నీ దాసుడను, నీ పాదాలనే నేను నమ్మాను."

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను శ్రీరాముని దాసుడిగా పరిచయం చేసుకుంటున్నాడు. 'దాసుడ' అనే పదాన్ని మూడుసార్లు పునరావృతం చేయడం ద్వారా తన దాస్య భక్తిని, పూర్తి అంకితభావాన్ని

తెలియజేస్తున్నాడు. భద్రాచల రాముడు తనను బాగా పాలించాలని, అంటే తనను రక్షించాలని, కష్టాల నుండి విముక్తుడిని చేయాలని కోరుకుంటున్నాడు. తన జీవితానికి శ్రీరాముని పాదాలే ఆధారం అని మరోసారి స్పష్టం చేస్తున్నాడు.

51. చెడిపోయెదవు సుమీ

పల్లవి:

చెడిపోయెదవు సుమీ మనసా చెడిపోయెదవు సుమీ చెడిపోయెదవు చెడుగుణములచే

ఎడ తెగక హరియడుగులు నమ్మక

చరణములు :

||చెడిపోయెదవు||

1. కుచ్ఛితములు పోను లోపలి మచ్చరములు మాను హెచ్చుగ రాముని విచ్చలవిడిగా అచ్చినాయకుని ముచ్చట విననిచో

||చెడిపోయెదవు||

2. కాయము సతమనకు ఇక నీ గాయక మేమరకు

పాయక రాముని పాదపూజనము సేయక మోహపు మాయలబడితే

||చెడిపోయెదవు||

3. భావములో నమ్మి భద్రగిరీశుని వేడుకొమ్మీ

దేవ దేవ రామదాసుడేయని కావుమని కలకాలమననిచో

పల్లవి: చెడిపోయెదవు సుమీ మనసా చెడిపోయెదవు సుమీ చెడిపోయెదవు చెడుగుణములచే ఎడ తెగక హరియడుగులు నమ్మక

తాత్పర్యము:

"ఓ మనసా, నువ్వు చెడిపోతావు సుమా! దుర్గుణాల వల్ల, శ్రీహరి పాదాలను నిరంతరం నమ్మకపోతే నువ్వు నాశనం అయిపోతావు."

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ముఖ్య సారాంశాన్ని చెబుతుంది. రామదాసు తన మనస్సును ఉద్దేశించి హెచ్చరిస్తున్నాడు. శ్రీహరి (రాముని) పాదాలపై నమ్మకం లేకుండా, దుర్గుణాలతో జీవిస్తే జీవితం వ్యర్థం అవుతుందని, పతనం తప్పదని ఈ భాగం స్పష్టం చేస్తుంది. ఇది భగవంతుని శరణు కోరాల్సిన ఆవశ్యకతను నొక్కి చెబుతుంది.

చరణం 1: కుచ్ఛితములు పోను లోపలి మచ్చరములు మాను హెచ్చుగ రాముని విచ్చలవిడిగా లచ్చినాయకుని ముచ్చట విననిచో||చెడిపోయెదవు||

తాత్పర్యము:

"దుర్బుద్ధులు, లోపల ఉన్న అసూయ తొలగిపోకపోతే, రాముని (లక్ష్మీపతి) లీలా విశేషాలను ఉత్సాహంగా, విరివిగా వినకపోతే నువ్వు చెడిపోతావు."

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో రామదాసు మానవుల చెడు స్వభావాలైన కుచ్చితాలు (దుర్బుద్ధులు), మచ్చరాలు (అసూయ) గురించి ప్రస్తావిస్తున్నాడు. వీటిని వదిలిపెట్టకపోతే, అలాగే శ్రీరాముని గొప్పదనాన్ని, ఆయన కథలను (ముచ్చట) శ్రద్ధగా వినకపోతే ఆధ్యాత్మికంగా ఎదుగుదల ఉండదని, జీవితం వృథా అవుతుందని హెచ్చరిస్తున్నాడు. లక్ష్మీనాయకుడు అంటే లక్ష్మీదేవి భర్త అయిన విష్ణువు, ఇక్కడ రాముడిని ఉద్దేశించి చెప్పబడింది.

చరణం 2: కాయము సతమనకు ఇక నీ గాయక మేమరకు పాయక రాముని పాదపూజనము సేయక మోహపు మాయలబడితే||చెడిపోయెదవు||

తాత్పర్యము:

"ఈ శరీరం శాశ్వతం కాదని గుర్తుంచుకో. ఈ గాయకుడు (మనిషి) అనే విషయాన్ని మరిచిపోకు. నిరంతరం రాముని పాదాలను పూజించకుండా, మోహపు మాయలలో చిక్కుకుంటే నువ్వు చెడిపోతావు."

విశేషాలు:

ఇక్కడ శరీరం యొక్క అశాశ్వతత్వాన్ని రామదాసు తెలియజేస్తున్నాడు. మనిషి ఈ శరీరంపై మోజు పడకుండా, మోహపు మాయలకు లొంగకుండా, నిరంతరం శ్రీరాముని పాదాలను పూజించాల్సిన ఆవశ్యకతను నొక్కి చెబుతున్నాడు. దేహమే శాశ్వతమని భ్రమించి, భగవన్నామ స్మరణను విస్మరిస్తే పతనం తప్పదని ఈ చరణం బోధిస్తుంది.

చరణం 3: భావములో నమ్మి భద్రగిరీశుని వేడుకొమ్మ దేవ దేవ రామదాసుడేయని కావుమని కలకాలమననిచో||చెడిపోయెదవు||

తాత్పర్యము:

"మనసులో సంపూర్ణంగా నమ్మి భద్రగిరీశుడైన శ్రీరాముడిని వేడుకో. 'ఓ దేవాధిదేవా, నేను నీ రామదాసుడను, నన్ను రక్షించు' అని ఎల్లప్పుడూ వేడుకోకపోతే నువ్వు చెడిపోతావు."

విశేషాలు:

ఈ చరణం భక్తుడు భగవంతుని ఏ విధంగా శరణు కోరాలి అని వివరిస్తుంది. భద్రగిరీశుడు అంటే భద్రాచలంలో వెలసిన శ్రీరాముడు. రామదాసు తనను తాను 'రామదాసుడను' అని స్పష్టం చేస్తూ, నిరంతరం రాముని రక్షణను కోరుకోవాలని చెబుతున్నాడు. మనసులో నిజమైన నమ్మకంతో దేవుని శరణు కోరకపోతే, కష్టాల నుండి విముక్తి లభించదని, జీవితం సద్వినియోగం కాదని ఈ భాగం తెలియజేస్తుంది.

52. జై జై సీతారామ్

పల్లవి:

జై జై సీతారామ్ - జై జై రఘురామ్

అనుపల్లవి :

కావవే సచ్చిదానంద ఫలమా నావంటి దీనుని బ్రోచేది ఘనమా

చరణములు :

1. శరణాగత వత్సల ఆగమసారా పరమపురుష నే నమ్మితి మనసారా

2. పరిపూర్ణ కారుణ్య పారావారా సురముని జన యోగిగణ పరిపాలా.

3. అజభవ వందిత ఆర్త శరణ్యా గజరాజ రక్షక ఘన కారుణ్యా

4. మముబ్రోవ నీకన్న మహిదాత లేరీ శ్రమ దీర్ప వేమిరా శరచాప ధీరా

5. కమలలోచన మమ్ము కరుణింపవే తండ్రి విమలము మీ పాద కమలము గొల్తుము

6. అద్రిజాధిప నుత ఆదరింప వేమయ్య భద్రాచల రామదాసు బ్రోవపరాకేల

జై జై సీతారామ్" అనే ఈ రామదాసు కీర్తనకు ప్రతి చరణం కింద తాత్పర్యము, విశేషాలు సులభ శైలిలో ఇక్కడ ఇవ్వబడ్డాయి:

పల్లవి: జై జై సీతారామ్ - జై జై రఘురామ్

తాత్పర్యము:

"సీతారాములకు జయము జయము! రఘురాములకు జయము జయము!"

విశేషాలు:

ఇది కీర్తన యొక్క ప్రారంభం. భక్తుడు శ్రీరామునికి, సీతాదేవికి జై కొడుతూ తన భక్తిని ప్రకటిస్తున్నాడు. 'రఘురామ్' అనేది రఘువంశానికి చెందిన రాముని సూచిస్తుంది, ఆయన గొప్ప వంశ పారంపర్యాన్ని గుర్తు చేస్తుంది. ఇది భక్తి భావాన్ని, శరణాగతిని వెల్లడిస్తుంది.

అనుపల్లవి: కావవే సచ్చిదానంద ఫలమా నావంటి దీనుని బ్రోచేది ఘనమా

తాత్పర్యము:

"ఓ సచ్చిదానంద స్వరూపా, నన్ను రక్షించు! నా వంటి దీనుడిని కాపాడటం నీకు గొప్ప కీర్తి కదా!"

విశేషాలు:

ఇక్కడ రామదాసు శ్రీరాముని సచ్చిదానంద స్వరూపునిగా కీర్తిస్తున్నాడు (సత్ - నిత్యము, చిత్ - జ్ఞానము, ఆనందము - పరమానందము). తనను తాను దీనునిగా (పేదవాడు, అశక్తుడు) భావించుకుంటూ, అలాంటి వారిని రక్షించడం దేవునికి గొప్ప కీర్తినిస్తుందని, కాబట్టి తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. ఇది భగవంతుని దయార్ద్ర స్వభావాన్ని, భక్తుని వినమ్రతను తెలియజేస్తుంది.

చరణములు:

1. శరణాగత వత్సల ఆగమసారా పరమపురుష నే నమ్మితి మనసారా

తాత్పర్యము:

"శరణు వేడిన వారి పట్ల ప్రేమ గలవాడా (శరణాగత వత్సల), వేదాల సారాంశమా, ఓ పరమ పురుషా! నిన్ను మనసారా నమ్మాను."

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో శ్రీరాముని రెండు ముఖ్య లక్షణాలను ప్రస్తావించారు: శరణాగత వత్సల (శరణు కోరిన వారిని ప్రేమతో ఆదరించేవారు) మరియు ఆగమసారా (వేదాల యొక్క సారాంశం, అనగా వేదాలు పొగిడే పరమాత్మ). రామదాసు తన సంపూర్ణ నమ్మకాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ, తాను భగవంతుని పూర్తిగా ఆశ్రయించినట్లు తెలియజేస్తున్నాడు.

2. పరిపూర్ణ కారుణ్య పారావారా సురముని జన యోగిగణ పరిపాలా

తాత్పర్యము:

"సంపూర్ణ కరుణకు సముద్రం వంటివాడా (పారావారా - సముద్రం), దేవతలకు, మునులకు, యోగులకు పాలకుడా!"

విశేషాలు:

శ్రీరాముని పరిపూర్ణ కారుణ్యానికి (అపారమైన దయకు) పోలికగా సముద్రాన్ని ప్రస్తావించారు. అంటే ఆయన కరుణ అంతులేనిదని అర్థం. దేవతలను, మునులను, యోగులను పాలించేవాడు (పరిపాలా) అని పేర్కొనడం ద్వారా ఆయన లోకపాలకుడని, సకల జీవులకు అధిపతి అని తెలియజేస్తున్నారు.

3. అజభవ వందిత ఆర్త శరణ్యా గజరాజ రక్షక ఘన కారుణ్యా

తాత్పర్యము:

"బ్రహ్మదేవుడు, శివుడు కూడా నమస్కరించేవాడా, కష్టాల్లో ఉన్నవారికి ఆశ్రయమిచ్చేవాడా, గజేంద్రుడిని రక్షించినవాడా, గొప్ప కరుణ గలవాడా!"

విశేషాలు:

బ్రహ్మ (అజుడు), శివుడు (భవుడు) వంటి గొప్ప దేవతలు కూడా శ్రీరాముడిని పూజిస్తారని చెప్పడం ద్వారా ఆయన పరమాత్మత్వాన్ని నొక్కి చెబుతున్నారు. ఆర్త శరణ్యుడు అంటే ఆపదలో ఉన్నవారిని కాపాడేవాడని. గజరాజ రక్షక అనే పదం గజేంద్ర మోక్షం ఘట్టాన్ని సూచిస్తుంది, శ్రీరాముడు (లేదా విష్ణువు) గజేంద్రుడిని మొసలి బారి నుండి కాపాడిన వైనం ఆయన అపార కరుణకు ప్రతీక.

4. మము బ్రోవ నీకన్న మహిదాత లేరీ శ్రమ దీర్ప వేమిరా శరచాప ధీరా

తాత్పర్యము:

"మమ్ములను రక్షించడానికి నీకంటే గొప్ప దాతలు లేరు. మా కష్టాలను తీర్చడానికి ఎందుకు ఆలస్యం చేస్తున్నావు, ఓ శరచాప ధారి (విల్లు బాణం ధరించినవాడా)!"

విశేషాలు:

రామదాసు తనను, తనతో పాటు ఇతరులను రక్షించడానికి శ్రీరాముని మించిన దాత లేడని చెబుతున్నాడు. శరచాప ధారి అంటే విల్లు బాణం ధరించిన రాముడు, ఇది ఆయన ధైర్యానికి, శత్రు సంహారానికి ప్రతీక. తన కష్టాలను (శ్రమ) త్వరగా తీర్చమని అభ్యర్థిస్తూ, ఆలస్యం చేయవద్దని వేడుకుంటున్నాడు.

5. కమలలోచన మమ్ము కరుణింపవే తండ్రి విమలము మీ పాద కమలము గొల్తుము

తాత్పర్యము:

"తామర కన్నులు గలవాడా (కమలలోచన), తండ్రీ! మమ్ములను కరుణించు. నీ పవిత్రమైన పాద పద్మాలను మేము పూజిస్తున్నాము."

విశేషాలు:

కమలలోచన (తామర కన్నులు గలవాడు) అనేది శ్రీరాముని సౌందర్యాన్ని సూచిస్తుంది. 'తండ్రి' అని సంబోధించడం ద్వారా భక్తునికి, భగవంతునికి మధ్య ఉన్న ఆత్మీయ సంబంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. భక్తులు ఆయన విమలమైన పాద కమలాలను (నిర్మలమైన తామర వంటి పాదాలను) పూజిస్తున్నామని చెబుతూ, తమకు దయ చూపమని వేడుకుంటున్నారు.

6. అద్రిజాధిప నుత ఆదరింప వేమయ్య భద్రాచల రామదాసు బ్రోవవరాకేల

తాత్పర్యము:

"పార్వతీపతి (శివుడు) చే పూజించబడేవాడా, ఓ అయ్యా, నన్ను ఆదరించవా? భద్రాచల రామదాసుని రక్షించడానికి నీకెందుకు ఆలస్యం?"

విశేషాలు:

అద్రిజాధిప నుత అంటే పార్వతీపతి (శివుడు) చే స్తుతించబడేవాడు. శివుడు కూడా రాముని పూజిస్తాడని చెప్పడం ద్వారా రాముని గొప్పదనాన్ని మరోసారి నొక్కి చెబుతున్నారు. చివరిగా, రామదాసు తనను తాను భద్రాచల రామదాసుగా పరిచయం చేసుకుంటూ, తనను రక్షించడానికి ఎందుకు ఆలస్యం చేస్తున్నావని, తనను త్వరగా ఆదరించమని అభ్యర్థిస్తున్నాడు. ఇది రామదాసు యొక్క శరణాగతిని, తనపై రాముని అనుగ్రహం కోసం ఎదురుచూడటాన్ని సూచిస్తుంది.

53. తక్కువేమిమనకు

తక్కువేమి మనకు రాముం డొక్కడుండు వరకు

||తక్కువేమి||

పల్లవి:

చరణములు:

1. ప్రక్కతోడుగా భగవంతుడు వర చక్రధారియై చెంతనే యుండగ

||తక్కువేమి||

2 ముచ్చు సోమకుని ముసు చంపిన యా మత్స్యమూర్తి మన పక్షము నుండగ

||తక్కువేమి||

3. సురల కొఱకు మందరగిరి మోచిన కూర్మావతారుని కృప మనకుండగ

||తక్కువేమి||

4. దురాత్ము కనకనేత్రుని ద్రుంచిన యా వరాహమూర్తి మనవాడై యుండగ

"తక్కువేమి||

5. హిరణ్యకశివుని ఇరుచెక్కలుగా బరచిన నరహరి ప్రక్కనే యుండగ

||తక్కువేమి|

6. భూమి స్వర్గమును పొందుగ గెలిచిన వామనుండు మనవాడై యుండగ

"తక్కువేమి||

7. ధరలో క్షత్రియులను దండించిన పరశురాముడు మన పాలిటనుండగ

"తక్కువేమి||

8. దశగ్రీవుమును దండించిన యా దశరథరాముని దయ మనకుండగ

"తక్కువేమి||

9. ఇలలో యదుకులమందుదయించిన బలరాముడు మన బలిమై యుండగ

||తక్కువేమి||

10. దుష్టకంసుని ద్రుంచినట్టి శ్రీ కృష్ణుడు మనపై కృపతో నుండగ

||తక్కువేమి||

11. కలియుగాంతమున గలిగెడు దైవము కల్కి మూర్తి మము గాచుచునుండగ

12. రామదాసు నిల రక్షించెదనని ప్రేమతో పలికిన ప్రభువిట నుండగ

||తక్కువేమి||

పల్లవి: తక్కువేమి మనకు రాముం డొక్కడుండు వరకు

తాత్పర్యము:

"శ్రీరాముడు ఒక్కడు మనకు తోడుగా ఉన్నంతవరకు మనకు ఎలాంటి కొరత లేదు, భయం లేదు."

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క మూల భావాన్ని చెబుతుంది. శ్రీరాముని అనుగ్రహం, రక్షణ ఉన్నంతవరకు భక్తులకు ఏ లోటూ ఉండదని, భయం అవసరం లేదని రామదాసు బలంగా చెబుతున్నారు. ఇది రామునిపై ఆయనకున్న అచంచలమైన విశ్వాసానికి ప్రతీక.

చరణములు:

1. ప్రక్కతోడుగా భగవంతుడు వర చక్రధారియై చెంతనె యుండగ

తాత్పర్యము:

"శ్రేష్ఠమైన చక్రాయుధాన్ని ధరించిన భగవంతుడు మనకు పక్క తోడుగా, మన ప్రక్కనే ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

ఇక్కడ శ్రీరాముని (లేదా విష్ణువును) చక్రధారిగా వర్ణించడం జరిగింది, ఇది ఆయన సర్వశక్తిత్వానికి, దుష్ట సంహారానికి చిహ్నం. భగవంతుడు స్వయంగా మన ప్రక్కనే రక్షకుడిగా ఉన్నప్పుడు ఏ భయం లేదని, ఆయన అండ ఉన్నంతవరకు అన్నీ శుభాలే అని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది.

2. ముచ్చు సోమకుని మును చంపిన యా మత్స్యమూర్తి మన పక్షము నుండగ

తాత్పర్యము:

"ముందుగా, వేదాలను దొంగిలించిన సోమకుడిని చంపిన మత్స్యావతారం (శ్రీహరి) మన పక్షాన ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

ఇక్కడ విష్ణువు యొక్క మత్స్యావతారాన్ని ప్రస్తావించారు. సృష్టి ప్రారంభంలో సోమకుడనే రాక్షసుడు వేదాలను దొంగిలించగా, విష్ణువు మత్స్యావతారం ధరించి అతన్ని సంహరించి వేదాలను రక్షించారు. అలాంటి శక్తిమంతుడైన దేవుడు మన పక్షాన ఉంటే భయమేమిటి అని రామదాసు ప్రశ్నిస్తున్నారు.

3. సురల కొఱకు మందరగిరి మోచిన కూర్మావతారుని కృప మనకుండగ

తాత్పర్యము:

"దేవతల కోసం మందర పర్వతాన్ని మోసిన కూర్మావతారం (తాబేలు రూపం) యొక్క దయ మనకు ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

సముద్ర మథనం సమయంలో దేవతలు, రాక్షసులు మందర పర్వతాన్ని కవ్వంగా ఉపయోగించగా, విష్ణువు కూర్మావతారం ధరించి పర్వతాన్ని తన వీపున మోశారు. ఈ ఘట్టం భగవంతుని లోకోపకారిత్వాన్ని, ఆయనే సృష్టిని నిలబెట్టే శక్తి అని సూచిస్తుంది. అలాంటి దైవ కృప ఉంటే మనకు కొరత లేదని రామదాసు ఉద్ఘాటిస్తున్నారు.

4. దురాత్ము కనకనేత్రుని ద్రుంచిన యా వరాహమూర్తి మనవాడై యుండగ

తాత్పర్యము:

"దురాత్ముడైన హిరణ్యాక్షుడిని (కనకనేత్రుని) సంహరించిన వరాహమూర్తి (పంది రూపం) మనకు తోడుగా ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

విష్ణువు యొక్క వరాహావతారాన్ని ఇక్కడ ప్రస్తావించారు. భూమిని అపహరించిన హిరణ్యాక్షుడిని (కనకనేత్రుడిని) వరాహావతారం ధరించి విష్ణువు సంహరించి, భూమిని ఉద్ధరించారు. ఇలాంటి పరాక్రమవంతుడైన దైవం మనవాడై (మనకు అనుకూలంగా) ఉన్నప్పుడు ఎలాంటి కష్టాలు రావని రామదాసు చెబుతున్నారు.

5. హిరణ్యకశిపుని ఇరుచెక్కలుగా బరచిన నరహరి ప్రక్కనే యుండగ

తాత్పర్యము:

"హిరణ్యకశిపుడిని రెండు ముక్కలుగా చీల్చివేసిన నరహరి (నరసింహమూర్తి) మన ప్రక్కనే ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

విష్ణువు యొక్క అత్యంత ఉగ్రమైన అవతారం నరసింహావతారం గురించి ఇక్కడ ప్రస్తావించారు. తన భక్తుడైన ప్రహ్లాదుని రక్షించడానికి, హిరణ్యకశిపుని వధించడానికి విష్ణువు ఈ అవతారం ధరించారు. భగవంతుడు తన భక్తులను ఎలా రక్షిస్తాడో ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది, అలాంటి రక్షకుడు ప్రక్కనే ఉంటే భయమెందుకు అని రామదాసు ప్రశ్నిస్తున్నారు.

6. భూమి స్వర్గమును పొందుగ గొలిచిన వామనుండు మనవాడై యుండగ

తాత్పర్యము:

"భూమిని, స్వర్గాన్ని చక్కగా కొలిచిన వామనావతారం (పొట్టి రూపం) మనకు తోడుగా ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

విష్ణువు వామనావతారం ధరించి బలి చక్రవర్తి నుండి మూడు అడుగుల నేలను దానంగా పొంది, రెండు అడుగులతో భూమిని, స్వర్గాన్ని ఆక్రమించి మూడో అడుగుకు చోటు లేకుండా చేసి బలిని పాతాళానికి

పంపారు. ఈ అవతారం భగవంతుని లోకపాలకునిగా, ధర్మాన్ని నిలబెట్టేవాడిగా చూపుతుంది. అలాంటి దైవం మనకు అండగా ఉన్నప్పుడు ఏ లోటూ ఉండదని రామదాసు చెబుతున్నారు.

7. ధరలో క్షత్రియులను దండించిన పరశురాముడు మన పాలిటనుండగ

తాత్పర్యము:

"ఈ లోకంలో క్షత్రియులను శిక్షించిన పరశురాముడు మనకు అండగా ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

విష్ణువు యొక్క ఆరవ అవతారం పరశురాముడు. ఈ అవతారంలో ఆయన భూమిపై పెరిగిన దుష్ట క్షత్రియ రాజులను సంహరించారు. భగవంతుడు దుష్ట శిక్షణ, శిష్ట రక్షణ చేస్తాడని ఈ చరణం సూచిస్తుంది. అలాంటి రక్షకుడు మన పక్షాన ఉంటే భయమేమిటి అని రామదాసు నొక్కి చెబుతున్నారు.

8. దశగ్రీవుమును దండించిన యా దశరథరాముని దయ మనకుండగ

తాత్పర్యము:

"పది తలల రావణుడిని శిక్షించిన దశరథరాముని దయ మనకు ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

ఇది శ్రీరామచంద్రుని యొక్క ముఖ్యమైన అవతారం. రావణుడిని సంహరించి లోకానికి శాంతిని ప్రసాదించిన దశరథరాముని దయ, అనుగ్రహం మనకు ఉన్నంతవరకు మనకు ఎటువంటి లోటూ ఉండదని రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవంపై సంపూర్ణ విశ్వాసాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నారు. ఈ కీర్తనలో దశావతారాల ప్రస్తావనలో రామునికి ప్రత్యేక ప్రాముఖ్యత ఇవ్వబడింది.

9. ఇలలో యదుకులమందుదయించిన బలరాముడు మన బలిమై యుండగ

తాత్పర్యము:

"ఈ భూమిపై యాదవ వంశంలో పుట్టిన బలరాముడు మన బలంగా ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

బలరాముడు శ్రీకృష్ణుని అన్నయ్య, విష్ణువు యొక్క అవతారాలలో ఒకరిగా లేదా ఆదిశేషుని అవతారంగా పరిగణించబడతారు. ఆయన బలానికి, పరాక్రమానికి ప్రతీక. అలాంటి బలవంతుడైన బలరాముడు మనకు బలంగా, అండగా ఉన్నప్పుడు ఏ కొరత లేదని రామదాసు చెబుతున్నారు.

10. దుష్టకంసుని ద్రుంచినట్టి శ్రీ కృష్ణుడు మనపై కృపతో నుండగ

తాత్పర్యము:

"దుష్టుడైన కంసుడిని సంహరించిన శ్రీకృష్ణుడు మనపై దయతో ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

విష్ణువు యొక్క పూర్ణావతారమైన శ్రీకృష్ణుడిని ఇక్కడ ప్రస్తావించారు. కంసుని సంహరించి ధర్మాన్ని నిలబెట్టిన శ్రీకృష్ణుని అనుగ్రహం మనపై ఉన్నప్పుడు భయపడాల్సిన అవసరం లేదని, అన్నీ శుభాలే అని రామదాసు చెబుతున్నారు.

11. కలియుగాంతమున గలిగెడు దైవము కల్కిమూర్తి మము గాచుచునుండగ

తాత్పర్యము:

"కలియుగం అంతంలో రాబోయే దైవం, కల్కిమూర్తి మమ్ములను రక్షిస్తూ ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

విష్ణువు యొక్క భవిష్యత్ అవతారం కల్కి అవతారం గురించి ఇక్కడ ప్రస్తావించారు. కలియుగం చివరిలో దుష్ట శిక్షణ కోసం కల్కి అవతారం వస్తుందని పురాణాలు చెబుతాయి. ఆ అవతారం కూడా మనల్ని రక్షిస్తూ ఉంటుందని, కాబట్టి ఎలాంటి లోటూ ఉండదని రామదాసు దైవశక్తిపై సంపూర్ణ నమ్మకాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

12. రామదాసు నిల రక్షించెదనని ప్రేమతో పలికిన ప్రభువిట నుండగ

తాత్పర్యము:

"రామదాసుని ఈ లోకంలో రక్షిస్తానని ప్రేమతో పలికిన ఆ ప్రభువు ఇక్కడ ఉన్నప్పుడు (ఏ లోటూ లేదు)."

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను ప్రస్తావించుకుంటూ, శ్రీరాముడు స్వయంగా తనను రక్షిస్తానని ప్రేమతో మాట ఇచ్చినప్పుడు (అనగా తన అనుగ్రహం ఎప్పుడూ ఉంటుందని) తనకు ఎలాంటి లోటూ ఉండదని బలంగా చెబుతున్నారు. ఇది భగవంతుని పట్ల భక్తుని సంపూర్ణ శరణాగతిని, భగవంతుని కరుణను తెలియజేస్తుంది.

54. తరలిపోదాం

పల్లవి:

తరలిపోదాం చాలా దయలుంచండి ఇక మరలి జన్మకు రాము మదిలో నుంచండి

||తరలిపోదాం||

చరణములు:

1. బార్లు గట్టి భక్తవరులు భజనలు చేయగను మూడు పర్లుగలసినట్టి దారి నెరిగి వేగముగ

||తరలిపోదాం||

2. సోహం బనియెడి కత్తి చేకొని అట్టే మోహపాశముల నెల్ల మొదటనే ద్రుంచి

||తరలిపోదాం||

||తరలిపోదాం!

3. ఈషణత్రయము లెల్ల ఇలలోనే డించి నం-తోష సాగరంబునందే సంచరించుచున్నాను ||తరలిపోదాం||

4. తారక మంత్రాషధ ధారలు గ్రోలి ఏపు మీరగాను మోక్షపదవి హెచ్చనుచు గాంచి

5. ఆరుకమలంబులమీద అద్భుతమైన సహ-రకమలమందు చేరిసంతసించుచు

6. చక్కని భద్రాద్రి రామస్వామి కృపను పెం-పెక్కిన రామదాసులని పేరుగాంచినారము

||తరలిపోదాం!

పల్లవి: తరలిపోదాం చాలా దయలుంచండి ఇక మరలి జన్మకు రాము మదిలో నుంచండి

తాత్పర్యము:

"ఈ సంసారం నుండి బయటపడి, మోక్షానికి వెళ్ళిపోదాం. ఓ దేవా, నాపై చాలా దయ చూపించు, మళ్ళీ ఈ జన్మకు రాకుండా నన్ను నీ మనసులో (నీ సన్నిధిలో) ఉంచుకో."

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన ఆశయాన్ని తెలియజేస్తుంది. రామదాసు సంసార బంధాల నుండి విముక్తి పొంది, మళ్ళీ జన్మ రాకుండా మోక్షం పొందాలని ఆశిస్తున్నాడు. దేవుని దయను కోరుకుంటూ, తనను శాశ్వతంగా తన సన్నిధిలో ఉంచుకోమని వేడుకుంటున్నాడు. ఇది భక్తుని మోక్ష కాంక్షను స్పష్టంగా తెలియజేస్తుంది.

చరణములు:

1. బార్లు గట్టి భక్తవరులు భజనలు చేయగను మూడు పరుగలసినట్టి దారి నెరిగి వేగముగ

తాత్పర్యము:

"భక్తశ్రేష్ఠులు వరుసలు తీరి భజనలు చేస్తున్నప్పుడు, నేను మోక్షానికి వెళ్ళే మార్గాన్ని (అనగా ముక్తి మార్గం) తెలుసుకుని వేగంగా వెళ్ళిపోదాం."

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో భక్తులు భజనలు చేస్తూ మోక్ష మార్గంలో వెళ్ళడాన్ని ప్రస్తావిస్తున్నారు. 'మూడు పరుగలు' అనేది త్రిపురుషార్థాలు (ధర్మ, అర్థ, కామ) లేదా త్రిగుణాలు (సత్వ, రజో, తమో) వంటి వాటిని దాటి వెళ్ళే మార్గాన్ని సూచించవచ్చు. భక్తులతో కలిసి ఆ మోక్ష మార్గంలో పయనించాలనే ఆశ రామదాసుకు ఉందని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది.

2. సోహం బనియెడి కత్తి చేకొని అట్టే మోహపాశముల నెల్ల మొదటనే ద్రుంచి

తాత్పర్యము:

"నేను ఆ పరమాత్మనే (సోహం) అనే జ్ఞానమనే కత్తిని తీసుకుని, మోహ బంధాలన్నింటినీ పూర్తిగా మొదట్లోనే తెంచివేసి వెళ్ళిపోదాం."

విశేషాలు:

ఇక్కడ రామదాసు జ్ఞాన మార్గాన్ని ప్రస్తావిస్తున్నారు. "సోహం" (నేను ఆయనే - అంటే జీవాత్మ పరమాత్మతో ఏకం అనే భావన) అనేది అద్వైత సిద్ధాంతంలోని ఒక ముఖ్యమైన భావన. ఈ జ్ఞానమనే కత్తితో మోహపాశాలను (అంటే సంసార బంధాలు, లౌకిక ఆకర్షణలు) తెంచుకొని ముందుకు సాగాలని చెబుతున్నాడు. ఇది అజ్ఞాన నిర్మూలన, ఆత్మజ్ఞానంతో మోక్ష సాధనను సూచిస్తుంది.

3. ఈషణత్రయము లెల్ల ఇలలోనే డించి నం-తోష సాగరంబునందే సంచరించుచున్నాను

తాత్పర్యము:

"మూడు రకాల కోరికలను (ఈషణత్రయములను) ఈ లోకంలోనే వదిలిపెట్టి, సంతోషమనే సముద్రంలో సంచరిస్తున్నాను."

విశేషాలు:

ఈషణత్రయములు అనేవి మానవులను బంధించే మూడు కోరికలు: 1. దారేషణ (భార్య/సంసారం పట్ల కోరిక), 2. పుత్రేషణ (సంతానం పట్ల కోరిక), 3. లోకేషణ (పేరు, ప్రఖ్యాతులు, ఐశ్వర్యం పట్ల కోరిక). ఈ కోరికలను వదిలిపెట్టి, అంతర్గతమైన సంతోష సాగరంలో (ఆనందమయ స్థితిలో) నిమగ్నమై ఉన్నానని రామదాసు చెబుతున్నాడు. ఇది నిర్లిప్తత, ఆత్మసంతృప్తి ద్వారా మోక్షానికి చేరువవ్వడాన్ని సూచిస్తుంది.

4. తారక మంత్రౌషధ ధారలు గ్రోలి ఏపు మీరగాను మోక్షపదవి హెచ్చనుచు గాంచి

తాత్పర్యము:

"తారక మంత్రమనే ఔషధం (రామనామం) యొక్క ధారలను త్రాగి, బాగా బలం పొంది, మోక్ష పదం పెరుగుతోందని చూసి (వెళ్ళిపోదాం)."

విశేషాలు:

తారక మంత్రం అనేది జీవుడిని సంసార సాగరం నుండి తరింపజేసే మంత్రం. రామదాసు విషయంలో ఇది రామ నామమే. రామనామ స్మరణ ద్వారా లభించే జ్ఞానాన్ని, శక్తిని 'ఔషధం'గా, 'ధారలు'గా పోల్చాడు. రామనామ జపం వల్ల మోక్షప్రాప్తి ఖచ్చితంగా జరుగుతుందని, అది బలపడుతుందని విశ్వసిస్తున్నాడు.

5. ఆరుకమలంబులమీద అద్భుతమైన సహ-స్రారకమలమందు చేరిసంతసించుచు

తాత్పర్యము:

"శరీరంలోని ఆరు చక్రాలను దాటి, అద్భుతమైన సహస్రార కమలంలో చేరి సంతోషిస్తూ (వెళ్ళిపోదాం)."

విశేషాలు:

ఈ చరణం యోగశాస్త్రంలోని కుండలినీ యోగం గురించి ప్రస్తావిస్తుంది. మానవ శరీరంలో మూలాధారం నుండి ఆజ్ఞా చక్రం వరకు ఉండే ఆరు చక్రాలను 'ఆరు కమలములు'గా పేర్కొన్నారు. వీటిని దాటి సహస్రార కమలం (శిరస్సు పైన ఉండే వెయ్యి దళాల పద్మం) చేరుకోవడం అంటే పరమాత్మతో ఐక్యమవడం. ఇది ఆధ్యాత్మిక ఉన్నత స్థితి, మోక్ష సాధనలో అంతిమ దశను సూచిస్తుంది.

6. చక్కని భద్రాద్రి రామస్వామి కృపను పెం-పెక్కిన రామదాసులని పేరుగాంచినారము

తాత్పర్యము:

"అందమైన భద్రాద్రి రామస్వామి అనుగ్రహం వల్ల, బాగా వృద్ధి చెందిన రామదాసులమని పేరు పొందాము."

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తన ఆత్మవిశ్వాసాన్ని, తన భక్తి సాధన వల్ల కలిగిన ఫలితాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. భద్రాద్రి రాముని కృప వల్ల తాను ఆధ్యాత్మికంగా వృద్ధి చెంది, 'రామదాసు' (రాముని దాసుడు) అనే పేరును సార్థకం చేసుకున్నానని చెబుతున్నాడు. ఇది భగవంతుని అనుగ్రహంతో భక్తుడు పొందే పరిపూర్ణతను సూచిస్తుంది.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు కేవలం లౌకిక బంధాల నుండి విముక్తిని కోరుకోవడం మాత్రమే కాకుండా, జ్ఞాన, భక్తి, యోగ మార్గాలను ఏ విధంగా అనుసరించి మోక్షం పొందవచ్చో కూడా వివరించారు

55. తారకమంత్రము

పల్లవి:

తారకమంత్రము కోరిన దొరికెను ధన్యుడనైతిని ఓరన్నా మీటిన కాలుని దూతలపాలిటి మృత్యువుయని నమ్ముకయున్నా

చరణములు :

తారకమంత్రము||

1. మచ్చికతో నితరాంతరమ్ముల మాయలలో పడబోకన్నా హెచ్చుగ నూటయెనిమిది తిరుపతులెలమి తిరుగపనిలేదన్నా

"తారకమంత్రము||

2. ముచ్చటగా తాపుణ్య నదులలో మునుగుట పని యేమిటికన్నా వచ్చెడి పరువపు దినములలో నుడివడుటలు మానకయున్నా

||తారకమంత్రము||

3. ఎన్ని జన్మముల ఎఋకతో జూచిన ఏకోనారాయణుడన్నా అన్నిరూపులై యున్న పరాత్పరు నా మహాత్ముని కథవిన్నా

"తారకమంత్రము||

4. ఎన్ని జన్మముల జేసిన పాపము ఈ జన్మముతో విడునన్నా అన్నిటికిది కడసారి జన్మమిది సత్యంబిక పుట్టుట సున్నా

"తారకమంత్రము||

5. ధర్మము తప్పక భద్రాద్రీశుని తన మదిలో నమ్ముకయున్న మర్మము తెలిసిన రామదాసు హృన్మందిరమున నేయున్నా

"తారకమంత్రము||

పల్లవి: తారకమంత్రము కోరిన దొరికెను ధన్యుడనైతిని ఓరన్నా మీఱిన కాలుని దూతలపాలిటి మృత్యువుయని నమ్ముకయున్నా

తాత్పర్యము:

"ఓ సోదరా, నాకు కోరిన తారక మంత్రం లభించింది. నేను ధన్యుడనయ్యాను. ఇది యమదూతలకు కూడా మృత్యువు వంటిది అని నేను నమ్ముతున్నాను."

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన సారాంశాన్ని తెలియజేస్తుంది. రామదాసు రామనామమే తారక మంత్రం అని, అది తనకు లభించడం వల్ల తాను ఎంతో అదృష్టవంతుడినయ్యానని చెబుతున్నాడు. ఈ మంత్రం యొక్క శక్తి ఎంత గొప్పదంటే, అది సాక్షాత్తు మృత్యుదేవుని దూతలను కూడా జయించగలదని, అంటే మృత్యుభయాన్ని తొలగించి మోక్షాన్ని ప్రసాదించగలదని ఆయన నమ్ముతున్నాడు. ఇది నామ సంకీర్తన మహిమను చాటుతుంది.

చరణములు:

1. మచ్చికతో నితరాంతరమ్ముల మాయలలో పడబోకన్నా హెచ్చుగ నూటయెనిమిది తిరుపతులెలమి తిరుగపనిలేదన్నా

తాత్పర్యము:

"ఇష్టంతో ఇతర మాయల్లో పడకు సోదరా. అధికంగా నూట ఎనిమిది దివ్య దేశాలు (తిరుపతులు) తిరగాల్సిన అవసరం లేదు."

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో రామదాసు బాహ్య ఆడంబరాలకు, తీర్థయాత్రలకు ఇచ్చే ప్రాధాన్యత కంటే ఆంతరంగిక భక్తికే ఎక్కువ విలువనిస్తున్నాడు. మనసును మాయల నుండి కాపాడుకోవడం, కేవలం తీర్థయాత్రలు చేయడం వల్ల ప్రయోజనం లేదని, తారక మంత్రమే ముక్తికి మార్గం అని పరోక్షంగా చెబుతున్నాడు. 108 దివ్య దేశాలు వైష్ణవులకు పవిత్రమైన పుణ్యక్షేత్రాలు. వాటిని తిరగడం కంటే నామస్మరణ గొప్పదని ఆయన అభిప్రాయం.

2. ముచ్చటగా తాపుణ్య నదులలో మునుగుట పని యేమిటికన్నా వచ్చెడి పరువపు దినములలో ముడిపడుటలు మానకయున్నా

తాత్పర్యము:

"ఆనందంగా పుణ్య నదులలో మునగడం దేనికి సోదరా? ఈ శరీరం క్షీణించే వయస్సులో కూడా బంధాలలో చిక్కుకోవడం మానకుండా ఉంటే (లాభం లేదు)."

విశేషాలు:

పుణ్యనదులలో స్నానాలు చేయడం అనేది మతపరమైన ఆచారం. అయితే రామదాసు ఈ చరణంలో, బాహ్య స్నానాల వల్ల కలిగే ప్రయోజనం కంటే, వయస్సు మీరిన తర్వాత కూడా లౌకిక బంధాలకు, మోహాలకు దూరంగా ఉండటం ముఖ్యమని చెబుతున్నాడు. ముసలితనం వచ్చినా మోహాలు వీడకపోతే పుణ్యస్నానాలు చేసినా ప్రయోజనం లేదని ఆయన ఉద్దేశ్యం.

3. ఎన్ని జన్మముల ఎఱుకతో జూచిన ఏకోనారాయణుడన్నా అన్నిరూపులై యున్న పరాత్పరు నా మహాత్ముని కథవిన్నా

తాత్పర్యము:

"ఎన్ని జన్మల జ్ఞానంతో చూసినా నారాయణుడు ఒక్కడే సోదరా. అన్ని రూపాలలో ఉన్న ఆ పరమాత్ముని, ఆ మహాత్ముని కథ విన్నాను."

విశేషాలు:

ఈ చరణం ఏకేశ్వర భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఎన్ని అవతారాలు ఉన్నా, ఎన్ని రూపాలు ఉన్నా పరమాత్మ ఒక్కడేనని, ఆయనే నారాయణుడు అని రామదాసు స్పష్టం చేస్తున్నాడు. వివిధ రూపాల్లో వెలసినా, అంతటా వ్యాపించి ఉన్నది ఒక్కడేనని, ఆ మహాత్ముని లీలలు, కథలు వినడమే ముక్తి మార్గమని ఈ చరణం సూచిస్తుంది.

4. ఎన్ని జన్మముల జేసిన పాపము ఈ జన్మముతో విడునన్నా అన్నిటికిది కడసారి జన్మమిది సత్యంబిక పుట్టుట నున్నా

తాత్పర్యము:

"ఎన్ని జన్మలలో చేసిన పాపమైనా ఈ జన్మతోనే పోతుంది సోదరా. ఇది అన్నింటికీ చివరి జన్మ, ఇక పుట్టుక లేదు అనేది సత్యం."

విశేషాలు:

ఈ చరణం పాప ప్రక్షాళనకు మరియు మోక్ష సాధనకు భరోసా ఇస్తుంది. తారక మంత్ర ప్రభావం వల్ల, లేదా రామనామ స్మరణ వల్ల ఎన్ని జన్మల పాపాలు అయినా ఈ జన్మలోనే నశించిపోతాయని రామదాసు నమ్ముతున్నాడు. ఇది తన చివరి జన్మ అని, ఇకపై పునర్జన్మ ఉండదని (మోక్షం లభిస్తుందని) ఆయన ధైర్యంగా చెబుతున్నాడు. ఇది కర్మ సిద్ధాంతం, పునర్జన్మ నివారణ అనే ఆధ్యాత్మిక భావాలను స్పృశిస్తుంది.

5. ధర్మము తప్పక భద్రాద్రీశుని తన మదిలో నమ్ముకయున్న మర్మము తెలిసిన రామదాసు హృన్మందిరమున నేయునా

తాత్పర్యము:

"ధర్మాన్ని తప్పకుండా, భద్రాచల రాముడిని తన మనసులో నమ్మినవాడు, ఆ రహస్యాన్ని తెలిసిన రామదాసు హృదయ మందిరంలో (నివసిస్తాడు) అని."

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు ధర్మబద్ధమైన జీవితం మరియు భద్రాద్రి రామునిపై నమ్మకం యొక్క ప్రాముఖ్యతను నొక్కి చెబుతున్నాడు. భగవంతుని మర్మం (రహస్యం) అంటే ఆయన తత్త్వం తెలిసిన రామదాసు, ధర్మాన్ని అనుసరించి, రాముడిని మనసులో నిలుపుకుంటే, ఆ భగవంతుడు తన హృదయ మందిరంలోనే నివసిస్తాడని చెబుతున్నాడు. ఇది అంతర్ముఖమైన భక్తి మరియు ఆత్మజ్ఞానానికి ప్రాధాన్యత ఇస్తుంది. రామదాసు తన పేరును ప్రస్తావించుకుంటూ తన భక్తి మార్గాన్ని వివరిస్తున్నాడు.

56. దరిశనమాయెను

పల్లవి:

దరిశన మాయెను శ్రీ రాములవారి దరిశన మాయెను ||

అనుపల్లవి:

దరిశన మాయెను ధన్యుడనైతిని యురమునందు సిరి మెరయు చున్నవాని || దరిశన ||

చరణములు :

1. విభుశంభునకు యోగి ప్రభులకు నైనను అభిముఖుడై ఆలస్యము జూపని వాని || దరిశన ||

2 కండ క్రొవ్వున తను గనినవారి తల చెండెదనని కోదండ మెత్తిన వాని || దరిశన ||

3. పరమ భక్తుల కిల సిరులొసంగెదనని కరమున దాన కంకణము గట్టిన వాని || దరిశన ||

4 స్థిరముగా భద్రగిరి రామదాసుని అరసి బ్రోచెదనని బిరుదు గాంచిన వాని || దరిశన ||

పల్లవి: దరిశన మాయెను శ్రీ రాములవారి దరిశన మాయెను

తాత్పర్యము:

శ్రీరాములవారి దర్శనం లభించింది. నాకు శ్రీరాములవారి దర్శనం అయ్యింది.

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ఆనందమయమైన, కృతజ్ఞతా భావాన్ని వ్యక్తపరుస్తుంది. భక్తుడైన రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవమైన శ్రీరాముని దర్శనం లభించినందుకు పొందిన పరమానందాన్ని, తద్వారా కలిగిన ధన్యతా భావాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. ఇది భక్తుని తీవ్రమైన కోరిక నెరవేరిన తరుణాన్ని సూచిస్తుంది.

అనుపల్లవి: దరిశన మాయెను ధన్యుడనైతిని యురమునందు సిరి మెరయు చున్నవాని

తాత్పర్యము:

నాకు దర్శనం లభించింది, నేను ధన్యుడనయ్యాను. వక్షస్థలంపై లక్ష్మీదేవి (సిరి) ప్రకాశిస్తున్న ఆ స్వామిని దర్శించాను.

విశేషాలు:

ఈ అనుపల్లవిలో రామదాసు తన అనుభూతిని మరింత స్పష్టం చేస్తున్నారు. కేవలం దర్శనం లభించడమే కాకుండా, తనను తాను ధన్యుడిగా భావిస్తున్నాడు. శ్రీరాముడు విష్ణువు అవతారం కాబట్టి, ఆయన వక్షస్థలంపై లక్ష్మీదేవి (సిరి) నివసిస్తుందని వర్ణించడం జరిగింది. ఐశ్వర్యానికి, శ్రేయస్సుకి ప్రతీక అయిన లక్ష్మీదేవిని తన వక్షస్థలంపై ధరించిన స్వామిని చూడటం మరింత శుభప్రదమైనదిగా భావించబడుతుంది.

చరణములు:

1. విభుశంభునకు యోగి ప్రభులకు నైనను అభిముఖుడై ఆలస్యము జూపని వాని

తాత్పర్యము:

పరమేశ్వరుడికి (విభుశంభునకు), యోగి శ్రేష్ఠులకు కూడా ఆలస్యం చేయకుండా వెంటనే దర్శనమిచ్చే స్వామిని (దర్శించాను).

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో శ్రీరాముని దయాగుణాన్ని, ఆయన భక్తులకు తక్షణమే కటాక్షాన్ని అందించే స్వభావాన్ని పొగుడుతున్నారు. సాక్షాత్తు శివుడితో (విభుశంభు) సమానమైన, లేదా అంతకు మించిన యోగి శ్రేష్ఠులకు కూడా ఆలస్యం చేయకుండా దర్శనమిచ్చే స్వామిని తాను దర్శించానని రామదాసు చెబుతున్నాడు. ఇది శ్రీరాముని యొక్క సులభగుణాన్ని, ఆయన భక్తుల పట్ల చూపే అనంతమైన కరుణను తెలియజేస్తుంది.

2. కండ క్రొవ్వున తను గనినవారి తల చెండెదనని కోదండ మెత్తిన వాని

తాత్పర్యము:

అహంకారంతో (కండ క్రొవ్వున) తనను చూసిన వారి తలలను ఖండిస్తానని కోదండాన్ని ఎత్తిన స్వామిని (దర్శించాను).

విశేషాలు:

ఈ చరణం శ్రీరాముని దుష్ట శిక్షణ, శిష్ట రక్షణ స్వభావాన్ని వివరిస్తుంది. అహంకారంతో, మదంతో విర్రవీగుతూ ధర్మాన్ని అతిక్రమించిన వారిని సంహరించడానికి శ్రీరాముడు తన కోదండాన్ని (ధనస్సు) ఎత్తిన వైనాన్ని ప్రస్తావిస్తున్నారు. ఇది ఆయన పరాక్రమాన్ని, అధర్మాన్ని సహించని స్వభావాన్ని సూచిస్తుంది. అలాంటి పరాక్రమవంతుని దర్శనం లభించిందని రామదాసు ఆనందంగా చెబుతున్నాడు.

3. పరమ భక్తుల కిల సిరులొసంగెదనని కరమున దాన కంకణము గట్టిన వాని

తాత్పర్యము:

శ్రేష్ఠులైన భక్తులకు ఈ లోకంలో సంపదలు ఇస్తానని చేతికి దాన కంకణం కట్టుకున్న స్వామిని (దర్శించాను).

విశేషాలు:

ఈ చరణం శ్రీరాముని భక్త సంరక్షణ, వర ప్రదాతృత్వ గుణాన్ని తెలియజేస్తుంది. తన పరమ భక్తులకు ఈ లోకంలోనే సిరులు (సంపదలు, శ్రేయస్సు) ప్రసాదిస్తానని, అందుకు సూచనగా చేతికి దాన కంకణం కట్టుకున్నట్లుగా వర్ణించారు. ఇది భగవంతుని ఔదార్యాన్ని, ఆయన తన భక్తులకు భౌతిక, ఆధ్యాత్మిక సంపదలను అనుగ్రహిస్తాడని తెలియజేస్తుంది. అలాంటి దయామయుని దర్శనం లభించిందని రామదాసు పులకిస్తున్నాడు.

4. స్థిరముగా భద్రగిరి రామదాసుని అరసి బ్రోచెదనని బిరుదు గాంచిన వాని

తాత్పర్యము:

భద్రాచల రామదాసుని నిశ్చయంగా రక్షిస్తానని కీర్తి పొందిన స్వామిని (దర్శించాను).

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను ప్రస్తావించుకుంటూ, భద్రాచల శ్రీరాముడు తనను (రామదాసుని) నిశ్చయంగా రక్షిస్తాడని పేరు (బిరుదు) పొందారని చెబుతున్నాడు. ఇది భగవంతుని భక్త వాత్సల్యాన్ని, ఆయన తన భక్తులను ఏ విధంగా కాపాడుతాడో తెలియజేస్తుంది. రామదాసు యొక్క జీవితం, ఆయన అనుభవాలు ఈ చరణానికి బలాన్ని చేకూరుస్తాయి. తనను రక్షించిన ఆ స్వామి దర్శనం లభించిందని సంతోషంగా ముగిస్తున్నాడు.

57. దశరథ రామ

దశరథ రామ గోవింద మమ్ము దయజూడు పాహి ముకుందా ||

అనుపల్లవి :

దశముఖ సంహార ధరణిజపతి రామ శశిధర పూజిత శంఖ చక్రధర || దశరథ ||

చరణములు :

1. నీ పాదములే గతి మాకు మమ్మేలుకో స్వామి పరాకు మాపాల గలిగిన శ్రీపతి యీ ప్రొద్దు కాపాడి రక్షించు కనకాంబరధర 11 దశరథ |

2

నారాయణా వాసుదేవా నిను నమ్మితి మహానుభావా గరుడగమన హరి గజరాజ రక్షక పరమ పురుష భక్త పాప సంహరణా 11 దశరథ |

3 ధరను తారక మంత్రము రామదాసుల కెల్ల స్వతంత్రము ఇరవుగ కృవనేలు మిపుడు భద్రాద్రిని స్థిరముగ నెలకొన్న సీతామనోహర || దశరథ ||

పల్లవి:

దశరథ రామ గోవింద మమ్ము దయజూడు పాహి ముకుందా

తాత్పర్యము:

దశరథ రామా, గోవిందా! మమ్ములను దయతో చూడు, ఓ ముకుందా (మోక్షాన్ని ప్రసాదించేవాడా), మమ్ములను రక్షించు.

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ముఖ్య భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. రామదాసు శ్రీరాముని వివిధ నామాలతో (దశరథ రామ, గోవింద, ముకుంద) సంబోధిస్తూ, తనను, తనతో పాటు అందరినీ దయతో చూడమని, రక్షించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఇది భగవంతుని దయార్ద్ర స్వభావాన్ని, భక్తుని శరణాగతిని తెలియజేస్తుంది.

అనుపల్లవి: దశముఖ సంహార ధరణిజపతి రామ శశిధర పూజిత శంఖ చక్రధర

తాత్పర్యము:

పది తలల రావణుడిని సంహరించినవాడా, సీతాదేవికి భర్త అయిన రామా, శివుడిచే (చంద్రుడిని ధరించినవాడు) పూజించబడేవాడా, శంఖము, చక్రము ధరించినవాడా!

విశేషాలు:

ఈ అనుపల్లవిలో శ్రీరాముని పలు పరాక్రమాలను, దివ్య లక్షణాలను పొగుడుతున్నారు. దశముఖ సంహారం (రావణుడిని చంపడం) ఆయన పరాక్రమాన్ని సూచిస్తే, ధరణిజపతి (సీతాదేవికి భర్త) ఆయన దాంపత్య ధర్మానికి ప్రతీక. శశిధర పూజిత (శివుడిచే పూజించబడేవాడు) అని చెప్పడం ద్వారా శ్రీరాముని పరమాత్మ తత్వాన్ని, శివుడు కూడా ఆయన్నే పూజిస్తాడని తెలియజేస్తున్నారు. శంఖ చక్రధర అని సంబోధించడం విష్ణువు యొక్క లక్షణాలను రామునికి ఆపాదించడం. ఇది శ్రీరాముడు సాక్షాత్ విష్ణువే అని సూచిస్తుంది.

చరణములు:

1. నీ పాదములే గతి మాకు మమ్మేలుతో స్వామి పరాకు మాపాల గలిగిన శ్రీపతి యీ ప్రొద్దు కాపాడి రక్షించు కనకాంబరధర

తాత్పర్యము:

నీ పాదాలే మాకు శరణం. మమ్ములను పాలించు, ఓ స్వామీ! ఆలస్యం చేయకు. మాకు దొరికిన శ్రీపతి (లక్ష్మీపతి) అయిన నువ్వు, ఈరోజే మమ్ములను కాపాడి రక్షించు, ఓ బంగారు వస్త్రాలు ధరించినవాడా (కనకాంబరధర)!

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో భక్తుడు తన సంపూర్ణ శరణాగతిని ప్రకటిస్తున్నాడు. శ్రీరాముని పాదాలే తమకు ఏకైక ఆశ్రయం అని, ఆయన తమను పాలించమని, ఆలస్యం చేయకుండా వెంటనే రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. కనకాంబరధర (బంగారు రంగు వస్త్రాలు ధరించినవాడు) అనేది విష్ణువు యొక్క సుందర రూపాన్ని వర్ణించే విశేషణం. భగవంతునిపై తమకున్న సంపూర్ణ నమ్మకాన్ని, ఆయన తక్షణ సహాయం కోసం ఎదురుచూడటాన్ని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది.

2. నారాయణా వాసుదేవా నిను నమ్మితి మహానుభావా గరుడగమన హరి గజరాజ రక్షక పరమ పురుష భక్త పాప సంహరణా

తాత్పర్యము:

నారాయణా, వాసుదేవా! ఓ మహానుభావా, నిన్ను నమ్మాను. గరుడ వాహనముపై సంచరించేవాడా (గరుడగమన), శ్రీహరీ, గజేంద్రుడిని రక్షించినవాడా (గజరాజ రక్షక), ఓ పరమపురుషా, భక్తుల పాపాలను నాశనం చేసేవాడా!

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో శ్రీరాముని విష్ణువు యొక్క ఇతర నామాలతో (నారాయణ, వాసుదేవ, హరి, పరమపురుష) సంబోధిస్తూ ఆయన యొక్క గొప్పదనాన్ని, శక్తిని పొగుడుతున్నారు. గరుడగమన అనేది విష్ణువు యొక్క వాహనాన్ని, గజరాజ రక్షక అనేది గజేంద్ర మోక్ష ఘట్టాన్ని గుర్తుచేస్తుంది, భగవంతుని భక్త సంరక్షణ స్వభావాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఆయన భక్తుల పాపాలను నాశనం చేస్తాడని చెప్పడం ద్వారా ఆయన కరుణను, పాపాలను క్షమించే గుణాన్ని చాటుతున్నారు.

3. ధరను తారక మంత్రము రామదాసుల కెల్ల స్వతంత్రము ఇరవుగ కృపనేలు మిపుడు భద్రాద్రిని స్థిరముగ నెలకొన్న సీతామనోహర

తాత్పర్యము:

ఈ లోకంలో తారక మంత్రం రామదాసులందరికీ స్వతంత్రమైనది (అనగా సులభంగా లభించేది, ముక్తిని ప్రసాదించేది). ఓ సీతాదేవికి ప్రియమైనవాడా (సీతామనోహర), భద్రాద్రిలో స్థిరంగా వెలసినవాడా, ఇప్పుడు నీ దయతో మమ్ములను పాలించు.

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామనామ మహిమను (తారక మంత్రం) ప్రస్తావిస్తున్నారు. ఇది రామదాసులకు (రాముని భక్తులకు) స్వతంత్రమైనది అంటే, ఎవరైనా దీనిని జపించి మోక్షాన్ని పొందవచ్చని, అది సులభమైన మార్గమని చెబుతున్నారు. భద్రాద్రిలో స్థిరంగా వెలసిన శ్రీరాముని (సీతామనోహరుడిని) దయతో తమను పాలించమని, రక్షించమని రామదాసు వేడుకుంటున్నాడు. ఇది భద్రాచల క్షేత్రం యొక్క ప్రాముఖ్యతను, రామదాసు యొక్క ఆరాధ్య దైవంపై అచంచలమైన భక్తిని తెలియజేస్తుంది.

58. దినకరవంశ పావనులైన

పల్లవి:

దినకరవంశ పావనులైన శ్రీరామ దేవుడు మా తండ్రిగా జనకుని పూర్వ సంచిత భాగ్యమునగన్న జానకి మా తల్లిగా దినకర||

చరణములు :

1. కలికి బంగరుచాయ గల లక్ష్మణుడు మాకు అన్నయ్య కావలెగా శత్రుల నిర్జించు శత్రుఘ్నులు మాకు చిట్టన్న కావలెగా

2. వర భద్రగిరి రఘువర వంశజులెల్లను వసుధ దాయాదులుగా ధరను సీతారామదాసుడ ననిపించి దైవమీడేర్చెగా

దినకర||

పల్లవి: దినకరవంశ పావనులైన శ్రీరామ దేవుడు మా తండ్రిగా జనకుని పూర్వ సంచిత భాగ్యమునగన్న జానకీ మా తల్లిగా

తాత్పర్యము:

సూర్యవంశాన్ని పవిత్రం చేసిన శ్రీరామదేవుడు మా తండ్రిగా, జనక మహారాజు పూర్వజన్మల పుణ్యఫలంగా జన్మించిన జానకీ (సీతాదేవి) మా తల్లిగా ఉన్నందువల్ల (మాకు ఎలాంటి కొరత లేదు).

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ముఖ్య భావాన్ని, రామదాసు పొందిన మానసిక అనుబంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. శ్రీరాముడిని తమ తండ్రిగా, సీతాదేవిని తమ తల్లిగా భావించుకోవడం ద్వారా, రామదాసు భగవంతునితో ఉన్న ఆత్మీయ సంబంధాన్ని, వారికి తాను ఒక కుటుంబ సభ్యుడినని వ్యక్తపరుస్తున్నాడు. సూర్యవంశం (దినకరవంశం)

గొప్పదనాన్ని, సీతాదేవి జనకుడి పుణ్యఫలమని ప్రస్తావించడం ద్వారా వారి గొప్ప వంశ నేపథ్యాన్ని చాటుతున్నాడు. ఇది మాధుర్య భక్తికి ఒక చక్కని ఉదాహరణ.

చరణములు:

1. కఱకు బంగరుచాయ గల లక్ష్మణుడు మాకు అన్నయ్య కావలెగా శత్రుల నిర్జించు శత్రుఘ్నులు మాకు చిట్టన్న కావలెగా

తాత్పర్యము:

నిగనిగలాడే బంగారు రంగు చాయగల లక్ష్మణుడు మాకు అన్నయ్యగా ఉండాలి. శత్రువులను సంహరించే శత్రుఘ్నులు మాకు చిట్టన్న (చిన్న అన్నయ్య) గా ఉండాలి.

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో రామదాసు రామ కుటుంబంలోని ఇతర సభ్యులను కూడా తన కుటుంబ బంధువులుగా భావిస్తున్నాడు. లక్ష్మణుడిని తమ అన్నయ్యగా, శత్రుఘ్నుడిని తమ చిన్న అన్నయ్యగా కోరుకోవడం ద్వారా, ఆయన రామాయణ పాత్రలతో తనను తాను అనుసంధానించుకుంటున్నాడు. లక్ష్మణుడి శారీరక సౌందర్యాన్ని, శత్రుఘ్నుడి పరాక్రమాన్ని ప్రస్తావించారు. ఇది భక్తుడు భగవంతుని పరివారంతో ఏర్పరచుకునే అనుబంధానికి నిదర్శనం.

2. వర భద్రగిరి రఘువర వంశజులెల్లను వసుధ దాయాదులుగా ధరను సీతారామదాసుడ ననిపించి దైవమీడేరెగా

తాత్పర్యము:

శ్రేష్ఠమైన భద్రగిరిలో వెలసిన రఘువంశస్థులందరూ (రాముడు, లక్ష్మణుడు, భరతుడు, శత్రుఘ్నుడు) భూమిపై మా దాయాదులుగా (బంధువులుగా) ఉన్నందువల్ల, ఈ లోకంలో నన్ను సీతారామదాసుడను అని పిలిపించి, దైవం నా కోరికను నెరవేర్చింది.

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను సీతారామదాసుగా (సీతారాములకు దాసుడిగా) పరిచయం చేసుకుంటున్నాడు. భద్రాచలంలో వెలసిన రఘువంశంలోని వారందరినీ తన బంధువులుగా (దాయాదులుగా) భావించడం ద్వారా, భగవంతునితో తనకు ఉన్న కుటుంబ బంధాన్ని మరింత బలపరుస్తున్నాడు. తనను సీతారామదాసునిగా పిలిపించి, తన కోరికలను (మోక్షం, భక్తి, శరణాగతి) దైవం నెరవేర్చిందని (ఈడేరెగా) ఆయన కృతజ్ఞతా భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఇది భగవంతుని భక్త వాత్సల్యాన్ని మరియు రామదాసు యొక్క పరిపూర్ణ శరణాగతిని తెలియజేస్తుంది.

59. దొరికెనే భద్రాచల

పల్లవి:

దొరికెనే భద్రాచల నిలయుడు దొరికెనే దొరికెనే ||

అనుపల్లవి :

సుర గరుడోరగ సిద్ధ సాధ్యులకు

పరమ తారకమైన భక్త చింతామణి || దొరికెనే ||

చరణములు :

1. కోరిన దాసుల కూరిమిచే తన వారిగ బ్రోచుచు మీఱిన వరమణి || దొరికెనే ||

2. వ్యక్తము నెరిగిన భక్తజనుల నా సక్తిని బ్రోచే భక్త చింతామణి || దొరికెనే ||

3. ఇందుని యందము మందము జేసెడి అందము గల మా ఇంద్రనీలమణి || దొరికెనే ||

4. చేరువయౌ భద్రాచల మందున మీఱిన సీతతో మెరయుచున్నమణి || దొరికెనే ||

5. ఆసను వర రామదాసునేలి కృపా భాసురముగ పరపద మొసగిన మణి || దొరికెనే ||

పల్లవి: దొరికెనే భద్రాచల నిలయుడు దొరికెనే దొరికెనే ||

తాత్పర్యము:

భద్రాచలంలో నివసించే ఆ స్వామి (శ్రీరాముడు) నాకు దొరికాడు. నాకు లభించాడు.

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తనలోని అత్యంత ఆనందాన్ని, విజయభావనను తెలియజేస్తుంది. భక్తుడైన రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవమైన భద్రాచల శ్రీరాముడు తనకు లభించాడని, అంటే ఆయన దర్శనం, అనుగ్రహం లభించిందని పొందిన సంతోషాన్ని వెల్లడిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క చిరకాల కోరిక నెరవేరిన తరుణాన్ని సూచిస్తుంది.

అనుపల్లవి: సుర గరుడోరగ సిద్ధ సాధ్యులకు పరమ తారకమైన భక్త చింతామణి || దొరికెనే ||

తాత్పర్యము:

దేవతలకు, గరుడులకు, నాగులకు, సిద్ధులకు, సాధ్యులకు సైతం పరమ తారకమైనవాడు, భక్తుల కోరికలను తీర్చే చింతామణి వంటివాడు (ఆ స్వామి నాకు దొరికాడు).

విశేషాలు:

ఈ అనుపల్లవిలో శ్రీరాముని దివ్యత్వాన్ని, మహిమను వర్ణిస్తున్నారు. ఆయన దేవతలు, గరుడులు, ఉరగులు (నాగులు), సిద్ధులు, సాధ్యులు వంటి వారికీ కూడా మోక్షాన్ని ప్రసాదించే పరమ తారకం (సంసారం నుండి తరింపజేసేవాడు) అని చెబుతున్నారు. భక్తుల కోరికలను తీర్చే చింతామణి (కోరినవి ఇచ్చే రత్నం) వంటివాడు అని పోల్చడం ద్వారా ఆయన వరప్రదాతృత్వాన్ని, భక్త వాత్సల్యాన్ని నొక్కి చెబుతున్నారు. అలాంటి గొప్ప స్వామి లభించాడని రామదాసు ఆనందిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. కోరిన దాసుల కూరిమిచే తన వారిగ బ్రోచుచు మీఱిన వరమణి || దొరికెనే ||

తాత్పర్యము:

తనను కోరిన దాసులను ప్రేమతో తనవారిగా చూస్తూ రక్షించే, అత్యంత శ్రేష్ఠమైన వరమణి (ఆ స్వామి నాకు దొరికాడు).

విశేషాలు:

ఈ చరణం శ్రీరాముని భక్త వాత్సల్యాన్ని వివరిస్తుంది. తనను శరణు కోరిన భక్తులను (దాసులను) అత్యంత ప్రేమతో తన సొంతవారిగా భావించి రక్షించే స్వభావాన్ని ప్రస్తావిస్తున్నారు. ఆయన వరమణి (శ్రేష్ఠమైన వరాన్ని

ఇచ్చే రత్నం) వంటివాడని, కోరిన కోరికలను తీర్చేవాడని చెప్పడం ద్వారా భగవంతుని ఔదార్యాన్ని తెలియజేస్తున్నారు.

2. వ్యక్తము నెరిగిన భక్తజనుల నా సక్తిని బ్రోచే భక్త చింతామణి || దొరికెనే ||

తాత్పర్యము:

ఆయన (రాముడు) యొక్క గొప్పతనాన్ని (వ్యక్తము) తెలుసుకున్న భక్తులను, ఆసక్తితో (ప్రేమతో) రక్షించే భక్త చింతామణి (ఆ స్వామి నాకు దొరికాడు).

విశేషాలు:

ఇక్కడ భక్తుడు భగవంతుని మహిమను, తత్త్వాన్ని తెలుసుకోవడం యొక్క ప్రాముఖ్యతను సూచిస్తున్నారు. భగవంతుని గొప్పదనాన్ని అర్థం చేసుకున్న భక్తులను ఆయన ఆసక్తితో, శ్రద్ధతో రక్షిస్తాడని చెబుతున్నారు. మరోసారి భక్త చింతామణి అనే విశేషణం ద్వారా ఆయన భక్తుల కోరికలను తీర్చే గుణాన్ని నొక్కి చెబుతున్నారు.

3. ఇందుని యందము మందము జేసిడి అందము గల మా ఇంద్రనీలమణి || దొరికెనే ||

తాత్పర్యము:

చంద్రుని అందాన్ని కూడా తగ్గించే (మందము చేసే) అందం గల, మా ఇంద్రనీలమణి (నీలమణి వంటివాడు, శ్రీరాముడు) (ఆ స్వామి నాకు దొరికాడు).

విశేషాలు:

ఈ చరణం శ్రీరాముని అద్భుతమైన సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తుంది. ఇందుడు అంటే చంద్రుడు, చంద్రుని సౌందర్యాన్నే మించిపోయే అందం శ్రీరాముడిదని చెబుతున్నారు. ఆయన నీలమేఘశ్యాముడు కాబట్టి, ఇంద్రనీలమణి (నీలమణి, నీలం రంగు రత్నం) తో పోల్చారు. అలాంటి సౌందర్యవంతుడైన స్వామిని దర్శించానని రామదాసు ఆనందిస్తున్నాడు.

4. చేరువయా భద్రాచల మందున మీఱిన సీతతో మెరయుచున్నమణి || దొరికెనే ||

తాత్పర్యము:

దగ్గరలోనే ఉన్న భద్రాచలంలో, గొప్ప సీతాదేవితో కలిసి ప్రకాశిస్తున్న రత్నం (ఆ స్వామి నాకు దొరికాడు).

విశేషాలు:

ఈ చరణం భద్రాచల క్షేత్రం యొక్క ప్రాముఖ్యతను, అక్కడ శ్రీరాముడు సీతాదేవితో కలిసి వెలసిన వైనాన్ని ప్రస్తావిస్తుంది. భద్రాచలం తనకు దగ్గరలోనే ఉందని, అక్కడ సీతాదేవితో పాటు కొలువై ఉన్న శ్రీరాముడు ఒక ప్రకాశవంతమైన రత్నం (మణి) వంటివాడని వర్ణిస్తున్నాడు. ఇది శ్రీరాముని సౌందర్యాన్ని, ఆయన నివాసాన్ని, సీతాదేవితో ఆయనకున్న అనుబంధాన్ని తెలియజేస్తుంది.

5. ఆసను వర రామదాసునేలి కృపా భాసురముగ పరపద మొసగిన మణి || దొరికెనే ||

తాత్పర్యము:

కోరికలు తీర్చే, శ్రేష్ఠమైన రామదాసుని పాలించి (రక్షించి), దయతో ప్రకాశవంతంగా మోక్షాన్ని ప్రసాదించిన మణి (ఆ స్వామి నాకు దొరికాడు).

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను ప్రస్తావించుకుంటూ, శ్రీరాముడు తనను (రామదాసుని) రక్షించి, అనుగ్రహించి, తన దయతో ప్రకాశవంతమైన మోక్షాన్ని ప్రసాదించాడని చెబుతున్నాడు. ఇది భగవంతుని కృపా విశేషాన్ని, ఆయన తన భక్తులకు కేవలం ఈ లోక సుఖాలనే కాకుండా, పరమ పదాన్ని (మోక్షాన్ని) కూడా ప్రసాదిస్తాడని తెలియజేస్తుంది. రామదాసు అనుభవించిన మోక్షానందాన్ని, భగవదనుగ్రహాన్ని ఈ చరణం చక్కగా వివరిస్తుంది.

60. నంద బాలం భజరే

పల్లవి:

నంద బాలం భజరే ఆనంద లోలం బృందావన గోబ్బంద లోలం

చరణములు:

1. జలజ సంభవ నుత చరణార విందం లలిత రాధా వదన నళిన మిళిందం || నంద ||

2. నిటలతట కుటిల ఘటిత శోభిత గోపిక నీలాలక బృందం కృష్ణం అధర బృందం || నంద ||

3. గోదావరీ తీరవాసం గోపికాకామం ఆదిత్య వంశాబ్ధి సోమం భద్రాద్రి రామం || నంద ||

పల్లవి: నంద బాలం భజరే ఆనంద లోలం బృందావన గోబృంద లోలం

తాత్పర్యము:

నందుని పుత్రుడైన శ్రీకృష్ణుడిని భజించుము. ఆనందంలో మునిగి తేలేవాడు, బృందావనంలో గోవులతో ఆనందంగా సంచరించేవాడు అయిన ఆ కృష్ణుడిని భజించుము.

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ముఖ్య సారాంశాన్ని, భక్తి భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. శ్రీకృష్ణుని బాల లీలలను, ఆయన ఆనందమయమైన స్వభావాన్ని ప్రస్తావిస్తూ, ఆ స్వామిని భజించమని పిలుపునిస్తుంది. "నంద బాలం" అంటే నందుని కుమారుడు అని, "ఆనంద లోలం" అంటే ఆనందంలో మునిగి తేలేవాడు అని అర్థం. బృందావనంలో గోవులతో (గోబృంద లోలం) ఆయన చేసిన లీలలు భక్తులకు అత్యంత ప్రియమైనవి.

చరణములు:

1. జలజ సంభవ మత చరణార విందం లలిత రాధా వదన నళిన మిళిందం

తాత్పర్యము:

బ్రహ్మదేవుడు కూడా పూజించే పాద పద్మాలు గలవాడు, సుందరమైన రాధాదేవి ముఖ పద్మానికి (తామర పువ్వు) తేనెటీగ వంటివాడు (అంటే రాధా ముఖ సౌందర్యంలో మునిగి తేలేవాడు).

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో శ్రీకృష్ణుని యొక్క దివ్యత్వాన్ని, ప్రేమను వర్ణిస్తున్నారు. "జలజ సంభవ" అంటే తామర పువ్వు నుండి పుట్టినవాడు - బ్రహ్మదేవుడు. బ్రహ్మదేవుడు కూడా పూజించేంతటి గొప్ప పాదాలు కృష్ణుడివి అని చెప్పడం ఆయన పరమాత్మ తత్త్వాన్ని సూచిస్తుంది. "లలిత రాధా వదన నళన మిళిందం" అనేది కృష్ణుడు రాధాదేవి

సౌందర్యానికి ఎంతగా ముగ్ధుడయ్యాడో తెలియజేస్తుంది, రాధాదేవి ముఖాన్ని తామర పువ్వుతో, కృష్ణుడిని తేనెటీగతో పోల్చడం ఒక అందమైన కవిత్వ వర్ణన. ఇది మాధుర్య భక్తిని చాటుతుంది.

2. నిటలతట కుటిల - నీలాలక బృందం కృష్ణం ఘటిత శోభిత గోపిక అధర బృందం

తాత్పర్యము:

నుదుటిపై ముంగురులు (నీలాలక బృందం) సుందరంగా ఉన్నవాడు, గోపికల పెదవులపై (అధర బృందం) శోభిల్లేవాడు.

విశేషాలు:

ఈ చరణం శ్రీకృష్ణుని శారీరక సౌందర్యాన్ని, ఆయన లీలలను వర్ణిస్తుంది. "నిటలతట కుటిల నీలాలక బృందం" అంటే నుదుటిపై అందంగా అల్లుకున్న నల్లని ముంగురులు కలిగినవాడు. ఇది కృష్ణుని మోహకమైన రూపానికి ప్రతీక. "ఘటిత శోభిత గోపిక అధర బృందం" అనేది గోపికలతో ఆయన ఆడిన రాసలీలలను, వారి పట్ల ఆయనకున్న అనురాగాన్ని సూచిస్తుంది. ఇది కృష్ణుని శృంగార రస లీలా విలాసాన్ని తెలియజేస్తుంది.

3. గోదావరీ తీరవాసం గోపికాకామం ఆదిత్య వంశాబ్ధి సోమం - భద్రాద్రి రామం

తాత్పర్యము:

గోదావరి నది తీరంలో నివసించేవాడు, గోపికల కోరికలను తీర్చేవాడు, సూర్యవంశ సముద్రానికి చంద్రుడు వంటివాడు - ఆ భద్రాద్రి రాముడిని (భజించుము).

విశేషాలు:

ఈ చరణం శ్రీరాముని యొక్క భద్రాచల నివాసాన్ని, ఆయన యొక్క గొప్ప వంశాన్ని ప్రస్తావిస్తుంది. గోదావరి తీరంలో నివసించేవాడు శ్రీరాముడు. "గోపికాకామం" అనేది సాధారణంగా కృష్ణుడికి వర్తించినా, ఇక్కడ భగవంతుడు తన భక్తుల కోరికలను తీర్చేవాడు అనే అర్థంలో వాడబడింది. "ఆదిత్య వంశాబ్ధి సోమం" అంటే సూర్యవంశం అనే సముద్రానికి చంద్రుడు వంటివాడు, సూర్యవంశ కీర్తిని పెంచినవాడు. చివరిగా, "భద్రాద్రి రామం" అని పేర్కొనడం ద్వారా, రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవమైన భద్రాద్రి శ్రీరాముడినే ఇక్కడ శ్రీకృష్ణుడిగా, పరమాత్మగా కీర్తిస్తున్నాడని స్పష్టమవుతుంది. ఇది అభేద భక్తి (రాముడు, కృష్ణుడు ఒకరే అనే భావన) కు ఉదాహరణ.

61. నను బ్రోవమని

నను బ్రోవమని చెప్పవే సీతమ్మ తల్లి నన్ను బ్రోవమని చెప్పవే ||

అనుపల్లవి:

1. నను బ్రోవమని చెప్పు నారీ శిరోమణి జనకుని కూతురా! జనని జానకమ్మ || నను ||

చరణములు :

1. ప్రక్కను జేరుక చెక్కిలి నొక్కుచు చక్కగ మరుకేళి నొక్కియుండెడి వేళ || వన ||

2 లోకాంతరంగుడు శ్రీకాంత నిను గూడి యేకాంతమున నేకశయ్య నున్నవేళ ||నను ||

3. అద్రిజ వినుతుడు భద్రగిరీశుడు నిద్రమేల్కొను వేళ నెలతరో బోధించి నను ||

పల్లవి: నను బ్రోవమని చెప్పవే సీతమ్మ తల్లి నన్ను బ్రోవమని చెప్పవే ||

తాత్పర్యము:

"నన్ను రక్షించమని చెప్పవా, ఓ సీతమ్మ తల్లి! నన్ను కాపాడమని (శ్రీరాముడికి) చెప్పవా."

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తనలోని ప్రధాన భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవమైన శ్రీరాముని నేరుగా ప్రార్థించకుండా, ఆయనకు అత్యంత సన్నిహితురాలైన సీతాదేవిని మధ్యవర్తిగా (పురుషకారంగా) ఆశ్రయించి, తనను రక్షించమని చెప్పమని వేడుకుంటున్నాడు. ఇది మాతృ భక్తికి, మరియు భగవంతుని దయ పొందడానికి ఆయన అర్ధాంగిని వేడుకోవడం అనే పురుషకార తత్త్వానికి చక్కని ఉదాహరణ.

అనుపల్లవి: నను బ్రోవమని చెప్పు నారీ శిరోమణి జనకుని కూతురా! జనని జానకమ్మ ||నను ||

తాత్పర్యము:

"నన్ను రక్షించమని చెప్పవా, ఓ స్త్రీలలో శ్రేష్ఠురాలా (నారీ శిరోమణి)! జనక మహారాజు కూతురా! ఓ జనని (తల్లి) జానకమ్మా!"

విశేషాలు:

ఈ అనుపల్లవిలో సీతాదేవిని పొగుడుతూ, ఆమె గొప్పదనాన్ని, పవిత్రతను తెలియజేస్తున్నారు. స్త్రీలలోకెల్లా గొప్పదైనదిగా (నారీ శిరోమణి), జనక మహారాజు కుమార్తెగా, జగన్మాతగా ఆమెను కీర్తిస్తూ, తనపై దయ చూపమని వేడుకుంటున్నాడు. తల్లిగా సీతాదేవి అనురాగం ఎక్కువ ఉంటుందని, కాబట్టి తన విన్నపాన్ని శ్రీరాముడికి చేరవేస్తుందని రామదాసు విశ్వసిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. ప్రక్కను జేరుక చెక్కిలి నొక్కుచు చక్కగ మరుకేళి నొక్కియుండెడి వేళ

తాత్పర్యము:

(శ్రీరాముని) ప్రక్కన చేరి, చెక్కిలి నొక్కుతూ, చక్కగా ప్రేమతో ఏకాంతంగా ఉన్న వేళ (నన్ను రక్షించమని చెప్పవా).

విశేషాలు:

ఈ చరణం శ్రీరాముడు, సీతాదేవిల దాంపత్య అనురాగాన్ని వర్ణిస్తుంది. స్వామి, అమ్మవారు ఏకాంతంగా, ప్రేమగా ఉన్న సమయాన్ని ప్రస్తావిస్తూ, అలాంటి శుభ సమయంలో తన విన్నపాన్ని తెలియజేస్తే స్వామి తప్పకుండా వింటారని రామదాసు ఆశిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుడు భగవంతునితో ఉన్న ఆత్మీయ సంబంధాన్ని, సరళమైన ప్రార్థనా విధానాన్ని తెలియజేస్తుంది.

2. లోకాంతరంగుడు శ్రీకాంత నిను గూడి యేకాంతమున నేకశయ్య నున్నవేళ || నను ||

తాత్పర్యము:

"లోకాలన్నిటికీ అంతరాత్మయై ఉన్న శ్రీరాముడు (లోకాంతరంగుడు), ఓ లక్ష్మీదేవి వంటి దానా (శ్రీకాంత), నిన్ను కూడి ఏకాంతంగా ఒకే శయ్యపై ఉన్న వేళ (నన్ను రక్షించమని చెప్పవా)."

విశేషాలు:

ఈ చరణం శ్రీరాముని పరమాత్మ తత్త్వాన్ని (లోకాంతరంగుడు - సమస్త లోకాలకు అంతరాత్మ) మరియు సీతాదేవి లక్ష్మీ స్వరూపాన్ని (శ్రీకాంత) తెలియజేస్తుంది. భగవంతుడు, ఆయన శక్తి ఏకాంతంగా, అనగా లీనమై ఉన్న సమయంలో, తమ విన్నపాన్ని వినిపిస్తే అది త్వరగా నెరవేరుతుందని భక్తుని నమ్మకం. ఏకశయ్య అంటే ఒకే పడకపై అన్నది వారి అన్యోన్యతను సూచిస్తుంది.

3. అద్రిజ వినుతుడు భద్రగిరీశుడు నిద్రమేల్కొను వేళ నెలతరో బోధించి" నను ||

తాత్పర్యము:

"పార్వతీపతి (శివుడు) చేత పూజించబడేవాడు, భద్రగిరి స్వామి (శ్రీరాముడు) నిద్ర లేచే వేళ, ఓ సఖీ (నెలతరో), ఆయనకు బోధించి (నన్ను రక్షించమని చెప్పవా)."

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో శ్రీరాముని దివ్యత్వాన్ని (శివుడిచే పూజించబడేవాడు - అద్రిజ వినుతుడు) మరియు ఆయన నివాసాన్ని (భద్రగిరీశుడు) ప్రస్తావిస్తున్నారు. స్వామి నిద్రలేచే వేళ (బ్రాహ్మీ ముహూర్తం లేదా ప్రాతఃకాలం) అనేది ప్రార్థనలకు అత్యంత పవిత్రమైన సమయం. అలాంటి వేళలో సీతాదేవి ద్వారా తన విన్నపాన్ని శ్రీరామునికి చేరవేస్తే తప్పకుండా తనను రక్షిస్తాడని రామదాసు విశ్వసిస్తున్నాడు. "నెలతరో" అనేది సీతాదేవిని ఆత్మీయంగా సంబోధించే పదం.

62. నన్నెట్లు రక్షించేవో

పల్లవి:

నన్నెట్లు రక్షించేవో నా నేరముల నెన్నితే మేరలేదుగా కోదండరామ

||నన్నెట్లు||

అనుపల్లవి :

నన్నెట్లు రక్షించేవో ఎన్ని విధంబులనైన పన్నగశయనా నీ బంటుబంటును రామ

చరణములు :

1. ఇపుడిపుడేమో కానీ ఇంతనాటనుండి అపరాధములు జేసితి నా మదిలోన విపరీతములు జేసితి

కోదండరామ

నన్నెటు

||నన్నెట్లు||

2. ఇట్టివాడనుచు చేపట్టగ బట్టినావు పట్టువిడువబోకుమీ ఎంతోలేదనక అట్టె పరాకు సేయకుమీ కృపయుంచి మీరు పట్టున గావజడుమీ కోదండరామ

3. శరదిందువదన భద్రాచలవాస రామదాస వరదుడవైనందుకు దయగల్గితే పరదైవములు మాకెందుకు పతితపావన బిరుదు వహించేదెందుకు కోదండరామా

||నన్నెట్లు||

పల్లవి: నన్నెట్లు రక్షించేవో నా నేరముల నెన్నితే మేరలేదుగా కోదండరామ

తాత్పర్యము:

"నన్ను ఎలా రక్షిస్తావు, ఓ కోదండరామా! నా తప్పులను లెక్కపెడితే అంతు ఉండదు కదా."

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తనలోని ప్రధాన భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. రామదాసు తన ఆరాధ్య దైవమైన శ్రీరాముడిని ప్రశ్నిస్తూ, తన అపరాధాలను (తప్పులను) ఒప్పుకుంటున్నాడు. తన తప్పులు లెక్కలేనన్ని ఉన్నాయని, అలాంటి తనను రాముడు ఎలా రక్షిస్తాడో అని వినయంగా అడుగుతున్నాడు. కోదండరామ అని సంబోధించడం ద్వారా, విల్లు ధరించిన రాముని పరాక్రమాన్ని గుర్తుచేస్తున్నాడు, కానీ ఆ పరాక్రమం తన పాపాలను ఎలా క్షమిస్తుందో అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుని దీనత్వాన్ని, ఆత్మనిందను తెలియజేస్తుంది.

అనుపల్లవి: నన్నెట్లు రక్షించేవో ఎన్ని విధంబులనైన పన్నగశయనా నీ బంటుబంటును రామ

తాత్పర్యము:

"నన్ను ఎలా రక్షిస్తావు? ఎన్ని విధాలుగానైనా రక్షించు. ఓ ఆదిశేషునిపై శయనించినవాడా, నేను నీ దాసుడికి కూడా దాసుడిని, రామా!"

విశేషాలు:

ఈ అనుపల్లవిలో రామదాసు తనను రక్షించమని ఆశగా వేడుకుంటున్నాడు. ఎన్ని కష్టాలు ఉన్నా, ఎలాంటి అడ్డంకులు ఉన్నా, ఎలాగైనా తనను రక్షించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. పన్నగశయనా (ఆదిశేషునిపై పడుకున్నవాడు) అనేది విష్ణువు యొక్క లక్షణం, శ్రీరాముడు విష్ణువు అవతారం కాబట్టి ఇలా సంబోధించాడు. "నీ బంటు బంటును" అంటే నీ దాసుడికి కూడా దాసుడిని అని చెప్పడం ద్వారా తన దాస్య భక్తిని, మరియు పరమ దీనత్వాన్ని, వినయాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. తనను రక్షించాల్సిన బాధ్యత భగవంతుడిపై ఉందని సూచిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. ఇపుడిపుడేమో కానీ ఇంతనాటనుండి అపరాధములు జేసితి నా మదిలోన విపరీతములు జేసితి కోదండరామ

తాత్పర్యము:

"ఇప్పుడే కాదు, ఇంతకుముందు నుండే నా మనసులో అనేక తప్పులు చేశాను, విపరీతమైన పప్పులు చేశాను, ఓ కోదండరామా!"

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో రామదాసు తన పాపాలను ఒప్పుకుంటున్నాడు. తాను ఈ జన్మలోనే కాదు, ఎన్నో కాలం నుండి (ఇంతనాటనుండి), తన మనసులో కూడా అనేక అపరాధాలు (తప్పులు), విపరీతమైన పనులు చేశానని అంగీకరిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుడు తన అహంకారాన్ని విడిచిపెట్టి, తన తప్పులను దేవుని ముందు నిస్వార్థంగా ఒప్పుకోవడం ద్వారా ఆయన దయను కోరే విధానం.

2. ఇట్టివాడనుచు చేపట్టుగ బట్టినావు పట్టువిడువబోకుమీ ఎంతోలేదనక అట్టె పరాకు సేయకుమీ కృపయుంచి మీరు పట్టున గాపజూడుమీ కోదండరామ

తాత్పర్యము:

"నేను ఇలాంటివాడిని అని తెలిసినా కూడా నువ్వు నన్ను గట్టిగా పట్టుకున్నావు (ఆదరించావు). ఆ పట్టును వదిలిపెట్టకు. నేను ఎందుకూ పనికిరానని (ఎంతో లేదనక) నిర్లక్ష్యం చేయకు (పరాకు సేయకుమీ). దయ ఉంచి, నన్ను తప్పక కాపాడు, ఓ కోదండరామా!"

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో రామదాసు భగవంతుని దయను, స్థిరత్వాన్ని ప్రశంసిస్తున్నాడు. తన లోపాలు తెలిసినా కూడా శ్రీరాముడు తనను ఆదరించాడని, ఆ ఆదరణను వదిలిపెట్టవద్దని వేడుకుంటున్నాడు. తాను పనికిరానివాడినని భావించకుండా, తన పట్ల నిర్లక్ష్యం చూపకుండా, దయతో తప్పకుండా తనను రక్షించమని బలంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుని పూర్ణ శరణాగతిని, భగవంతుని దయపై సంపూర్ణ విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తుంది.

3. శరదిందువదన భద్రాచలవాస రామదాస వరదుడవైనందుకు దయగల్గితే పరదైవములు మాకెందుకు పతితపావన బిరుదు వహించేదెందుకు కోదండరామా

తాత్పర్యము:

"శరత్కాల చంద్రుని వంటి ముఖం గలవాడా (శరదిందువదన), భద్రాచలంలో నివసించేవాడా! రామదాసులకు వరాలనిచ్చేవాడివి అయినందుకు నీకు దయ కలిగితే, మాకు ఇతర దేవుళ్ళు ఎందుకు? పతితులను (పతనం చెందిన వారిని) పవిత్రులను చేసేవాడివి (పతితపావన) అనే బిరుదును నువ్వు ఎందుకు ధరిస్తావు, ఓ కోదండరామా!"

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని అందాన్ని (శరదిందువదన), నివాసాన్ని (భద్రాచలవాస), భక్తవత్సలత్వాన్ని (రామదాస వరదుడవు) పొగుడుతున్నాడు. తనను రక్షించడానికి శ్రీరామునికి దయ కలిగినప్పుడు, ఇతర దేవుళ్ళను పూజించాల్సిన అవసరం లేదని, ఆయనే సర్వశక్తిమంతుడని చెబుతున్నాడు. చివరి వాక్యం ఒక ఆత్మార్పణతో కూడిన ప్రశ్నాస్త్రం: నువ్వు పతితపావనుడివి (పతనం చెందిన వారిని కూడా పవిత్రులను చేసేవాడివి) అనే బిరుదును ధరించింది ఇందుకే కదా, మరి నా వంటి పతితుడిని రక్షించకపోతే ఆ బిరుదుకు అర్థమేమిటి అని పరోక్షంగా ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది భగవంతుని బిరుదును గుర్తుచేస్తూ, తనను రక్షించమని కోరే వినూత్న పద్ధతి.

పల్లవి:

నమ్మిన సీతారమణుని నమ్మవలెనయ్యా ॥

అనుపల్లవి:

నమ్మిన॥

నమ్మిన॥

రావణు తమ్ముడైన విభీషణుని

ధన్యుని జేసిన విచక్షణుని

చరణములు :

1. స్వాములెందరైనా గలరు

రామునికి సరిరారు.

పామరులైనవారు ఈ

మహిమ తెలియగా లేరు

2 రామనామమే సుధారసము

రామచరితమే పాయసము

రామునియందే మానసము

రామచంద్రులదే భరవసము

3 రామదాసుడను అనుకొందు

రమ్య భద్రాద్రీశుడందు ప్రేమ వదలకనే యుందు

రామా నిను నేనమ్మియుందు

పల్లవి: నమ్మిన సీతారమణుని నమ్మవలెనయ్యా ||నమ్మిన||

తాత్పర్యము:

"నమ్మదగిన సీతారమణుడిని (సీతకు ప్రియుడైన రాముడిని) నమ్మాలి సుమా!"

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన సందేశాన్ని సూటిగా తెలియజేస్తుంది. రామదాసు భగవంతుని (శ్రీరాముని)పై విశ్వాసం ఉంచాల్సిన ఆవశ్యకతను నొక్కి చెబుతున్నాడు. సీతారమణుడు అని సంబోధించడం ద్వారా ఆయన సౌందర్యాన్ని, సీతాదేవితో ఆయనకున్న అన్యోన్యతను గుర్తు చేస్తున్నాడు. లోకం నమ్మాల్సిన ఏకైక దైవం రాముడే అని ఇక్కడ రామదాసు ప్రకటించాడు.

అనుపల్లవి: రావణు తమ్ముడైన విభీషణుని ధన్యుని జేసిన విచక్షణుని ||నమ్మిన||

తాత్పర్యము:

"రావణుడి తమ్ముడైన విభీషణుడిని ధన్యుడిని చేసిన విచక్షణాపరుడిని (సరియైన నిర్ణయాలు తీసుకునేవాడిని) నమ్మాలి."

విశేషాలు:

ఈ అనుపల్లవిలో శ్రీరాముని విచక్షణ (నిర్ణయ శక్తి), ఆయన శరణాగత రక్షణ గుణాన్ని ఉదాహరణతో వివరిస్తున్నాడు. రావణుడి తమ్ముడైన విభీషణుడు శరణు కోరినప్పుడు, శ్రీరాముడు అతనిని ధన్యుడిని (అదృష్టవంతుడిని) చేశాడు, అనగా అతనికి అభయమిచ్చి, లంక రాజ్యాన్ని ప్రసాదించాడు. శ్రీరాముని శరణాగత వత్సలత్వం, సరైన సమయంలో సరైన నిర్ణయం తీసుకునే ఆయన గొప్ప గుణాన్ని ఇక్కడ పొగుడుతున్నారు. అలాంటి దైవాన్ని నమ్మాలి అని చెబుతున్నాడు.

చరణములు:

1. స్వాములెందరైనా గలరు రామునికి సరిరారు పామరులైనవారు ఈ మహిమ తెలియగా లేరు ||నమ్మిన||

తాత్పర్యము:

"ఈ లోకంలో దేవతలు (స్వాములు) ఎందరో ఉన్నారు, కానీ రాముడికి సరిపోలరు. సామాన్యులైనవారు ఈ మహిమను తెలుసుకోలేరు."

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని సర్వోన్నతత్వాన్ని చాటుతున్నాడు. ఇతర దేవతలు ఉన్నా, ఎవరూ శ్రీరామునికి సాటి రారని చెబుతున్నాడు. అయితే, ఈ గొప్పదనాన్ని సామాన్య ప్రజలు (పామరులు) అర్థం చేసుకోలేరని, ఆయన మహిమ వారికి తెలియదని ఒక విచారం వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఇది శ్రీరామునిపై రామదాసుకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని, ఆయన అద్వితీయత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది.

2. రామనామమే సుధారసము రామచరితమే పాయనము రామునియందే మానసము రామచంద్రులదే భరవసము ||నమ్మిన||

తాత్పర్యము:

"రామనామమే అమృతం వంటిది (సుధారసము). రామచరిత్రమే ప్రయాణ భత్యం (పాయనము). రాముడిపైనే మనసు ఉండాలి. రామచంద్రుడిదే నమ్మకం (భరవసము)."

విశేషాలు:

ఈ చరణం రామనామ మహిమను, భక్తుడు తన జీవితాన్ని ఎలా కొనసాగించాలో వివరిస్తుంది. రామనామం అమృతం వంటిదని, అది శాశ్వతమైన ఆనందాన్ని, మోక్షాన్ని ఇస్తుందని చెబుతున్నాడు. రామచరిత్రం అనేది జీవిత ప్రయాణంలో తోడుగా ఉండే భత్యం (ఆహారం/ఆధారం) వంటిదని, ఇది ధర్మాన్ని, జీవన మార్గాన్ని బోధిస్తుందని అర్థం. మనసు ఎల్లప్పుడూ రాముడిపైనే నిలపాలని, ఆయనే తమకు ఏకైక ఆశ్రయం, నమ్మకం అని రామదాసు స్పష్టం చేస్తున్నాడు. ఇది రామదాసు యొక్క సంపూర్ణ శరణాగతిని, నామ సంకీర్తనా మహిమను తెలియజేస్తుంది.

3. రామదాసుడను అనుకొందు రమ్య భద్రాద్రీశుడందు ప్రేమ వదలకనే యుందు రామా నిను నేనమ్మియుందు ||నమ్మిన||

తాత్పర్యము:

"నేను రామదాసుడను అని అనుకుంటున్నాను. సుందరమైన భద్రాచల రాముడిపై ప్రేమను వదలకుండా ఉంటాను. ఓ రామా, నిన్నే నమ్మి ఉంటాను."

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు తనను తాను రామదాసుడు (రాముని దాసుడు) అని గర్వంగా చెప్పుకుంటున్నాడు. భద్రాచల రాముడిపై తన ప్రేమను ఎప్పటికీ వదులుకోనని, ఆయన్నే సంపూర్ణంగా నమ్ముకొని ఉంటానని ధైర్యంగా, నిశ్చయంగా ప్రకటిస్తున్నాడు. ఇది భగవంతుని పట్ల భక్తుని స్థిరమైన, అచంచలమైన భక్తిని, మరియు శరణాగతిని తెలియజేస్తుంది.

64. నారాయణ నారాయణ

పల్లవి:

నారాయణ నారాయణ జయ గోపాల హరే||

అనుపల్లవి:

శ్రీ కౌస్తుభ మణి భూషా శృంగార మృదుభాషా || నారాయణ ||

చరణములు :

1. నందవర కుమారా కమనీయ శుభ గాత్ర నవనీత దధి చోరా కంజాత దళ నేత్ర || నారాయణ||

2 కరుణా పారావార వరుణాలయ గంభీరా మంజుల సంతా భూష మాయా మానుషవేషా || నారాయణ||

3. అజ భవనుత కంసారీ అద్భుత కృష్ణ మురారీ మురళీ గాన వినోదా వికసిత పంకజ పాదా || నారాయణ||

4. యమునా తీర విహారా ధృత కౌస్తుభ మణిహారా వర భద్రాచల వాసా పాలిత శ్రీ రామదాస || నారాయణ ||

పల్లవి: నారాయణ నారాయణ జయ గోపాల హరే ||

తాత్పర్యము:

"నారాయణా! నారాయణా! గోపాలుడికి జయము! ఓ హరీ!"

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క మూల భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. రామదాసు శ్రీమహావిష్ణువును (నారాయణ, హరి) మరియు శ్రీకృష్ణుడిని (గోపాల) కీర్తిస్తూ, వారి నామాలను జపిస్తున్నాడు. ఇది భగవంతుని సర్వవ్యాపకత్వాన్ని (రాముడు, కృష్ణుడు, విష్ణువు అంతా ఒక్కరే అనే భావన) మరియు నామ సంకీర్తనా మహిమను సూచిస్తుంది.

అనుపల్లవి: శ్రీ కౌస్తుభ మణి భూషా శృంగార మృదుభాషా || నారాయణ ||

తాత్పర్యము:

"శ్రీకౌస్తుభ మణిని ఆభరణంగా ధరించినవాడా, శృంగారభరితంగా, మృదువుగా మాట్లాడేవాడా!"

విశేషాలు:

ఈ అనుపల్లవిలో శ్రీమహావిష్ణువు యొక్క దివ్య లక్షణాలను వర్ణిస్తున్నారు. కౌస్తుభ మణి అనేది విష్ణువు వక్షస్థలంపై ఉండే ఒక పవిత్రమైన, ప్రకాశవంతమైన రత్నం. ఇది ఆయన ఐశ్వర్యాన్ని, దివ్యత్వాన్ని సూచిస్తుంది. శృంగార మృదుభాషా అనేది భగవంతుని మృదువైన, మనోహరమైన సంభాషణను, ఆయన భక్తుల పట్ల చూపే ప్రేమపూర్వకమైన వ్యవహారాన్ని తెలియజేస్తుంది.

చరణములు:

1. నందవర కుమారా కమనీయ శుభ గాత్ర నవనీత దధి చోరా కంజాత దళ నేత్ర || నారాయణ ||

తాత్పర్యము:

"నందుని శ్రేష్ఠమైన పుత్రుడా, మనోహరమైన, శుభప్రదమైన శరీరం గలవాడా, వెన్న, పెరుగు దొంగిలించినవాడా, తామర రేకుల వంటి కన్నులు గలవాడా!"

విశేషాలు:

ఈ చరణం శ్రీకృష్ణుని బాల లీలలను, ఆయన రూపాన్ని వర్ణిస్తుంది. నందవర కుమారా అనేది నందుని ముద్దుల కుమారుడిని సూచిస్తుంది. కమనీయ శుభ గాత్ర అంటే ఆయన అందమైన, శుభకరమైన శరీరం. నవనీత దధి చోరా (వెన్న, పెరుగు దొంగిలించినవాడు) అనేది కృష్ణుని బాల లీలల్లో అత్యంత ప్రియమైనది, ఇది ఆయన

అమాయకత్వాన్ని, లీలావిలాసాన్ని సూచిస్తుంది. కంజాత దళ నేత్ర అంటే తామర రేకుల వంటి విశాలమైన, అందమైన కన్నులు గలవాడు.

2. కరుణా పారావార వరుణాలయ గంభీరా మంజుల సంజా భూషా మాయా మానుషవేషా || నారాయణ ||

తాత్పర్యము:

"కరుణకు సముద్రం వంటివాడా (పారావార), సముద్రం వలె లోతైనవాడా (గంభీరా), అందమైన పుష్పాలతో అలంకరించబడినవాడా, మాయా మానవ రూపం ధరించినవాడా!"

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో భగవంతుని కరుణను, ఆయన తత్త్వాన్ని వర్ణిస్తున్నారు. కరుణా పారావార అంటే ఆయన దయ అంతులేని సముద్రం వంటిదని. వరుణాలయ గంభీరా అనేది సముద్రం వలె లోతైన, రహస్యమైన స్వభావం గలవాడు అని సూచిస్తుంది. మంజుల సంజా భూషా అంటే అందమైన పూలతో అలంకరించబడినవాడు. మాయా మానుషవేషా అనేది భగవంతుడు తన లీలల కోసం మానవ రూపాన్ని ధరించినా, అది ఆయన మాయాశక్తి అని, ఆయన నిజ స్వరూపం వేరని తెలియజేస్తుంది.

3. అజ భవనుత కంసారీ అద్భుత కృష్ణ మురారీ మురళీ గాన వినోదా వికసిత పంకజ పాదా || నారాయణ ||

తాత్పర్యము:

"బ్రహ్మదేవుడు, శివుడు చేత స్తుతించబడినవాడా, కంసుడి శత్రువైనవాడా (కంసారీ), అద్భుతమైన కృష్ణా, మురారీ! మురళీ గానంతో ఆనందించేవాడా, వికసించిన తామర పువ్వుల వంటి పాదాలు గలవాడా!"

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో శ్రీకృష్ణుని పరాక్రమాన్ని, ఆయన దివ్య లీలలను వర్ణిస్తున్నారు. అజ భవనుత అంటే బ్రహ్మ (అజుడు), శివుడు (భవుడు) వంటి గొప్ప దేవతలు కూడా ఆయనను స్తుతిస్తారని. కంసారీ అనేది కంసుడిని సంహరించిన కృష్ణుడిని సూచిస్తుంది. మురారీ అంటే ముర అనే రాక్షసుడిని సంహరించినవాడు. మురళీ గాన వినోదా అంటే పిల్లనగ్రోవి ఊదుతూ ఆనందించేవాడు, ఇది కృష్ణుని అత్యంత ప్రీతిపాత్రమైన లీల. వికసిత పంకజ పాదా అంటే వికసించిన తామర పువ్వుల వంటి సుందరమైన పాదాలు గలవాడు.

4. యమునా తీర విహారా ధృత కౌస్తుభ మణిహారా వర భద్రాచల వాసా పాలిత శ్రీ రామదాస || నారాయణ ||

తాత్పర్యము:

"యమునా నది తీరంలో విహరించేవాడా, కౌస్తుభ మణిహారం ధరించినవాడా, శ్రేష్ఠమైన భద్రాచలంలో నివసించేవాడా, శ్రీరామదాసుని పాలించినవాడా!"

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు శ్రీకృష్ణుని లీలలను, శ్రీరాముని నివాసాన్ని కలిపి వర్ణిస్తున్నాడు. యమునా తీర విహారా అనేది కృష్ణుని బృందావన లీలలను గుర్తుచేస్తుంది. ధృత కౌస్తుభ మణిహారా అంటే మెరిసే కౌస్తుభ మణిహారం ధరించినవాడు. చివరిగా, వర భద్రాచల వాసా అంటే భద్రాచలంలో నివసించే శ్రీరాముడిని, మరియు పాలిత శ్రీ రామదాస అంటే తనను (రామదాసుని) పాలించినవాడని పేర్కొనడం ద్వారా రామదాసు శ్రీరామునిపై తన భక్తిని, ఆయనే తనను రక్షించిన దైవం అని మరోసారి స్పష్టం చేస్తున్నాడు. ఇది రామదాసు

యొక్క అభేద భక్తిని (విష్ణువు యొక్క వివిధ అవతారాలు, అంటే కృష్ణుడు, రాముడు ఒక్కరే అనే భావన) తెలియజేస్తుంది.

65. నారాయణయనరాదా

పల్లవి:

నారాయణయనరాదా మీ నాలికపై ముల్లు నాటి యున్నదా నారాయణ||

చరణములు :

1. పనిలేని వార్తలు నూరు అట్టె పలుమారు వాదించి పలుకుచున్నారు మనసున వెతలెల్ల తీరు మీ జననము లీడేర జనులార మీరు

2. ఆలుబిడ్డల పొందుబాసి వట్టి యడవిలోపల పండుటాకులు మేసి జాలి చెందుట వట్టి గాసి లెన్స సంసారియై యుండి సమబుద్ధి చేసి

||నారాయణ||.

3. తొడరి చిక్కులు బుట్టు తాను బుద్ధి బొడమనీయదు ఒక గడియైనాను అడలి సంసారములోన చిక్కు బడనేల నీ బుద్ధి బంగారుగాను నారాయణ||

4. కలుష వారధికి నావ నిన్ను గలిపేటందుకు చక్కని ద్రోవ ఇలలో తెలివికి దేవ దేవ నరహరినామ కీర్తనములే లేవ

5. కామక్రోధముల చాలించి పూ-ర్వ కర్మ బంధములెల్ల తుదముట్ట త్రెంచి శ్రీమంతుడై భక్తిగాంచిన భద్రాచలరాముని మదిలోన యెంచి ||నారాయణ

పల్లవి: నారాయణయనరాదా మీ నాలికపై ముల్లు నాటి యున్నదా

తాత్పర్యము:

"నారాయణా అని అనరాదా? మీ నాలుకపై ముల్లు నాటుకుపోయి ఉందా?"

విశేషాలు:

ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ముఖ్య సందేశాన్ని సూటిగా ప్రశ్నిస్తుంది. రామదాసు భగవంతుని నామాన్ని (నారాయణ) స్మరించడానికి ఎందుకు వెనుకాడతారని, అది ఎంత సులభమైన పని అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. నాలుకపై ముల్లు నాటుకోవడం అనేది మాట్లాడటానికి ఇబ్బందిపడటాన్ని సూచిస్తుంది, అంటే నామ స్మరణ చేయడానికి ప్రజలు ఎందుకు విముఖంగా ఉన్నారో అని ఆయన ఆశ్చర్యపోతున్నాడు. ఇది నామ సంకీర్తనా ప్రాధాన్యతను నొక్కి చెబుతుంది.

చరణములు:

1. పనిలేని వార్తలు నూరు అట్టె పలుమారు వాదించి పలుకుచున్నారు. మనసున వెతలెల్ల తీరు మీ జననము లీడేర జనులార మీరు

తాత్పర్యము:

"పనిలేని వందల కొలది మాటలను, వాదనలను పదే పదే మాట్లాడుతున్నారు. ఓ ప్రజలారా, మీ మనసులోని బాధలన్నీ తొలగిపోవడానికి, మీ జన్మ సార్థకం కావడానికి (నారాయణా అనరాదా?)."

విశేషాలు:

ఈ చరణంలో రామదాసు ప్రజల వ్యర్థ ప్రసంగాలను విమర్శిస్తున్నాడు. అనవసరమైన విషయాలపై వాదించుకుంటూ సమయాన్ని వృథా చేస్తున్నారని, కానీ తమ జీవిత పరమార్థాన్ని (జననము లీడేర) విస్మరిస్తున్నారని చెబుతున్నాడు. భగవన్నామ స్మరణతోనే మనసులోని బాధలు తొలగిపోతాయని, జన్మకు సార్థకత లభిస్తుందని ఆయన సూచిస్తున్నాడు.

2. ఆలుబిడ్డల పొందుబాసి వట్టి యడవిలోపల పండుటాకులు మేసి జాలి చెందుట వట్టి గాసి లెన్స సంసారియై యుండి సమబుద్ధి చేసి ||నారాయణ||

తాత్పర్యము:

"భార్యాబిడ్డల సాంగత్యాన్ని వదిలి, కేవలం అడవిలో పండిన ఆకులను తింటూ, జాలి చెందుతూ వట్టి కష్టాలు పడటం (సన్యాసం తీసుకోవడం) వ్యర్థం. మంచి సంసార జీవితాన్ని గడుపుతూ, సమబుద్ధిని కలిగి ఉండి (నారాయణా అనరాదా?)."

విశేషాలు:

ఇక్కడ రామదాసు గృహస్థ ధర్మానికి ప్రాధాన్యతనిస్తున్నాడు. సంసారాన్ని వదిలిపెట్టి, అడవులకు వెళ్లి కఠినమైన తపస్సు చేయడం మాత్రమే మోక్ష మార్గం కాదని, బదులుగా సమబుద్ధి (నిష్పక్షపాత బుద్ధి, సమదృష్టి)తో సంసార జీవితాన్ని గడుపుతూనే భగవన్నామ స్మరణ చేయవచ్చని చెబుతున్నాడు. బాహ్యమైన త్యాగం కంటే అంతర్గతమైన వైరాగ్యం, నామస్మరణ ముఖ్యమని ఆయన భావం.

3. తొడరి చిక్కులు బుట్టు తాను బుద్ధి బొడమనీయడు ఒక గడియైనా అడలి సంసారములోన చిక్కు బడనేల నీ బుద్ధి బంగారుగాను ||నారాయణ||

తాత్పర్యము:

"తానే చిక్కులను పుట్టిస్తాడు, మంచి బుద్ధి ఒక్క క్షణం కూడా కలుగనివ్వడు. ఆందోళన చెందుతూ సంసారంలో చిక్కుకుపోవడం ఎందుకు? నీ బుద్ధి బంగారు వంటిది కదా (అలాంటి బుద్ధిని ఎందుకు ఉపయోగించవు?)."

విశేషాలు:

ఈ చరణం మనిషి తన అజ్ఞానం, దుర్బుద్ధి వల్ల తానే కష్టాలను సృష్టించుకుంటున్నాడని వివరిస్తుంది. మంచి ఆలోచనలు రాకుండా అడ్డుపడతాడని, ఆందోళన చెందుతూ సంసార బంధాలలో చిక్కుకుపోతాడని చెబుతున్నాడు. మనిషికి బంగారం వంటి బుద్ధి ఉన్నప్పటికీ, దానిని సరైన మార్గంలో ఉపయోగించుకోవడం లేదని, ఆధ్యాత్మికంగా ఎదుగుదల కోసం ఉపయోగించడం లేదని రామదాసు ప్రశ్నిస్తున్నాడు.

4. కలుష వారధికి నావ నిన్ను గలిసేటందుకు చక్కని ద్రోవ ఇలలో తెలివికి దేవ దేవ నరహరినామ కీర్తనములే లేవ

తాత్పర్యము:

"పాపాల సముద్రాన్ని (కలుష వారధికి) దాటడానికి నీకు (భగవంతునికి) చేరువ కావడానికి చక్కని నావ. ఈ లోకంలో జ్ఞానానికి దైవం (నరహరి) నామ కీర్తనలు కావా?"

విశేషాలు:

ఇక్కడ సంసారాన్ని పాపాల సముద్రం (కలుష వారధి) తో పోల్చారు. ఈ సముద్రాన్ని దాటడానికి, భగవంతుడిని చేరుకోవడానికి నామ సంకీర్తనే (నరహరి నామ కీర్తన) ఉత్తమమైన, చక్కని నావ వంటిదని రామదాసు చెబుతున్నాడు. ఈ లోకంలో నిజమైన జ్ఞానం, దైవ సాక్షాత్కారం పొందడానికి భగవన్నామ స్మరణ తప్ప వేరే మార్గం లేదని ఆయన నొక్కి చెబుతున్నాడు.

5. కామక్రోధముల చాలించి పూ-ర్వ కర్మ బంధములెల్ల తుదముట్ట త్రెంచి శ్రీమంతుడై భక్తిగాంచిన భద్రాచలరాముని మదిలోన యెంచి ||నారాయణ||

తాత్పర్యము:

"కామ, క్రోధాలను పూర్తిగా విడిచిపెట్టి, పూర్వ కర్మ బంధాలన్నింటినీ పూర్తిగా తెంచివేసి, సంపన్నుడై (ఆధ్యాత్మికంగా) భక్తిని పొందిన భద్రాచల రాముడిని మనసులో తలచి (నారాయణా అనరాదా?)."

విశేషాలు:

ఈ చివరి చరణంలో రామదాసు మోక్ష మార్గాన్ని సూచిస్తున్నాడు. కామక్రోధాలు అనేవి మోక్షానికి ప్రధాన అడ్డంకులు, వాటిని విడిచిపెట్టాలని చెబుతున్నాడు. పూర్వ కర్మ బంధాలను (గత జన్మల కర్మల ఫలితాలను) నాశనం చేసుకోవాలంటే, ఆధ్యాత్మికంగా శ్రీమంతుడై (ధనవంతుడై, అంటే భగవద్భక్తి సంపద గలవాడై) ఉండాలని అంటున్నాడు. అలాంటి స్థితిని పొందడానికి, భక్తిని అనుభవించడానికి భద్రాచల రాముడిని మనసులో నిలుపుకోవాలని బోధిస్తున్నాడు. నామస్మరణ, సద్గుణాలు, భగవచ్చింతన ద్వారానే మోక్షం సాధ్యమని ఈ చరణం తెలియజేస్తుంది.

66. నిన్ను నమ్మియున్న వాడరా

పల్లవి:

నిన్ను నమ్మియున్న వాడ రా ఓరామ

అనుపల్లవి:

నిన్నునమ్మియున్నవాడ నన్నువరుల వేడనీక

మననచేసి పాలింపవే ఓరామ "నిన్నునమ్మి||

చరణములు:

1 . గతిమాలి వ్రతముచెడుటగాని

యిందే సుఖము వెతబొందగజాలనే ఓ రామ మానము వీడి కనుమాలపు పొట్టకొరకై మానవుల వెంబడింతునే ఓ రామ "నిన్నునమ్మి||

2. సతతము రక్షించు చతురత నీకున్నప్పుడు మదిచంచలింప నేటికే ఓ రామ సతతము శ్రీభద్రాద్రి రామదాసునికి పతివైనన్నాదరింపవే ఓ రామ ||నిన్నునమ్మి||

పల్లవి: నిన్ను నమ్మియున్న వాడ రా ఓరామ నిన్నునమ్మి||

తాత్పర్యము: ఓ రామా! నేను నిన్ను నమ్ముకున్నవాడిని. నేను నిన్ను మాత్రమే నమ్ముకున్నాను.

విశేషము: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన భావాన్ని, అంటే భగవంతునిపై సంపూర్ణ విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తుంది. రామదాసు తన సర్వస్వాన్ని శ్రీరాముడికే అర్పించుకున్నట్లు ఇక్కడ స్పష్టమవుతుంది.

అనుపల్లవి: నిన్నునమ్మియున్నవాడ నన్నుపరుల వేడనీక మన్ననచేసి పాలింపవే ఓరామ నిన్నునమ్మి||

తాత్పర్యము: నిన్ను నమ్ముకున్నవాడిని నేను, నన్ను ఇతరులను యాచించేలా చేయకుండా, దయతో నన్ను పాలించు ఓ రామా!

విశేషము: ఈ అనుపల్లవిలో రామదాసు తన దీనత్వాన్ని మరియు శరణాగతిని వ్యక్తపరుస్తున్నాడు. భౌతిక సుఖాల కోసం ఇతరులను ఆశ్రయించకుండా, కేవలం శ్రీరాముడి దయతోనే జీవించాలనే తన కోరికను తెలియజేస్తున్నాడు. ఇది ఆత్మగౌరవాన్ని నిలబెట్టుకోవాలనే తపనను కూడా సూచిస్తుంది.

చరణములు:

1 . గతిమాలి వ్రతముచెడుటగాని యిందేమి సుఖము వెతబొందగజాలనే ఓ రామ మానము వీడి కనుమాలపు పొట్టకొరకై మానవుల వెంబడింతునే ఓ రామ నిన్నునమ్మి||

తాత్పర్యము: మార్గం తప్పి, వ్రతభంగం చేసుకోవడమే కానీ, ఇందులో ఇంకేమి సుఖం ఉంది? నేను బాధపడలేను ఓ రామా! పరువును వదిలి, కడుపు నింపుకోవడం కోసం మానవుల వెంట తిరగాలా ఓ రామా?

విశేషము: ఈ చరణంలో రామదాసు లౌకిక వ్యామోహాల పట్ల విరక్తిని ప్రదర్శిస్తున్నాడు. కేవలం భౌతిక అవసరాల కోసం ఆత్మాభిమానాన్ని వదులుకొని ఇతరులపై ఆధారపడటాన్ని తీవ్రంగా నిరసిస్తున్నాడు. ఇది భక్తి మార్గం యొక్క ఔన్నత్యాన్ని చాటుతుంది. "మానము వీడి కనుమాలపు పొట్టకొరకై మానవుల వెంబడింతునే" అనే వాక్యం రామదాసు ఆత్మగౌరవాన్ని మరియు భగవంతునిపై అచంచలమైన నమ్మకాన్ని నొక్కి చెబుతుంది.

2. సతతము రక్షించు చతురత నీకున్నప్పుడు మదిచంచలింప నేటికే ఓ రామ సతతము శ్రీభద్రాద్రి రామదాసునికి పతివైనన్నాదరింపవే ఓ రామ నిన్నునమ్మి||

తాత్పర్యము: ఎల్లప్పుడూ రక్షించే సామర్థ్యం నీకున్నప్పుడు, నా మనస్సు ఎందుకు చలించాలి ఓ రామా? ఎల్లప్పుడూ శ్రీ భద్రాద్రి రామదాసునికి భర్తవు కదా, నన్ను ఆదరించు ఓ రామా!

విశేషము: ఈ చరణంలో రామదాసు భగవంతుని సర్వశక్తిమత్తతపై తన సంపూర్ణ విశ్వాసాన్ని పునరుద్ఘాటిస్తున్నాడు. శ్రీరాముడు తనను ఎల్లప్పుడూ రక్షిస్తాడనే నమ్మకంతో, తన మనస్సు ఎందుకు కంగారుపడాలని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. "శ్రీభద్రాద్రి రామదాసునికి పతివైనన్నాదరింపవే" అనే ప్రార్థన, రామదాసు తనను శ్రీరామునికి అంకితం చేసుకున్న బంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఇది శరణాగతి భావాన్ని మరింత బలపరుస్తుంది. ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క అకుంఠిత భక్తిని, నిస్వార్థ ప్రేమను, మరియు శ్రీరాముడిపై అచంచలమైన నమ్మకాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.

67. నేను బోనిచ్చెదనా

పల్లవి:

నిను బోనిచ్చెదనా సీతా రామ ||

అనుపల్లవి:

నిన్ను బోనిచ్చెదనా - నను రక్షింపక |

ఎన్ని విధముల నా - కన్నులార రామ || నిను ||

చరణములు:

1. గట్టిగ నీ పాద కమలము లెప్పుడు

బట్టి నా మదిలోన - గట్టి వేయుదు రామ || నిను||

2.మావాడని మొగ మాటము లేకుండ |

సేవ జేసి రవ్వ - చేయుదురా రామ|| నిను ||

3. నీవు భద్రాచల నిలయుడవై నన్ను|

కావవయ్యా రామ దాస విలాస

పల్లవి: నిను బోనిచ్చెదనా సీతా రామ ||

అనుపల్లవి: నిన్ను బోనిచ్చెదనా - నను రక్షింపక | ఎన్ని విధముల నా - కన్నులార రామ || నిను ||

చరణములు:

1. గట్టిగ నీ పాద కమలము లెప్పుడు బట్టి నా మదిలోన - గట్టి వేయుదు రామ || నిను||
2. మావాడని మొగ మాటము లేకుండ | సేవ జేసి రవ్వ - చేయుదురా రామ|| నిను ||
3. నీవు భద్రాచల నిలయుడవై నన్ను| కావవయ్యా రామ దాస విలాస

పల్లవి:

నిను బోనిచ్చెదనా సీతా రామ ||

- తాత్పర్యము: ఓ సీతారామా! నిన్ను నేను ఎలా విడిచిపెట్టగలను? నీవు లేకుండా నేను ఉండలేను.
- విశేషములు: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ముఖ్య భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. భక్తుడు రామునిపై తనకున్న గాఢమైన ప్రేమను, విడదీయరాని బంధాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "పోనిచ్చుట" అంటే విడిచిపెట్టుట లేదా పంపించివేయుట. భక్తుడు ఆత్మార్పణ భావంతో రాముని ఎల్లప్పుడూ తన హృదయంలో ఉంచుకోవాలని కోరుకుంటున్నాడు.

అనుపల్లవి:

నిన్ను బోనిచ్చెదనా - నను రక్షింపక | ఎన్ని విధముల నా - కన్నులార రామ || నిను ||

- తాత్పర్యము: నన్ను రక్షించకుండా నిన్ను నేను ఎలా విడిచిపెట్టగలను? ఓ రామా! నిన్ను నా కన్నులారా ఎన్ని విధాలుగా చూస్తున్నానో! (అయినా నిన్ను విడువలేను).
- విశేషములు: ఇక్కడ భక్తుడు తన ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. రాముడు తప్ప తనకు వేరే దిక్కు లేదని, ఆయనే తన రక్షకుడని నమ్ముతున్నాడు. "కన్నులార" చూడటం అంటే ప్రేమగా చూడటం, అనుభవించడం. భక్తుడు రాముని యొక్క దివ్యత్వాన్ని అనేక విధాలుగా అనుభవిస్తున్నప్పటికీ, ఆయనను విడిచి ఉండలేకపోతున్నాడు.

చరణములు:

1. గట్టిగ నీ పాద కమలము లెప్పుడు బట్టి నా మదిలోన - గట్టి వేయుదు రామ || నిను||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా! నీ యొక్క పద్మముల వంటి పాదాలను ఎల్లప్పుడూ గట్టిగా పట్టుకొని నా మనస్సులో స్థిరంగా ఉంచుకుంటాను. నిన్ను విడువను.

- విశేషములు: ఈ చరణంలో భక్తుడు రాముని పాదాలను ఆశ్రయించడంలోని దృఢ సంకల్పాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. పద్మముల వంటి పాదాలు పవిత్రతకు, సౌందర్యానికి చిహ్నం. వాటిని హృదయంలో "గట్టి వేయుట" అంటే శాశ్వతంగా నిలుపుకోవడం, మరచిపోకుండా ఉండటం. ఇది భక్తుని యొక్క అచంచలమైన భక్తిని సూచిస్తుంది.

2. మావాడని మొగ మాటము లేకుండ | సేవ జేసి రవ్వ - చేయుదురా రామ|| నిను ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా! మేము నీ వారమని కనీసం దయ కూడా చూపకుండా, సేవ చేసినందుకు ప్రతిఫలంగా మమ్ములను బాధ పెడతావా? నిన్ను విడువను.
- విశేషములు: ఈ చరణంలో భక్తుడు తన బాధను, ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. బహుశా కష్టాలు ఎదురైనప్పుడు లేదా కోరికలు నెరవేరనప్పుడు ఇలాంటి భావన కలుగుతుంది. "మొగమాటము లేకుండ" అంటే కనికరం లేకుండా, దయ లేకుండా. "సేవ జేసి రవ్వ చేయుదురా" అంటే సేవ చేసినందుకు ప్రతిగా బాధలు కలిగిస్తారా అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క నిస్సహాయతను, అదే సమయంలో రామునిపై ఉన్న నమ్మకాన్ని సూచిస్తుంది (చివరికి ఆయనే రక్షిస్తాడని భావన).

3. నీవు భద్రాచల నిలయుడవై నన్ను| కావవయ్యా రామ దాస విలాస ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామదాసుని ప్రియమైన రామా! నీవు భద్రాచలంలో నివసించేవాడవు కదా! నన్ను కాపాడు తండ్రీ!
- విశేషములు: ఈ చివరి చరణంలో భక్తుడు రాముని యొక్క స్థానాన్ని (భద్రాచలం) గుర్తు చేస్తూ, ఆయనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "రామ దాస విలాస" అంటే రామదాసునిచే కీర్తించబడేవాడా లేదా రామదాసునకు ఆనందాన్ని కలిగించేవాడా అని అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఇక్కడ రామదాసు తనను తాను ప్రస్తావించుకుంటూ, రాముని యొక్క కరుణను అర్థిస్తున్నాడు. "కావవయ్యా" అనేది ఆర్ద్రతతో కూడిన పిలుపు. ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క భక్తిని, ఆవేదనను, రామునిపై ఆయనకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని మనోహరంగా వ్యక్తీకరిస్తుంది. ప్రతి చరణం ఒక ప్రత్యేక భావాన్ని కలిగి ఉంటూనే, రామునిపై ఉన్న ప్రేమ అనే ప్రధాన అంశానికి బలం చేకూరుస్తుంది.

68. పలుకే బంగార మాయెనా

పల్లవి:

పలుకే బంగార మాయెనా కోదండ పాణి ||.

అనుపల్లవి :

పలుకే బంగార మాయె పిలచిన పలుకవేమి కలలో నీ నామ స్మరణ మరవ చక్కని తండ్రి

చరణములు:

1. ఇరవుగ యిసుకలోన కరుణించి బ్రోచితివని పారలిన యుడుత భక్తికి నెరనమ్మితిని తండ్రి

2. రాతి నాతిగ జేసి భూతలమందు ప్ర

ఖ్యాతి చెందితివని - ప్రీతితో నమ్మితి తండ్రి

3. ఎంత వేడిన గాని సుంతైన దయరాదు పంతము సేయ నే - నెంతటి వాడనయ్య

|| పలుకే ||

4. శరణాగత త్రాణ బిరుదాంకితుడవు గావ కరుణించు భద్రాచల వర రామదాసపోష

|| పలుకే ||

పల్లవి:

పలుకే బంగార మాయెనా కోదండ పాణి ||

- తాత్పర్యము: ఓ కోదండం ధరించిన వాడా (రామా)! నీ పలుకు బంగారమైపోయిందా? (అంటే నీ మాట నెరవేరడం లేదా?)
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో భక్తుడు రాముని యొక్క వాగ్దానాల గురించి ప్రశ్నిస్తున్నాడు. "పలుకే బంగారమాయెనా" అనే మాట ఒక జాతీయంగా వాడుకలో ఉంటుంది, అంటే చెప్పిన మాట నిజం కావడం లేదా విలువైనదిగా మారడం. ఇక్కడ భక్తుడు తన కోరికలు నెరవేరకపోవడం వల్ల ఆశ్చర్యాన్ని, కొద్దిగా నిరాశను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. కోదండపాణి అంటే ధనుస్సును చేతిలో ధరించినవాడు - శ్రీరాముడు.

అనుపల్లవి :

పలుకే బంగార మాయె పిలచిన పలుకవేమి కలలో నీ నామ స్మరణ మరవ చక్కని తండ్రి || పలుకే ||

- తాత్పర్యము: నీ పలుకు బంగారమైతే, నేను పిలిచినప్పుడు ఎందుకు పలకవు? కలలో కూడా నీ నామ స్మరణను మరవని నన్ను కాపాడు, ఓ చక్కని తండ్రీ!
- విశేషములు: ఇక్కడ భక్తుడు తన నిరంతర రామ నామ స్మరణను గుర్తు చేస్తూ, రాముడు ఎందుకు స్పందించడం లేదని అడుగుతున్నాడు. "కలలో నీ నామ స్మరణ మరవ" అంటే అంతటి భక్తుడిని కూడా పట్టించుకోవడం లేదా అని ఆవేదన చెందుతున్నాడు. రాముని "చక్కని తండ్రి" అని సంబోధించడం ఆయనపై ఉన్న ప్రేమను, ఆత్మీయతను తెలియజేస్తుంది.

చరణములు:

1. ఇరవుగ యిసుకలోన కరుణించి బ్రోచితివని పొరలిన యుడుత భక్తికి నెరనమ్మితిని తండ్రి || పలుకే ||

- తాత్పర్యము: ఓ తండ్రీ! రాముడు వారధి నిర్మాణ సమయంలో తన శక్తి కొలది ఇసుకను మోసుకొచ్చిన ఉడుత యొక్క భక్తిని మెచ్చి దానిని దయతో రక్షించాడని విన్నాను. ఆ కథను నిజమని నమ్మాను.
- విశేషములు: ఈ చరణంలో రామాయణంలోని ఉడుత భక్తి కథను ప్రస్తావిస్తూ, రాముడు చిన్న భక్తిని కూడా గుర్తించి ఆదరిస్తాడని భక్తుడు విశ్వసిస్తున్నాడు. "ఇరవుగ యిసుకలోన" అంటే శక్తి మేరకు ఇసుకను మోస్తూ. "పొరలిన యుడుత భక్తికి నెరనమ్మితిని" అంటే పరితపించిన ఉడుత భక్తిని నిజమని నమ్మాను. తన భక్తిని కూడా రాముడు అలాగే గుర్తిస్తాడని ఆశిస్తున్నాడు.

2. రాతి నాతిగ జేసి భూతలమందు ప్ర ఖ్యాతి చెందితివని - ప్రీతితో నమ్మితి తండ్రి || పలుకే ||

- తాత్పర్యము: ఓ తండ్రీ! నీవు రాయిని స్త్రీగా (అహల్యగా) మార్చి భూలోకంలో గొప్ప కీర్తిని పొందావని విన్నాను. ఆ కథను ప్రేమతో నమ్మాను.
- విశేషములు: ఇక్కడ అహల్య శాప విమోచన వృత్తాంతాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. రాముడు తన పాద స్పర్శతో రాయిగా మారిన అహల్యకు శాప విముక్తి కలిగించాడని భక్తుడు విశ్వసిస్తున్నాడు. "రాతి నాతిగ జేసి" అంటే రాయిని స్త్రీగా మార్చి. ఈ అద్భుతమైన కార్యాన్ని చేసిన రాముడు తనను కూడా కరుణిస్తాడని ఆశిస్తున్నాడు.

3. ఎంత వేడిన గాని సుంతైన దయరాదు పంతము సేయ నే - నెంతటి వాడనయ్య || పలుకే ||

- తాత్పర్యము: ఎంత వేడుకున్నా కొంచెమైనా దయ చూపడం లేదు. నీతో పంతం వేయడానికి నేనెంతటి వాడిని అయ్యా?
- విశేషములు: ఈ చరణంలో భక్తుడు తన నిస్సహాయతను, రాముని యొక్క కరుణ లేకపోవడాన్ని గురించి వాపోతున్నాడు. "సుంతైన దయరాదు" అంటే కొంచెం కూడా దయ చూపడం లేదు. రామునితో పంతం వేయగల శక్తి తనకు లేదని, తాను కేవలం ఆయన దాసుడని వినయంగా తెలియజేస్తున్నాడు.

4. శరణాగత త్రాణ బిరుదాంకితుడవు గావ కరుణించు భద్రాచల వర రామదాసపోష || పలుకే ||

- తాత్పర్యము: శరణు వేడిన వారిని రక్షించే బిరుదును పొందిన వాడివి కదా! ఓ భద్రాచల వాసా, రామదాసును పోషించేవాడా! దయ చూపించు.
- విశేషములు: చివరి చరణంలో భక్తుడు రాముని యొక్క బిరుదును ("శరణాగత త్రాణ") గుర్తు చేస్తూ, ఆయన తనను కూడా రక్షిస్తాడని ఆశిస్తున్నాడు. "భద్రాచల వర" అంటే భద్రాచలంలో ఉండే శ్రేష్ఠుడా. "రామదాస పోష" అంటే రామదాసును పోషించేవాడా అని సంబోధిస్తూ, రాముడు తనను ఆదరించాలని వేడుకుంటున్నాడు.

ఈ కీర్తన రామదాసు యొక్క ఆత్మీయమైన వేదనను, రామునిపై ఆయనకున్న దృఢమైన నమ్మకాన్ని హృద్యంగా తెలియజేస్తుంది. భక్తుడు తన బాధను వ్యక్తం చేస్తూనే, రాముని యొక్క కరుణా స్వభావాన్ని గుర్తు చేస్తూ ఆశతో ఎదురుచూస్తున్నాడు.

69. పాలయమాం

పల్లవి:

పాలయమాం శ్రీరామ జయ భద్రాద్రీశ్వర రామ || పాలయ

చరణములు :

1. కమలా వల్లభ రామ జయ కబంధ సంహార రామ || పాలయ

2. పరమాత్మనే శ్రీరామ జయ భక్త వరద సీతారామ || పాలయ ||

3. కమలా నాయక రామ జయ కమనీయానన రామ || పాలయ

4. కౌస్తుభ భూషణ రామ జయ కంజాత నేత్ర రామ || పాలయ

5. కరుణాంతరంగ రామ జయ కనకాంబరధర రామ || పాలయ

6. దశరథ నందన రామ జయ దైత్య వినాశన రామ || పాలయ

7. నిత్య మహోత్సవ రామ జయ నిజదాస ప్రియ రామ || పాలయ

8. భద్రాచలపతి రామ జయ పతిత పావన రామ || పాలయ

9. రాగరహిత శ్రీరామ జయ రామదాసావన రామ || పాలయ ||

పాలయమాం" అంటే "నన్ను పాలించు" లేదా "నన్ను రక్షించు" అని అర్థం. ఇది పూర్తిగా శరణాగతి భావంతో కూడిన కీర్తన.

పల్లవి:

పాలయమాం శ్రీరామ జయ భద్రాద్రీశ్వర రామ || పాలయ

- **తాత్పర్యము: ఓ శ్రీరామా! నన్ను పాలించు. భద్రాచలానికి అధిపతి అయిన ఓ రామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.**
- **విశేషములు: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క మూల భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. భక్తుడు శ్రీరాముని శరణు వేడుతూ, తనను రక్షించమని కోరుతున్నాడు. "భద్రాద్రీశ్వర" అని సంబోధించడం ద్వారా భద్రాచలంలో వెలసిన రామునిపై తనకున్న ప్రత్యేక భక్తిని, అనుబంధాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. "జయ" అనేది రాముని యొక్క మహిమకు, విజయానికి సూచన.**

చరణములు:

1. కమలా వల్లభ రామ జయ కబంధ సంహార రామ || పాలయ

- **తాత్పర్యము: లక్ష్మీదేవికి ప్రియమైనవాడా (విష్ణు స్వరూపా)! నీకు జయం. కబంధుడిని సంహరించిన ఓ రామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.**
- **విశేషములు: ఈ చరణంలో రాముని విష్ణువు యొక్క అవతారంగా కీర్తిస్తూ, ఆయన "కమలా వల్లభుడు" (లక్ష్మీపతి) అని స్తుతిస్తున్నాడు. రామాయణంలో శ్రీరాముడు సంహరించిన కబంధుని ప్రస్తావించడం ద్వారా, భక్తుడు రాముని యొక్క అసుర సంహార శక్తిని, భక్తులను ఆపదల నుండి రక్షించే గుణాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు.**

2. పరమాత్మనే శ్రీరామ జయ భక్త వరద సీతారామ || పాలయ ||

- **తాత్పర్యము: ఓ పరమాత్మ స్వరూపుడవైన శ్రీరామా! నీకు జయం. భక్తులకు వరాలు ఇచ్చేవాడా, సీతారామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.**
- **విశేషములు: ఇక్కడ రాముని సాక్షాత్తు పరమాత్మ స్వరూపంగా కీర్తిస్తున్నారు. "భక్త వరద" అనే సంబోధన భక్తుల పట్ల రామునికున్న కరుణను, వారి కోరికలను తీర్చే స్వభావాన్ని తెలియజేస్తుంది. సీతారామ అని సీతతో కలిపి సంబోధించడం సౌభాగ్యానికి, పవిత్రతకు సూచన.**

3. కమలా నాయక రామ జయ కమనీయానన రామ || పాలయ

- **తాత్పర్యము: లక్ష్మీదేవికి నాయకుడా (విష్ణు స్వరూపా)! నీకు జయం. మనోహరమైన ముఖము కలిగిన ఓ రామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.**
- **విశేషములు: మళ్ళీ రాముని విష్ణు స్వరూపంగా "కమలా నాయక" అని కీర్తిస్తున్నాడు. "కమనీయానన" అంటే అందమైన, ఆహ్లాదకరమైన ముఖం కలవాడు. రాముని దివ్య సౌందర్యాన్ని భక్తుడు ఇక్కడ వర్ణిస్తున్నాడు.**

4. కౌస్తుభ భూషణ రామ జయ కంజాత నేత్ర రామ || పాలయ

- **తాత్పర్యము: కౌస్తుభ మణిచే అలంకరించబడినవాడా (విష్ణు స్వరూపా)! నీకు జయం. పద్మముల వంటి నేత్రాలు కలిగిన ఓ రామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.**
- **విశేషములు: కౌస్తుభ మణి విష్ణువు యొక్క ముఖ్యమైన ఆభరణాలలో ఒకటి. దీని ప్రస్తావన రాముని విష్ణు స్వరూపాన్ని బలపరుస్తుంది. "కంజాత నేత్ర" అంటే పద్మముల వంటి కళ్ళు కలవాడు. ఇది రాముని కళ్ళ సౌందర్యాన్ని, స్వచ్ఛతను సూచిస్తుంది.**

5. కరుణాంతరంగ రామ జయ కనకాంబరధర రామ || పాలయ

- **తాత్పర్యము: కరుణతో నిండిన హృదయము కలిగిన ఓ రామా! నీకు జయం. బంగారు వస్త్రాలు ధరించిన ఓ రామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.**

- విశేషములు: "కరుణాంతరంగ" అంటే అంతరంగంలో కరుణ కలిగినవాడు. రాముని యొక్క దయా స్వభావాన్ని ఇది తెలియజేస్తుంది. "కనకాంబరధర" అంటే బంగారు రంగు వస్త్రాలు ధరించినవాడు. ఇది రాముని రాజసౌందర్యాన్ని, దివ్య రూపాన్ని వర్ణిస్తుంది.

6. దశరథ నందన రామ జయ దైత్య వినాశన రామ || పాలయ

- తాత్పర్యము: దశరథుని కుమారుడవైన ఓ రామా! నీకు జయం. రాక్షసులను సంహరించిన ఓ రామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.
- విశేషములు: ఇక్కడ రాముని యొక్క వంశాన్ని ("దశరథ నందన") మరియు ఆయన ముఖ్య కార్యాలలో ఒకటైన రాక్షస సంహారాన్ని ("దైత్య వినాశన") ప్రస్తావిస్తున్నాడు. ఇది రాముని పరాక్రమాన్ని, ధర్మ రక్షణ గుణాన్ని తెలియజేస్తుంది.

7. నిత్య మహోత్సవ రామ జయ నిజదాస ప్రియ రామ || పాలయ

- తాత్పర్యము: ఎల్లప్పుడూ మహోత్సవ స్వరూపుడవైన ఓ రామా! నీకు జయం. తన నిజమైన దాసులకు ప్రియమైన ఓ రామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.
- విశేషములు: "నిత్య మహోత్సవ" అంటే ఎల్లప్పుడూ ఆనంద స్వరూపంగా, భక్తులకు ఉత్సవాన్ని కలిగించేవాడిగా ఉండటం. "నిజదాస ప్రియ" అంటే తన నిజమైన భక్తులకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడైనవాడు. ఇది భక్తుల పట్ల రామునికున్న ప్రేమను, ఆదరణను తెలియజేస్తుంది.

8. భద్రాచలపతి రామ జయ పతిత పావన రామ || పాలయ

- తాత్పర్యము: భద్రాచలానికి అధిపతి అయిన ఓ రామా! నీకు జయం. పతితులను (పాపాత్ములను) కూడా పవిత్రులను చేసే ఓ రామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.
- విశేషములు: మళ్ళీ భద్రాచల వాసాన్ని గుర్తు చేస్తూ, రాముని "పతిత పావన" అని కీర్తిస్తున్నాడు. ఎంతటి పాపాత్ములైనా ఆయన శరణు వేడితే వారిని పవిత్రులను చేస్తాడనే రాముని గొప్ప గుణాన్ని ఇది సూచిస్తుంది.

9. రాగరహిత శ్రీరామ జయ రామదాసావన రామ || పాలయ ||

- తాత్పర్యము: ఏ విధమైన రాగద్వేషాలు లేని శ్రీరామా! నీకు జయం. రామదాసుని రక్షించిన ఓ రామా! నీకు జయం. నన్ను రక్షించు.
- విశేషములు: "రాగరహిత" అంటే అనుబంధాలు, ద్వేషాలు వంటివి లేనివాడు, నిర్వికారుడు. ఇది రాముని యొక్క నిస్వార్థ స్వభావాన్ని, దైవత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది. "రామదాసావన" అంటే రామదాసుని రక్షించినవాడు. రామదాసు తనను తాను ప్రస్తావించుకుంటూ, రాముడు తనను ఎలా కాపాడాడో గుర్తు చేసుకుంటూ, ఆ కృతజ్ఞతా భావంతో ఈ చరణాన్ని అర్పించాడు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క వివిధ నామాలను, గుణాలను, లీలలను స్మరిస్తూ తనను రక్షించమని పదే పదే వేడుకుంటున్నాడు. ఇది పూర్తిగా రాముని శరణాగతి పొందే భక్తుని ఆర్తిని, విశ్వాసాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.

70. పాలయమాం శ్రీరుక్మిణీ నాయక

పల్లవి:

పాలయమాం శ్రీరుక్మిణీ నాయక భక్త కామితదాయక

||పాలయమాం||

అనుపల్లవి:

నీలవర్ణతులసీ వనమాల

నిరుపమ శ్రీల బృందావనలోల

||పాలయమాం||

చరణములు:

1. కనకాంబరధర కమనీయ విగ్రహ కాళీయమద నిగ్రహ సనకాది సన్నుత చరణారవింద సచ్చిదానంద గోవింద ముకుంద

పాలయమాం

2. గోపవేషధర గోవర్ధనోద్ధార గోకుల కలహంస పాపాంధకార దివాకర శ్రీకర తాపస మానస సారస హంస

||పాలయమాం||

3. నీలాంబరధర నిత్య నిర్వికార నిగమాంత సంచార బాలార్కకోటి ప్రకాశ విలాస రామదాస హృదయాబ్జ నివాస

||పాలయమాం||

ఈ కీర్తన శ్రీకృష్ణుని స్తుతిస్తూ, ఆయనను రక్షించమని ప్రార్థించే భావంతో సాగుతుంది.

పల్లవి:

పాలయమాం శ్రీరుక్మిణీ నాయక భక్త కామితదాయక ||పాలయమాం||

- తాత్పర్యము: ఓ రుక్మిణీ దేవికి నాయకుడా (ప్రియుడా)! భక్తుల కోరికలను తీర్చేవాడా! నన్ను రక్షించు.
- విశేషములు: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ముఖ్య భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది. భక్తుడు శ్రీకృష్ణుని రుక్మిణీపతిగా సంబోధిస్తూ, ఆయన భక్తుల కోరికలను తీర్చే దయాళుడని తెలుపుతున్నాడు. "పాలయమాం" అంటే "నన్ను రక్షించు" అని అర్థం, ఇది శరణాగతి భావాన్ని సూచిస్తుంది.

అనుపల్లవి:

నీలవర్ణతులసీ వనమాల నిరుపమ శ్రీల బృందావనలోల ||పాలయమాం||

- తాత్పర్యము: నీలమేఘశ్యాముడవైన నీవు తులసి వనమాలలను ధరిస్తావు. సాటిలేని శోభతో బృందావనంలో విహరించే ఓ కృష్ణా! నన్ను రక్షించు.
- విశేషములు: ఇక్కడ శ్రీకృష్ణుని నీలవర్ణాన్ని, ఆయనకు ఇష్టమైన తులసి మాలను వర్ణిస్తున్నారు. బృందావనం ఆయన లీలాస్థలం కాబట్టి "బృందావనలోల" అని సంబోధించడం ఆయనతో ఉన్న అనుబంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. "నిరుపమ శ్రీల" అంటే సాటిలేని శోభ కలిగినవాడు.

చరణములు:

1. కనకాంబరధర కమనీయ విగ్రహ కాళీయమద నిగ్రహ సనకాది సన్నుత చరణారవింద సచ్చిదానంద గోవింద ముకుంద ||పాలయమాం||

- తాత్పర్యము: బంగారు వస్త్రాలు ధరించినవాడా! అందమైన రూపం కలిగినవాడా! కాళీయుని మదమణచినవాడా! సనకాది మునులచే స్తుతించబడే పద్మముల వంటి పాదాలు కలవాడా! సచ్చిదానంద స్వరూపుడా! గోవిందా! ముకుందా! నన్ను రక్షించు.
- విశేషములు: ఈ చరణంలో శ్రీకృష్ణుని యొక్క దివ్య రూపాన్ని, ఆయన చేసిన ముఖ్యమైన లీలలను కీర్తిస్తున్నారు. "కనకాంబరధర" అంటే బంగారు వస్త్రాలు ధరించినవాడు. "కమనీయ విగ్రహ" అంటే అందమైన శరీరం కలవాడు. "కాళీయమద నిగ్రహ" అంటే కాళీయుని గర్వాన్ని అణచినవాడు. "సనకాది సన్నుత చరణారవింద" అంటే సనకుడు మొదలైన మునులచే స్తుతించబడే పద్మముల వంటి పాదాలు కలవాడు. "సచ్చిదానంద" అంటే సత్ (ఉనికి), చిత్ (జ్ఞానం), ఆనందం (సంతోషం) అనే త్రిగుణాల స్వరూపుడు. "గోవింద", "ముకుంద" అనేవి శ్రీకృష్ణుని యొక్క ఇతర నామాలు.

2. గోపవేషధర గోవర్ధనోద్ధార గోకుల కలహంస పాపాంధకార దివాకర శ్రీకర తాపస మానస సారస హంస ||పాలయమాం||

- తాత్పర్యము: గోపాలుని వేషం ధరించినవాడా! గోవర్ధన పర్వతాన్ని ఎత్తినవాడా! గోకులంలో హంస వంటివాడా! పాపాలనే అంధకారానికి సూర్యుని వంటివాడా! శుభాలను కలిగించేవాడా! తపస్సు చేసేవారి మనస్సు అనే పద్మంలో హంస వంటివాడా! నన్ను రక్షించు.
- విశేషములు: ఇక్కడ శ్రీకృష్ణుని యొక్క బాల్య లీలలను, ఆయన గొప్పతనాన్ని వర్ణిస్తున్నారు. "గోపవేషధర" అంటే గొల్లవాని వేషం ధరించినవాడు. "గోవర్ధనోద్ధార" అంటే గోవర్ధన పర్వతాన్ని ఎత్తినవాడు. "గోకుల కలహంస" అంటే గోకులంలో హంసలా స్వచ్ఛమైనవాడు, అందమైనవాడు. "పాపాంధకార దివాకర" అంటే పాపాలనే చీకటికి సూర్యుని వంటివాడు, పాపాలను పోగొట్టేవాడు. "శ్రీకర" అంటే శుభాలను కలిగించేవాడు. "తాపస మానస సారస హంస" అంటే తపస్సు చేసేవారి మనస్సు అనే పద్మంలో హంసలాగా నివసించేవాడు, వారికి ఆనందాన్ని కలిగించేవాడు.

3. నీలాంబరధర నిత్య నిర్వికార నిగమాంత సంచార బాలార్కకోటి ప్రకాశ విలాస రామదాస హృదయాబ్జ నివాస ||పాలయమాం||

- తాత్పర్యము: నీల వస్త్రాలు ధరించినవాడా! ఎల్లప్పుడూ మార్పులేనివాడా! వేదాంతాలలో సంచరించేవాడా (అంటే వేదాల అంతిమ లక్ష్యమైనవాడా)! కోట్ల సూర్యుల ప్రకాశంతో ప్రకాశించేవాడా! రామదాసు హృదయం అనే పద్మంలో నివసించేవాడా! నన్ను రక్షించు.
- విశేషములు: ఈ చివరి చరణంలో శ్రీకృష్ణుని యొక్క తత్త్వాన్ని, భక్తునితో ఆయనకున్న అనుబంధాన్ని తెలియజేస్తున్నారు. "నీలాంబరధర" అంటే నీల రంగు వస్త్రాలు ధరించినవాడు. "నిత్య నిర్వికార" అంటే ఎల్లప్పుడూ ఒకే విధంగా ఉండేవాడు, మార్పులు లేనివాడు. "నిగమాంత సంచార" అంటే వేదాల చివరన (ఉపనిషత్తులలో) తెలుపబడేవాడు, వేదాంతాల లక్ష్యమైనవాడు. "బాలార్కకోటి ప్రకాశ విలాస" అంటే కోట్ల ఉదయించే సూర్యుల యొక్క ప్రకాశంతో ప్రకాశించేవాడు. "రామదాస హృదయాబ్జ నివాస" అంటే రామదాసు హృదయం అనే పద్మంలో నివసించేవాడు. ఇది భక్తుని యొక్క ఆత్మీయమైన అనుభవాన్ని, శ్రీకృష్ణునిపై ఆయనకున్న ప్రేమను తెలియజేస్తుంది.

ఈ కీర్తన శ్రీకృష్ణుని యొక్క వివిధ రూపాలను, లీలలను, గొప్పతనాన్ని కీర్తిస్తూ, భక్తుడు ఆయనను సంపూర్ణంగా శరణు వేడుకునే భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది. రామదాసు తన హృదయంలో కొలువై ఉన్న శ్రీకృష్ణుని దయను పొంది రక్షింపబడాలని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

71. పాహిపాహిమాం కృష్ణా

పల్లవి:

పాహి పాహి మాం కృష్ణా పరమదయాళో దేహి మే త్వయి భక్తిం దీనదయాళో

చరణములు :

||పాహి పాహి||

1. కమలాధ్యక్షా కృష్ణా కరుణా కటాక్షా అమర సంరక్షా అసుర శిక్ష కమలాక్షా ||పాహి పాహి||

2. నందనందనా కృష్ణా నతజనావనా సితవదనా భక్తవరద చారులోచనా ||పాహి పాహి||

3. భద్రవినుత మాం పాలయ పరమపావన భద్రగిరి నివాస రామదాస హృద్వాసా పాహి పాహి||

"పాహి పాహి మాం" అంటే "నన్ను రక్షించు, రక్షించు" అని అర్థం. ఇది శ్రీకృష్ణుని వేడుకుంటూ రచించిన కీర్తన.

పల్లవి:

పాహి పాహి మాం కృష్ణా పరమదయాళో దేహి మే త్వయి భక్తిం దీనదయాళో ||పాహి పాహి||

- తాత్పర్యము: ఓ కృష్ణా! నన్ను రక్షించు, రక్షించు. పరమ దయాళుడవైన ఓ దీనదయాళుడా! నీ యందు నాకు భక్తిని ప్రసాదించు. నన్ను రక్షించు, రక్షించు.
- విశేషములు: ఈ పల్లవి కీర్తన యొక్క ప్రధాన భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. భక్తుడు శ్రీకృష్ణుని పరమ దయాళునిగా, దీనుల పట్ల దయ చూపేవాడిగా సంబోధిస్తూ, ఆయనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. అంతేకాకుండా, ఆయన పట్ల నిశ్చలమైన భక్తిని ప్రసాదించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. "పాహి పాహి మాం" అనే పునరుక్తి ఆర్తిని, అత్యవసరాన్ని సూచిస్తుంది.

చరణములు :

1. కమలాధ్యక్షా కృష్ణా కరుణా కటాక్షా అమర సంరక్షా అసుర శిక్ష కమలాక్షా ||పాహి పాహి||

- తాత్పర్యము: లక్ష్మీదేవికి అధిపతివైన ఓ కృష్ణా! కరుణతో నిండిన కటాక్షం కలవాడా! దేవతలను రక్షించేవాడా! రాక్షసులను శిక్షించేవాడా! పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడా! నన్ను రక్షించు, రక్షించు.
- విశేషములు: ఈ చరణంలో శ్రీకృష్ణుని యొక్క వివిధ విశేషణాలను స్తుతిస్తున్నారు. "కమలాధ్యక్షా" అంటే లక్ష్మీదేవికి అధిపతి (విష్ణు స్వరూపుడు). "కరుణా కటాక్షా" అంటే దయతో కూడిన చూపు కలవాడు. "అమర సంరక్షా" అంటే దేవతలను రక్షించేవాడు. "అసుర శిక్ష" అంటే రాక్షసులను శిక్షించేవాడు. "కమలాక్షా" అంటే పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడు. ఈ విశేషణాలు కృష్ణుని యొక్క దైవత్వాన్ని, రక్షణా స్వభావాన్ని తెలియజేస్తాయి.

2. నందనందనా కృష్ణా నతజనావనా సితవదనా భక్తవరద చారులోచనా ||పాహి పాహి||

- తాత్పర్యము: నందుని కుమారుడవైన ఓ కృష్ణా! శరణు వేడిన వారిని రక్షించేవాడా! తెల్లని ముఖం కలవాడా (ప్రసన్నమైన ముఖం కలవాడా)! భక్తులకు వరాలు ఇచ్చేవాడా! అందమైన కన్నులు కలవాడా! నన్ను రక్షించు, రక్షించు.
- విశేషములు: ఇక్కడ శ్రీకృష్ణుని యొక్క మానవ సంబంధాన్ని ("నందనందనా") మరియు ఆయన భక్త పరాధీనతను ("నతజనావనా", "భక్తవరద") కీర్తిస్తున్నారు. "సితవదనా" అంటే ప్రకాశవంతమైన లేదా ప్రసన్నమైన ముఖం కలవాడు. "చారులోచనా" అంటే అందమైన కన్నులు కలవాడు. ఈ విశేషణాలు కృష్ణుని యొక్క ప్రేమపూర్వకమైన, దయాళువైన స్వభావాన్ని తెలియజేస్తాయి.

3. భద్రవినుత మాం పాలయ పరమపావన భద్రగిరి నివాస రామదాస హృద్వాసా పాహి పాహి||

- తాత్పర్యము: శుభప్రదుడవని కొనియాడబడే ఓ పరమ పవిత్రుడా! నన్ను పాలించు. భద్రాద్రి (భద్రాచలం) నివాసివైన ఓ కృష్ణా! రామదాసు హృదయంలో నివసించేవాడా! నన్ను రక్షించు, రక్షించు.
- విశేషములు: ఈ చివరి చరణంలో భక్తుడు శ్రీకృష్ణుని "భద్రవినుత" (శుభప్రదుడవని కొనియాడబడేవాడు) మరియు "పరమపావన" (అత్యంత పవిత్రమైనవాడు) అని స్తుతిస్తున్నాడు. "భద్రగిరి నివాస" అని భద్రాచలంలో వెలసిన రాముని (ఇక్కడ కృష్ణునిగా భావించవచ్చు) గుర్తు చేస్తున్నాడు. "రామదాస హృద్వాసా" అంటే రామదాసు హృదయంలో నివసించేవాడు. ఇది భక్తునికి, దేవునికి మధ్య ఉన్న అవినాభావ సంబంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. రామదాసు తనను తాను ప్రస్తావించుకుంటూ, కృష్ణుడు తన హృదయంలో నివసిస్తూ తనను రక్షిస్తాడని విశ్వసిస్తున్నాడు.

ఈ కీర్తన శ్రీకృష్ణుని యొక్క అనేక గొప్ప గుణాలను కీర్తిస్తూ, భక్తుడు ఆయనను రక్షించమని, ఆయన యందు భక్తిని ప్రసాదించమని ఆర్తితో వేడుకునే హృదయ స్పందనగా నిలుస్తుంది. రామదాసు యొక్క భక్తి, శరణాగతి ఈ కీర్తనలో స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

72. పాహిమాం శ్రీరామ

పల్లవి:

పాహిమాం శ్రీరామ యంటె పలుకవైతివి నీ స్నేహమిట్టిదని నే- చెప్ప నోహో ఓహో ఓహో ||

చరణములు :

1. ఇబ్బంది నొంది యాకరి బొబ్బలు బెట్టినంతలోనే గొబ్బున గాచితివట జబ్బు సేయక యెంతో || పాహిమాం ||

2 నిబ్బరము తోనే నీకు కబ్బ మిచ్చి వేడుకొన్న తబ్బిబ్బు చేసెదవు రామ అబ్బ అబ్బ || పాహిమాం ||

3. సన్నుతించిన వారినెల్ల మున్ను దయతో బ్రోచితివని పన్నగశాయి వినినే - విన్నవించితిని రామా ||

పాహిమాం

4. విన్నపము వినక యెంతో కన్నడ జేసిదవు రామ ఎన్నటికి నమ్మరాదు రన్నన్న అన్నన్న || పాహిమాం ||

5. చయ్యన భద్రాద్రి నిలయ స్వామివని నమ్మి నేను వెయ్యారు విధముల రామ వినుతిసేయ సాగితిని||

వాహిమాం ||

6. ఇయ్యడను రామదాసుని కుయ్యాలించి బ్రోవకున్న ఒయ్యారమే మనవచ్చు నయ్యయ్య అయ్యయ్యో ||

పాహిమాం ||

పల్లవి:

పాహిమాం శ్రీరామ యంటె పలుకవైతివి నీ స్నేహమిట్టిదని నే- చెప్ప నోహో ఓహో ఓహో ॥

- తాత్పర్యము: ఓ శ్రీరామా, రక్షించు అని నేను వేడుకుంటున్నాను కానీ నీవు పలుకవేమి? నీ స్నేహం ఇలా ఉంటుందని నేను చెప్పలేను సుమా! ఓహో ఓహో ఓహో! (ఆశ్చర్యార్థకం మరియు నిరాశను వ్యక్తం చేస్తుంది).
- విశేషములు: భక్తుడు తన ఆవేదనను, శ్రీరాముడు స్పందించకపోవడం పట్ల తన ఆశ్చర్యాన్ని మరియు నిరాశను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "ఓహో ఓహో ఓహో" అనే పదాలు అతని యొక్క తీవ్రమైన భావోద్వేగాలను తెలియజేస్తున్నాయి.

చరణములు :

1. ఇబ్బంది నొంది యాకరి బొబ్బలు బెట్టినంతలోనే గొబ్బున గాచితివట జబ్బు సేయక యెంతో ॥ పాహిమాం ॥

- తాత్పర్యము: కష్టాలలో ఉండి ఆర్తితో పెద్దగా కేకలు వేసిన వెంటనే, నీవు వెంటనే వచ్చి ఎంతో శ్రద్ధగా రక్షించావట కదా! ఓ శ్రీరామా, రక్షించు.
- విశేషములు: గతంలో శ్రీరాముడు తన భక్తులను ఆపదలో ఆదుకున్న సందర్భాలను గుర్తు చేసుకుంటున్నాడు. "గొబ్బున గాచితివట" అనే మాటలు శ్రీరాముని తక్షణ సహాయాన్ని సూచిస్తాయి.

2. నిబ్బరము తోనే నీకు కబ్బ మిచ్చి వేడుకొన్న తబ్బిబ్బు చేసెదవు రామ అబ్బ అబ్బ ॥ పాహిమాం ॥

- తాత్పర్యము: స్థిరమైన మనస్సుతో నీకు కీర్తనలు అర్పించి వేడుకుంటే, నన్ను ఇలా కలవరపాటుకు గురిచేస్తావా రామా? అబ్బ అబ్బ (బాధను, నిరాశను వ్యక్తం చేసే ఆశ్చర్యార్థకం). ఓ శ్రీరామా, రక్షించు.
- విశేషములు: రామదాసు తన భక్తిని, కీర్తనల రూపంలో సమర్పించినప్పటికీ, శ్రీరాముడు పట్టించుకోకపోవడం అతనికి ఆశ్చర్యాన్ని కలిగిస్తోంది. "తబ్బిబ్బు చేసెదవు" అంటే కలవరపాటుకు గురిచేయడం.

3. సన్నుతించిన వారినెల్ల మున్ను దయతో బ్రోచితివని పన్నగశాయి వినినే - విన్నవించితిని రామా ॥ పాహిమాం

- తాత్పర్యము: నిన్ను స్తుతించిన వారందరినీ గతంలో దయతో రక్షించావని ఆదిశేషునిపై పవళించే విష్ణువు (నీవు) గురించి విని నేను నీకు విన్నవించుకుంటున్నాను రామా! ఓ శ్రీరామా, రక్షించు.
- విశేషములు: పూర్వం భక్తులను రక్షించిన శ్రీరాముని కరుణా స్వభావాన్ని గుర్తు చేస్తూ, తాను కూడా అదే దయను ఆశిస్తున్నానని విన్నవిస్తున్నాడు. "పన్నగశాయి" అనే పదం శ్రీరాముని విష్ణు స్వరూపంగా సూచిస్తుంది.

4. విన్నపము వినక యెంతో కన్నడ జేసిదవు రామ ఎన్నటికి నమ్మరాదు రన్నన్న అన్నన్న ॥ పాహిమాం ॥

- తాత్పర్యము: నా విన్నపాన్ని వినకుండా ఎంతో నిర్లక్ష్యం చేశావు రామా! నిన్ను ఎప్పటికీ నమ్మకూడదు సుమా! ఓ శ్రీరామా, రక్షించు.
- విశేషములు: ఇక్కడ రామదాసు తన నిరాశను మరింత తీవ్రంగా వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. శ్రీరాముడు తన మొర ఆలకించకపోవడం అతనికి నమ్మశక్యం కావడం లేదు. "కన్నడ జేసిదవు" అంటే నిర్లక్ష్యం చేశావని అర్థం.

5. చయ్యన భద్రాద్రి నిలయ స్వామివని నమ్మి నేను వెయ్యారు విధముల రామ వినుతిసేయ సాగితిని॥ పాహిమాం ॥

- తాత్పర్యము: వెంటనే భద్రాద్రి నివాసివైన స్వామివని నమ్మి నేను వేలాది విధాలుగా నిన్ను స్తుతించడం మొదలుపెట్టాను రామా! ఓ శ్రీరామా, రక్షించు.

- విశేషములు: భద్రాద్రి రామునిగా విశ్వసించి, అనేక విధాలుగా కీర్తిస్తూ ప్రార్థిస్తున్నానని తెలియజేస్తున్నాడు. "చయ్యన" అంటే వెంటనే.

6. ఇయ్యడను రామదాసుని కుయ్యాలించి బ్రోవకున్న ఒయ్యారమే మనవచ్చు నయ్యయ్య అయ్యయ్యో || పాహిమాం ||

- తాత్పర్యము: ఇప్పుడు రామదాసు యొక్క ఆర్తనాదాలు విని కూడా నీవు రక్షించకపోతే, నీ గొప్పతనమేమి ఉంటుంది? అయ్యయ్యో! ఓ శ్రీరామా, రక్షించు.
- విశేషములు: చివరి చరణంలో రామదాసు తనను రక్షించకపోతే శ్రీరాముని గొప్పతనకు అర్థం ఉండదని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. "ఒయ్యారము" అంటే గొప్పతనం, వైభవం. "అయ్యయ్యో" అనే పదం తీవ్రమైన విచారం మరియు నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తుంది.

73. బిడియమేలనిక

పల్లవి:

బిడియమేలనిక మోక్షమిచ్చి నీ వడుగు దాటి పోరా రామ ||

అనుపల్లవి :

తడవాయెను నే నోర్వలేను దొర తనము దాచుకోరా రామ || బిడియమేల||

చరణములు:

1. మురియుచు నీ ధర చెప్పినట్టు విన ముచుకుందుడ గాను రామ | అరుదు మీరాలని తలచి ఎగరగా హనుమంతుడ గాను రామ

|| బిడియమేల

2. మాయలచేత వంచింప బడగ నే మహేశుడను గాను రామ ! న్యాయము లేక నే నటునిటు తిరుగను నారదుండ గాను రామ || బిడియమేల ||

3. నరహరి నను రక్షింపు మయ్యా శ్రీ నారాయణ రూప శ్రీరామ మరచి నిదురలోనైనను మీ పద సరసిజముల విడువరా రామ || బిడియమేల

4. గరిమ తోడ మా సీతను గాచిన గొప్పలు నే వింటి రామ పరగ భద్రగిరి శిఖర నివాసా వరబల సంహార రామ || బిడియమేల ||

ఖచ్చితంగా, రామదాసు గారి కీర్తన "బిడియమేలనిక" యొక్క తాత్పర్యము మరియు విశేషములు ప్రతి చరణానికి దగ్గరగా క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి:

పల్లవి:

బిడియమేలనిక మోక్షమిచ్చి నీ వడుగు దాటి పోరా రామ ||

- తాత్పర్యము: ఇక సిగ్గుపడవలసిన పని లేదు, మోక్షాన్ని ఇచ్చి నీవు ముందుకు సాగిపో రామా! (నన్ను రక్షించి, ఈ సంసార బంధాల నుండి విముక్తుడిని చేయి అని అర్థం).

- విశేషములు: భక్తుడు శ్రీరామునిని తన పట్ల దయ చూపమని, మోక్షాన్ని ప్రసాదించి తనను ఈ జీవిత చక్రం నుండి విడిపించమని అభ్యర్థిస్తున్నాడు. "అడుగు దాటి పోరా" అనే మాటలు శ్రీరాముడు చొరవ తీసుకొని తనను రక్షించాలని కోరుకుంటున్నట్లు సూచిస్తాయి.

అనుపల్లవి :

తడవాయెను నే నోర్వలేను దొర తనము దాచుకోరా రామ || బిడియమేల||

- తాత్పర్యము: ఆలస్యమవుతోంది, నేను ఓర్చుకోలేను. నీ ప్రభుత్వాన్ని (దయను) దాచి ఉంచకు రామా! ఇక సిగ్గుపడవలసిన పని లేదు.
- విశేషములు: భక్తుడు తన సహనాన్ని కోల్పోతున్నానని, శ్రీరాముడు తన దయను చూపడంలో ఆలస్యం చేయవద్దని వేడుకుంటున్నాడు. "దొర తనము" అంటే ఇక్కడ శ్రీరాముని యొక్క దయాళుత్వం మరియు రక్షించే శక్తి.

చరణములు:

1. మురియుచు నీ ధర చెప్పినట్టు విన ముచుకుందుడ గాను రామ | అరుదు మీరాలని తలచి ఎగరగా హనుమంతుడ గాను రామ || బిడియమేల

- తాత్పర్యము: సంతోషంగా నీ ఆజ్ఞ ప్రకారం వినడానికి నేను ముచుకుందుడిని కాను రామా! అసాధ్యమైన పనులు చేయాలని తలచి ఎగరడానికి నేను హనుమంతుడిని కాను రామా! ఇక సిగ్గుపడవలసిన పని లేదు.
- విశేషములు: రామదాసు తనను ముచుకుందుడు లేదా హనుమంతుడితో పోల్చుకోవడం లేదు. ముచుకుందుడు నిద్ర లేచిన తర్వాత ఎవరిని చూస్తే వారు భస్మం అవుతారు. హనుమంతుడు సముద్రాన్ని దాటి లంకకు ఎగిరి వెళ్ళాడు. ఈ ఇద్దరిలాంటి గొప్ప శక్తులు తనకు లేవని, సామాన్య భక్తుడినని వినయంగా చెప్పుకుంటున్నాడు.

2. మాయలచేత వంచింప బడగ నే మహేశుడము గాను రామ ! న్యాయము లేక నే నటునిటు తిరుగను నారదుండ గాను రామ || బిడియమేల ||

- తాత్పర్యము: మాయలచేత మోసపోవడానికి నేను మహేశ్వరుడిని (శివుడిని) కాను రామా! న్యాయం లేకుండా నేను అటూ ఇటూ తిరగడానికి నారదుడిని కాను రామా! ఇక సిగ్గుపడవలసిన పని లేదు.
- విశేషములు: ఇక్కడ కూడా రామదాసు తనను శివుడు లేదా నారదుడితో పోల్చుకోవడం లేదు. శివుడు భస్మాసురుని మాయకు లోనయ్యాడు. నారదుడు లోక సంచారి. తాను వారిలా కాదని, న్యాయమైన రక్షణను కోరుకుంటున్నానని తెలియజేస్తున్నాడు.

3. నరహరి నను రక్షింపు మయ్యా శ్రీ నారాయణ రూప శ్రీరామ మరచి నిదురలోనైనను మీ పద సరసిజముల విడువరా రామ || బిడియమేల

- తాత్పర్యము: ఓ నరసింహ రూపుడవైన శ్రీ నారాయణ స్వరూపుడవైన శ్రీరామా, నన్ను రక్షించు తండ్రీ! మరచి నిద్రలో ఉన్నప్పటికీ నీ పాదపద్మాలను విడువను రామా! ఇక సిగ్గుపడవలసిన పని లేదు.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని నరసింహ మరియు నారాయణ రూపాలుగా స్తుతిస్తున్నాడు. ఆయన యొక్క రక్షణను అర్థిస్తూ, ఏ పరిస్థితిలోనూ తన భక్తిని వీడనని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాడు. "పద సరసిజములు" అంటే పద్మముల వంటి పాదాలు.

4. గరిమ తోడ మా సీతను గాచిన గొప్పలు నే వింటి రామ పరగ భద్రగిరి శిఖర నివాసా వరబల సంహార రామ || బిడియమేల ||

- తాత్పర్యము: గొప్పదనంతో మా సీతను రక్షించిన నీ గొప్ప కార్యాలను నేను విన్నాను రామా! ప్రకాశించే భద్రాద్రి శిఖర నివాసీ, వర బలవంతులను సంహరించే రామా! ఇక సిగ్గుపడవలసిన పని లేదు.
- విశేషములు: సీతాదేవిని రావణుడి నుండి రక్షించిన శ్రీరాముని పరాక్రమాన్ని రామదాసు గుర్తు చేస్తున్నాడు. భద్రాద్రిపై నివసించేవాడు మరియు దుష్ట శక్తులను నాశనం చేసేవాడు అని శ్రీరాముని స్తుతిస్తున్నాడు. "గరిమ" అంటే గొప్పతనం, మహిమ. "వరబల సంహార" అంటే వరాల బలంతో గర్వించిన వారిని సంహరించేవాడు. ఈ కీర్తనలో రామదాసు తన బలహీనతను, శ్రీరాముని యొక్క కరుణ మరియు శక్తిని గుర్తు చేస్తూ, త్వరగా మోక్షాన్ని ప్రసాదించమని వేడుకుంటున్నాడు. ఆయన వినయంగా తనను గొప్ప భక్తులతో పోల్చుకోకుండా, సామాన్య భక్తునిగా తన ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు.

74. భజరే మానస రామం

పల్లవి:

భజరే మానస రామం భజ

భజరే జగదభి రామం

చరణములు:

1. కరధృత శరకోదండం కరితుండాయుత భుజదండం దాశరథి నరసింహం భజ దాశరథిం సురసింహం

2. కౌసల్యా బహుభాగ్యం భజ మైథిల్య లోచన యోగ్యం అవనత జలజ భవేంద్రం భజ అగణిత గుణగణ సాంద్రం ||భజరే||

3. శ్యామల జలద శ్యామం భజ సాంబ శివా శ్రిత కామం భద్రాచల నిధివాసం పరిపాలిత శ్రీరామదానం

పల్లవి:

భజరే మానస రామం భజ భజరే జగదభి రామం

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, రాముని భజించు. జగత్తును ఆనందింపజేసే రాముని భజించు.
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు తన మనస్సును రాముని భజించమని ఆదేశిస్తున్నాడు. రాముడు కేవలం అయోధ్యకు రాజు మాత్రమే కాదని, జగత్తును సంతోషపరిచేవాడని తెలియజేస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. కరధృత శరకోదండం కరితుండాయుత భుజదండం దాశరథి నరసింహం భజ దాశరథిం సురసింహం

- తాత్పర్యము: చేతిలో బాణము మరియు ధనుస్సును ధరించినవాడు, ఏనుగు తొండము వంటి బలమైన భుజములు కలవాడు, దశరథుని కుమారుడు, నరులలో సింహం వంటివాడు, దేవతలకు సింహం వంటివాడైన ఆ రాముని భజించు.
- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క వీరత్వాన్ని, శక్తిని వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయన ధనుర్బాణాలు ధరించిన యోధుడు, బలమైన భుజాలు కలవాడు. ఆయన కేవలం మానవులలోనే కాదు, దేవతలలో కూడా శ్రేష్ఠుడు. "కరధృత

శరకోదండం" మరియు "కరితుండాయుత భుజదండం" అనే పదాలు ఆయన పరాక్రమాన్ని సూచిస్తాయి. "దాశరథి నరసింహం" మరియు "దాశరథిం సురసింహం" ఆయన యొక్క మానవ మరియు దైవ స్వభావాలను తెలియజేస్తాయి.

2. కౌసల్యా బహుభాగ్యం భజ మైథిల్య లోచన యోగ్యం అవనత జలజ భవేంద్రం భజ అగణిత గుణగణ సాంద్రం ||భజరే||

- తాత్పర్యము: కౌసల్య యొక్క గొప్ప అదృష్టమైనవాడు, సీతాదేవి యొక్క కన్నులకు ఆనందాన్ని కలిగించేవాడు, బ్రహ్మ మరియు ఇంద్రుడు కూడా నమస్కరించే పద్మముల వంటి పాదములు కలవాడు, లెక్కలేనన్ని మంచి గుణములు కలవాడైన ఆ రాముని భజించు.
- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని మరియు గొప్పతనాన్ని కీర్తిస్తున్నాడు. ఆయన కౌసల్యకు పుత్రుడిగా ఆమె అదృష్టానికి కారణం. సీతాదేవికి ప్రియమైనవాడు. బ్రహ్మ మరియు ఇంద్రుడు వంటి దేవతలు కూడా ఆయనకు నమస్కరిస్తారు. ఆయన అనేక మంచి గుణములకు నిధి. "అవనత జలజ భవేంద్రం" ఆయన యొక్క పాదాల పవిత్రతను మరియు గొప్పవారిచే పూజించబడటాన్ని సూచిస్తుంది. "అగణిత గుణగణ సాంద్రం" ఆయన అనంతమైన మంచి లక్షణాలను తెలియజేస్తుంది.

3. శ్యామల జలద శ్యామం భజ సాంబ శివా శ్రిత కామం భద్రాచల నిధివాసం పరిపాలిత శ్రీరామదానం

- తాత్పర్యము: నల్లని మేఘం వలె నల్లని శరీర కాంతి కలవాడు, శివునిచే కోరబడిన కోరికలను తీర్చేవాడు, భద్రాచలమే నిధిగా నివసించేవాడు, రామదాసును పరిపాలించేవాడైన ఆ రాముని భజించు.
- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క వర్ణన, ఆయన భక్తుల కోరికలు తీర్చే దాతృత్వం మరియు రామదాసు పట్ల ఆయనకున్న అనుగ్రహాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఆయన నల్లని మేఘం వలె అందమైన శరీర కాంతి కలవాడు. శివుడు కూడా ఆయనను ఆశ్రయిస్తాడు. భద్రాచలంలో నివసిస్తూ రామదాసును రక్షించే దేవుడు. "శ్యామల జలద శ్యామం" ఆయన యొక్క మనోహరమైన నల్లని రంగును సూచిస్తుంది. "సాంబ శివా శ్రిత కామం" ఆయన సర్వదేవతా స్వరూపుడని తెలియజేస్తుంది. "భద్రాచల నిధివాసం" ఆయన భద్రాద్రిలో కొలువై ఉన్నాడని, "పరిపాలిత శ్రీరామదానం" రామదాసును ఆదరించే దేవుడని తెలుపుతుంది.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క వివిధ రూపాలను, గుణాలను కీర్తిస్తూ మనస్సును ఆయనను భజించమని ప్రేరేపిస్తున్నాడు. రాముడు వీరుడు, అందగాడు, దయాళువు మరియు భక్తులను రక్షించేవాడని ఈ కీర్తన ద్వారా తెలుస్తుంది.

75. భజరే శ్రీరామం

భజరే శ్రీరామం హే మానస భజరే రఘురామం రామం ||

చరణములు :

1. భజ రఘురామం భండన భీమం రజనిచ రాఘ విరామం రామం

2. వనరుహ నయనం కనదహి శయనం

మనసిజకోటిసమానం మానం

పల్లవి:

3. తారకనామం దశరథరామం

చారు భద్రాద్రీశ చారం ధీరం

4. సీతారామం చిన్మయ ధామం శ్రీ తులసీ దళ శ్రీకర ధామం

5 శ్యామల గాత్రం సత్య చరిత్రం రామదాస హృద్రాజీవ మిత్రం

పల్లవి:

భజరే మానస రామం భజ భజరే జగదభి రామం

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, రాముని భజించు. జగత్తును ఆనందింపజేసే రాముని భజించు.
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు తన మనస్సును రాముని భజించమని ఆదేశిస్తున్నాడు. రాముడు కేవలం అయోధ్యకు రాజు మాత్రమే కాదని, జగత్తును సంతోషపరిచేవాడని తెలియజేస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. కరధృత శరకోదండం కరితుండాయుత భుజదండం దాశరథి నరసింహం భజ దాశరథిం సురసింహం

- తాత్పర్యము: చేతిలో బాణము మరియు ధనుస్సును ధరించినవాడు, ఏనుగు తొండము వంటి బలమైన భుజములు కలవాడు, దశరథుని కుమారుడు, నరులలో సింహం వంటివాడు, దేవతలకు సింహం వంటివాడైన ఆ రాముని భజించు.
- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క వీరత్వాన్ని, శక్తిని వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయన ధనుర్బాణాలు ధరించిన యోధుడు, బలమైన భుజాలు కలవాడు. ఆయన కేవలం మానవులలోనే కాదు, దేవతలలో కూడా శ్రేష్ఠుడు. "కరధృత శరకోదండం" మరియు "కరితుండాయుత భుజదండం" అనే పదాలు ఆయన పరాక్రమాన్ని సూచిస్తాయి. "దాశరథి నరసింహం" మరియు "దాశరథిం సురసింహం" ఆయన యొక్క మానవ మరియు దైవ స్వభావాలను తెలియజేస్తాయి.

2. కౌసల్యా బహుభాగ్యం భజ మైథిల్య లోచన యోగ్యం అవనత జలజ భవేంద్రం భజ అగణిత గుణగణ సాంద్రం ||భజరే||

- తాత్పర్యము: కౌసల్య యొక్క గొప్ప అదృష్టమైనవాడు, సీతాదేవి యొక్క కన్నులకు ఆనందాన్ని కలిగించేవాడు, బ్రహ్మ మరియు ఇంద్రుడు కూడా నమస్కరించే పద్మముల వంటి పాదములు కలవాడు, లెక్కలేనన్ని మంచి గుణములు కలవాడైన ఆ రాముని భజించు.
- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని మరియు గొప్పతనాన్ని కీర్తిస్తున్నాడు. ఆయన కౌసల్యకు పుత్రుడిగా ఆమె అదృష్టానికి కారణం. సీతాదేవికి ప్రియమైనవాడు. బ్రహ్మ మరియు ఇంద్రుడు వంటి దేవతలు కూడా ఆయనకు నమస్కరిస్తారు. ఆయన అనేక మంచి గుణములకు నిధి. "అవనత జలజ భవేంద్రం" ఆయన యొక్క పాదాల పవిత్రతను మరియు గొప్పవారిచే పూజించబడటాన్ని సూచిస్తుంది. "అగణిత గుణగణ సాంద్రం" ఆయన అనంతమైన మంచి లక్షణాలను తెలియజేస్తుంది.

3. శ్యామల జలద శ్యామం భజ సాంబ శివా శ్రిత కామం భద్రాచల నిధివాసం పరిపాలిత శ్రీరామదాసం

- తాత్పర్యము: నల్లని మేఘం వలె నల్లని శరీర కాంతి కలవాడు, శివునిచే కోరబడిన కోరికలను తీర్చేవాడు, భద్రాచలమే నిధిగా నివసించేవాడు, రామదాసును పరిపాలించేవాడైన ఆ రాముని భజించు.

- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క వర్ణన, ఆయన భక్తుల కోరికలు తీర్చే దాతృత్వం మరియు రామదాసు పట్ల ఆయనకున్న అనుగ్రహాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఆయన నల్లని మేఘం వలె అందమైన శరీర కాంతి కలవాడు. శివుడు కూడా ఆయనను ఆశ్రయిస్తాడు. భద్రాచలంలో నివసిస్తూ రామదాసును రక్షించే దేవుడు. "శ్యామల జలద శ్యామం" ఆయన యొక్క మనోహరమైన నల్లని రంగును సూచిస్తుంది. "సాంబ శివా శ్రిత కామం" ఆయన సర్వదేవతా స్వరూపుడని తెలియజేస్తుంది. "భద్రాచల నిధివాసం" ఆయన భద్రాద్రిలో కొలువై ఉన్నాడని, "పరిపాలిత శ్రీరామదానం" రామదాసును ఆదరించే దేవుడని తెలుపుతుంది.

  ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క వివిధ రూపాలను, గుణాలను కీర్తిస్తూ మనస్సును ఆయనను భజించమని ప్రేరేపిస్తున్నాడు. రాముడు వీరుడు, అందగాడు, దయాళువు మరియు భక్తులను రక్షించేవాడని ఈ కీర్తన ద్వారా తెలుస్తుంది.

75. భజరే శ్రీరామం

భజరే శ్రీరామం హే మానస భజరే రఘురామం రామం ||

చరణములు :

1. భజ రఘురామం భండన భీమం రజనిచ రాఘ విరామం రామం

2. వనరుహ నయనం కనదహి శయనం

మనసిజకోటిసమానం మానం

పల్లవి:

3. తారకనామం దశరథరామం

చారు భద్రాద్రీశ చారం ధీరం

4. సీతారామం చిన్మయ ధామం శ్రీ తులసీ దళ శ్రీకర ధామం

5 శ్యామల గాత్రం సత్య చరిత్రం రామదాస హృద్రాజీవ మిత్రం

ఖచ్చితంగా, రామదాసు గారి కీర్తన "భజరే శ్రీరామం" యొక్క తాత్పర్యము మరియు విశేషములు ప్రతి చరణానికి దగ్గరగా క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి:

పల్లవి:

భజరే శ్రీరామం హే మానస భజరే రఘురామం రామం ||

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, శ్రీరాముని భజించు. రఘువంశానికి చెందిన రాముని భజించు.
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు తన మనస్సును శ్రీరాముని భజించమని ప్రేమగా ఆదేశిస్తున్నాడు. శ్రీరాముడు రఘు వంశంలో జన్మించిన గొప్ప రాజు అని గుర్తు చేస్తున్నాడు. "మానస" అనేది "మానస" (మనస్సు) యొక్క మరో రూపం.

  చరణములు :

1. భజ రఘురామం భండన భీమం రజనిచ రాఘ విరామం రామం

- తాత్పర్యము: రఘువంశానికి చెందిన రాముని భజించు. యుద్ధంలో భయంకరుడైనవాడు, రాక్షసుల సమూహానికి అంతం పలికినవాడు.

- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క యుద్ధ నైపుణ్యాన్ని, ఆయన రాక్షసులను సంహరించిన పరాక్రమాన్ని వర్ణిస్తున్నాడు. "భండన భీమం" అంటే యుద్ధంలో భయం కలిగించేవాడు. "రజనిచ రాఘ విరామం" అంటే రాక్షసుల సమూహానికి విరామం (అంతం) పలికినవాడు.

2. వనరుహ నయనం కనదహి శయనం మనసిజకోటిసమానం మానం

- తాత్పర్యము: పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడు, ప్రకాశిస్తున్న ఆదిశేషునిపై శయనించేవాడు, కోటి మన్మథుల సౌందర్యంతో సమానమైన తేజస్సు కలవాడు.
- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని మరియు ఆయన విష్ణు స్వరూపాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. ఆయన కన్నులు పద్మముల వలె అందంగా ఉంటాయి. ఆయన ఆదిశేషునిపై పవళిస్తాడు (విష్ణువు వలె). ఆయన సౌందర్యం కోట్లాది మన్మథులతో సమానమైనది. "వనరుహ నయనం" మరియు "మనసిజకోటిసమానం మానం" ఆయన సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తాయి. "కనదహి శయనం" ఆయన విష్ణు స్వరూపాన్ని సూచిస్తుంది.

3. తారకనామం దశరథరామం చారు భద్రాద్రీశ చారం ధీరం

- తాత్పర్యము: తారక మంత్రమైన "రామ" అనే నామం కలవాడు, దశరథుని కుమారుడు, అందమైన భద్రాద్రికి ప్రభువు, ధైర్యవంతుడు.
- విశేషములు: శ్రీరాముని నామ మహిమను, ఆయన జన్మను మరియు ఆయన నివాస స్థలాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. "రామ" నామం ముక్తిని ప్రసాదించే తారక మంత్రం. ఆయన దశరథుని పుత్రుడు మరియు అందమైన భద్రాద్రికి అధిపతి. ఆయన ధైర్యవంతుడు. "తారకనామం" నామ మహిమను, "చారు భద్రాద్రీశ" ఆయన భద్రాద్రి ప్రభువు అని, "ధీరం" ఆయన ధైర్యగుణాన్ని సూచిస్తుంది.

4. సీతారామం చిన్మయ ధామం శ్రీ తులసీ దళ శ్రీకర ధామం

- తాత్పర్యము: సీతారాముడు, జ్ఞానమయమైన నివాసమైనవాడు, పవిత్రమైన తులసి దళాలచే అలంకరించబడిన శోభాయమానమైన నివాసమైనవాడు.
- విశేషములు: సీతారాముల యొక్క దివ్యత్వాన్ని మరియు వారి నివాస స్థలాన్ని వర్ణిస్తున్నాడు. వారు జ్ఞాన స్వరూపులు మరియు వారి నివాస స్థలం పవిత్రమైనది, తులసి దళాలతో అలంకరించబడి ఉంటుంది. "చిన్మయ ధామం" జ్ఞానమయమైన నివాసాన్ని, "శ్రీ తులసీ దళ శ్రీకర ధామం" తులసి యొక్క పవిత్రతను మరియు వారి నివాస శోభను సూచిస్తుంది.

5 శ్యామల గాత్రం సత్య చరిత్రం రామదాస హృద్రాజీవ మిత్రం

- తాత్పర్యము: నల్లని శరీర కాంతి కలవాడు, సత్యమైన చరిత్ర కలవాడు, రామదాసు హృదయమనే పద్మానికి మిత్రుడు.
- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క అందమైన నల్లని శరీర ఛాయను, ఆయన నిజాయితీని మరియు రామదాసుతో ఆయనకున్న ఆత్మీయ సంబంధాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. ఆయన నల్లని మేఘం వలె అందమైనవాడు. ఆయన చరిత్ర సత్యంతో నిండి ఉంది. ఆయన రామదాసు హృదయంలో నివసించే ప్రియమైన మిత్రుడు. "శ్యామల గాత్రం" ఆయన శరీర వర్ణనను, "సత్య చరిత్రం" ఆయన నిజాయితీని, "రామదాస హృద్రాజీవ మిత్రం" రామదాసుతో ఆయనకున్న అనుబంధాన్ని సూచిస్తుంది.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క వివిధ విశేషణాలను కీర్తిస్తూ, ఆయనను భజించమని తన మనస్సును ప్రేరేపిస్తున్నాడు. రాముడు పరాక్రమవంతుడు, సౌందర్యవంతుడు, దయాళువు మరియు భక్తుల హృదయాలలో నివసించేవాడని ఈ కీర్తన ద్వారా తెలుస్తుంది.

76. భద్రశైల రాజమందిరా

పల్లవి:

భద్రశైల రాజమందిరా శ్రీరామచంద్ర బాహుమధ్య విలసితేంద్రియా శ్రీరామచంద్ర ||భద్రశైల||

చరణములు :

1. సంతత ప్రశాంతకారణా శ్రీరామచంద్ర దంతివైరి మదవిదారణా శ్రీరామచంద్ర ||భద్రశైల||
2. కాంతికోటి రూపరాజితా శ్రీరామచంద్ర ఘనసమస్త లోకపూజితా శ్రీరామచంద్ర "భద్రశైల||
3. వేదవినుత రాజమండలా శ్రీరామచంద్ర ధర్మకర్మయుగళ మండలా శ్రీరామచంద్ర "భద్రశైల||
4. భూపతీసుతా మనోహరా శ్రీరామచంద్ర భూరి దనుజ మండలీహరా శ్రీరామచంద్ర
5. భూసురాంగ దివ్య మండనా శ్రీరామచంద్ర బలవధర్మ సాధ్య భండనా శ్రీరామచంద్ర. ||భద్రశైల||
6. జనకమానసాబ్జ తోషణ శ్రీరామచంద్ర ఘనసుతా సమాన భూషణా శ్రీరామచంద్ర ||భద్రశైల||
7. పతితపావనా జగన్నుతా శ్రీరామచంద్ర పాకశాసనాది సోదరా శ్రీరామచంద్ర ||భద్రశైల||
8. సతత రామదాస పోషకాశ్రీరామచంద్ర వితత భద్రగిరి నివేషకా శ్రీరామచంద్ర

||భద్రశైల||

ఖచ్చితంగా, రామదాసు గారి కీర్తన "భద్రశైల రాజమందిరా" యొక్క తాత్పర్యము మరియు విశేషములు ప్రతి చరణానికి దగ్గరగా క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి:

పల్లవి:

భద్రశైల రాజమందిరా శ్రీరామచంద్ర బాహుమధ్య విలసితేంద్రియా శ్రీరామచంద్ర ||భద్రశైల||

- తాత్పర్యము: భద్రాద్రి పర్వతమే రాజమందిరముగా కల ఓ శ్రీరామచంద్రా! బాహువుల మధ్య ప్రకాశించే ఇంద్రియములు కల ఓ శ్రీరామచంద్రా! భద్రశైల నివాసీ!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు భద్రాద్రిని శ్రీరాముని యొక్క రాజమందిరంగా వర్ణిస్తున్నాడు. శ్రీరాముని యొక్క దివ్యమైన రూపాన్ని, ముఖ్యంగా ఆయన బాహువుల మధ్య ప్రకాశించే అందమైన అవయవాలను కీర్తిస్తున్నాడు. "బాహుమధ్య విలసితేంద్రియా" అనే పదం శ్రీరాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని మరియు ఆకర్షణను సూచిస్తుంది.

చరణములు :

1. సంతత ప్రశాంతకారణా శ్రీరామచంద్ర దంతివైరి మదవిదారణా శ్రీరామచంద్ర ||భద్రశైల||

- తాత్పర్యము: నిరంతర శాంతికి కారణమైన ఓ శ్రీరామచంద్రా! ఏనుగుల శత్రువైన సింహం యొక్క మదమణచిన ఓ శ్రీరామచంద్రా! భద్రశైల నివాసీ!

- విశేషములు: శ్రీరాముడు శాంతికి మూలమైనవాడని మరియు బలవంతుల గర్వాన్ని అణచే శక్తి కలవాడని తెలియజేస్తున్నాడు. "దంతివైరి" అంటే ఏనుగు యొక్క శత్రువు (సింహం). ఇక్కడ సింహం యొక్క మదమణచడం అనేది దుష్టుల యొక్క గర్వాన్ని అణచడానికి ఒక ఉపమానంగా వాడబడింది.

2. కాంతికోటి రూపరాజితా శ్రీరామచంద్ర ఘనసమస్త లోకపూజితా శ్రీరామచంద్ర "భద్రశైల||

- తాత్పర్యము: కోట్ల కాంతుల వంటి రూపంతో ప్రకాశించే ఓ శ్రీరామచంద్రా! గొప్పవైన సమస్త లోకాలచే పూజింపబడే ఓ శ్రీరామచంద్రా! భద్రశైల నివాసీ!
- విశేషములు: శ్రీరాముని యొక్క అద్భుతమైన సౌందర్యాన్ని మరియు ఆయన విశ్వవ్యాప్తమైన పూజనీయతను వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయన రూపం కోట్లాది కాంతులతో సమానంగా ప్రకాశిస్తుంది మరియు ఆయన సమస్త లోకాలచే ఆరాధింపబడతాడు.

3. వేదవినుత రాజమండలా శ్రీరామచంద్ర ధర్మకర్మయుగళ మండలా శ్రీరామచంద్ర "భద్రశైల||

- తాత్పర్యము: వేదాలచే స్తుతించబడే రాజశ్రేష్ఠుడవైన ఓ శ్రీరామచంద్రా! ధర్మము మరియు కర్మ అనే రెండింటినీ చక్కగా నిర్వహించే ఓ శ్రీరామచంద్రా! భద్రశైల నివాసీ!
- విశేషములు: శ్రీరాముడు వేదాలచే కూడా కీర్తించబడే గొప్ప రాజు అని మరియు ఆయన ధర్మాన్ని, కర్మను సమతుల్యంగా ఆచరిస్తాడని తెలియజేస్తున్నాడు. "ధర్మకర్మయుగళ మండలా" ఆయన ధర్మబద్ధమైన జీవితాన్ని మరియు కర్మయోగమును సూచిస్తుంది.

4. భూపతీసుతా మనోహరా శ్రీరామచంద్ర భూరి దనుజ మండలీహరా శ్రీరామచంద్ర

- తాత్పర్యము: రాజు కుమార్తె (సీతాదేవి) యొక్క మనస్సును దోచుకున్న ఓ శ్రీరామచంద్రా! గొప్ప రాక్షస సమూహాలను సంహరించిన ఓ శ్రీరామచంద్రా!
- విశేషములు: సీతాదేవిని మోహించిన అందగాడని మరియు అనేకమంది రాక్షసులను సంహరించిన వీరుడని శ్రీరాముని వర్ణిస్తున్నాడు. "భూపతీసుతా మనోహరా" ఆయన సౌందర్యాన్ని మరియు సీతాదేవితో ఆయనకున్న అనుబంధాన్ని సూచిస్తుంది. "భూరి దనుజ మండలీహరా" ఆయన యొక్క పరాక్రమాన్ని తెలియజేస్తుంది.

5. భూసురాంగ దివ్య మండనా శ్రీరామచంద్ర బలవధర్మ సాధ్య భండనా శ్రీరామచంద్ర. ||భద్రశైల||

- తాత్పర్యము: బ్రాహ్మణులకు దివ్యమైన అలంకారమైన ఓ శ్రీరామచంద్రా! బలవంతులైన దుష్టులను ధర్మంతో సాధించిన యోధుడవైన ఓ శ్రీరామచంద్రా! భద్రశైల నివాసీ!
- విశేషములు: శ్రీరాముడు బ్రాహ్మణులను ఆదరించేవాడని మరియు ధర్మబద్ధంగా బలవంతులైన శత్రువులను కూడా జయించగల శక్తిమంతుడని తెలియజేస్తున్నాడు. "భూసురాంగ దివ్య మండనా" ఆయన బ్రాహ్మణుల పట్ల ఉన్న గౌరవాన్ని సూచిస్తుంది. "బలవధర్మ సాధ్య భండనా" ఆయన ధర్మబద్ధమైన పోరాట పటిమను తెలియజేస్తుంది.

6. జనకమానసాబ్జ తోషణ శ్రీరామచంద్ర ఘనసుతా సమాన భూషణా శ్రీరామచంద్ర ||భద్రశైల||

- తాత్పర్యము: జనక మహారాజు యొక్క మనస్సు అనే పద్మాన్ని వికసింపజేసిన ఓ శ్రీరామచంద్రా! గొప్ప కుమార్తె (సీతాదేవి) వంటి భూషణమైన ఓ శ్రీరామచంద్రా! భద్రశైల నివాసీ!

- విశేషములు: శ్రీరాముడు తన ప్రవర్తనతో జనక మహారాజును సంతోషపరిచాడని మరియు సీతాదేవి ఆయనకు గొప్ప అలంకారమని వర్ణిస్తున్నాడు. "జనకమానసాబ్జ తోషణ" ఆయన జనకుని హృదయాన్ని గెలుచుకున్న తీరును సూచిస్తుంది. "ఘనసుతా సమాన భూషణా" సీతాదేవి యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తుంది.

7. పతితపావనా జగన్నుతా శ్రీరామచంద్ర పాకశాసనాది సోదరా శ్రీరామచంద్ర ||భద్రశైల||

- తాత్పర్యము: పాపులను పవిత్రం చేసేవాడా, జగత్తుచే స్తుతించబడేవాడా, ఇంద్రుడి మొదలైన దేవతలకు సోదరుడవైన ఓ శ్రీరామచంద్రా! భద్రశైల నివాసీ!
- విశేషములు: శ్రీరాముడు పతితులను కూడా రక్షించే కరుణామయుడని, సమస్త జగత్తుచే కీర్తించబడతాడని మరియు ఆయన ఇంద్రాది దేవతలతో సమానమైన శక్తి కలవాడని తెలియజేస్తున్నాడు. "పతితపావనా" ఆయన యొక్క కరుణా స్వభావాన్ని సూచిస్తుంది. "పాకశాసనాది సోదరా" ఆయన యొక్క దైవత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది.

8. సతత రామదాస పోషకాశ్రీరామచంద్ర వితత భద్రగిరి నివేషకా శ్రీరామచంద్ర ||భద్రశైల||

- తాత్పర్యము: నిరంతరం రామదాసును పోషించేవాడా, విశాలమైన భద్రాద్రి పర్వతమునందు నివసించే ఓ శ్రీరామచంద్రా! భద్రశైల నివాసీ!
- విశేషములు: శ్రీరాముడు నిరంతరం తనను ఆదరిస్తాడని రామదాసు తన భక్తిని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఆయన విశాలమైన భద్రాద్రిలో నివసించే దేవుడు. "సతత రామదాస పోషకా" రామదాసు పట్ల శ్రీరాముని యొక్క ప్రేమను మరియు రక్షణను సూచిస్తుంది. "వితత భద్రగిరి నివేషకా" ఆయన భద్రాద్రిలో శాశ్వతంగా కొలువై ఉన్నాడని తెలియజేస్తుంది.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు భద్రాద్రి రాముని యొక్క వివిధ గొప్ప గుణాలను, ఆయన శక్తిని, సౌందర్యాన్ని మరియు భక్తుల పట్ల ఆయనకున్న కరుణను కీర్తిస్తున్నాడు. ప్రతి చరణంలో "శ్రీరామచంద్ర" మరియు "భద్రశైల" అనే పదాలు శ్రీరాముని యొక్క దివ్యత్వాన్ని మరియు భద్రాద్రి క్షేత్ర మహత్యాన్ని మరింతగా చాటుతున్నాయి.

77. భావయే

పల్లవి:

భావయే పవమాన నందనం||

చరణములు :

1. మందార తరుమూల మానిత వాసం |
సుందర దరహాసం హరి దానం || భావయే ||
2. రఘునాథ కీర్తనం- రంజిత చిత్తం అఘహర శుభవృత్త శమ విత్తం || భావయే ||
3. ఆనంద బాష్పాలంకృత నేత్రం | స్యానంద రసపాత్రం పవిత్రం || భావయే ||
4. భద్రాచల పతి పాదభక్తం క్షుద్రసుఖోన్ముక్తం విరక్తం || భావయే ||

పల్లవి:

భావయే పవమాన నందనం||

- తాత్పర్యము: వాయుదేవుని కుమారుడైన హనుమంతుని నేను ధ్యానిస్తున్నాను.

- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు హనుమంతుని యొక్క గొప్పతనాన్ని స్మరిస్తూ ఆయనను ధ్యానిస్తున్నట్లు తెలియజేస్తున్నాడు. "పవమాన నందనం" అంటే వాయుదేవుని కుమారుడు (హనుమంతుడు).

చరణములు :

1. మందార తరుమూల మానిత వాసం | సుందర దరహాసం హరి దానం || భావయే ||

- తాత్పర్యము: మందార చెట్టు మొదలునందు గౌరవనీయమైన నివాసము కలవాడు, అందమైన చిరునవ్వు కలవాడు, శ్రీహరి (రాముని) యొక్క అనుగ్రహము కలవాడు (అయిన హనుమంతుని నేను ధ్యానిస్తున్నాను).
- విశేషములు: హనుమంతుడు పవిత్రమైన స్థలంలో నివసిస్తాడని, ఆయన చిరునవ్వు ఎంతో అందంగా ఉంటుందని, మరియు ఆయన శ్రీరాముని యొక్క ప్రత్యేకమైన దయను పొందినవాడని రామదాసు వర్ణిస్తున్నాడు. "మానిత వాసం" అంటే గౌరవనీయమైన నివాసం. "హరి దానం" అంటే శ్రీహరి యొక్క బహుమానం లేదా అనుగ్రహం.

2. రఘునాథ కీర్తనం- రంజిత చిత్తం అఘహర శుభవృత్త శమ విత్తం || భావయే ||

- తాత్పర్యము: రఘునాథుని (రాముని) కీర్తనలతో సంతోషించిన హృదయము కలవాడు, పాపాలను పోగొట్టేవాడు, మంచి ప్రవర్తన కలవాడు, శాంతికి నిధి వంటివాడు (అయిన హనుమంతుని నేను ధ్యానిస్తున్నాను).
- విశేషములు: హనుమంతుడు ఎల్లప్పుడూ శ్రీరాముని కీర్తనలు వింటూ ఆనందిస్తాడని, ఆయన పాపాలను నశింపజేసే శక్తి కలవాడని, మంచి నడవడిక కలవాడని మరియు శాంతికి నిధి వంటివాడని రామదాసు కీర్తిస్తున్నాడు. "రంజిత చిత్తం" అంటే సంతోషించిన హృదయం. "అఘహర" అంటే పాపాలను పోగొట్టేవాడు. "శమ విత్తం" అంటే శాంతికి నిధి.

3. ఆనంద బాష్పాలంకృత నేత్రం | స్వానంద రసపాత్రం పవిత్రం || భావయే ||

- తాత్పర్యము: ఆనంద భాష్పాలతో అలంకరించబడిన కన్నులు కలవాడు, తన ఆనందమనే రసంతో నిండిన పవిత్రమైన పాత్ర వంటివాడు (అయిన హనుమంతుని నేను ధ్యానిస్తున్నాను).
- విశేషములు: హనుమంతుడు శ్రీరాముని తలచుకుంటూ ఆనందంతో కన్నీళ్లు విడుస్తాడని, ఆయన స్వయంగా ఆనందానికి నిలయమైన పవిత్రమైన వ్యక్తి అని రామదాసు భావిస్తున్నాడు. "ఆనంద బాష్పాలంకృత నేత్రం" ఆయన భక్తితో నిండిన కళ్ళను సూచిస్తుంది. "స్వానంద రసపాత్రం" ఆయన స్వయంగా ఆనందాన్ని నింపిన పాత్ర వంటివాడని తెలియజేస్తుంది.

4. భద్రాచల పతి పాదభక్తం క్షుద్రసుఖోన్ముక్తం విరక్తం || భావయే ||

- తాత్పర్యము: భద్రాచల పతి (శ్రీరాముని) పాదాల యొక్క భక్తుడు, చిన్న చిన్న సుఖాల నుండి విముక్తుడు, వైరాగ్యం కలవాడు (అయిన హనుమంతుని నేను ధ్యానిస్తున్నాను).
- విశేషములు: హనుమంతుడు భద్రాద్రి రాముని యొక్క గొప్ప భక్తుడని, ఆయన క్షణికమైన భౌతిక సుఖాలపై ఆసక్తి లేని వైరాగ్య భావం కలవాడని రామదాసు తెలియజేస్తున్నాడు. "క్షుద్రసుఖోన్ముక్తం" అంటే చిన్న సుఖాల నుండి విడివడినవాడు. "విరక్తం" అంటే వైరాగ్యం కలవాడు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు హనుమంతుని యొక్క భక్తిని, ఆయన గుణాలను మరియు శ్రీరాముని పట్ల ఆయనకున్న అంకితభావాన్ని కొనియాడుతున్నాడు. హనుమంతుడు భక్తులకు ఆదర్శప్రాయుడని ఈ కీర్తన ద్వారా తెలుస్తుంది.

78. మరువకను నీ దివ్యనామ

పల్లవి:

మరువకను నీదివ్యనామ స్మరణమెప్పుడు చేయుచుంటిని సత్కృపను ఇక వరములిచ్చెడి స్వామి పనుచును ఎందునను మీ సరిగవేల్పులు లేరటంచును మరిమరిగ నే చాటుచుంటిని

||మరువకను||

చరణములు :

1. రాతినాతిగ చేసినావు అజామిళునిపై కృపగలిగి నిర్హేతుకముగను బ్రోచితివి ప్రహ్లాదుగాచితి పటు సభను ద్రౌపదికి చీరలనొసగితివి సుంతైన నాపై దయను చూపవు

#మరువకను||

2. లోకములు నీలో గలవట లోకముల బాయవట నీ విది ప్రకటముగ శ్రుతులెపుడు చాటుట పరమ సంతోషమున వింటిని ఇకను నీవే బ్రోవకున్నను యెవరు నాకిక దిక్కు రామా

Bమరువకను||

3. దాసమానన పద్మభృంగా దేవసంతత చిద్విలాసా భాససీతా మానసోల్లన భద్రశైల నివాస రామా దానపోషక ఇంద్రనీల శుభాంగ పక్షితురంగ రామా

మరువకను

పల్లవి:

మరువకను నీదివ్యనామ స్మరణమెప్పుడు చేయుచుంటిని సత్కృపను ఇక వరములిచ్చెడి స్వామి పనుచును ఎందునను మీ సరిగవేల్పులు లేరటంచును మరిమరిగ నే చాటుచుంటిని ||మరువకను||

- తాత్పర్యము: నీ దివ్యమైన నామస్మరణను నేను ఎప్పటికీ మరవను. ఎల్లప్పుడూ దానిని చేస్తూనే ఉన్నాను. మంచి దయతో ఇక వరములను ఇచ్చే స్వామివని నిన్ను నమ్ముకున్నాను. నీతో సమానమైన దేవుళ్లు ఎక్కడా లేరని నేను పదే పదే చాటుతున్నాను. నేను నీ నామాన్ని మరవను.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క దివ్య నామస్మరణ యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తున్నాడు. ఆయన నిరంతరం ఆ నామాన్ని జపిస్తున్నానని మరియు శ్రీరాముడే అన్ని వరాలను ఇచ్చే స్వామి అని నమ్ముతున్నానని చెప్పున్నాడు. శ్రీరామునితో సమానమైన దేవుడు లేడని ఆయన విశ్వసిస్తున్నాడు మరియు ఈ విషయాన్ని అందరికీ తెలియజేస్తున్నాడు.

చరణములు :

1. రాతినాతిగ చేసినావు అజామిళునిపై కృపగలిగి నిర్హేతుకముగను బ్రోచితివి ప్రహ్లాదుగాచితి పటు సభను ద్రౌపదికి చీరలనొసగితివి సుంతైన నాపై దయను చూపవు #మరువకను||

- తాత్పర్యము: రాయి వంటి హృదయం కల అజామిళునిపై కూడా దయ చూపి కారణం లేకుండానే రక్షించావు. ప్రహ్లాదుని భయంకరమైన సభలో కాపాడావు. ద్రౌపదికి వస్త్రాలను ఇచ్చావు. కానీ నాపై కొంచెం కూడా దయ చూపడం లేదు. నేను నీ నామాన్ని మరవను.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముడు గతంలో తన భక్తులను ఆదుకున్న కొన్ని ఉదాహరణలను గుర్తు చేస్తున్నాడు. అజామిళుడు పాపి అయినప్పటికీ రక్షించబడ్డాడు, ప్రహ్లాదుడు హింసించబడినప్పటికీ కాపాడబడ్డాడు, మరియు ద్రౌపది అవమానించబడినప్పుడు ఆమెకు సహాయం చేయబడింది. కానీ శ్రీరాముడు తన పట్ల మాత్రం దయ చూపడం లేదని ఆయన బాధపడుతున్నాడు. "నిర్హేతుకముగను బ్రోచితివి" అంటే ఎటువంటి కారణం లేకుండానే రక్షించావు.

2. లోకములు నీలో గలవట లోకముల బాయవట నీ విది ప్రకటముగ శ్రుతులెపుడు చాటుట పరమ సంతోషమున వింటిని ఇకను నీవే బ్రోవకున్నను యెవరు నాకిక దిక్కు రామా Bమరువకను||

- తాత్పర్యము: లోకాలన్నీ నీలోనే ఉన్నాయని, నీవు లోకాలను విడిచి ఉండవని వేదాలు ఎల్లప్పుడూ స్పష్టంగా చాటుతుండగా నేను ఎంతో సంతోషంగా విన్నాను. ఇక నీవే నన్ను రక్షించకపోతే నాకు ఎవరు దిక్కు రామా? నేను నీ నామాన్ని మరవను.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముడు సర్వాంతర్యామి అని, సమస్త లోకాలు ఆయనలోనే ఉన్నాయని వేదాలు చెబుతుండగా తాను విన్నానని గుర్తు చేస్తున్నాడు. అలాంటి దేవుడే తనను రక్షించకపోతే ఇక తనకు వేరే దిక్కు లేదని ఆయన ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "శ్రుతులెపుడు చాటుట" అంటే వేదాలు ఎల్లప్పుడూ చెప్పడం.

3. దాసమానన పద్మభ్యంగా దేవసంతత చిద్విలాసా భాససీతా మానసోల్లన భద్రశైల నివాస రామా దానపోషక ఇంద్రనీల శుభాంగ పక్షితురంగ రామా మరువకను

- తాత్పర్యము: దాసుల యొక్క ముఖ పద్మములకు సూర్యుని వంటివాడు, దేవతల యొక్క నిరంతర జ్ఞాన విలాసము, ప్రకాశించే సీతాదేవి యొక్క మనస్సును ఆనందింపజేసేవాడు, భద్రాచల నివాసి, దానముతో పోషించేవాడు, ఇంద్రనీల వర్ణము కల శుభమైన శరీరము కలవాడు, పక్షి (గరుత్మంతుడు) వాహనము కలవాడు (అయిన ఓ రామా, నేను నీ నామాన్ని మరవను).
- విశేషములు: ఈ చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క అనేక గొప్ప లక్షణాలను కీర్తిస్తున్నాడు. ఆయన తన భక్తులకు వెలుగునిచ్చేవాడు, దేవతల యొక్క జ్ఞానానంద స్వరూపుడు, సీతాదేవిని సంతోషపరిచేవాడు, భద్రాద్రిలో నివసించే దాత, నీలమణుల వంటి శరీర కాంతి కలవాడు మరియు గరుత్మంతుని వాహనంగా కలవాడు (విష్ణు స్వరూపుడు). "దాసమానన పద్మభ్యంగా" అంటే దాసుల ముఖ పద్మములకు సూర్యుడు వంటివాడు (వారిని ప్రకాశింపజేసేవాడు). "దేవసంతత చిద్విలాసా" అంటే దేవతల యొక్క నిరంతర జ్ఞానానంద విలాసము. "భద్రశైల నివాస" ఆయన భద్రాద్రిలో నివసిస్తాడని, "దానపోషక" దానంతో పోషించేవాడని, "ఇంద్రనీల శుభాంగ" ఇంద్రనీల వర్ణము కల శుభమైన శరీరము కలవాడని, "పక్షితురంగ" గరుత్మంతుని వాహనంగా కలవాడని సూచిస్తుంది.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని గుర్తు చేస్తూ, ఆయన గతంలో చూపిన దయను ప్రస్తావిస్తూ, తన పట్ల కూడా దయ చూపమని వేడుకుంటున్నాడు. ఆయన శ్రీరాముని నామాన్ని ఎప్పటికీ మరవనని దృఢంగా చెప్పున్నాడు.

79. రమణిరో

పల్లవి:

రమణి రాముని రమ్మన వే

ప్రేమ మీరగ నొక్కముద్దునిమ్మనవే

చరణములు:

1. అందమైన గజ్జెలందియలు పాద ద్వంద్వముల నింపొందగను

||రమణిరో||

2. కస్తూరి తిలకము జారగను కనక కౌస్తు భహారముల్ గుల్కగను ||రమణీరో||

3. ధరరామదాసునివదలకను భద్రగిరివాసుని నేడు వేడగను ||రమణీరో||

పల్లవి:

రమణి రాముని రమ్మన వే ప్రేమ మీరగ నొక్కముద్దునిమ్మనవే

- తాత్పర్యము: ఓ అందమైన స్త్రీ (సీతాదేవి), రాముని రమ్మని పిలువవా? ప్రేమతో నిండిన ఒక ముద్దు ఇవ్వమని అడగవా?
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు సీతాదేవిని ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఆమెను మధ్యవర్తిగా చేసుకొని రాముని తన వద్దకు రమ్మని చెప్పమని మరియు ప్రేమతో ఒక ముద్దు ఇవ్వమని అడుగుతున్నాడు. ఇక్కడ రామదాసు భక్తుని యొక్క ప్రేమ మరియు ఆరాధనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "రమణి" అంటే అందమైన స్త్రీ, ఇక్కడ సీతాదేవిని సంబోధిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. అందమైన గజ్జెలందియలు పాద ద్వంద్వముల నింపొందగను ||రమణిరో||

- తాత్పర్యము: అందమైన గజ్జెల యొక్క అందెలు రెండు పాదములకు నిండుగా ఉండగా (రాముని రమ్మనవే). ఓ అందమైన స్త్రీ!
- విశేషములు: ఇక్కడ రామదాసు రాముని యొక్క అందమైన పాదాలను, వాటికి ఉన్న గజ్జెల అందెలను వర్ణిస్తున్నాడు. ఆ అందెలు ఆయన నడకలో చేసే శబ్దం మరింత ఆకర్షణీయంగా ఉంటుందని భావిస్తున్నాడు. "పాద ద్వంద్వముల నింపొందగను" అంటే రెండు పాదాలకు నిండుగా ఉండగా.

2. కస్తూరి తిలకము జారగను కనక కౌస్తు భహారముల్ గుల్కగను ||రమణీరో||

- తాత్పర్యము: కస్తూరి తిలకం కొంచెం జారుతుండగా, బంగారు కౌస్తుభ మణి యొక్క హారాలు మెరుస్తుండగా (రాముని రమ్మనవే). ఓ అందమైన స్త్రీ!
- విశేషములు: రామదాసు రాముని యొక్క అలంకరణను వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయన నుదుటిపై ఉన్న కస్తూరి తిలకం కొద్దిగా కదులుతుండగా, మెడలో ఉన్న బంగారు కౌస్తుభ మణి యొక్క హారాలు ప్రకాశిస్తున్నాయి. ఈ వర్ణన రాముని యొక్క దివ్యమైన సౌందర్యాన్ని మరింతగా తెలియజేస్తుంది. "కనక కౌస్తు భహారముల్ గుల్కగను" అంటే బంగారు కౌస్తుభ మణి యొక్క హారాలు మెరుస్తుండగా.

3. ధరరామదాసునివదలకను భద్రగిరివాసుని నేడు వేడగను ||రమణీరో||

- తాత్పర్యము: రామదాసును ఎప్పటికీ విడువని, భద్రాద్రిలో నివసించే రాముని ఈ రోజు వేడుకో (రమ్మనవే). ఓ అందమైన స్త్రీ!
- విశేషములు: రామదాసు తనను ఎప్పటికీ విడిచిపెట్టని భద్రాద్రి రాముని సీతాదేవిని వేడుకోమని అడుగుతున్నాడు. ఆయన సీతాదేవి ద్వారా తన కోరికను రామునికి తెలియజేయాలని ఆశిస్తున్నాడు. ఇది రామదాసు యొక్క భక్తిని మరియు సీతారాముల పట్ల ఆయనకున్న విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తుంది. "ధరరామదాసునివదలకను" అంటే రామదాసును ఎప్పటికీ విడువని. "భద్రగిరివాసుని నేడు వేడగను" అంటే భద్రాద్రిలో నివసించే రాముని ఈ రోజు వేడుకోమని.
ఈ కీర్తనలో రామదాసు సీతాదేవిని మధ్యవర్తిగా చేసుకొని రాముని తన వద్దకు రమ్మని ప్రేమతో అడుగుతున్నాడు. ఆయన రాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని మరియు భక్తుల పట్ల ఆయనకున్న కరుణను స్మరిస్తూ తన కోరికను తెలియజేస్తున్నాడు.

80. రామకృష్ణ గోవింద

పల్లవి:

రామకృష్ణ గోవింద నారాయణ ||

చరణములు :

1. రామకృష్ణా యని ప్రేమతో బిలిచిన మోమైన జూపవేమి నారాయణ || రామకృష్ణ ||

2 అండజవాహన పుండరీకాక్ష నీ దండజేరినానయ్య నారాయణ || రామకృష్ణ ||

3. మాధవ విష్ణుశేష శయనా శ్రీధర మధుసూదన శ్రీమ న్నారాయణ || రామకృష్ణ ||

4 వాసుదేవ ముకుంద వనమాలి చక్రధర నారసింహాచ్యుత నారాయణ || రామకృష్ణ ||

5. పతితుడనని మిమ్ము - బ్రతి మాలుకొన్న సీతా పతి నన్ను గావవేమి నారాయణ || రామకృష్ణ ||

6. రామదాసుని బ్రోవ - ప్రేమతో భద్రాచల ధాముడవైన శ్రీమన్నారాయణ || రామకృష్ణ ||

పల్లవి:

రామకృష్ణ గోవింద నారాయణ ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామ, కృష్ణ, గోవింద, నారాయణ! (ఇవి విష్ణువు యొక్క వివిధ నామాలు).
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు విష్ణువు యొక్క ముఖ్యమైన నామాలను సంబోధిస్తూ తన భక్తిని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఈ నామములు శ్రీరాముని మరియు శ్రీకృష్ణుని యొక్క అవతారాలను కూడా సూచిస్తాయి, తద్వారా విష్ణువు యొక్క సర్వవ్యాపకత్వాన్ని తెలియజేస్తాయి.
చరణములు :

1. రామకృష్ణా యని ప్రేమతో బిలిచిన మోమైన జూపవేమి నారాయణ || రామకృష్ణ ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామకృష్ణా అని ప్రేమతో పిలిచినప్పటికీ నీ ముఖాన్ని చూపవేమి నారాయణా? ఓ రామకృష్ణ గోవింద నారాయణ!

- విశేషములు: రామదాసు ప్రేమతో శ్రీరాముని మరియు శ్రీకృష్ణుని నామాలను స్మరిస్తున్నాడు, కానీ నారాయణుడు (విష్ణువు) తనను పట్టించుకోవడం లేదని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. భక్తుడు దేవుని యొక్క స్పందన కోసం ఎదురు చూస్తున్నాడు.

2 అండజవాహన పుండరీకాక్ష నీ దండజేరినానయ్య నారాయణ || రామకృష్ణ ||

- తాత్పర్యము: గరుత్మంతుని వాహనంగా కలవాడా, పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడా, నీ దగ్గరికి చేరానయ్యా నారాయణా! ఓ రామకృష్ణ గోవింద నారాయణ!
- విశేషములు: రామదాసు విష్ణువు యొక్క కొన్ని విశేషణాలను ప్రస్తావిస్తున్నాడు. "అండజవాహన" అంటే పక్షి వాహనుడు (గరుత్మంతుడు), ఇది విష్ణువు యొక్క వాహనం. "పుండరీకాక్ష" అంటే పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడు. భక్తుడు పూర్తిగా దేవునికి శరణాగతి చేస్తున్నాడు.

3. మాధవ విష్ణుశేష శయనా శ్రీధర మధుసూదన శ్రీమ న్నారాయణ || రామకృష్ణ ||

- తాత్పర్యము: మాధవుడా, విష్ణువా, ఆదిశేషునిపై శయనించేవాడా, లక్ష్మీదేవిని వక్షస్థలమునందు ధరించినవాడా, మధువనే రాక్షసుని సంహరించినవాడా, శ్రీమన్నారాయణా! ఓ రామకృష్ణ గోవింద నారాయణ!
- విశేషములు: ఇక్కడ రామదాసు విష్ణువు యొక్క మరికొన్ని నామాలను మరియు ఆయన గొప్పతనాన్ని కీర్తిస్తున్నాడు. ప్రతి నామం విష్ణువు యొక్క ఒక ప్రత్యేకమైన లక్షణాన్ని లేదా కార్యాన్ని సూచిస్తుంది. "శేష శయన" అంటే ఆదిశేషునిపై పవళించేవాడు (క్షీరసాగర మథన సమయంలో). "శ్రీధర" అంటే లక్ష్మీదేవిని ధరించినవాడు. "మధుసూదన" అంటే మధువనే రాక్షసుని చంపినవాడు.

4 వాసుదేవ ముకుంద వనమాలి చక్రధర నారసింహాచ్యుత నారాయణ || రామకృష్ణ ||

- తాత్పర్యము: వాసుదేవుడా, ముకుందుడా, వనమాల ధరించినవాడా, చక్రమును ధరించినవాడా, నరసింహుడా, అచ్యుతుడా, నారాయణా! ఓ రామకృష్ణ గోవింద నారాయణ!
- విశేషములు: ఈ చరణంలో రామదాసు విష్ణువు యొక్క అనేక అవతారాలను మరియు రూపాలను స్మరిస్తున్నాడు. వాసుదేవుడు కృష్ణుని తండ్రి, ముకుందుడు మోక్షాన్ని ఇచ్చేవాడు, వనమాలి అడవిపూల మాల ధరించినవాడు, చక్రధరుడు సుదర్శన చక్రాన్ని ధరించినవాడు, నరసింహుడు విష్ణువు యొక్క సింహముఖ అవతారం, అచ్యుతుడు ఎప్పటికీ చెడనివాడు.

5. పతితుడనని మిమ్ము - బ్రతి మాలుకొన్న సీతా పతి నన్ను గావవేమి నారాయణ || రామకృష్ణ ||

- తాత్పర్యము: నేను పాపాత్ముడనని మిమ్మల్ని వేడుకుంటున్నాను, సీతాపతి అయిన నీవు నన్ను రక్షించవేమి నారాయణా? ఓ రామకృష్ణ గోవింద నారాయణ!
- విశేషములు: రామదాసు తనను తాను పాపిగా భావిస్తూ సీతాపతి అయిన శ్రీరాముని (విష్ణువు యొక్క అవతారం) రక్షించమని దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. భక్తుడు తన బలహీనతను ఒప్పుకుంటూ దేవుని యొక్క కరుణను ఆశిస్తున్నాడు.

6. రామదాసుని బ్రోవ - ప్రేమతో భద్రాచల ధాముడవైన శ్రీమన్నారాయణ || రామకృష్ణ ||

- తాత్పర్యము: రామదాసును రక్షించడానికి ప్రేమతో భద్రాచలంలో నివసించే శ్రీమన్నారాయణా! ఓ రామకృష్ణ గోవింద నారాయణ!

- విశేషములు: చివరి చరణంలో రామదాసు భద్రాచలంలో కొలువై ఉన్న శ్రీమన్నారాయణుని (శ్రీరాముని రూపంలో) తనను ప్రేమతో రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. ఈ చరణం రామదాసు యొక్క భక్తిని మరియు భద్రాద్రి రామునిపై ఆయనకున్న విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తుంది.
  ఈ కీర్తనలో రామదాసు విష్ణువు యొక్క వివిధ నామాలను స్మరిస్తూ, ఆయన యొక్క గొప్పతనాన్ని కీర్తిస్తూ, తనను రక్షించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. భక్తుని యొక్క ఆరాధన, ఆవేదన మరియు శరణాగతి ఈ కీర్తనలో స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

81. రామచంద్ర నన్నేలేవో

పల్లవి:

రామచంద్ర నన్నేలేవో రక్షించేవో నేనేమెరుగ నీ చిత్తము నా భాగ్యము నిన్నే నెరనమ్మితి

||రామచంద్ర||

చరణములు:

1. భరతునివలె నేను పాదుకలు పూజింపనేర

కోరి లక్ష్మణునివలె తొల్వగా నేర

"రామచంద్ర||

2. ఓర్పుతోను గుహునివలె ఓడ నడువగాలేను నేర్పుతోను వాలివలె నిన్నెరుగగా నేర

"రామచంద్ర||

3. నేను రామదాసులవలె పూని మిము భజియింప నేర దీనుని రక్షించు భద్రాచలరామ ధీరా

||రామచంద్ర||

పల్లవి:

రామచంద్ర నన్నేలేవో రక్షించేవో నేనేమెరుగ నీ చిత్తము నా భాగ్యము నిన్నే నెరనమ్మితి ||రామచంద్ర||

- తాత్పర్యము: ఓ రామచంద్రా, నన్ను పాలిస్తావో, రక్షిస్తావో నాకు తెలియదు. నీ చిత్తమే నా భాగ్యం. నిన్ను పూర్తిగా నమ్మాను.
- విశేషములు: రామదాసు తన భవిష్యత్తును శ్రీరాముని చిత్తానికి వదిలివేస్తున్నాడు. ఆయన తనను పాలిస్తాడా లేదా రక్షిస్తాడా అనే విషయం తనకు తెలియదని, కానీ ఆయన చిత్తమే తనకు శిరోధార్యమని చెప్తున్నాడు. ఆయన పూర్తిగా శ్రీరాముని నమ్ముకున్నాడు. "నెరనమ్మితి" అంటే పూర్తిగా నమ్మాను.

  చరణములు:

1. భరతునివలె నేను పాదుకలు పూజింపనేర కోరి లక్ష్మణునివలె తొల్వగా నేర "రామచంద్ర||

- తాత్పర్యము: భరతుని వలె నీ పాదుకలను పూజించలేను. లక్ష్మణుని వలె నీ సేవలో ముందుండలేను. ఓ రామచంద్రా!
- విశేషములు: రామదాసు తనను భరతుడు మరియు లక్ష్మణునితో పోల్చుకుంటూ వారి భక్తి మరియు సేవలో తాను తక్కువవాడినని వినయంగా తెలియజేస్తున్నాడు. భరతుడు రాముని పాదుకలను సింహాసనంపై ఉంచి

పరిపాలించాడు. లక్ష్మణుడు రామునితో పాటు అడవులలో ఉండి ఆయనకు సేవ చేశాడు. తాను వారిలాంటి గొప్ప భక్తుడిని కాదని రామదాసు భావిస్తున్నాడు. "పాదుకలు పూజింపనేర" అంటే పాదుకలను పూజించలేను. "తొల్వగా నేర" అంటే ముందుండలేను.

2. ఓర్పుతోను గుహునివలె ఓడ నడువగాలేను నేర్పుతోను వాలివలె నిన్నెరుగగా నేర "రామచంద్ర||

- తాత్పర్యము: ఓర్పుతో గుహుని వలె ఓడ నడపలేను. నేర్పుతో వాలి వలె నిన్ను ఎరుగలేను. ఓ రామచంద్రా!
- విశేషములు: ఇక్కడ కూడా రామదాసు తనను గుహుడు మరియు వాలితో పోల్చుకుంటున్నాడు. గుహుడు రాముని గంగానది దాటించాడు మరియు ఎంతో ఓర్పుతో ఆయనకు సేవ చేశాడు. వాలి గొప్ప శక్తిమంతుడు మరియు రాముని యొక్క శక్తిని గుర్తించలేకపోయాడు. తాను గుహుని యొక్క ఓర్పును లేదా వాలి యొక్క శక్తిని కలిగి లేనని రామదాసు వినయంగా చెప్తున్నాడు. "ఓడ నడువగాలేను" అంటే ఓడ నడపలేను. "నిన్నెరుగగా నేర" అంటే నిన్ను తెలుసుకోలేను (ఇక్కడ వాలి యొక్క అజ్ఞానాన్ని సూచిస్తుంది).

3. నేను రామదాసులవలె పూని మిము భజియింప నేర దీనుని రక్షించు భద్రాచలరామ ధీరా ||రామచంద్ర||

- తాత్పర్యము: నేను రామదాసు వలె నిష్టతో మిమ్మల్ని భజించలేను. దీనుడిని రక్షించే భద్రాచల రామా, ధీరుడా! ఓ రామచంద్రా!
- విశేషములు: రామదాసు తనను తాను మరో భక్తుడైన రామదాసుతో పోల్చుకుంటూ, ఆయన వలె నిష్టతో భజించలేకపోతున్నానని బాధపడుతున్నాడు. ఆయన శ్రీరాముని దీనులను రక్షించేవాడిగా సంబోధిస్తూ తనను కూడా రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "పూని మిము భజియింప నేర" అంటే నిష్టతో మిమ్మల్ని భజించలేను. "దీనుని రక్షించు" అంటే దీనులను రక్షించేవాడా. "ధీరా" అంటే ధైర్యవంతుడా.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు తనను తాను గొప్ప భక్తులతో పోల్చుకుంటూ వారి భక్తి మరియు సేవలో తాను తక్కువవాడినని వినయంగా తెలియజేస్తున్నాడు. అయినప్పటికీ, ఆయన శ్రీరాముని పూర్తిగా నమ్ముకున్నానని మరియు ఆయన దయ కోసం ఎదురు చూస్తున్నానని చెప్తున్నాడు. భద్రాచల రాముడు దీనులను రక్షించేవాడని ఆయన విశ్వాసం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

82. రామజోగి మందు

పల్లవి:

రామజోగి మందు కొనరే! ఓ జనులారా రామజోగి మందు కొనరే ||

అనుపల్లవి :

రామజోగి మందు మీరు ప్రేమతో భుజియించరయ్య కామక్రోధములనెల్ల కడకు పారద్రోలేమందు

చరణములు :

1. మదమత్సర లోభములను మాటలో నిలిపేటి మందు గుదిగొన్న కర్మములను గూడక యెడదోలు మందు

2. కాటుక కొండల వంటి కర్మము లెడబాపే మందు సాటిలేని జగమునందు స్వామి రామజోగి మందు || రామ ||

3. కోటి ధనము లిత్తునని కొన్నను దొరకని మందు. సాటిలేని భాగవతులు స్మరణచేసి తలచు మందు

4. ముదముతో భద్రాచల మందు ముక్తిని పొందించే మందు సదయుడైన రామదాసు సద్భక్తితో గెలిచే మందు

పల్లవి:

రామజోగి మందు కొనరే! ఓ జనులారా రామజోగి మందు కొనరే ||

- తాత్పర్యము: ఓ ప్రజలారా, రామ యోగి యొక్క మందును కొనండి! రామ యోగి యొక్క మందును కొనండి!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు ప్రజలను రామ యోగి యొక్క మందును కొనమని ఆహ్వానిస్తున్నాడు. ఇక్కడ "రామజోగి మందు" అనేది భక్తి మరియు రామ నామ స్మరణ యొక్క గొప్పతనాన్ని సూచిస్తుంది, ఇది మానసిక మరియు ఆధ్యాత్మిక రోగాలను నయం చేస్తుందని భావిస్తారు.

అనుపల్లవి :

రామజోగి మందు మీరు ప్రేమతో భుజియించరయ్య కామక్రోధములనెల్ల కడకు పారద్రోలేమందు

- తాత్పర్యము: ఓ ప్రజలారా, మీరు రామ యోగి యొక్క మందును ప్రేమతో స్వీకరించండి. ఇది కామ, క్రోధాది శత్రువులనన్నింటినీ పూర్తిగా తరిమికొట్టే మందు.
- విశేషములు: రామదాసు రామ నామ స్మరణ మరియు భక్తి యొక్క ప్రభావాన్ని వివరిస్తున్నాడు. ప్రేమతో ఈ "మందు"ను స్వీకరిస్తే, కామం, క్రోధం వంటి దుర్గుణాలను పూర్తిగా తొలగించవచ్చని ఆయన అంటున్నారు.

చరణములు :

1. మదమత్సర లోభములను మాటలో నిలిపేటి మందు గుదిగొన్న కర్మములను గూడక యెడదోలు మందు

- తాత్పర్యము: మదం, అసూయ, లోభం వంటి వాటిని మాట మాత్రంతోనే నిలువరించే మందు. పేరుకుపోయిన కర్మలను కూడా లేకుండా తరిమికొట్టే మందు.
- విశేషములు: రామ నామ స్మరణ మరియు భక్తి యొక్క శక్తిని మరింత వివరిస్తున్నాడు. ఈ "మందు" మదం (అహంకారం), మత్సరం (అసూయ), లోభం (దురాశ) వంటి దుర్గుణాలను కేవలం స్మరించడం ద్వారానే నియంత్రిస్తుంది. అంతేకాకుండా, జన్మజన్మల నుండి పేరుకుపోయిన కర్మల యొక్క ప్రభావాన్ని కూడా తగ్గిస్తుంది.

2. కాటుక కొండల వంటి కర్మము లెడబాపే మందు సాటిలేని జగమునందు స్వామి రామజోగి మందు || రామ ||

- తాత్పర్యము: కాటుక కొండల వంటి నల్లని (భారీ) కర్మలను కూడా దూరం చేసే మందు. ఈ లోకంలో దీనికి సాటి లేదు, ఇది స్వామి రామజోగి యొక్క మందు.
- విశేషములు: రామ నామ స్మరణ యొక్క శక్తిని మరింత నొక్కి చెబుతున్నాడు. ఎంతో భయంకరమైన మరియు భారీ కర్మల యొక్క బంధాలను కూడా ఈ "మందు" తెంచుతుంది. ఇది సాటిలేనిది మరియు ఇది సాక్షాత్తు రామ యోగి (రాముడు) ప్రసాదించినదని ఆయన భావిస్తున్నాడు.

3. కోటి ధనము లిత్తునని కొన్నను దొరకని మందు. సాటిలేని భాగవతులు స్మరణచేసి తలచు మందు

- తాత్పర్యము: కోటానుకోట్ల ధనం ఇచ్చి కొన్నా కూడా దొరకని మందు. సాటిలేని భక్తులు దీనిని స్మరించడం మరియు ధ్యానించడం ద్వారా పొందుతారు.

- విశేషములు: భక్తి మరియు రామ నామ స్మరణ యొక్క విలువను డబ్బుతో పోల్చలేమని రామదాసు అంటున్నారు. దీనిని పొందడానికి ధనం ఎంతమాత్రం సరిపోదు. గొప్ప భక్తులు మాత్రమే దీనిని నిరంతరం స్మరించడం మరియు ధ్యానించడం ద్వారా పొందగలరు.

4. ముదముతో భద్రాచల మందు ముక్తిని పొందించే మందు సదయుడైన రామదాసు సద్భక్తితో గెలిచే మందు

- తాత్పర్యము: ఆనందంతో భద్రాచలంలో ముక్తిని పొందించే మందు. దయగల రామదాసు మంచి భక్తితో దీనిని గెలుచుకున్న మందు.
- విశేషములు: రామ నామ స్మరణ మరియు భక్తి యొక్క అంతిమ ఫలితాన్ని రామదాసు వివరిస్తున్నాడు. ఇది భద్రాచలంలో మోక్షాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. దయగల భక్తుడైన రామదాసు కూడా ఈ "మందు"ను తన మంచి భక్తి ద్వారా పొందాడు మరియు విజయం సాధించాడు. ఇక్కడ రామదాసు తన స్వంత అనుభవాన్ని కూడా పంచుకుంటున్నాడు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు భక్తి మరియు రామ నామ స్మరణను ఒక దివ్యమైన మందుగా వర్ణిస్తున్నాడు. ఇది మానసిక, ఆధ్యాత్మిక రోగాలను నయం చేయగలదని, దుర్గుణాలను తొలగించగలదని, కర్మ బంధాలను తెంచగలదని మరియు అంతిమంగా మోక్షాన్ని ప్రసాదిస్తుందని ఆయన తెలియజేస్తున్నాడు. దీనిని పొందడానికి ప్రేమ, భక్తి మరియు నిరంతర స్మరణ ముఖ్యమని ఆయన నొక్కి చెబుతున్నాడు.

83. రామనామముబల్కవే

పల్లవి:

రామనామము బల్కవే పాపపుజిహ్వ

||రామనామము||

అనుపల్లవి:

రామనామము నీవు ప్రేమతో బల్కిన స్వామి ఎల్లప్పటికీ కామితార్థములిచ్చు

చరణములు:

||రామనామము||

1. మతిలేని వారలెల్ల సీతాపతిని సతతము దలచిననూ హితవుగ వారి పూర్వకృతములెల్లమాన్పి అతులిత సామ్రాజ్య ఆనందమొందజేయు ||రామనామము||

2. దాసులను బ్రోచుచు భద్రగిరి నివాసుడై జగములేలుచును దోసములెల్ల బాపి వాసిగ ధరలో రామదాసుల హృదయ నివాసుడైన సీతా ||రామనామము||

ఖచ్చితంగా, రామదాసు గారి కీర్తన "రామనామముబల్కవే" యొక్క తాత్పర్యము మరియు విశేషములు ప్రతి చరణానికి దగ్గరగా క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి:

పల్లవి:

రామనామము బల్కవే పాపపుజిహ్వ ||రామనామము||

- తాత్పర్యము: ఓ పాపాత్మురాలైన నాలుకా, రామ నామమును పలుకవా? రామ నామమును పలుకుము.

- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు తన నాలుకను సంబోధిస్తూ, పాపాలను పోగొట్టుకోవడానికి రామ నామమును జపించమని ఆదేశిస్తున్నాడు. "పాపపుజిహ్వ" అని సంబోధించడం ద్వారా, నాలుక ద్వారా పలికే మాటల యొక్క ప్రాముఖ్యతను మరియు దానిని పవిత్రమైన రామ నామంతో నింపమని కోరుతున్నాడు.

అనుపల్లవి:

రామనామము నీవు ప్రేమతో బల్కిన స్వామి ఎల్లప్పటికీ కామితార్థములిచ్చు ||రామనామము||

- తాత్పర్యము: నీవు రామ నామమును ప్రేమతో పలికినట్లయితే, ఆ స్వామి ఎల్లప్పుడూ నీ కోరికలను తీరుస్తాడు. రామ నామమును పలుకుము.
- విశేషములు: రామ నామ స్మరణ యొక్క శక్తిని రామదాసు వివరిస్తున్నాడు. ప్రేమతో రామ నామాన్ని జపిస్తే, స్వామి అన్ని కోరికలను తప్పకుండా తీరుస్తాడని ఆయన భరోసా ఇస్తున్నాడు. ఇది నామ జపం యొక్క ప్రాముఖ్యతను మరియు దాని ద్వారా పొందే ప్రయోజనాలను తెలియజేస్తుంది.

చరణములు :

1. మతిలేని వారలెల్ల సీతాపతిని సతతము దలచిననూ హితవుగ వారి పూర్వకృతములెల్లమాన్పి అతులిత సామ్రాజ్య ఆనందమొందజేయు ||రామనామము||

- తాత్పర్యము: బుద్ధి లేని వారైనా సరే సీతాపతిని ఎల్లప్పుడూ తలచినట్లయితే, ఆయన దయతో వారి పూర్వ కర్మలన్నింటినీ తొలగించి, సాటిలేని రాజ్యపు ఆనందాన్ని పొందేలా చేస్తాడు. రామ నామమును పలుకుము.
- విశేషములు: రామ నామ స్మరణ యొక్క గొప్పతను మరింత నొక్కి చెబుతున్నాడు. జ్ఞానం లేని వారు కూడా నిరంతరం సీతాపతిని స్మరిస్తే, వారి పాపాలు మరియు పూర్వ కర్మల యొక్క ప్రభావం తొలగిపోయి, వారు గొప్ప ఆనందాన్ని పొందుతారని ఆయన అంటున్నారు. "అతులిత సామ్రాజ్య ఆనందం" అంటే సాటిలేని రాజ్యపు ఆనందం, ఇది మోక్షాన్ని లేదా దివ్యమైన ఆనందాన్ని సూచిస్తుంది.

2. దాసులను బ్రోచుచు భద్రగిరి నివాసుడై జగములేలుచును దోసములెల్ల బాపి వాసిగ ధరలో రామదాసుల హృదయ నివాసుడైన సీతా ||రామనామము||

- తాత్పర్యము: తన దాసులను రక్షిస్తూ, భద్రాద్రిలో నివసిస్తూ, జగత్తును పాలిస్తూ, అన్ని దోషాలను తొలగించి, భూమిపై గొప్పగా వెలుగొందుతున్న, రామదాసు యొక్క హృదయంలో నివసించే సీతాపతి యొక్క రామ నామమును పలుకుము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క రక్షించే స్వభావాన్ని, ఆయన భద్రాద్రి నివాసాన్ని మరియు ఆయన సర్వాధిపత్యాన్ని కీర్తిస్తున్నాడు. ఆయన తన భక్తులందరి పాపాలను తొలగించి వారికి గొప్ప కీర్తిని ప్రసాదిస్తాడని చెప్తున్నాడు. సీతాపతి రామదాసు వంటి భక్తుల హృదయాలలో ఎల్లప్పుడూ నివసిస్తాడని ఆయన విశ్వాసం. "వాసిగ ధరలో" అంటే భూమిపై గొప్పగా వెలుగొందుతున్న.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు రామ నామ స్మరణ యొక్క శక్తిని మరియు ప్రాముఖ్యతను నొక్కి చెబుతున్నాడు. రామ నామాన్ని జపించడం ద్వారా పాపాలు తొలగిపోతాయని, కోరికలు నెరవేరుతాయని మరియు అంతిమంగా మోక్షం లభిస్తుందని ఆయన తెలియజేస్తున్నాడు. భక్తులు ప్రేమతో రామ నామాన్ని జపించాలని ఆయన కోరుతున్నాడు.

84. రామభద్ర రా రా

పల్లవి:

రామ భద్ర రారా రామ చంద్ర రారా || తామరస లోచన సీతా సమేత రారా ||

అనుపల్లవి :

ముద్దు గారగా నవ మోహనాంగ రారా అద్దపు చెక్కిళ్లవాడ అంబుజాక్ష రారా

చరణములు:

|| రామభద్ర ||

1. మంచి ముత్తెముల పేరు మెరయుచుండ రారా. పంచదార చిలక నాతో పలుకుదువు రారా పట్టరాని ప్రేమ నా పట్టుకొమ్మ రారా గట్టిగ కౌసల్య ముద్దుపట్టి వేగ || రామభద్ర ||

2 నిన్ను మానలేను రా - నీలవర్ణ రారా. కన్నుల పండువుగ కందు కన్న తండ్రి రారా అందెల రవళి చేత సందడింప రారా కుందనపు బొమ్మ ఎంతో, అందగాడ రారా || రామభద్ర ||

3. ముజ్జగములకు ఆది- మూల బ్రహ్మ తారా గజ్జెల చప్పుళ్లు ఘల్లు ఘల్లు మన రారా సామగాన లోల నా- చక్కనయ్య రారా రామదాసు నేలిన భద్రాద్రి వాస రారా || రామభద్ర ||

పల్లవి:

రామ భద్ర రారా రామ చంద్ర రారా || తామరస లోచన సీతా సమేత రారా ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామభద్రా రారా! ఓ రామచంద్రా రారా! పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడా, సీతతో కూడి రారా!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని ప్రేమగా తన వద్దకు రమ్మని ఆహ్వానిస్తున్నాడు. ఆయనను రామభద్రుడు మరియు రామచంద్రుడు అని సంబోధిస్తూ, పద్మముల వంటి అందమైన కన్నులు కలవాడని మరియు సీతాదేవితో కలిసి రావాలని కోరుతున్నాడు. "తామరస లోచన" అంటే పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడు.

అనుపల్లవి :

ముద్దు గారగా నవ మోహనాంగ రారా అద్దపు చెక్కిళ్లవాడ అంబుజాక్ష రారా || రామభద్ర ||

- తాత్పర్యము: ముద్దులు కురిపించే కొత్త అందమైన శరీరము కలవాడా రారా! అద్దం వంటి మెరిసే చెక్కిళ్లు కలవాడా, పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడా రారా! ఓ రామభద్రా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని మరింతగా వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయనను ముద్దులొలికే అందమైన శరీరం కలవాడని, మెరిసే చెక్కిళ్లు కలవాడని మరియు పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడని కొనియాడుతున్నాడు. "నవ మోహనాంగ" అంటే కొత్త అందమైన శరీరం కలవాడు. "అద్దపు చెక్కిళ్లవాడ" అంటే అద్దం వంటి మెరిసే చెక్కిళ్లు కలవాడు. "అంబుజాక్ష" అంటే పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడు.

చరణములు:

1. మంచి ముత్తెముల పేరు మెరయుచుండ రారా. పంచదార చిలక నాతో పలుకుదువు రారా పట్టరాని ప్రేమ నా పట్టుకొమ్మ రారా గట్టిగ కౌసల్య ముద్దుపట్టి వేగ || రామభద్ర ||

- తాత్పర్యము: మంచి ముత్యాల పేరు మెరుస్తూ ఉండగా రారా! పంచదార వంటి తియ్యని మాటలు నాతో పలుకుదువు రారా! అణచలేని ప్రేమతో నా ఆశ్రయమైనవాడా రారా! కౌసల్య యొక్క ముద్దుల కొడుకా, త్వరగా గట్టిగా (నన్ను చేరుకో) రారా! ఓ రామభద్రా!
- విశేషములు: రామదాసు రాముని యొక్క అలంకరణను మరియు ఆయనతో ఉన్న అనుబంధాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. ఆయన మెరిసే ముత్యాల హారంతో రావాలని, తియ్యని మాటలతో మాట్లాడాలని కోరుకుంటున్నాడు. రాముని తన ఆశ్రయంగా భావిస్తూ, కౌసల్య ముద్దుల కొడుకు త్వరగా తన వద్దకు రావాలని ఆత్రుతగా పిలుస్తున్నాడు. "ముత్తెముల పేరు మెరయుచుండ" అంటే ముత్యాల హారం మెరుస్తూ ఉండగా. "పంచదార చిలక" అంటే తియ్యని మాటలు పలికేవాడు. "పట్టుకొమ్మ" అంటే ఆశ్రయం. "కౌసల్య ముద్దుపట్టి" అంటే కౌసల్య యొక్క ముద్దుల కొడుకు.

2 నిన్ను మానలేను రా - నీలవర్ణ రారా. కన్నుల పండువుగ కందు కన్న తండ్రి రారా అందెల రవళి చేత సందడింప రారా కుందనపు బొమ్మ ఎంతో, అందగాడ రారా || రామభద్ర ||

- తాత్పర్యము: నిన్ను విడిచి ఉండలేను రా - నీలవర్ణము కలవాడా రారా! కన్నులకు పండుగ చేసే అందమైన చిన్న తండ్రీ రారా! అందెల యొక్క ధ్వనులతో సందడి చేయుచు రారా! బంగారు బొమ్మ వంటి ఎంతో అందగాడ రారా! ఓ రామభద్రా!
- విశేషములు: రామదాసు రామునిపై తనకున్న ప్రేమను మరియు ఆయనను చూడాలనే తపనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఆయనను నీలవర్ణుడని, కన్నులకు ఆనందం కలిగించే అందమైన తండ్రి అని సంబోధిస్తున్నాడు. రాముని యొక్క అందెల చప్పుడు వినాలని కోరుకుంటూ, ఆయనను బంగారు బొమ్మ వంటి అందగాడని కొనియాడుతున్నాడు. "నీలవర్ణ" అంటే నీలపురంగు కలవాడు. "కన్నుల పండువుగ కందు" అంటే కన్నులకు పండుగ చేసే అందమైన చిన్నవాడు. "అందెల రవళి చేత సందడింప" అంటే అందెల చప్పుడుతో సందడి చేయుచు. "కుందనపు బొమ్మ" అంటే బంగారు బొమ్మ వంటి అందగాడు.

3. ముజ్జగములకు ఆది- మూల బ్రహ్మ తారా గజ్జెల చప్పుళ్లు ఘల్లు ఘల్లు మన రారా సామగాన లోల నా- చక్కనయ్య రారా రామదాసు నేలిన భద్రాద్రి వాస రారా || రామభద్ర ||

- తాత్పర్యము: మూడు లోకాలకు ఆది మరియు మూలమైన బ్రహ్మ స్వరూపుడవు తారా! గజ్జెల చప్పుళ్లు ఘల్లు ఘల్లు మంటూ వినబడేలా రారా! సామగానమును ఇష్టపడే నా చక్కనివాడా రారా! రామదాసును పాలించే భద్రాద్రి నివాసీ రారా! ఓ రామభద్రా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క దైవత్వాన్ని మరియు ఆయన భద్రాద్రి నివాసాన్ని కీర్తిస్తున్నాడు. ఆయన ముల్లోకాలకు మూలమైన బ్రహ్మ స్వరూపుడని తెలియజేస్తున్నాడు. రాముని యొక్క గజ్జెల చప్పుడు వినాలని ఆశిస్తూ, ఆయనను సామగానమును ఇష్టపడే చక్కనివాడని మరియు రామదాసును పాలించే భద్రాద్రి ప్రభువు అని పిలుస్తున్నాడు. "ముజ్జగములకు ఆది- మూల బ్రహ్మ" అంటే మూడు లోకాలకు ఆది మరియు మూలమైన బ్రహ్మ స్వరూపుడు. "సామగాన లోల" అంటే సామవేద గానమును ఇష్టపడేవాడు. "చక్కనయ్య" అంటే అందమైనవాడు. "రామదాసు నేలిన భద్రాద్రి వాస" అంటే రామదాసును పాలించే భద్రాద్రి నివాసి.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న ప్రేమను, ఆరాధనను మరియు ఆయనను చూడాలనే తపనను ఎంతో మధురంగా వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. రాముని యొక్క సౌందర్యం, ఆయన దివ్యత్వం మరియు భక్తుల పట్ల ఆయనకున్న అనుగ్రహం ఈ కీర్తనలో ప్రతిబింబిస్తున్నాయి.

85. రామయ్య నిను నమ్మిన

పల్లవి:

రామయ్యా నిను నమ్మిన జనుల నిరాకరించ తగునా.

||రామయ్యా||

చరణములు:

1. వినయముతో నిను వేడితినని నీమనమున లేశంబైనను తోచదు కనికరంబువిడి కఠినుడవైతే జనని జనకజకు మనవిసేతు గద

"రామయ్యా||

2 చెలగుచు ననిశము దలచిన జనులకు సులభుడవని నిను దలచెదనాపై చలమున నా సరివారల లోపల చులకన జేసియు పలకరించవదె

"రామయ్యా||

3. మురియుచు భద్రాచలమున వెలసిన దొరవని నిను నే వరములు వేడితి కరుణమాలి శ్రీరామదాస కింకరుని బ్రోచుటకు తోచకపోయెనో

||రామయ్యా||

ఖచ్చితంగా, రామదాసు గారి కీర్తన "రామయ్య నిను నమ్మిన" యొక్క తాత్పర్యము మరియు విశేషములు ప్రతి చరణానికి దగ్గరగా క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి:

పల్లవి:

రామయ్యా నిను నమ్మిన జనుల నిరాకరించ తగునా. ||రామయ్యా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామయ్య, నిన్ను నమ్మిన ప్రజలను నిరాకరించడం నీకు తగునా? ఓ రామయ్య!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఆయనను నమ్మిన భక్తులను విస్మరించడం లేదా నిరాకరించడం న్యాయమా అని అడుగుతున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క ఆవేదనను మరియు తన విశ్వాసానికి తగిన ప్రతిఫలం లభించలేదనే బాధను వ్యక్తం చేస్తుంది.

చరణములు:

1. వినయముతో నిను వేడితినని నీమనమున లేశంబైనను తోచదు కనికరంబువిడి కఠినుడవైతే జనని జనకజకు మనవిసేతు గద "రామయ్యా||

- తాత్పర్యము: వినయంగా నిన్ను వేడుకున్నానని నీ మనస్సులో కొంచెం కూడా అనిపించడం లేదా? దయను విడిచి కఠినుడవైతే, నీ తల్లి కౌసల్యకు మరియు జనక మహారాజు కుమార్తె సీతాదేవికి నా విన్నపాన్ని తెలియజేస్తాను కదా! ఓ రామయ్య!

- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క కరుణను అర్థిస్తున్నాడు. తాను ఎంతో వినయంగా ప్రార్థించినప్పటికీ, ఆయన దయ చూపకపోతే, తాను సీతాదేవి మరియు కౌసల్యమ్మకు మొర పెట్టుకుంటానని చెప్తున్నాడు. ఇది రాముని యొక్క దయా స్వభావాన్ని గుర్తు చేస్తూ, ఆయనపై ఒత్తిడి తెచ్చే ప్రయత్నం. "లేశంబైనను తోచదు" అంటే కొంచెం కూడా అనిపించడం లేదు. "కనికరంబువిడి కఠినుడవైతే" అంటే దయను విడిచి కఠినుడవైతే. "జనని జనకజ" అంటే తల్లి (కౌసల్య) మరియు జనక మహారాజు కుమార్తె (సీతాదేవి).

2 చెలగుచు ననిశము దలచిన జనులకు సులభుడవని నిను దలచెదనాపై చలమున నా సరివారల లోపల చులకన జేసియు పలకరించవదె "రామయ్యా||

- తాత్పర్యము: నిరంతరం నిన్ను స్మరించే భక్తులకు నీవు సులభుడవని నేను భావించాను. కానీ నాపై కోపంతో నన్ను నా తోటివారి మధ్య చులకన చేసి కూడా పలకరించడం లేదా? ఓ రామయ్య!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క సులభంగా అందుబాటులో ఉండే స్వభావాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. కానీ ఆయన తన పట్ల కోపం వహించి, తనను ఇతరుల ముందు చిన్నచూపు చూస్తున్నాడని మరియు కనీసం పలకరించడం కూడా లేదని బాధపడుతున్నాడు. "చెలకుచు ననిశము దలచిన" అంటే నిరంతరం నిన్ను స్మరించే. "చలమున" అంటే కోపంతో. "సరివారల లోపల చులకన జేసియు" అంటే తోటివారి మధ్య చులకన చేసి కూడా.

3. మురియుచు భద్రాచలమున వెలసిన దొరవని నిను నే వరములు వేడితి కరుణమాలి శ్రీరామదాస కింకరుని బ్రోచుటకు తోచకపోయెనో ||రామయ్యా||

- తాత్పర్యము: సంతోషంగా భద్రాచలంలో వెలసిన ప్రభువని నిన్ను నేను వరాలు వేడుకున్నాను. దయ లేక శ్రీరామదాసు యొక్క సేవకుడిని రక్షించడానికి నీకు తోచడం లేదా? ఓ రామయ్య!
- విశేషములు: రామదాసు భద్రాద్రిలో కొలువై ఉన్న శ్రీరామునిని ఆనందంగా వరాలు కోరానని చెప్తున్నాడు. కానీ ఆయన దయ చూపకపోవడం వల్ల రామదాసు యొక్క సేవకుడైన తనను రక్షించడానికి ఆయనకు ఏమీ తోచడం లేదా అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క నిస్సహాయతను మరియు శ్రీరాముని యొక్క కరుణ కోసం ఎదురుచూపును తెలియజేస్తుంది. "మురియుచు" అంటే సంతోషంగా. "కరుణమాలి" అంటే దయ లేక. "కింకరుని బ్రోచుటకు తోచకపోయెనో" అంటే సేవకుడిని రక్షించడానికి తోచడం లేదా.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న నిరాశను మరియు ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఆయన తనను నమ్మిన భక్తులను శ్రీరాముడు నిరాకరించడం తగదని ప్రశ్నిస్తూ, ఆయన దయ కోసం ఎదురు చూస్తున్నాడు. తన బాధను సీతాదేవి మరియు కౌసల్యమ్మకు చెప్పుకుంటానని చెప్పడం ద్వారా, ఆయన తన ఆవేదన యొక్క తీవ్రతను తెలియజేస్తున్నాడు. భద్రాద్రి రాముడు తనను రక్షించాలని ఆయన ఆశిస్తున్నాడు.

86. రామరామ నీవేగతిగద

పల్లవి:

రామ రామ నీవే గతిగద సంరక్షణంబు సేయ ఏమనందు హా దైవమా ! నీ మనసింత కరగదాయె|| రామరామ ||

చరణములు:

1. పుడమి లోన నావంటి దురాత్ముడు పుట్టడింక నంటి విడువబోకు మయ్యా యని నిన్నే విన్నవించుకొంటి ||రామ రా మ||

2. ఎన్నివిధంబుల పిలిచిన పలుకవు ఏమదృష్టమందు ఎన్నరాని వైవస్వతు వేదన ఎట్లు తాళుకొందు ||రామ రా మ||

3. న్యాయమటయ్యా మ్రొక్కగ నా మొఱ ఆలకించి రావు శ్రీయుతముగ నిను నమ్మినవారికి శ్రీలొసంగినావు ||రామ రా మ||

4. నేమ మొప్ప భద్రాచల వాసా నిన్ను నమ్మగలేదా ప్రేమజూపి నీబంటగు శ్రీరామదాసునేలరాదా ||రామ రా మ||

పల్లవి:

రామ రామ నీవే గతిగద సంరక్షణంబు సేయ ఏమనందు హా దైవమా ! నీ మనసింత కరగదాయె|| రామరామ ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామ రామ, నీవే నాకు దిక్కు కదా! రక్షించమని ఏమి అనను (అడుగుతూనే ఉన్నాను). హా దైవమా! నీ మనస్సు ఇంతైనా కరగలేదే! ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరామునితో తన నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఆయనకు శ్రీరాముడే దిక్కు అని నమ్ముతున్నప్పటికీ, రక్షించమని వేడుకుంటున్నా ఆయన మనస్సు కరగడం లేదని బాధపడుతున్నాడు. "గతి" అంటే దిక్కు. "సంరక్షణంబు సేయ ఏమనందు" అంటే రక్షించమని ఏమి అనను (అడుగుతూనే ఉన్నాను). "కరగదాయె" అంటే కరగలేదు.

చరణములు:

1. పుడమి లోన నావంటి దురాత్ముడు పుట్టడింక నంటి విడువబోకు మయ్యా యని నిన్నే విన్నవించుకొంటి ||రామ రా మ||

- తాత్పర్యము: భూమిలో నా వంటి దుర్మార్గుడు మరొకడు పుట్టడు. ఇకనైనా నన్ను అంటిపెట్టుకుని విడువవద్దు తండ్రీ అని నిన్నే వేడుకుంటున్నాను. ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు తనను తాను దుర్మార్గుడిగా భావిస్తూ, ఇకనైనా తనను విడిచిపెట్టవద్దని శ్రీరాముని దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఆయన తన పాపాలను ఒప్పుకుంటూ శ్రీరాముని యొక్క కరుణను ఆశిస్తున్నాడు. "పుట్టడింక నంటి విడువబోకు మయ్యా" అంటే ఇకనైనా నన్ను అంటిపెట్టుకుని విడువవద్దు తండ్రీ. "విన్నవించుకొంటి" అంటే వేడుకున్నాను.

2. ఎన్నివిధంబుల పిలిచిన పలుకవు ఏమదృష్టమందు ఎన్నరాని వైవస్వతు వేదన ఎట్లు తాళుకొందు ||రామ రా మ||

- తాత్పర్యము: ఎన్ని విధాలుగా పిలిచినా పలుకవు. ఏ దురదృష్టంలో ఉన్నానో! చెప్పనలవికాని యమధర్మరాజు యొక్క బాధను ఎలా తట్టుకోగలను? ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముడు తన పిలుపుకు స్పందించకపోవడం పట్ల తన నిరాశను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. తాను ఎంతో దురదృష్టవంతుడినని భావిస్తూ, ఒకవేళ శ్రీరాముడు రక్షించకపోతే యమధర్మరాజు యొక్క బాధను ఎలా భరించగలనని ఆందోళన చెందుతున్నాడు. "ఎన్నివిధంబుల పిలిచిన పలుకవు" అంటే

ఎన్ని విధాలుగా పిలిచినా పలుకవు. "ఎన్నరాని వైవస్వతు వేదన" అంటే చెప్పనలవికాని యమధర్మరాజు యొక్క బాధ.

3. న్యాయమటయ్యా మ్రొక్కగ నా మొఱ ఆలకించి రావు శ్రీయుతముగ నిను నమ్మినవారికి శ్రీలొసంగినావు ||రామ రా మ||

- తాత్పర్యము: ఇది న్యాయమా తండ్రీ! నేను నమస్కరిస్తుంటే నా మొర ఆలకించి రావు. గొప్పగా నిన్ను నమ్మిన వారికి సంపదలను ఇచ్చావు. ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క న్యాయాన్ని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. తాను నమస్కరిస్తూ వేడుకుంటున్నా ఆయన తన మొర ఆలకించడం లేదని బాధపడుతున్నాడు. గతంలో నిన్ను నమ్మిన వారికి సంపదలను ప్రసాదించావు కదా అని గుర్తు చేస్తున్నాడు. "మ్రొక్కగ" అంటే నమస్కరించగా. "మొఱ ఆలకించి రావు" అంటే మొర విని రావు. "శ్రీలొసంగినావు" అంటే సంపదలను ఇచ్చావు.

4. నేమ మొప్ప భద్రాచల వాసా నిన్ను నమ్మగలేదా ప్రేమజూపి నీబంటగు శ్రీరామదాసునేలరాదా ||రామ రా మ||

- తాత్పర్యము: నియమం తప్పకుండా భద్రాచలంలో నివసించేవాడా! నిన్ను నమ్మలేదా? ప్రేమ చూపి నీ సేవకుడైన శ్రీరామదాసును పాలించరాదా? ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు భద్రాచల నివాసి అయిన శ్రీరాముని తనను నమ్మలేదా అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. ఆయన ప్రేమతో తన సేవకుడైన రామదాసును పాలించాలని వేడుకుంటున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క ఆవేదన మరియు శ్రీరాముని యొక్క కరుణ కోసం ఎదురుచూపును తెలియజేస్తుంది. "నేమ మొప్ప" అంటే నియమం తప్పకుండా. "నీబంటగు" అంటే నీ సేవకుడైన. "ఏలరాదా" అంటే పాలించరాదా.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న నిస్సహాయత, ఆవేదన మరియు విశ్వాసాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఆయన తన పాపాలను ఒప్పుకుంటూ శ్రీరాముని యొక్క కరుణను ఆశిస్తున్నాడు మరియు ఆయన తనను రక్షించాలని దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. భద్రాచల రాముడు తనను తప్పకుండా ఆదుకుంటాడని ఆయన విశ్వాసం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

87. రామరామరామ రామ శ్రీరామ

పల్లవి:

రామ రామ రామ రామ శ్రీరామ

||రామరామ||

చరణములు:

1. రామ రామ యని వేమరు నా మది

ప్రేమ మీర నిను పిలిచిన పలుకవు ||రామరామ||

2. తలచినపుడె చాల ధన్యుడ నైతిని పిలిచిన పలుకవు పీతాంబరధర ||రామరామ||

3. తిలకము దిద్దిన తీరైన నీ మోము కలనైన జూపవు కౌస్తుభభూషణ

||రామరామ

4. పరమపురుష భద్రగిరి రామదాసుని కరుణ నేలుమని శరణని వేడితి

||రామరామ

పల్లవి:

రామ రామ రామ రామ శ్రీరామ ||రామరామ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామ, రామ, రామ, రామ, శ్రీరామ!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క అనేక పవిత్రమైన నామాలను స్మరిస్తూ తన భక్తిని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఇది నామ జపం యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తుంది.

చరణములు:

1. రామ రామ యని వేమరు నా మది ప్రేమ మీర నిను పిలిచిన పలుకవు ||రామరామ||

- తాత్పర్యము: రామ రామ అని అనేకసార్లు నా మనస్సు ప్రేమతో నిన్ను పిలిచినప్పటికీ నీవు పలుకవేమి? ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న ప్రేమను మరియు ఆయన స్పందన కోసం ఎదురుచూపును వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ప్రేమతో అనేకసార్లు పిలిచినా రాముడు పట్టించుకోవడం లేదని ఆయన బాధపడుతున్నాడు. "వేమరు" అంటే అనేకసార్లు. "ప్రేమ మీర" అంటే ప్రేమతో నిండి.

2. తలచినపుడె చాల ధన్యుడ నైతిని పిలిచిన పలుకవు పీతాంబరధర ||రామరామ||

- తాత్పర్యము: నిన్ను తలచినప్పుడే నేను ఎంతో ధన్యుడనయ్యాను. పసుపు పచ్చని వస్త్రాలు ధరించినవాడా, పిలిచినప్పటికీ నీవు పలుకవేమి? ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని స్మరించడం వల్ల కలిగే ఆనందాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. పీతాంబరధారి అయిన రాముని తలచుకుంటే ధన్యుడనైనప్పటికీ, ఆయన తన పిలుపుకు సమాధానం ఇవ్వడం లేదని ఆవేదన చెందుతున్నాడు. "పీతాంబరధర" అంటే పసుపు పచ్చని వస్త్రాలు ధరించినవాడు (విష్ణువు యొక్క లక్షణం).

3. తిలకము దిద్దిన తీరైన నీ మోము కలనైన జూపవు కౌస్తుభభూషణ ||రామరామ

- తాత్పర్యము: తిలకం దిద్దిన అందమైన నీ ముఖాన్ని కలలోనైనా చూపవు. కౌస్తుభ మణిని ఆభరణంగా ధరించినవాడా! ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని చూడాలని కోరుకుంటున్నాడు. తిలకంతో అలంకరించబడిన అందమైన ముఖాన్ని కనీసం కలలోనైనా చూపమని వేడుకుంటున్నాడు. కౌస్తుభ మణిని ధరించిన విష్ణు స్వరూపుడవైన నీవు కరుణించవా అని అడుగుతున్నాడు. "తీరైన మోము" అంటే అందమైన ముఖము. "కలనైన జూపవు" అంటే కలలోనైనా చూపవు. "కౌస్తుభభూషణ" అంటే కౌస్తుభ మణిని ఆభరణంగా ధరించినవాడు.

4. పరమపురుష భద్రగిరి రామదాసుని కరుణ నేలుమని శరణని వేడితి ||రామరామ||

- తాత్పర్యము: ఓ పరమపురుషా, భద్రాద్రి రామా, రామదాసును దయతో పాలించమని శరణు వేడుకుంటున్నాను. ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని పరమపురుషుడిగా సంబోధిస్తూ, భద్రాద్రిలో కొలువై ఉన్న ఆయనను తనను దయతో పాలించమని వేడుకుంటున్నాడు. ఆయన పూర్తిగా శ్రీరామునికి శరణాగతి చేస్తున్నాడు. "పరమపురుష"

అంటే గొప్ప పురుషుడు (భగవంతుడు). "కరుణ నేలుమని" అంటే దయతో పాలించమని. "శరణని వేడితి" అంటే శరణు వేడుకున్నాను.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న ప్రేమను, ఆయన స్పందన లేకపోవడం వల్ల కలిగే బాధను మరియు ఆయన దర్శనం కోసం తపనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. చివరికి ఆయన శ్రీరామునికి శరణాగతి చేసి, ఆయన దయ కోసం ఎదురు చూస్తున్నాడు.

88. రామ రామ రామ సీతారామా

పల్లవి:

రామ రామ రామా సీతారామా మాంపాహి

||రామరామ

చరణములు :

1. అనయము నీ పద వనజములను మది

ఘనముగ నమ్మితి అనఘుని జేయవే

ధర గోవర్ధన ధరణీ ధర మందర ధర మురహరసుందరరూపా ||రామరామ||

2. అనుదినమును నిను మనమున గెలిచిన

హరి హరి యని కరి పరిపరి విధముల

కనికరమున నను కరుణజూడుమీ మొరలిడ గాచిన కరుణాసాగర

3. రాజరాజకుల రాజరాజనుత

||రామరామ||

||రామరామ||

రాజరాజ మహరాజ జానకితోడ

రామభద్రగిరి రామ పాపహర

రామదాసుడను ప్రేమతో బ్రోవవే

పల్లవి:

రామ రామ రామా సీతారామా మాంపాహి ||రామరామ

- తాత్పర్యము: ఓ రామ, రామ, రామ, సీతారామా, నన్ను రక్షించు! ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని మరియు సీతాదేవిని సంబోధిస్తూ తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "మాంపాహి" అంటే నన్ను రక్షించు. ఇది భక్తుని యొక్క పూర్తి శరణాగతిని తెలియజేస్తుంది.

చరణములు :

1. అనయము నీ పద వనజములను మది ఘనముగ నమ్మితి అనఘుని జేయవే ధర గోవర్ధన ధరణీ ధర మందర ధర మురహరసుందరరూపా ||రామరామ||

- తాత్పర్యము: ఎల్లప్పుడూ నీ పాద పద్మములను నా మనస్సులో గొప్పగా నమ్మాను. నన్ను పాపరహితునిగా చేయవా? భూమిని మోసిన ఆదిశేషుడా, గోవర్ధన పర్వతమును ఎత్తినవాడా, మందర పర్వతమును ధరించినవాడా, మురాసురుని సంహరించిన సుందర రూపుడా! ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని మరియు ఆయన చేసిన కార్యాలను గుర్తు చేస్తున్నాడు. ఆయన పాదాలను నమ్మానని చెప్తూ, తనను పాపరహితునిగా చేయమని వేడుకుంటున్నాడు. ఇక్కడ శ్రీరాముని యొక్క వివిధ రూపాలను (విష్ణువు యొక్క అవతారాలు) కూడా ప్రస్తావిస్తున్నాడు. "అనఘుని జేయవే" అంటే పాపరహితునిగా చేయవా. "ధర గోవర్ధన ధరణీ ధర మందర ధర మురహరసుందరరూపా" అనే పదాలు విష్ణువు యొక్క వివిధ శక్తులను మరియు అవతారాలను సూచిస్తాయి.

2. అనుదినమును నిను మనమున గెలిచిన హరి హరి యని కరి పలిపలి విధముల కనికరమున నను కరుణజూడుమీ మొరలిడ గాచిన కరుణాసాగర ||రామరామ||

- తాత్పర్యము: ప్రతిరోజు నిన్ను నా మనస్సులో గెలిచిన (ధ్యానించిన) హరి హరి అని ఏనుగు (గజేంద్రుడు) అనేక విధాలుగా మొరపెట్టగా కనికరంతో కాపాడిన ఓ కరుణాసాగరా, నన్ను కూడా కరుణతో చూడుము. ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు గజేంద్రుని రక్షించిన శ్రీహరి యొక్క కరుణను గుర్తు చేస్తున్నాడు. తాను కూడా ప్రతిరోజు శ్రీరాముని ధ్యానిస్తున్నానని చెప్తూ, గజేంద్రుని వలె తన మొరను కూడా ఆలకించి కరుణించమని వేడుకుంటున్నాడు. "అనుదినమును నిను మనమున గెలిచిన" అంటే ప్రతిరోజు నిన్ను నా మనస్సులో గెలిచిన (ధ్యానించిన). "మొరలిడ గాచిన కరుణాసాగర" అంటే మొరపెట్టగా కాపాడిన కరుణా సముద్రుడా.

3. రాజరాజకుల రాజరాజనుత రాజరాజ మహరాజ జానకితోడ రామభద్రగిరి రామ పాపహర రామదాసుడను ప్రేమతో బ్రోవవే ||రామరామ||

- తాత్పర్యము: రాజులకు రాజుల యొక్క వంశానికి రాజా, రాజులకు రాజులచే స్తుతించబడేవాడా, గొప్ప రాజుల మహారాజా, జానకితో కూడినవాడా, రామభద్రగిరి రామా, పాపాలను హరించేవాడా, నేను రామదాసును, ప్రేమతో నన్ను రక్షించు. ఓ రామ రామ!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని మరియు ఆయన యొక్క రక్షించే స్వభావాన్ని కీర్తిస్తున్నాడు. ఆయన రాజులకు రాజు, అందరిచే స్తుతించబడేవాడు, పాపాలను హరించేవాడు. తాను ఆయన సేవకుడనని చెప్తూ, ప్రేమతో తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "రాజరాజకుల రాజరాజనుత" అంటే రాజులకు రాజుల యొక్క వంశానికి రాజా, రాజులకు రాజులచే స్తుతించబడేవాడా. "రామభద్రగిరి రామ" అంటే రామభద్రగిరిలో నివసించే రామా. "పాపహర" అంటే పాపాలను హరించేవాడా. "ప్రేమతో బ్రోవవే" అంటే ప్రేమతో రక్షించు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క అనేక గొప్ప గుణాలను మరియు ఆయన చేసిన కార్యాలను స్మరిస్తూ, ఆయనను పూర్తిగా నమ్మి తనను రక్షించమని దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. గజేంద్రుని రక్షించిన కరుణామయుడు తనను కూడా కరుణిస్తాడని ఆయన విశ్వాసం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

89. రామ రామ శ్రీరామ

పల్లవి:

రామ రామ శ్రీరామ రామ రామ యనరాదా ఓ మనసా || కామిత ఫలదుండగు శ్రీ సీతా కాంతుని కనరాదా ఓ మనసా ||

చరణములు :

1. సలలితమగు రఘువరునకు సింహా సన మీయగరాదా ఓ మనసా నళిన భవా భవ పరివేష్టితు ధ్యా నము సేయగరాదా ఓ మనసా

2. నృత్యగీత వాద్యంబుల నాతని తృప్తి సేయగరాదా మనసా చిత్తజ జనకుని మత్తత లేకను హత్తి యుండరాదా మనసా

3. రామ దయాళో సీతా హృ

త్కామ యనరాదా మనసా శ్రీమద్భద్రాచల రామ శ్రీ రామ యనరాదా మనసా

==

|| ||

పల్లవి:

రామ రామ శ్రీరామ రామ రామ యనరాదా ఓ మనసా || కామిత ఫలదుండగు శ్రీ సీతా కాంతుని కనరాదా ఓ మనసా ||

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, రామ రామ శ్రీరామ రామ రామ అని అనరాదా? కోరిన ఫలితాలను ఇచ్చే శ్రీ సీతాదేవి భర్తను చూడరాదా?
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు తన మనస్సును సంబోధిస్తూ రామ నామమును జపించమని మరియు కోరికలను తీర్చే సీతారాములను దర్శించమని ప్రేరేపిస్తున్నాడు. "కామిత ఫలదుండు" అంటే కోరిన ఫలితాలను ఇచ్చేవాడు. "శ్రీ సీతా కాంతుడు" అంటే శ్రీ సీతాదేవి యొక్క భర్త (శ్రీరాముడు).

చరణములు :

1. సలలితమగు రఘువరునకు సింహా సన మీయగరాదా ఓ మనసా నళిన భవా భవ పరివేష్టితు ధ్యా నము సేయగరాదా ఓ మనసా

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, అందమైన రఘువంశ శ్రేష్ఠుడైన రామునికి సింహాసనము ఇవ్వరాదా? పద్మమునందు పుట్టిన బ్రహ్మ మరియు శివునిచే చుట్టబడినవాడు (అందరిచే పూజింపబడేవాడు) అయిన ఆయనను ధ్యానించరాదా?
- విశేషములు: రామదాసు తన మనస్సును రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని గుర్తించమని మరియు ఆయనను ధ్యానించమని కోరుతున్నాడు. బ్రహ్మ మరియు శివుడు కూడా ఆయనను పూజిస్తారని గుర్తు చేస్తున్నాడు. "సలలితమగు రఘువరునకు" అంటే అందమైన రఘువంశ శ్రేష్ఠుడైన రామునికి. "నళిన భవా భవ పరివేష్టితు" అంటే పద్మమునందు పుట్టిన బ్రహ్మ మరియు శివునిచే చుట్టబడినవాడు (అందరిచే పూజింపబడేవాడు).

2. నృత్యగీత వాద్యంబుల నాతని తృప్తి సేయగరాదా మనసా చిత్తజ జనకుని మత్తత లేకను హత్తి యుండరాదా మనసా

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, నృత్యము, గీతము మరియు వాద్యముల ద్వారా ఆయనను తృప్తి పరచరాదా? మన్మథుని తండ్రి అయిన ఆయనను మత్తు లేకుండా (పూర్తి స్పృహతో) దగ్గరగా ఉండరాదా?

- విశేషములు: రామదాసు తన మనస్సును భక్తితో నృత్యం చేయడం, పాటలు పాడటం మరియు వాద్యాలు వాయించడం ద్వారా రాముడిని సంతోషపెట్టమని ప్రోత్సహిస్తున్నాడు. మన్మథుని తండ్రి అయిన శ్రీరాముని ఎల్లప్పుడూ స్పృహతో మరియు ప్రేమతో దగ్గరగా ఉంచమని కోరుతున్నాడు. "చిత్తజ జనకుడు" అంటే మన్మథుని తండ్రి (విష్ణువు లేదా శ్రీరాముడు). "మత్తత లేకను హత్తి యుండరాదా" అంటే మత్తు లేకుండా (పూర్తి స్పృహతో) దగ్గరగా ఉండరాదా.

3. రామ దయాళో సీతా హృ త్కామ యనరాదా మనసా శ్రీమద్భద్రాచల రామ శ్రీ రామ యనరాదా మనసా

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, దయగల రాముడు, సీతాదేవి హృదయానికి ప్రియమైనవాడు అని అనరాదా? మహిమాన్వితమైన భద్రాచల రామా, శ్రీ రామా అని అనరాదా?
- విశేషములు: రామదాసు తన మనస్సును శ్రీరాముని యొక్క దయాళుత్వమును మరియు సీతాదేవితో ఆయనకున్న ప్రేమను స్మరించమని కోరుతున్నాడు. మహిమాన్వితమైన భద్రాచలంలో నివసించే శ్రీరాముని యొక్క పవిత్ర నామమును జపించమని ప్రోత్సహిస్తున్నాడు. "రామ దయాళో" అంటే దయగల రాముడు. "సీతా హృత్కామ" అంటే సీతాదేవి హృదయానికి ప్రియమైనవాడు. "శ్రీమద్భద్రాచల రామ" అంటే మహిమాన్వితమైన భద్రాచల రాముడు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు తన మనస్సును భక్తి మార్గంలో నడిపించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. రామ నామ స్మరణ యొక్క ప్రాముఖ్యతను, రాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని మరియు ఆయన పట్ల ప్రేమతో కూడిన సేవను చేయమని తన మనస్సును ప్రేరేపిస్తున్నాడు. భద్రాచల రాముని యొక్క దివ్యత్వాన్ని ఆయన గుర్తు చేస్తున్నాడు.

90. రామసీతారామ

పల్లవి:

రామ సీతారామ రఘురామ జయ రామా రామ నా మనవి విని ఏమంటివి రామ

||రామసీతా||

చరణములు:

1. అపరాధిని నెపమెన్నక కృపజూడుము రామా జపతపము జేసి గతి నెపమెరుగను రామా || రామసీతా||

2. పాపాత్ముడ బహుబాధల పాలైతిని రామా ఏపారగ పెనుభూతము దాపాయెను రామా || రామసీతా||

3. కావరమున పర స్త్రీలను కనుగొంటిని రామా ఏవిధముగ దుష్కర్మము లెడ బాపెదో రామా || రామసీతా||

4. ఇల సౌఖ్యం బధికంబని ఎంచితి రా రామా కలకాలం బొక రీతిని గడుపవు గద రామా || రామసీతా||

5. అనుదినమును నెమ్మనమున కనుగొంటిని రామా ఘన కోపిని బహు పాపిని మన జాలను రామా ||
రామసీతా||

6. సురవందిత భద్రాచల వర నిలయుడ రామా కరుణ గలిగి రామ దాసుని కరుణించవే రామా || రామసీతా||

పల్లవి:

రామ సీతారామ రఘురామ జయ రామా రామ నా మనవి విని ఏమంటివి రామ ||రామసీతా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామ, సీతారామ, రఘురామ, జయ రామా, రామ! నా విన్నపము విని ఏమి అంటావు రామా? ఓ రామసీతారామ!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క వివిధ నామాలను సంబోధిస్తూ తన విన్నపాన్ని ఆలకించమని వేడుకుంటున్నాడు. ఆయన తన ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తూ, శ్రీరాముడు దీనికి ఎలా స్పందిస్తాడో అని ఎదురు చూస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. అపరాధిని నెపమెన్నక కృపజూడుము రామా జపతపము జేసి గతి నెపమెరుగను రామా || రామసీతా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, నేను అపరాధిని, కారణాలు వెతకకుండా దయ చూపుము. జపతపాలు చేసి మోక్షం పొందే మార్గం నాకు తెలియదు రామా. ఓ రామసీతారామ!
- విశేషములు: రామదాసు తనను తాను అపరాధిగా భావిస్తూ, శ్రీరాముని నిష్కారణంగా దయ చూపమని వేడుకుంటున్నాడు. జపతపాల ద్వారా మోక్షం పొందే జ్ఞానం తనకు లేదని వినయంగా చెప్తున్నాడు. "నెపమెన్నక" అంటే కారణాలు వెతకకుండా. "గతి నెపమెరుగను" అంటే మోక్షం పొందే మార్గం నాకు తెలియదు.

2. పాపాత్ముడ బహుబాధల పాలైతిని రామా ఏపారగ పెనుభూతము దాపాయెను రామా || రామసీతా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, నేను పాపాత్ముడిని, అనేక బాధలకు గురయ్యాను. పెద్ద భూతం నన్ను ఆవహించింది రామా. ఓ రామసీతారామ!
- విశేషములు: రామదాసు తన పాపాలను మరియు వాటి ఫలితంగా అనుభవిస్తున్న బాధలను తెలియజేస్తున్నాడు. ఒక పెద్ద భూతం తనను పీడిస్తున్నట్లుగా ఆయన తన కష్టాలను వర్ణిస్తున్నాడు. "ఏపారగ పెనుభూతము దాపాయెను" అంటే పెద్ద భూతం నన్ను ఆవహించింది. ఇక్కడ 'భూతం' అనేది కష్టాలు లేదా దుష్ట శక్తులను సూచిస్తుంది.

3. కావరమున పర స్త్రీలను కనుగొంటిని రామా ఏవిధముగ దుష్కర్మము లెడ బాపెదో రామా || రామసీతా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, అహంకారంతో పరాయి స్త్రీలను చూశాను. ఆ దుష్కర్మలను ఏ విధంగా తొలగించుకోవాలో రామా? ఓ రామసీతారామ!
- విశేషములు: రామదాసు తన తప్పును ఒప్పుకుంటున్నాడు. అహంకారంతో పరాయి స్త్రీలను చూడటం పాపమని గ్రహించి, ఆ దుష్కర్మల నుండి ఎలా విముక్తి పొందగలనో అని ఆందోళన చెందుతున్నాడు. "కావరమున" అంటే అహంకారంతో. "దుష్కర్మము లెడ బాపెదో" అంటే దుష్కర్మలను ఎలా తొలగించుకుంటానో.

4. ఇల సౌఖ్యం బధికంబని ఎంచితి రా రామా కలకాలం బొక రీతిని గడుపవు గద రామా || రామసీతా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా రామా, ఈ లోకంలోని సుఖాలే అధికమని భావించాను. కానీ కాలం ఎల్లప్పుడూ ఒకే విధంగా గడవదు కదా రామా? ఓ రామసీతారామ!
- విశేషములు: రామదాసు లౌకిక సుఖాల యొక్క క్షణికత్వాన్ని గ్రహించాడు. ఈ లోకంలోని సుఖాలు శాశ్వతం కాదని, కాలం మారుతూ ఉంటుందని ఆయన అంటున్నారు. ఇది ఆయన యొక్క జ్ఞానాన్ని మరియు వైరాగ్య భావాన్ని సూచిస్తుంది. "ఇల సౌఖ్యం బధికంబని ఎంచితి" అంటే ఈ లోకంలోని సుఖాలే అధికమని భావించాను. "కలకాలం బొక రీతిని గడుపవు గద" అంటే కాలం ఎల్లప్పుడూ ఒకే విధంగా గడవదు కదా.

5. అనుదినమును నెమ్మనమున కనుగొంటిని రామా ఘన కోపిని బహు పాపిని మన జాలను రామా ||

రామసీతా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, ప్రతిరోజు నా మనస్సులో నేను గొప్ప కోపిష్ఠిని మరియు అనేక పాపాలు చేసినవాడినని తెలుసుకున్నాను. ఇక నేను తట్టుకోలేను రామా. ఓ రామసీతారామా!
- విశేషములు: రామదాసు తన యొక్క బలహీనతలను మరియు పాపాలను గుర్తిస్తున్నాడు. తాను గొప్ప కోపిష్ఠిని మరియు అనేక పాపాలు చేశానని ఒప్పుకుంటూ, ఈ బాధను ఇక భరించలేనని నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "ఘన కోపిని బహు పాపిని" అంటే గొప్ప కోపిష్ఠిని మరియు అనేక పాపాలు చేసినవాడిని. "మన జాలను" అంటే తట్టుకోలేను.

6. సురవందిత భద్రాచల వర నిలయుడ రామా కరుణ గలిగి రామ దాసుని కరుణించవే రామా || రామసీతా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, దేవతలచే వందనము చేయబడిన భద్రాచలంలోని శ్రేష్ఠమైన నివాసి! దయ కలిగి రామదాసును కరుణించవా రామా? ఓ రామసీతారామా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని దేవతలచే పూజింపబడే భద్రాచల నివాసిగా సంబోధిస్తూ, ఆయన దయతో తనను కరుణించమని దీనంగా వేడుకుంటున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క పూర్తి శరణాగతిని మరియు శ్రీరాముని యొక్క కరుణపై ఉన్న ఆశను తెలియజేస్తుంది. "సురవందిత" అంటే దేవతలచే వందనము చేయబడిన. "వర నిలయుడ" అంటే శ్రేష్ఠమైన నివాసి. "కరుణించవే" అంటే దయ చూపవా.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు తన పాపాలను ఒప్పుకుంటూ, లౌకిక సుఖాల యొక్క క్షణికత్వాన్ని గ్రహించి, శ్రీరాముని యొక్క కరుణ కోసం దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. భద్రాచల రాముడు తనను తప్పకుండా కరుణిస్తాడని ఆయన విశ్వాసం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

91. రామహో రామహో

పల్లవి:

రామహో రామహో రామహో సీతా ||

చరణములు :

1. రామహో శరణన్న నా మొరాలించి కావవు ప్రేమ లేదు గదరా నా దుష్కర్మమేమో కావవు

|| రామహో ||

2. దినదినము నీ చుట్టు దీనుడై నే తిరుగగాను కనికరమ్మింతైన లేక కఠినుడ వైనావు గదర

|| రామహో ||

3. నన్ను సంరక్షించుట అది ఎన్నరాని బరువదేమి మన్నన జేసి నేడు నా కన్నులకెదురై వసింపు

రామహో ||

4. చాల నమ్మితి రఘు స్వామి భద్రశైల వాసా

ఏలు కొనుము రామదాసుని ఎప్పుడు ఏమర కుండ || రామహో ||

పల్లవి:

రామహో రామహో రామహో సీతా ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా! ఓ రామా! ఓ సీతా!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని మరియు సీతాదేవిని ఆత్మీయంగా సంబోధిస్తున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క ప్రేమ మరియు ఆరాధనను వ్యక్తం చేస్తుంది.

చరణములు :

1. రామహో శరణన్న నా మొరాలించి కావవు ప్రేమ లేదు గదరా నా దుష్కర్మమేమో కావవు || రామహో ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా! శరణు వేడుకుంటున్న నా మొరను ఆలకించి కాపాడవు. నీకు ప్రేమ లేదా? నా దుష్కర్మల వల్ల కాపాడవా? ఓ రామా!
- విశేషములు: రామదాసు తన నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. తాను శరణు వేడుకుంటున్నా శ్రీరాముడు తన మొర ఆలకించి రక్షించడం లేదని బాధపడుతున్నాడు. బహుశా తన దుష్కర్మల వల్లే ఆయన కరుణ లభించడం లేదని ఆందోళన చెందుతున్నాడు. "మొరాలించి కావవు" అంటే మొర విని కాపాడవు.

2. దినదినము నీ చుట్టు దీనుడై నే తిరుగగాను కనికరమ్మింతైన లేక కఠినుడ వైనావు గదర || రామహో ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా! ప్రతిరోజు నీ చుట్టూ దీనుడనై తిరుగుతున్నాను. కానీ కొంచెం కూడా దయ లేకుండా కఠినుడవైపోయావు కదా! ఓ రామా!
- విశేషములు: రామదాసు తన నిరంతర భక్తిని మరియు శ్రీరాముని చుట్టూ తిరగడాన్ని ప్రస్తావిస్తున్నాడు. అయినప్పటికీ, శ్రీరాముడు తన పట్ల కరుణ చూపడం లేదని మరియు కఠినంగా ప్రవర్తిస్తున్నాడని ఆయన బాధపడుతున్నాడు. "దీనుడై నే తిరుగగాను" అంటే దీనుడనై నేను తిరుగుతుండగా. "కనికరమ్మింతైన లేక" అంటే కొంచెం కూడా దయ లేకుండా. "కఠినుడ వైనావు గదర" అంటే కఠినుడవైపోయావు కదా.

3. నన్ను సంరక్షించుట అది ఎన్నరాని బరువదేమి మన్నన జేసి నేడు నా కన్నులకెదురై వసింపు

రామహో ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా! నన్ను రక్షించడం అంత భరించలేని భారమా ఏమిటి? దయతో ఈరోజు నా కళ్ళెదుట నివసించు. ఓ రామా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని తనను రక్షించడం ఆయనకు పెద్ద భారం కాదని అంటున్నాడు. కరుణతో ఈ క్షణమైనా తన కళ్ళెదుట ప్రత్యక్షమై నివసించమని వేడుకుంటున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క తీవ్రమైన కోరిక మరియు ఆరాటాన్ని తెలియజేస్తుంది. "ఎన్నరాని బరువదేమి" అంటే భరించలేని భారమా ఏమిటి. "మన్నన జేసి" అంటే దయతో. "కన్నులకెదురై వసింపు" అంటే కళ్ళెదుట నివసించు (ప్రత్యక్షమవ్వు).

4. చాల నమ్మితి రఘు స్వామి భద్రశైల వాసా ఏలు కొనుము రామదాసుని ఎప్పుడు ఏమర కుండ || రామహో ||

- తాత్పర్యము: ఓ రఘువంశ స్వామి, భద్రశైల నివాసా! నిన్ను చాలా నమ్మాను. రామదాసును ఎల్లప్పుడూ మరచిపోకుండా పాలించు. ఓ రామా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని పూర్తిగా నమ్మానని తెలియజేస్తున్నాడు. రఘువంశానికి ప్రభువైన భద్రాచల నివాసి అయిన ఆయన తనను ఎప్పటికీ మరచిపోకుండా పాలించాలని దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. "ఏలు కొనుము" అంటే పాలించు. "ఏమర కుండ" అంటే మరచిపోకుండా.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న ప్రేమ, నిస్సహాయత మరియు విశ్వాసాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఆయన తన మొర ఆలకించి కరుణ చూపమని వేడుకుంటూ, తనను ఎప్పటికీ మరచిపోకుండా పాలించాలని ప్రార్థిస్తున్నాడు. భద్రాచల రామునిపై ఆయనకున్న దృఢమైన నమ్మకం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

92. రామా దయజూడవే

పల్లవి :

రామా దయజూడవే భద్రాచల ధామా నను బ్రోవవే సీతా ||రామా||

అనుపల్లవి:

రామా దయజూచి రక్షించి మమునేలు రామా రణరంగభీమా జగదభి ||రామా||

చరణములు:

1. రాజీవదళలోచనా భక్తన-రాధీన భవమోచనా రాజరాజకుల రాజరాజార్చిత రాజితవైభవ రాజలలామ

2. తాటక సంహారణా మేటి రా-క్షసకోటి మదహరణా నీటుగా నీ నామకోటి వ్రాసితి నీకు సాటిలేదని సారెసారెకు వేడితి

3. దిక్కునీవని నమ్మితి నీ పాదములే మక్కువగని మ్రొక్కితి రామా చిక్కుల బెట్టకు చిన్ని భద్రాద్రిని గ్రక్కున వెలసిన చక్కని సీతా

పల్లవి :

రామా దయజూడవే భద్రాచల ధామా నను బ్రోవవే సీతా ||రామా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, దయ చూపుమా! భద్రాచల నివాసా, సీతతో కూడినవాడా, నన్ను రక్షించుమా! ఓ రామా!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని మరియు సీతాదేవిని సంబోధిస్తూ తనను దయతో చూడమని మరియు రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. భద్రాచలం వారి నివాసమని ఆయన గుర్తు చేస్తున్నాడు. "దయజూడవే" అంటే దయ చూపుమా. "నను బ్రోవవే" అంటే నన్ను రక్షించుమా.

అనుపల్లవి:

రామా దయజూచి రక్షించి మమునేలు రామా రణరంగభీమా జగదభి ||రామా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, దయ చూపి మమ్ములను రక్షించి పాలించు రామా! యుద్ధరంగంలో భయంకరుడా, జగత్తును ఆనందింపజేసేవాడా! ఓ రామా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని దయతో తమను రక్షించి పాలించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. ఆయనను యుద్ధంలో భయంకరమైనవాడని మరియు జగత్తును సంతోషపరిచేవాడని కొనియాడుతున్నాడు. "రణరంగభీమా" అంటే యుద్ధరంగంలో భయంకరుడు. "జగదభి" అంటే జగత్తును ఆనందింపజేసేవాడు.

చరణములు:

1. రాజీవదళలోచనా భక్తన-రాధీన భవమోచనా రాజరాజకుల రాజరాజార్చిత రాజితవైభవ రాజలలామ

- తాత్పర్యము: పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడా, భక్తులపై ఆధారపడేవాడా, సంసార బంధాలను తొలగించేవాడా, రాజుల వంశానికి రాజా, రాజులచే పూజింపబడేవాడా, ప్రకాశించే వైభవము కల రాజశ్రేష్ఠుడా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క అనేక గొప్ప గుణాలను కీర్తిస్తున్నాడు. ఆయన అందమైన కన్నులు కలవాడు, భక్తులపై ఆధారపడతాడు, మోక్షాన్ని ప్రసాదిస్తాడు, రాజులకు రాజు మరియు గొప్ప వైభవము కలవాడు. "రాజీవదళలోచనా" అంటే పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడు. "భక్తనరాధీన" అంటే భక్తులపై ఆధారపడేవాడు. "భవమోచనా" అంటే సంసార బంధాలను తొలగించేవాడు. "రాజితవైభవ రాజలలామ" అంటే ప్రకాశించే వైభవము కల రాజశ్రేష్ఠుడు.

2. తాటక సంహారణా మేటి రా-క్షసకోటి మదహరణా నీటుగా నీ నామకోటి వ్రాసితి నీకు సాటిలేదని సారెసారెకు వేడితి

- తాత్పర్యము: తాటకిని సంహరించినవాడా, గొప్ప రాక్షస సమూహాల యొక్క గర్వాన్ని అణచినవాడా! చక్కగా నీ నామాలను కోటిసార్లు వ్రాశాను. నీకు సాటిలేరని పదే పదే వేడుకున్నాను.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క పరాక్రమాన్ని మరియు ఆయన నామ మహిమను తెలియజేస్తున్నాడు. ఆయన తాటకిని చంపి రాక్షసుల గర్వాన్ని అణచాడని గుర్తు చేస్తున్నాడు. తాను కోటిసార్లు ఆయన నామాన్ని వ్రాశానని మరియు ఆయనకు సాటి ఎవరూ లేరని పదే పదే ప్రార్థించానని చెప్తున్నాడు. "తాటక సంహారణా" అంటే తాటకిని సంహరించినవాడు. "రాక్షసకోటి మదహరణా" అంటే రాక్షస సమూహాల గర్వాన్ని అణచినవాడు. "నామకోటి వ్రాసితి" అంటే కోటిసార్లు నామాన్ని వ్రాశాను. "సారెసారెకు వేడితి" అంటే పదే పదే వేడుకున్నాను.

3. దిక్కునీవని నమ్మితి నీ పాదములే మక్కువగని మ్రొక్కితి రామా చిక్కుల బెట్టకు చిన్ని భద్రాద్రిని గ్రక్కున వెలసిన చక్కని సీతా

- తాత్పర్యము: నీవే దిక్కు అని నమ్మాను. నీ పాదాలనే ప్రేమతో నమస్కరించాను రామా! చిన్న భద్రాద్రిలో త్వరగా వెలసిన చక్కని సీతతో కూడిన ఓ రామా, నన్ను చిక్కుల్లో పెట్టకు.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని తన ఏకైక ఆశ్రయంగా భావిస్తూ ఆయన పాదాలకు నమస్కరిస్తున్నాడు. చిన్నదైన భద్రాద్రిలో త్వరగా వెలసిన సీతారాములను తనను కష్టాలలో పెట్టవద్దని వేడుకుంటున్నాడు. "దిక్కునీవని నమ్మితి" అంటే నీవే దిక్కు అని నమ్మాను. "మక్కువగని మ్రొక్కితి" అంటే ప్రేమతో నమస్కరించాను. "చిక్కుల బెట్టకు" అంటే చిక్కుల్లో పెట్టకు. "గ్రక్కున వెలసిన చక్కని సీతా" అంటే త్వరగా వెలసిన చక్కని సీతతో కూడినవాడా.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క గొప్ప గుణాలను మరియు పరాక్రమాన్ని కీర్తిస్తూ, ఆయనను పూర్తిగా నమ్మి తనను రక్షించమని దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. భద్రాద్రిలో కొలువై ఉన్న సీతారాములు తనను కష్టాల నుండి విముక్తి చేస్తారని ఆయన ఆశిస్తున్నాడు.

93. రామా నిన్నే నమ్మితి

పల్లవి:

రామా నిన్నేనమ్మితి నిప్పుడు రవ్వపాలు సేయక రక్షించు మికనూ||రామా||

చరణములు:

1. సామగానలోల మీ సముఖమందు మిమ్మే

సన్నుతి సేయలేనుగా

సాకేతవాసా కామజనక నా

కన్నుల నిండార నీ మోము జూపరా

2. అపరాధములనేనెన్నియుజేసితి కోపగించవద్దుకోదండరామా శాపానుగ్రహశక్తిమీవద్దయున్నది

ఆదరించవయ్య అయోధ్యావాసా

3. ముదముతో భద్రాద్రి రామదాసుడను

వదలక నన్నేలుమీ వారిధి శయనా వడవడవణకుచు ముదిమి హెచ్చె నా మది నిల్పుమా నీ మృదు

పదములయందు ||రామా||

పల్లవి:

రామా నిన్నేనమ్మితి నిప్పుడు రవ్వపాలు సేయక రక్షించు మికనూ||రామా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, నిన్నే నమ్మాను. ఇప్పుడైనా కొంచెం కూడా ఆలస్యం చేయకుండా నన్ను రక్షించు. ఓ రామా!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని పూర్తిగా నమ్మానని తెలియజేస్తున్నాడు. ఇకపై కొంచెం కూడా ఆలస్యం చేయకుండా వెంటనే తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "రవ్వపాలు సేయక" అంటే కొంచెం కూడా ఆలస్యం చేయకుండా. "రక్షించు మికనూ" అంటే ఇకనైనా రక్షించు.

చరణములు:

1. సామగానలోల మీ సముఖమందు మిమ్మే సన్నుతి సేయలేనుగా సాకేతవాసా కామజనక నా కన్నుల నిండార నీ మోము జూపరా

- తాత్పర్యము: సామవేద గానమును ఇష్టపడేవాడా, నీ సన్నిధిలో నిన్ను స్తుతించలేను కదా! సాకేత నివాసా (అయోధ్యా నివాసా), మన్మథుని తండ్రీ, నా కన్నులు నిండుగా నీ ముఖాన్ని చూపించు.
- విశేషములు: రామదాసు తన అసమర్థతను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. సామగాన ప్రియుడైన శ్రీరాముని సన్నిధిలో సరిగా స్తుతించలేకపోతున్నానని బాధపడుతున్నాడు. అయోధ్య నివాసి మరియు మన్మథుని తండ్రి అయిన ఆయన తన కన్నులు నిండుగా కనిపించాలని కోరుకుంటున్నాడు. "సామగానలోల" అంటే సామవేద గానమును ఇష్టపడేవాడు. "సన్నుతి సేయలేనుగా" అంటే స్తుతించలేను కదా. "సాకేతవాసా" అంటే అయోధ్య నివాసి. "కామజనక" అంటే మన్మథుని తండ్రి. "కన్నుల నిండార నీ మోము జూపరా" అంటే నా కన్నులు నిండుగా నీ ముఖాన్ని చూపించు.

2. అపరాధములనేనెన్నియుజేసితి కోపగించవద్దుకోదండరామా శాపానుగ్రహశక్తిమీవద్దయున్నది

ఆదరించవయ్య అయోధ్యావాసా

- తాత్పర్యము: నేను ఎన్నో అపరాధాలు చేశాను. కోదండ రామా, కోపగించవద్దు. శాపము మరియు అనుగ్రహము ఇచ్చే శక్తి నీ వద్ద ఉంది. అయోధ్యా నివాసా, నన్ను ఆదరించు.
- విశేషములు: రామదాసు తన తప్పులను ఒప్పుకుంటున్నాడు మరియు కోపగించవద్దని శ్రీరాముని వేడుకుంటున్నాడు. కోదండరాముడైన ఆయన శాపము మరియు అనుగ్రహము ఇవ్వగల శక్తిమంతుడని గుర్తు చేస్తూ, అయోధ్య నివాసి అయిన ఆయన తనను ఆదరించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

"అపరాధములనేనెన్నియుజేసితి" అంటే నేను ఎన్నో అపరాధాలు చేశాను. "కోపగించవద్దుకోదండరామా" అంటే కోపగించవద్దు, కోదండము ధరించిన రామా. "శాపానుగ్రహశక్తిమీవద్దయున్నది" అంటే శాపము మరియు అనుగ్రహము ఇచ్చే శక్తి నీ వద్ద ఉంది. "ఆదరించవయ్య అయోధ్యావాసా" అంటే ఆదరించు తండ్రీ, అయోధ్య నివాసా.

3. ముదముతో భద్రాద్రి రామదాసుడను వదలక నన్నేలుమీ వారిధి శయనా వడవడవణకుచు ముదిమి హెచ్చె నా మది నిల్పుమా నీ మృదు పదములయందు ||రామా||

- తాత్పర్యము: సంతోషంతో నేను భద్రాద్రి రామదాసును. సముద్రముపై శయనించేవాడా, నన్ను విడువకుండా పాలించు. వణుకుతూ ముసలితనం పెరుగుతోంది. నా మనస్సును నీ మృదువైన పాదాల వద్ద నిలుపు. ఓ రామా!
- విశేషములు: రామదాసు తనను భద్రాద్రి రామదాసుగా పరిచయం చేసుకుంటూ, సముద్రంపై పవళించే విష్ణు స్వరూపుడైన శ్రీరాముని తనను విడువకుండా పాలించమని వేడుకుంటున్నాడు. ముసలితనం వల్ల వణుకుతున్నానని చెప్తూ, తన మనస్సును ఆయన మృదువైన పాదాల వద్ద స్థిరంగా ఉంచమని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

"ముదముతో భద్రాద్రి రామదాసుడను" అంటే సంతోషంతో నేను భద్రాద్రి రామదాసును. "వారిధి శయనా" అంటే సముద్రముపై శయనించేవాడా (విష్ణువు). "వడవడవణకుచు ముదిమి హెచ్చె" అంటే వణుకుతూ ముసలితనం పెరుగుతోంది. "నా మది నిల్పుమా నీ మృదు పదములయందు" అంటే నా మనస్సును నీ మృదువైన పాదాల వద్ద నిలుపు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పూర్తిగా నమ్మి తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. తన అసమర్థతను ఒప్పుకుంటూ, ఆయన దయను ఆశిస్తున్నాడు. ముసలితనంలో ఉన్న తనను ఆదరించి, తన మనస్సును ఆయన పాదాల వద్ద నిలపమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. భద్రాద్రి రామునిపై ఆయనకున్న దృఢమైన భక్తి ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

94. రామానీ చేనేమి కాదుగా

పల్లవి:

రామా నీచేనేమి కాదుగా

సీతాభామకైన చెప్పరాదుగా

రామనీచే||

అనుపల్లవి:

సామాన్యులు నన్ను సకల బాధలు బెట్ట

నా మొరాలకించి మోమైన జాపవు

రామనీచే||

చరణములు:

1. శరచాపముల శక్తిదప్పెనా నీ

శౌర్యము జలధిలో జొచ్చెనా కరుణమాలి పైకము తెమ్మని భక్త

వరుల బాధింప నీ ధైర్యమెక్కడ బోయె ||రామనీచే||

2. తల్లిదండ్రి వనుకొంటి నా యుల్లములో నమ్మియుంటి

అల్లరిజనములు కారుబారులు సేయ

చల్లని కృప నాపై చల్లవైతి విపుడు ||రామనీచే||

3. ఇంటివేలు పనుకొంటి నీ కంటె దైవము లేడంటి

ఒంటిగా పైకము నిప్పించుమని యంటే

వెంటనంటి నా జంట రావైతివి ||రామనీచే||

భక్తుని యొక్క నిరాశ మరియు అధిక్షేపణ భావాన్ని మరింత స్పష్టంగా చూద్దాం:

పల్లవి:

రామా నీచేనేమి కాదుగా సీతాభామకైన చెప్పరాదుగా రామనీచే||

- తాత్పర్యము ఓ రామా, నీ వల్ల ఏమీ కాదు కదా? నా కష్టాల గురించి సీతాదేవికైనా చెప్పడానికి వీలు లేదు కదా? ఓ రామా నీ వల్ల! (నీవు పట్టించుకోవడం లేదు కాబట్టి ఎవరికి చెప్పుకున్నా ప్రయోజనం లేదు).
- విశేషములు: ఇక్కడ రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క శక్తిని పూర్తిగా శంకిస్తున్నాడు. తన కష్టాలు ఎంత తీవ్రమైనవంటే, వాటిని సీతాదేవికి చెప్పినా కూడా ఫలితం ఉండదని భావిస్తున్నాడు. ఇది దేవుని యొక్క నిష్క్రియత పట్ల భక్తుని యొక్క తీవ్రమైన నిరాశను మరియు అధిక్షేపణ భావాన్ని సూచిస్తుంది. "నీచేనేమి కాదుగా" అనేది కేవలం ప్రశ్నే కాదు, ఒక రకమైన నింద.

అనుపల్లవి:

సామాన్యులు నన్ను సకల బాధలు బెట్ట నా మొరాలకించి మోమైన జూపవు రామనీచే||

- తాత్పర్యము సామాన్యులు నన్ను అన్ని విధాల బాధ పెడుతుంటే, నా మొర వినబడి కూడా నీ ముఖాన్ని చూపవు. ఓ రామా నీ వల్ల! (నీవు ఉండి కూడా లేనట్టే).
- విశేషములు: రామదాసు తన బాధలకు కారణం సామాన్య ప్రజలని చెబుతున్నాడు. వారు తనను అనేక కష్టాలకు గురిచేస్తుంటే, శ్రీరాముడు మాత్రం తన మొర విని కూడా కనికరించడం లేదు. "మోమైన జూపవు" అంటే ముఖాన్ని చూపకపోవడం, ఇది దేవుని యొక్క నిర్లక్ష్యాన్ని లేదా ఉదాసీనతను సూచిస్తుంది. భక్తుడు దేవుని ఉనికిని మరియు శక్తిని ప్రశ్నిస్తున్నాడు.

చరణములు:

1. శరచాపముల శక్తిదప్పెనా నీ శౌర్యము జలధిలో జొచ్చెనా కరుణమాలి పైకము తెమ్మని భక్త వరుల బాధింప నీ ధైర్యమెక్కడ బోయె ||రామనీచే||

- తాత్పర్యము నీ బాణాల యొక్క శక్తి తగ్గిపోయిందా? నీ శౌర్యము సముద్రంలో మునిగిపోయిందా? దయ లేకుండా డబ్బు తీసుకురమ్మని భక్తులను బాధించడానికి నీకు ధైర్యం ఉంది కానీ, వారిని రక్షించడానికి నీ ధైర్యం ఎక్కడ పోయింది? ఓ రామా నీ వల్ల!

- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క శక్తిని మరియు శౌర్యాన్ని తీవ్రంగా ప్రశ్నిస్తున్నాడు. రాక్షసులను జయించిన ఆయన బాణాలకు ఇప్పుడు శక్తి లేదా? ఆయన శౌర్యం ఎక్కడికి పోయింది? భక్తులను డబ్బు కోసం బాధించే విషయంలో చూపిస్తున్న "ధైర్యం", వారిని రక్షించే విషయంలో ఎందుకు కనిపించడం లేదు అని నిందిస్తున్నాడు. ఇది దేవుని యొక్క ద్వంద్వ వైఖరిని ఎత్తి చూపుతూ భక్తుడు చేస్తున్న అధిక్షేపం.

2. తల్లిదండ్రి వనుకొంటి నా యుల్లములో నమ్మియుంటి అల్లరిజనములు కారుబారులు సేయ చల్లని కృప నాపై చల్లవైతి విపుడు ||రామనీచే||

- తాత్పర్యము నిన్ను తల్లిదండ్రిగా భావించాను, నా హృదయంలో నమ్మాను. అల్లరి చేసే ప్రజలు కష్టాలు కలిగిస్తుంటే, ఇప్పుడు నీ చల్లని దయను నాపై చూపలేదు. ఓ రామా నీ వల్ల! (నేను నిన్ను నమ్మడం వృథా అయింది).
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని తన తల్లిదండ్రిగా భావించి పూర్తిగా నమ్మడం తన తప్పని భావిస్తున్నాడు. దుష్టులైన ప్రజలు తనను బాధ పెడుతుంటే కూడా శ్రీరాముడు తనను పట్టించుకోకపోవడంతో, తన నమ్మకం వృథా అయిందని నిందిస్తున్నాడు. ఇది దేవునిపై భక్తుని యొక్క నమ్మకం సడలిన స్థితిని మరియు ఆయన పట్ల కోపాన్ని సూచిస్తుంది.

3. ఇంటివేలు పనుకొంటి నీ కంటె దైవము లేడంటి ఒంటిగా పైకము నిప్పించుమని యంటే వెంటనంటి నా జంట రావైతివి ||రామనీచే||

- తాత్పర్యము నిన్ను ఇంటి దేవుడిగా భావించాను, నీ కంటే వేరే దేవుడు లేడని అన్నాను. ఒంటరిగా డబ్బులు కట్టమని అంటే, వెంటనే నా జంటగా రాలేదు. ఓ రామా నీ వల్ల! (నీవు నా దేవుడివై ఉండి కూడా నాకు సహాయం చేయలేదు).
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని తన సర్వస్వంగా భావించాడు. కానీ కష్టకాలంలో, ప్రభుత్వం డబ్బులు కట్టమని ఒంటరిగా ఒత్తిడి చేసినప్పుడు కూడా శ్రీరాముడు తనకు తోడుగా రాలేదు. ఇది భక్తుని యొక్క విశ్వాసం వమ్ము కావడాన్ని మరియు దేవుని యొక్క నిష్క్రియత పట్ల ఆయనకున్న తీవ్రమైన ఆగ్రహాన్ని తెలియజేస్తుంది.

, రామదాసు యొక్క మాటల్లో నిరాశతో పాటు దేవుని పట్ల ఒక రకమైన నింద మరియు అధిక్షేపం స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి. ఆయన తన కష్టాలను తీర్చడంలో శ్రీరాముడు విఫలమయ్యాడని నేరుగా ఆరోపిస్తున్నాడు. ఇది భక్తునికి దేవునికి మధ్య ఉన్న సంబంధంలో ఒక సంక్లిష్టమైన మరియు బాధాకరమైన కోణాన్ని చూపుతుంది.

95. రామా నీ దయ

పల్లవి:

రామా నీ దయ నాపై రాదుగా పతిత

పావన నామమే నీ బిరుదు గాదా ||రామా||

అనుపల్లవి:

సామజవరదా నిన్నేమని దూరుదు

ఏమిఅదృష్టమో ఎంతవేడినగాని

చరణములు :

1. ఈవుల నడుగగ జాలగా మీ శ్రీపాదసేవ మాకు పదివేలుగా భావజజనక నా భావము తెలిసితే నీవే దైవమనుచు నే నమ్మియున్నాను

2. నీకే నేను మరులు గొంటిగా

నే ఇతరులకు లొంగక యుంటిగా ఆకొన్నవాడనై అనవలసి యంటిని.

నీకే దయలేకున్న నేనేమి సేయువాడ

3. ప్రేమ నిబ్బరమాయెగా భద్రాచల ధామా ఇదేమి మాయగా భూమిజ నాయక నా స్వామి నీ వనుచు కామించి సేవించు రామదాసుని బ్రోవ

పల్లవి:

రామా నీ దయ నాపై రాదుగా పతిత పావన నామమే నీ బిరుదు గాదా ||రామా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, నీ దయ నాపై రావడం లేదు కదా? పతితపావనుడవనే కదా నీ బిరుదు? ఓ రామా!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క కరుణను ప్రశ్నిస్తున్నాడు. పతితులను కూడా పవిత్రం చేసేవాడవనే కదా నీవు ప్రసిద్ధి చెందావు, మరి నాపై ఎందుకు దయ చూపడం లేదని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "పతితపావన" అంటే పాపులను పవిత్రం చేసేవాడు. "బిరుదు" అంటే పేరు లేదా ప్రఖ్యాతి.

అనుపల్లవి:

సామజవరదా నిన్నేమని దూరుదు ఏమిఅదృష్టమో ఎంతవేడినగాని

- తాత్పర్యము: ఓ ఏనుగుల రక్షకుడా (గజేంద్రుని కాపాడినవాడా), నిన్ను ఏమి అని నిందించను? నా దురదృష్టం ఏమిటో, ఎంత వేడుకున్నా (నీవు కరుణించడం లేదు).
- విశేషములు: రామదాసు గజేంద్రుని రక్షించిన శ్రీరాముని యొక్క కరుణను గుర్తు చేస్తూ, తన దురదృష్టం కొద్దీ ఆయన దయ తనకు లభించడం లేదని బాధపడుతున్నాడు. "సామజవరదా" అంటే ఏనుగులకు వరమిచ్చినవాడా (రక్షించినవాడా). "దూరుదు" అంటే నిందిస్తాను.

చరణములు :

1. ఈవుల నడుగగ జాలగా మీ శ్రీపాదసేవ మాకు పదివేలుగా భావజజనక నా భావము తెలిసితే నీవే దైవమనుచు నే నమ్మియున్నాను

- తాత్పర్యము: ఇతరులను యాచించలేను. మీ శ్రీపాద సేవ మాకు వేలకొలది (విలువైనది). మన్మథుని తండ్రీ, నా భావం నీకు తెలిస్తే, నీవే దైవమని నేను నమ్మి ఉన్నాను.
- విశేషములు: రామదాసు ఇతరులను అడగడానికి ఇష్టపడటం లేదు. శ్రీరాముని యొక్క పాద సేవ తనకు అత్యంత విలువైనదని భావిస్తున్నాడు. మన్మథుని తండ్రి అయిన శ్రీరామునికి తన హృదయం తెలుసని మరియు ఆయనే తన దైవమని నమ్ముతున్నానని చెప్తున్నాడు. "ఈవుల నడుగగ జాలగా" అంటే ఇతరులను యాచించలేను. "భావజజనక" అంటే మన్మథుని తండ్రి.

2. నీకే నేను మరులు గొంటిగా నే ఇతరులకు లొంగక యుంటిగా ఆకొన్నవాడనై అనవలసి యంటిని. నీకే దయలేకున్న నేనేమి సేయువాడ

- తాత్పర్యము: నిన్ను మాత్రమే ప్రేమించాను. ఇతరులకు లొంగిపోలేదు. ఆకలితో ఉన్నవాడినై (బాధతో ఉన్నవాడినై) అనవలసి వచ్చింది. నీకే దయ లేకపోతే నేను ఏమి చేయగలను?
- విశేషములు: రామదాసు తన యొక్క ఏకైక భక్తిని శ్రీరామునికే అర్పించానని మరియు ఇతరులను ఆశ్రయించలేదని చెప్తున్నాడు. తన బాధను ఆకలితో పోల్చుకుంటూ, శ్రీరాముని దయ లేకపోతే తన గతి ఏమిటని ఆందోళన చెందుతున్నాడు. "మరులు గొంటిగా" అంటే ప్రేమించాను. "లొంగక యుంటిగా" అంటే లొంగిపోలేదు. "ఆకొన్నవాడనై అనవలసి యంటిని" అంటే ఆకలితో ఉన్నవాడినై (బాధతో ఉన్నవాడినై) అనవలసి వచ్చింది.

3. ప్రేమ నిబ్బరమాయెగా భద్రాచల ధామా ఇదేమి మాయగా భూమిజ నాయక నా స్వామి నీ వనుచు కామించి సేవించు రామదాసుని బ్రోవ

- తాత్పర్యము: ప్రేమ స్థిరంగా ఉంది కదా? భద్రాచల నివాసా, ఇదేమి మాయ? సీతాదేవి నాయకుడా, నా స్వామి నీవని కోరుతూ సేవించే రామదాసును రక్షించు.
- విశేషములు: రామదాసు తన ప్రేమ మరియు భక్తి స్థిరంగా ఉన్నాయని శ్రీరామునికి గుర్తు చేస్తున్నాడు. భద్రాచల నివాసి మరియు సీతాదేవి భర్త అయిన ఆయన తన స్వామి అని నమ్మి సేవ చేస్తున్న తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "నిబ్బరమాయెగా" అంటే స్థిరంగా ఉంది కదా. "భూమిజ నాయక" అంటే సీతాదేవి నాయకుడా. "కామించి సేవించు" అంటే కోరుతూ సేవించే. "బ్రోవ" అంటే రక్షించు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క కరుణ కోసం ఆరాటపడుతున్నాడు. తన భక్తిని మరియు నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తూ, పతితపావనుడైన ఆయన తనను తప్పకుండా రక్షిస్తాడని ఆశిస్తున్నాడు. భద్రాచల రామునిపై ఆయనకున్న ప్రేమ మరియు విశ్వాసం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తాయి.

96. రామాసుధాంబుధి

పల్లవి:

రామా సుధాంబుధి ధామా నాపై ఎందుకు దయరాదురా ఓ రామా సుధాంబుధి ధామా వేమరు వినయముతో వివరించినా నాదు విన్నపము వినవేమిరా ఓ ||రామా||

చరణములు:

1. మక్కువను నేనెంత బ్రతిమాలుకొన్న నీ మనసు కరుగదేమిరా ఓ రామ నిక్కముగా తల్లివి తండ్రివి నీవని నెరనమ్మి యున్నానురా ఓ ||రామా||

2. దిక్కు నీవని యున్న దయచూడవిక మాకు దిక్కెవ్వరున్నారురా ఓ రామ ఎక్కడ నున్నావో నా మొర ఆలకించ వింత పరాకేలరా ఓ ||రామా||

3. ఈపట్ల రక్షించి కాపాడకున్న నే నెవరివాడ నౌదురా ఓరామ ఆపద్బాంధవా భద్రాద్రి రామదా-సనుచు నన్నేలుకోరా ఓ ||రామా||

పల్లవి:

రామా సుధాంబుధి ధామా నాపై ఎందుకు దయరాదురా ఓ రామా సుధాంబుధి ధామా వేమరు వినయముతో వివరించినా నాదు విన్నపము వినవేమిరా ఓ ||రామా||

- తాత్పర్యము: ఓ రామా, అమృత సముద్రము వంటి నివాసము కలవాడా, నాపై ఎందుకు దయ చూపవురా? ఓ రామా, అమృత సముద్రము వంటి నివాసము కలవాడా, అనేకసార్లు వినయముతో వివరించినా నా విన్నపము వినవేమిరా? ఓ రామా!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని అమృత సముద్రము వంటి నివాసము కలవాడని సంబోధిస్తూ, ఆయన దయ తనకు ఎందుకు లభించడం లేదని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. అనేకసార్లు వినయంగా తన బాధను విన్నవించినా శ్రీరాముడు పట్టించుకోవడం లేదని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "సుధాంబుధి ధామా" అంటే అమృత సముద్రము వంటి నివాసము కలవాడా. "వేమరు" అంటే అనేకసార్లు. "వివరించినా" అంటే వివరించినా. "విన్నపము వినవేమిరా" అంటే విన్నపము వినవేమిరా.

చరణములు:

1. మక్కువను నేనెంత బ్రతిమాలుకొన్న నీ మనసు కరుగదేమిరా ఓ రామ నిక్కముగా తల్లివి తండ్రివి నీవని నెరనమ్మి యున్నానురా ఓ ||రామా||

- తాత్పర్యము: ప్రేమతో నేను ఎంత బ్రతిమాలుకున్నా నీ మనస్సు కరగదేమిరా ఓ రామా? నిజంగా తల్లివి తండ్రివి నీవని పూర్తిగా నమ్మి ఉన్నానురా ఓ రామా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న ప్రేమను మరియు విశ్వాసాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. తాను ఎంతో ప్రేమతో వేడుకున్నప్పటికీ ఆయన మనస్సు కరగడం లేదని బాధపడుతున్నాడు. శ్రీరాముడే తన తల్లి మరియు తండ్రి అని పూర్తిగా నమ్మానని చెప్తున్నాడు. "మక్కువను నేనెంత బ్రతిమాలుకొన్న" అంటే ప్రేమతో నేను ఎంత బ్రతిమాలుకున్నా. "కరుగదేమిరా" అంటే కరగదేమిరా. "నిక్కముగా" అంటే నిజంగా. "నెరనమ్మి యున్నానురా" అంటే పూర్తిగా నమ్మి ఉన్నానురా.

2. దిక్కు నీవని యున్న దయచూడవిక మాకు దిక్కెవ్వరున్నారురా ఓ రామ ఎక్కడ నున్నావో నా మొర ఆలకించ వింత పరాకేలరా ఓ ||రామా||

- తాత్పర్యము: నీవే దిక్కు అని నమ్ముకున్నాను. దయ చూపకపోతే ఇక మాకు ఎవరు దిక్కున్నారురా ఓ రామా? ఎక్కడ ఉన్నావో నా మొర ఆలకించు. ఇంత నిర్లక్ష్యం ఎందుకురా ఓ రామా?
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముడే తనకు దిక్కు అని నమ్మానని చెప్తున్నాడు. ఆయన దయ చూపకపోతే తనకు వేరే దిక్కు ఎవరూ లేరని ఆందోళన చెందుతున్నాడు. శ్రీరాముడు ఎక్కడ ఉన్నా తన మొర వినాలని మరియు ఇంత నిర్లక్ష్యం ఎందుకు చేస్తున్నాడని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. "దిక్కు నీవని యున్న" అంటే నీవే దిక్కు అని ఉండగా. "దయచూడవిక మాకు దిక్కెవ్వరున్నారురా" అంటే దయ చూపకపోతే ఇక మాకు ఎవరు దిక్కున్నారురా. "మొర ఆలకించ" అంటే మొర ఆలకించు. "వింత పరాకేలరా" అంటే ఇంత నిర్లక్ష్యం ఎందుకురా.

3. ఈపట్ల రక్షించి కాపాడకున్న నే నెవరివాడ నౌదురా ఓరామ ఆపద్బాంధవా భద్రాద్రి రామదా-సనుచు నన్నేలుకోరా ఓ ||రామా||

- తాత్పర్యము: ఈ సమయంలో రక్షించి కాపాడకపోతే నేను ఎవరి వాడనవుతానురా ఓ రామా? ఆపదలో ఆదుకునేవాడా, భద్రాద్రి రామదాసునుచు నన్ను పాలించుకోరా ఓ రామా!
- విశేషములు: రామదాసు తన కష్టకాలంలో శ్రీరాముడు రక్షించకపోతే తనకు దిక్కులేదని నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఆపదలో ఆదుకునేవాడని ప్రసిద్ధి చెందిన భద్రాద్రి రాముడు తనను రామదాసుగా గుర్తించి పాలించాలని వేడుకుంటున్నాడు. "ఈపట్ల రక్షించి కాపాడకున్న" అంటే ఈ సమయంలో రక్షించి కాపాడకపోతే. "ఎవరివాడ నౌదురా" అంటే ఎవరి వాడనవుతానురా. "ఆపద్బాంధవా" అంటే ఆపదలో ఆదుకునేవాడా. "నన్నేలుకోరా" అంటే నన్ను పాలించుకోరా.

  ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న పూర్తి విశ్వాసాన్ని మరియు ఆయన దయ కోసం ఎదురుచూపును తెలియజేస్తున్నాడు. తన కష్టకాలంలో ఆదుకోవలసింది ఆయనే అని నమ్ముతూ, తనను రక్షించి పాలించమని దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. భద్రాద్రి రామునిపై ఆయనకున్న భక్తి మరియు శరణాగతి ఈ కీర్తనలో స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

97. రామునివారము

పల్లవి:

రాముని వారము మాకేమి విచారము స్వామీ నీదే భారము దాశరథే జీవాధారము.

||రామునివారము||

చరణములు:

1. తెలిసీ తెలియ నేరము మాదేవునిదే యుపకారము తలచిన శరీరము మది పులకాంకుర పూరము

||రామునివారము||

2. ఘోరాంధకారము సంసారమే నిస్సారము శ్రీరాముల అవతారము మది చింతచుటే సారము

||రామునివారము||

3. ఎంతెంతో విస్తారము ఆవింతల వయ్యారము ఎంతో శృంగారము మా సీతేశుని అవతారము

4. ఇతరులసేవ కోర్వము రఘుపతినే నమ్మినారము అతిరాజసుల చేరము మా మది రంజిల్లుచున్నారము

||రామునివారము

పల్లవి:

రాముని వారము మాకేమి విచారము స్వామీ నీదే భారము దాశరథే జీవాధారము. ||రామునివారము||

- తాత్పర్యము: మేము రాముని వారసులం (భక్తులం), మాకు ఏమి విచారం? ఓ స్వామీ, మా భారం నీదే. దాశరథీ (దశరథుని కుమారుడా), నీవే మా జీవనాధారము. మేము రాముని వారసులం.
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు మరియు ఆయన వంటి భక్తులు తమను తాము శ్రీరాముని వారసులుగా చెప్పుకుంటున్నారు. వారికి ఎటువంటి చింత లేదని, వారి భారం అంతా శ్రీరాముడే వహిస్తాడని దృఢంగా విశ్వసిస్తున్నారు. దశరథుని కుమారుడైన రాముడే తమకు జీవనాధారమని వారు ప్రకటిస్తున్నారు. "వారము"

అంటే వారసులు లేదా సంబంధించినవారు. "విచారం" అంటే బాధ లేదా చింత. "భారము" అంటే బాధ్యత. "జీవాధారము" అంటే జీవనాధారము.

చరణములు:

1. తెలిసీ తెలియ నేరము మాదేవునిదే యుపకారము తలచిన శరీరము మది పులకాంకుర పూరము ||రామునివారము||

- తాత్పర్యము: తెలిసి చేసినా తెలియక చేసినా తప్పు మాదే, కానీ ఉపకారం చేసేది మా దేవుడే. ఆయనను తలచినంతనే శరీరం పులకిస్తుంది, మనస్సు ఆనందంతో నిండిపోతుంది. మేము రాముని వారసులం.
- విశేషములు: భక్తులు తమ తప్పులను ఒప్పుకుంటూనే, తమకు సహాయం చేసేది శ్రీరాముడే అని నమ్ముతున్నారు. ఆయనను తలచుకుంటేనే శరీరం పులకించి, మనస్సు ఆనందంతో నిండిపోతుందని వారు అనుభవిస్తున్నారు. "నేరము" అంటే తప్పు. "ఉపకారము" అంటే సహాయం. "పులకాంకుర పూరము" అంటే పులకరింతల సమూహం.

2. ఘోరాంధకారము సంసారమే నిస్సారము శ్రీరాముల అవతారము మది చింతచుటే సారము ||రామునివారము||

- తాత్పర్యము: ఈ సంసారం భయంకరమైన అంధకారం మరియు నిస్సారమైనది. శ్రీరాముని యొక్క అవతారాన్ని మనస్సులో చింతించడమే అసలైన సారం. మేము రాముని వారసులం.
- విశేషములు: భక్తులు సంసార జీవితాన్ని అంధకారంతో పోలుస్తూ అది నిస్సారమైనదని భావిస్తున్నారు. శ్రీరాముని యొక్క అవతారాన్ని నిరంతరం ధ్యానించడమే జీవితానికి ముఖ్యమైనదని వారు నమ్ముతున్నారు. "ఘోరాంధకారము" అంటే భయంకరమైన అంధకారం. "నిస్సారము" అంటే విలువలేనిది. "సారము" అంటే ముఖ్యమైనది లేదా సారం.

3. ఎంతెంతో విస్తారము ఆవింతల వయ్యారము ఎంతో శృంగారము మా సీతేశుని అవతారము

- తాత్పర్యము: మా సీతాదేవి భర్త (శ్రీరాముని) యొక్క అవతారం ఎంతో గొప్పది, ఆశ్చర్యకరమైన అందంతో నిండినది మరియు ఎంతో మనోహరమైనది. మేము రాముని వారసులం.
- విశేషములు: భక్తులు శ్రీరాముని యొక్క అవతారాన్ని అద్భుతమైనదిగా, అందమైనదిగా మరియు మనోహరమైనదిగా కొనియాడుతున్నారు. "విస్తారము" అంటే గొప్పది. "వయ్యారము" అంటే అందం. "శృంగారము" అంటే మనోహరమైనది. "సీతేశుని" అంటే సీతాదేవి భర్త యొక్క.

4. ఇతరులసేవ కోర్వము రఘుపతినే నమ్మినారము అతిరాజసుల చేరము మా మది రంజిల్లుచున్నారము ||రామునివారము

- తాత్పర్యము: మేము ఇతరుల సేవను సహించము. రఘుపతి (శ్రీరాముని) నే నమ్ముకున్నాము. గర్విష్ఠులైన రాజులను చేరము, మా మనస్సు ఆనందంతో నిండి ఉంది. మేము రాముని వారసులం.
- విశేషములు: భక్తులు తమకు శ్రీరాముడే సర్వస్వమని, ఇతరుల సహాయం తమకు అవసరం లేదని గర్వంగా చెప్తున్నారు. గర్విష్ఠులైన రాజులను కూడా వారు పట్టించుకోరు. శ్రీరాముని నమ్మినందువల్ల వారి మనస్సు ఎల్లప్పుడూ ఆనందంతో నిండి ఉంటుందని వారు ప్రకటిస్తున్నారు. "ఓర్వము" అంటే ఓర్చుకోము. "రఘుపతి"

అంటే రఘువంశ ప్రభువు (శ్రీరాముడు). "అతిరాజసులు" అంటే గర్విష్టులైన రాజులు. "రంజిల్లుచున్నారము" అంటే ఆనందిస్తున్నాము.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు మరియు ఆయన వంటి భక్తులు శ్రీరాముని పట్ల తమకున్న దృఢమైన విశ్వాసాన్ని మరియు ఆయనపై ఆధారపడటాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నారు. సంసార జీవితం యొక్క నిస్సారతను గ్రహించి, శ్రీరాముని యొక్క అవతారాన్ని ధ్యానించడమే ముఖ్యమని వారు నమ్ముతున్నారు. శ్రీరాముడే వారికి అన్నీ అని, ఇతరుల సహాయం వారికి అవసరం లేదని వారు గర్వంగా ప్రకటిస్తున్నారు.

98. రా రా నా వెన్నముద్ద గోపాల

పల్లవి:

రారా నా వెన్నముద్ద గోపాల నాకివ్వర ఒక చిన్నిముద్దు గోపాల

చరణములు:

1. కనుగొంటే దినదినము గోపాలా ఎంతో తనివి తీరని చెలువము గోపాల

2. ఒప్పులకుప్ప కృష్ణా గోపాల

నాకు ప్రేమ పెరిగెను నీపై గోపాల

3. సిరులొప్పగ గజ్జి గోపాల

చిరుగజ్జెలు ఘల్లుమన గోపాల

4. సరగున రారా విజయ గోపాల

నిన్ను శృంగారింతును విజయ గోపాల

5. రామదాస శరణు గోపాల స్వామి భద్రాద్రివాస గోపాల

పల్లవి:

రారా నా వెన్నముద్ద గోపాల నాకివ్వర ఒక చిన్నిముద్దు గోపాల

- తాత్పర్యము: రా రా నా వెన్నముద్ద వంటి గోపాలుడా! నాకు ఒక చిన్న ముద్దు ఇవ్వరా గోపాలుడా!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీకృష్ణుని చిన్న పిల్లవాడిని లాలించినట్లుగా పిలుస్తున్నాడు. ఆయనను వెన్నముద్దతో పోలుస్తూ, ప్రేమగా ఒక చిన్న ముద్దు ఇవ్వమని కోరుతున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క వాత్సల్య భావాన్ని తెలియజేస్తుంది. "వెన్నముద్ద" అనేది కృష్ణునికి ఇష్టమైన ఆహారం.

చరణములు:

1. కనుగొంటే దినదినము గోపాలా ఎంతో తనివి తీరని చెలువము గోపాల

- తాత్పర్యము: నిన్ను చూస్తుంటే ప్రతిరోజూ గోపాలా, ఎంతో తనివి తీరని అందం గోపాలా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీకృష్ణుని యొక్క సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయనను ప్రతిరోజు చూసినా తనివి తీరని అందం కలవాడని కొనియాడుతున్నాడు. "తనివి తీరని చెలువము" అంటే చూడగా చూడగా తనివి తీరని అందం.

2. ఒప్పులకుప్ప కృష్ణా గోపాల నాకు ప్రేమ పెరిగెను నీపై గోపాల

- తాత్పర్యము: అందాల రాశి అయిన కృష్ణా గోపాలా, నాకు నీపై ప్రేమ పెరిగింది గోపాలా!

- విశేషములు: రామదాసు శ్రీకృష్ణుని అందానికి నిధి వంటివాడని చెప్తున్నాడు. ఆయనపై తన ప్రేమ రోజురోజుకు పెరుగుతోందని తెలియజేస్తున్నాడు. "ఒప్పులకుప్ప" అంటే అందాల రాశి.

3. సిరులొప్పగ గల్గి గోపాల చిరుగజ్జెలు ఘల్లుమన గోపాల

- తాత్పర్యము: సంపదలతో ప్రకాశిస్తూ గోపాలా, చిన్న గజ్జెలు ఘల్లు ఘల్లుమని మ్రోగుతుండగా గోపాలా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీకృష్ణుని యొక్క సంపదను మరియు ఆయన నడుస్తుంటే వచ్చే గజ్జెల చప్పుడును వర్ణిస్తున్నాడు. ఇది ఆయన యొక్క దివ్యత్వాన్ని మరియు లీలలను సూచిస్తుంది. "సిరులొప్పగ గల్గి" అంటే సంపదలతో ప్రకాశిస్తూ. "చిరుగజ్జెలు ఘల్లుమన" అంటే చిన్న గజ్జెలు ఘల్లు ఘల్లుమని మ్రోగుతుండగా.

4. సరగున రారా విజయ గోపాల నిన్ను శృంగారింతును విజయ గోపాల

- తాత్పర్యము: త్వరగా రా రా విజయ గోపాలా! నిన్ను అలంకరిస్తాను విజయ గోపాలా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీకృష్ణుని త్వరగా రమ్మని పిలుస్తూ, ఆయనను అందంగా అలంకరించాలని కోరుకుంటున్నాడు. "సరగున రారా" అంటే త్వరగా రా రా. "శృంగారింతును" అంటే అలంకరిస్తాను. "విజయ గోపాల" అంటే విజయాన్నిచ్చే గోపాలుడా.

5. రామదాస శరణు గోపాల స్వామి భద్రాద్రివాస గోపాల

- తాత్పర్యము: రామదాసు నీకు శరణు గోపాలా! ఓ స్వామి, భద్రాద్రిలో నివసించే గోపాలా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీకృష్ణునికి శరణాగతి చేస్తున్నాడు. ఆయనను తన స్వామిగా మరియు భద్రాద్రిలో నివసించేవాడిగా సంబోధిస్తున్నాడు. ఇక్కడ శ్రీరాముడు మరియు శ్రీకృష్ణుడు ఒకరే అనే భావనను రామదాసు వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. "శరణు" అంటే ఆశ్రయం లేదా శరణాగతి. "భద్రాద్రివాస" అంటే భద్రాద్రిలో నివసించేవాడా. ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీకృష్ణుని పట్ల తనకున్న ప్రేమను, వాత్సల్యాన్ని మరియు భక్తిని ఎంతో మధురంగా వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఆయనను చిన్న పిల్లవాడిలా లాలిస్తూ, ఆయన సౌందర్యాన్ని కొనియాడుతూ, ఆయనకు శరణాగతి చేస్తున్నాడు. భద్రాద్రిలో కొలువై ఉన్న శ్రీరాముడే శ్రీకృష్ణుడు అని ఆయన భావన ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

99. రావయ్య అభయము

పల్లవి:

రావయ్య అభయము లీయవయ్యా స్వామి పరాకేల నయ్యనీకు శ్రీరామయ్య

చరణములు:

|| రావయ్య ||

1. కావు కావు మని కాకాసురుడు రాగ కాచి రక్షించిన ఘనుడవు నీవె కావా ! దేవ దేవోత్తమ దీన దయాపర కావవె యీ వేళ కరుణా సాగర ||

|| రావయ్య ||

2. అన్న నాపై నీవలుగుటేమి రామన్న రావన్న నా మనవిని వినుమన్న ఓయన్న అన్నన్న నా నేర మెన్నుటేమన్నానె నను మన్నింప నెవరున్నారన్నా||

|| రావయ్య ||

3. పతితులలో పరమ పతితుడనంటి నీ పతిత పావన బిరుదే మది నమ్మియుంటి సరగున భద్రగిరి స్వామి బ్రోవుమంటి ని-తరుల వేడ నా గతి నీవే యనుకొంటి ||

రావయ్య ||

పల్లవి:

రావయ్య అభయము లీయవయ్యా స్వామి పరాకేల నయ్యనీకు శ్రీరామయ్య || రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: ఓ రామయ్య, దయచేసి అభయమివ్వవయ్యా స్వామీ! శ్రీరామయ్య, నీకు ఇంత నిర్లక్ష్యం ఎందుకు? దయచేసి రమ్ము.
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని తనను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. ఆయనను స్వామి అని సంబోధిస్తూ, తన పట్ల ఇంత నిర్లక్ష్యం ఎందుకు చూపుతున్నావని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. "అభయము లీయవయ్యా" అంటే అభయమివ్వవయ్యా. "పరాకేల" అంటే నిర్లక్ష్యం ఎందుకు.

చరణములు:

1. కావు కావు మని కాకాసురుడు రాగ కాచి రక్షించిన ఘనుడవు నీవె కావా ! దేవ దేవోత్తమ దీన దయాపర కావవె యీ వేళ కరుణా సాగర || || రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: కావు కావు అని కాకాసురుడు రాగా, అతని నుండి కాపాడి రక్షించిన గొప్పవాడివి నీవే కదా! దేవదేవోత్తమా (దేవతలలో శ్రేష్ఠుడా), దీనుల పట్ల దయగలవాడా, ఓ కరుణా సాగరా, ఈ వేళ నన్ను కాపాడుము. దయచేసి రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముడు గతంలో కాకాసురుని నుండి సీతాదేవిని రక్షించిన ఘట్టాన్ని గుర్తు చేస్తున్నాడు. దేవతలలో శ్రేష్ఠుడని, దీనుల పట్ల దయగలవాడని కొనియాడుతూ, కరుణా సముద్రుడవైన ఆయన ఈ సమయంలో తనను కూడా రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు. "కాకాసురుడు రాగ" అంటే కాకాసురుడు రాగా. "కాచి రక్షించిన ఘనుడవు" అంటే కాపాడి రక్షించిన గొప్పవాడివి. "దేవ దేవోత్తమ" అంటే దేవతలలో శ్రేష్ఠుడా. "దీన దయాపర" అంటే దీనుల పట్ల దయగలవాడా. "కరుణా సాగర" అంటే కరుణా సముద్రుడా. "కావవె యీ వేళ" అంటే ఈ వేళ కాపాడుము.

2. అన్న నాపై నీవలుగుటేమి రామన్న రావన్న నా మనవిని వినుమన్న ఓయన్న అన్నన్న నా నేర మెన్నుటేమన్నానె నను మన్నింప నెవరున్నారన్నా|| || రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: ఓ అన్న, నాపై నీ కోపం ఏమిటి రామన్నా? రావన్నా, నా మనవిని వినుమన్నా ఓ అన్న! అన్నన్న, నా తప్పులను లెక్కించడం ఏమిటన్నా? నన్ను క్షమించడానికి ఎవరన్నా ఉన్నారు? దయచేసి రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని అన్నగా సంబోధిస్తూ తన పట్ల ఆయన కోపం ఎందుకని అడుగుతున్నాడు. తన విన్నపాన్ని వినమని వేడుకుంటూ, తన తప్పులను లెక్కించవద్దని ప్రాధేయపడుతున్నాడు. శ్రీరాముడు క్షమించకపోతే తనను ఎవరు క్షమిస్తారని ఆందోళన చెందుతున్నాడు. ఇక్కడ భక్తునికి దేవునికి మధ్య ఉన్న ఆత్మీయమైన సంబంధం కనిపిస్తుంది. "అన్న" అనేది ప్రేమపూర్వకమైన సంబోధన. "అలుగటేమి" అంటే కోపం ఏమిటి. "మనవిని వినుమన్న" అంటే మనవిని వినుమన్నా. "నేర మెన్నుటేమన్నానె" అంటే తప్పులను లెక్కించడం ఏమిటన్నా. "మన్నింప నెవరున్నారన్నా" అంటే క్షమించడానికి ఎవరన్నా ఉన్నారు.

3. పతితులలో పరమ పతితుడనంటి నీ పతిత పావన బిరుదే మది నమ్మియుంటి సరగున భద్రగిరి స్వామి బ్రోవుమంటి ని-తరుల వేడ నా గతి నీవే యనుకొంటి ||

రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: నేను పతితులలో పరమ పతితుడినని అంటున్నాను. నీ పతిత పావన అనే బిరుదునే నా మనస్సులో నమ్మి ఉన్నాను. త్వరగా భద్రగిరి స్వామి నన్ను రక్షించమని వేడుకుంటున్నాను. ఇతరులను వేడటానికి నా గతి నీవే అనుకున్నాను. దయచేసి రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు తనను తాను అత్యంత పాపాత్ముడిగా చెప్పుకుంటూ, శ్రీరాముని యొక్క "పతిత పావన" అనే బిరుదుపై తనకున్న నమ్మకాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. భద్రాద్రి స్వామి త్వరగా తనను రక్షించాలని వేడుకుంటూ, ఇతరులను వేడటానికి తనకు వేరే గతి లేదని ఆయననే నమ్ముకున్నానని చెప్తున్నాడు. "పతితులలో పరమ పతితుడనంటి" అంటే పాపులలో పరమ పాపాత్ముడినని అంటున్నాను. "పతిత పావన బిరుదే మది నమ్మియుంటి" అంటే పతిత పావన అనే బిరుదునే నా మనస్సులో నమ్మి ఉన్నాను. "సరగున" అంటే త్వరగా. "బ్రోవుమంటి" అంటే రక్షించమని వేడుకుంటున్నాను. "ఇతరుల వేడ నా గతి నీవే యనుకొంటి" అంటే ఇతరులను వేడటానికి నా గతి నీవే అనుకున్నాను.
  ఈ కీర్తనలో రామదాసు తన నిస్సహాయతను మరియు శ్రీరాముని యొక్క కరుణ కోసం ఎదురుచూపును వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. గతంలో ఆయన చూపిన దయను గుర్తు చేస్తూ, తనను రక్షించమని దీనంగా ప్రార్థిస్తున్నాడు. భక్తునికి దేవునికి మధ్య ఉన్న ఆత్మీయమైన బంధం మరియు పూర్తి శరణాగతి ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తాయి.

100. రావయ్య భద్రాచల రామ

పల్లవి:

రావయ్య భద్రాచల రామా రమణీయ జగదభి రామ లలామ || రావయ్య ||

అనుపల్లవి:

కేవల భక్తి విలసిల్లగ భావము దెలిసిన దేవుడవైతే || రావయ్య ||

చరణములు:

1. ప్రొద్దున నిన్ను పొగడుచు నెపుడు పద్దు మీరగాను భజన చేసేదను గద్దరి తనమున ప్రొద్దులు పుచ్చుచు ముద్దులు గులుకుచు మునుపటి వలెనిటు || రావయ్య ||

2. నన్ను గన్న తండ్రి నామదిలోన నీ కన్న నితరుల గొలిచెద నా శ్రీకర దివ్య ప్రభాకర కుల ర-తాకర పూర్ణసుధాకర తేజా || రావయ్య ||

3. అంజలి సేయ నీ వరమరలేని యడియేని నీవు కటాక్షము బూని ముజ్జగములకును ముదమిడు పదముల గజ్జెలు కదలగ ఘల్లుఘల్లు మన || రావయ్య ||

4. దోషము లెంచని దొరవని నీకు దోసిలి యొగ్గితి దొలుత పరాకు దాసుని తప్పులు దండముతో తీరు మీసము గలిగిన దాస పోషకుడై || రావయ్య ||

రావయ్య భద్రాచల రామా రమణీయ జగదభి రామ లలామ || రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: రమ్ము భద్రాచల రామా! అందమైన జగత్తును ఆనందింపజేసే రామ శ్రేష్ఠుడా! దయచేసి రమ్ము.
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని భద్రాచలంలో కొలువై ఉన్నవాడని సంబోధిస్తూ, అందమైన జగత్తును ఆనందింపజేసే ఉత్తమ రాముడని కొనియాడుతున్నాడు. ఆయనను తన వద్దకు రమ్మని ప్రేమగా ఆహ్వానిస్తున్నాడు. "రమణీయ జగదభి రామ లలామ" అంటే అందమైన జగత్తును ఆనందింపజేసే రామ శ్రేష్ఠుడా.

అనుపల్లవి:

కేవల భక్తి విలసిల్లగ భావము దెలిసిన దేవుడవైతే || రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: నాలో కేవలం భక్తి ప్రకాశిస్తుండగా, నా భావము తెలిసిన దేవుడవైతే (దయచేసి రమ్ము).
- విశేషములు: రామదాసు తనలో నిష్కల్మషమైన భక్తి నిండి ఉందని, ఒకవేళ శ్రీరాముడు తన హృదయాన్ని గ్రహించినట్లయితే, తప్పకుండా తన వద్దకు వస్తాడని విశ్వసిస్తున్నాడు. "కేవల భక్తి విలసిల్లగ" అంటే కేవలం భక్తి ప్రకాశిస్తుండగా. "భావము దెలిసిన దేవుడవైతే" అంటే నా భావము తెలిసిన దేవుడవైతే.

చరణములు:

1. ప్రొద్దున నిన్ను పొగడుచు నెపుడు పద్దు మీరగాను భజన చేసేదను గద్దరి తనమున ప్రొద్దులు పుచ్చుచు ముద్దులు గులుకుచు మునుపటి వలెనిటు || రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: ప్రతి ఉదయం నిన్ను పొగుడుతూ, ఎల్లప్పుడూ లెక్కకు మించి భజన చేస్తాను. దుఃఖంతో రోజులు గడుపుతూ, ముద్దులు కురిపిస్తూ మునుపటి వలెనే ఇటు రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు తన నిత్య కృత్యాలను వివరిస్తున్నాడు. ప్రతి ఉదయం శ్రీరాముని కీర్తిస్తూ, ఎంతో భక్తితో భజన చేస్తానని చెప్తున్నాడు. దుఃఖంలో ఉన్నప్పటికీ, ప్రేమతో ఆయనను మునుపటి వలెనే తన వద్దకు రమ్మని పిలుస్తున్నాడు. "పద్దు మీరగాను" అంటే లెక్కకు మించి. "గద్దరి తనమున" అంటే దుఃఖంతో. "ముద్దులు గులుకుచు" అంటే ముద్దులు కురిపిస్తూ.

2. నన్ను గన్న తండ్రి నామదిలోన నీ కన్న నితరుల గొలిచెద నా శ్రీకర దివ్య ప్రభాకర కుల ర-తాకర పూర్ణసుధాకర తేజా || రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: నన్ను కన్న తండ్రీ, నా మనస్సులో నీ కన్నా ఇతరులను కొలుస్తానా? ఓ శోభాయమానుడా, దివ్యమైన కాంతి స్వరూపుడా, సూర్య వంశోత్తమా, సముద్రం వంటి గుణాల నిధి, నిండు చంద్రుని వంటి తేజస్సు కలవాడా, రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని తన తండ్రిగా భావిస్తూ, తన మనస్సులో ఆయన తప్ప వేరే ఎవరినీ కొలవనని చెప్తున్నాడు. ఆయన యొక్క గొప్ప గుణాలను మరియు తేజస్సును కీర్తిస్తూ తన వద్దకు రమ్మని వేడుకుంటున్నాడు. "శ్రీకర" అంటే శోభాయమానుడా. "దివ్య ప్రభాకర" అంటే దివ్యమైన కాంతి స్వరూపుడా. "కుల రతాకర" అంటే వంశానికి సముద్రం వంటివాడా. "పూర్ణసుధాకర తేజా" అంటే నిండు చంద్రుని వంటి తేజస్సు కలవాడా.

3. అంజలి సేయ నీ వరమరలేని యడియేని నీవు కటాక్షము బూని ముజ్జగములకును ముదమిడు పదముల గజ్జెలు కదలగ ఘల్లుఘల్లు మన || రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: నేను అంజలి ఘటిస్తుండగా, నీ గొప్ప పాదాలను నీవు కటాక్షంతో చూడుము. మూడు లోకములకు ఆనందాన్నిచ్చే నీ పాదాల గజ్జెలు కదలగా ఘల్లు ఘల్లు మంటూ మ్రోగుతుండగా రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరామునికి నమస్కరిస్తూ, ఆయన తనను కరుణతో చూడమని వేడుకుంటున్నాడు. మూడు లోకాలను సంతోషపరిచే ఆయన పాదాల గజ్జెల చప్పుడు వినాలని ఆశిస్తూ రమ్మని పిలుస్తున్నాడు. "వరమరలేని యడియేని" అంటే గొప్ప పాదాలను. "కటాక్షము బూని" అంటే కరుణతో చూడుము. "ముజ్జగములకును ముదమిడు పదములు" అంటే మూడు లోకములకు ఆనందాన్నిచ్చే పాదముల యొక్క. "గజ్జెలు కదలగ ఘల్లుఘల్లు మన" అంటే గజ్జెలు కదలగా ఘల్లు ఘల్లు మంటూ మ్రోగుతుండగా.

4. దోషము లెంచని దొరవని నీకు దోసిలి యొగ్గితి దొలుత పరాకు దాసుని తప్పులు దండముతో తీరు మీసము గలిగిన దాస పోషకుడై || రావయ్య ||

- తాత్పర్యము: తప్పులను లెక్కించని ప్రభువని నీకు నమస్కరిస్తున్నాను. మొదట నిర్లక్ష్యం చేసినప్పటికీ, నీ సేవకుడి తప్పులను శిక్షతో సరిదిద్దు. మీసము కలిగిన సేవకులను పోషించేవాడవై రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముడు తన తప్పులను క్షమిస్తాడని నమ్ముతూ ఆయనకు నమస్కరిస్తున్నాడు. మొదట నిర్లక్ష్యంగా ఉన్నప్పటికీ, తన తప్పులను శిక్షతో సరిదిద్ది, మీసము కలిగిన తన వంటి సేవకులను పోషించే ప్రభువై తన వద్దకు రమ్మని వేడుకుంటున్నాడు. "దోషము లెంచని దొరవని" అంటే తప్పులను లెక్కించని ప్రభువని. "దోసిలి యొగ్గితి" అంటే నమస్కరించాను. "తొలుత పరాకు" అంటే మొదట నిర్లక్ష్యం. "దాసుని తప్పులు దండముతో తీరు" అంటే సేవకుడి తప్పులను శిక్షతో సరిదిద్దు. "మీసము గలిగిన దాస పోషకుడై" అంటే మీసము కలిగిన సేవకులను పోషించేవాడవై.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న ప్రేమను, భక్తిని మరియు ఆయనను చూడాలనే తపనను ఎంతో మధురంగా వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. తన తప్పులను ఒప్పుకుంటూ, ఆయన కరుణను ఆశిస్తూ, తనను పాలించమని వేడుకుంటున్నాడు. భద్రాచల రామునిపై ఆయనకున్న దృఢమైన విశ్వాసం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

101. రావోయి రామన్న

పల్లవి:

రావోయి రామన్న రావోయి రామన్న

ఈవోయి సాయుజ్య మింపొందగాను

ఓ దయాపర నీదు సేవకై నే నాసించియున్నాడ ఆర్తరక్ష వేగమే ||రావోయి||

చరణములు:

1. మదనాంధకారము మది తెలియనీయదు

వలదు సంసారవాంఛ ఏమిసేతు మదిలోన యముడంటే మరి బెదురుచున్నది అది వెరవకుమని అభయమిమ్ము

రామ ||రావోయి||

2. పున్నమచంద్రుని బోలు నీ నగుమోము

కన్నులజూపరా కరుణాసముద్ర ఎన్నాళ్ళు దుర్బుద్ధులేమందురా నన్ను గన్నతండ్రి వేగ మన్నించరా రామ

||రావోయి||

3. నీవు భద్రాచల నిలయుండవైయుండి కావవయ్యా రామదాస విలాసా ||రావోయి||

పల్లవి:

రావోయి రామన్న రావోయి రామన్న ఈవోయి సాయుజ్య మింపొందగాను ఓ దయాపర నీదు సేవకై నే నాసించియున్నాడ ఆర్తరక్ష వేగమే ||రావోయి||

- తాత్పర్యము: రమ్ము రామన్నా, రమ్ము రామన్నా! నీతో సాయుజ్యం పొందడానికి ఇటు రా! ఓ దయాళుడా, నీ సేవ కోసం నేను ఆశతో ఎదురు చూస్తున్నాను. దీనులను రక్షించేవాడా, త్వరగా రా! రమ్ము.
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని ప్రేమగా "రామన్నా" అని పిలుస్తూ, ఆయనతో ఐక్యమవ్వాలని కోరుకుంటున్నాడు. దయాళువైన రాముని సేవ కోసం తాను ఆత్రుతగా ఎదురు చూస్తున్నానని, దీనులను రక్షించే ఆయన త్వరగా తన వద్దకు రావాలని వేడుకుంటున్నాడు. "సాయుజ్యము" అంటే దైవంతో ఐక్యమవ్వడం. "ఆసించియున్నాడ" అంటే ఆశించి ఉన్నాను. "ఆర్తరక్ష" అంటే దీనులను రక్షించేవాడా.

చరణములు:

1. మదనాంధకారము మది తెలియనీయదు వలదు సంసారవాంఛ ఏమిసేతు మదిలోన యముడంటే మరి బెదురుచున్నది అది వెరవకుమని అభయమిమ్ము రామ ||రావోయి||

- తాత్పర్యము: మన్మథుని యొక్క అంధకారం మనస్సును తెలుసుకోనీయదు. సంసార వాంఛ వద్దు. నా మనస్సులో ఏమి చేయను? యముడంటే భయపడుతోంది. ఓ రామా, భయపడవద్దని అభయమివ్వు. రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు కామవాంఛల యొక్క అంధకారం తన మనస్సును సరైన మార్గంలో నడవనీయడం లేదని చెప్తున్నాడు. సంసార బంధాలు తనకు వద్దని అంటున్నాడు. యముని గురించి తలచుకుంటే భయంగా ఉందని, రాముడు అభయమిచ్చి తన భయాన్ని పోగొట్టాలని వేడుకుంటున్నాడు. "మదనాంధకారము" అంటే మన్మథుని యొక్క అంధకారం (కామవాంఛలు). "తెలియనీయదు" అంటే తెలుసుకోనీయదు. "సంసారవాంఛ" అంటే సంసార బంధాల కోరిక. "యముడంటే మరి బెదురుచున్నది" అంటే యముడంటే భయపడుతోంది. "వెరవకుమని" అంటే భయపడవద్దని. "అభయమిమ్ము" అంటే అభయమివ్వు.

2. పున్నమచంద్రుని బోలు నీ నగుమోము కన్నులజూపరా కరుణాసముద్ర ఎన్నాళ్ళు దుర్బుద్ధులేమందురా నన్ను గన్నతండ్రి వేగ మన్నించరా రామ ||రావోయి||

- తాత్పర్యము: పున్నమి చంద్రుని వంటి నీ నవ్వు ముఖాన్ని నా కన్నులకు చూపించు కరుణా సముద్రుడా! ఎన్నాళ్లు దుర్మార్గులని అంటారు? నన్ను కన్న తండ్రీ, త్వరగా క్షమించు రామా. రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క అందమైన నవ్వు ముఖాన్ని చూడాలని కోరుకుంటున్నాడు. ఆయనను కరుణా సముద్రుడని సంబోధిస్తూ, తన దుర్బుద్ధుల గురించి ఇతరులు ఏమనుకుంటారో అని బాధపడుతున్నాడు. తనను కన్న తండ్రి అయిన రాముడు త్వరగా తనను క్షమించాలని వేడుకుంటున్నాడు.

"పున్నమచంద్రుని బోలు నీ నగుమోము" అంటే పున్నమి చంద్రుని వంటి నీ నవ్వు ముఖము. "కరుణాసముద్ర" అంటే కరుణా సముద్రుడా. "దుర్బుద్ధులు" అంటే దుర్మార్గులు. "మన్నించరా" అంటే క్షమించరా.

3. నీవు భద్రాచల నిలయుండవైయుండి కావవయ్యా రామదాస విలాసా ||రావోయి||

- తాత్పర్యము: నీవు భద్రాచలంలో నివసించేవాడవై ఉండి, రామదాసు యొక్క ఆనందాన్ని కాపాడు తండ్రీ! రమ్ము.
- విశేషములు: రామదాసు భద్రాచలంలో కొలువై ఉన్న శ్రీరాముని తనను రక్షించమని మరియు తన ఆనందాన్ని కాపాడమని వేడుకుంటున్నాడు. "నిలయుండవైయుండి" అంటే నివసించేవాడవై ఉండి. "కావవయ్యా" అంటే కాపాడు తండ్రీ. "రామదాస విలాసా" అంటే రామదాసు యొక్క ఆనందాన్ని.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న ప్రేమను, ఆయన దర్శనం కోసం తపనను మరియు ఆయన క్షమాపణను కోరుకుంటున్నాడు. సంసార బంధాల నుండి విముక్తి పొందాలని మరియు రామునితో ఐక్యమవ్వాలని ఆశిస్తున్నాడు. భద్రాచల రామునిపై ఆయనకున్న పూర్తి నమ్మకం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

102. వందనమో రఘునాయకా

పల్లవి:

వందనమో రఘునాయకా

ఆనందము శ్రీరఘునాయకా. ||వందనమో||

అనుపల్లవి:

పొందుగ పాదారవిందము కను-

గొందునా రఘునాయకా ||వందనమో||

చరణములు:

1. ఎవరేమన్నారు రఘునాయకా నే

వెరవజాల రఘునాయకా నవనీతచోర నీ నామమెగతియని నమ్మితి రఘునాయకా. ||వందనమో||

2. మన్ననతో రఘునాయకా నా మనవి వినుము రఘునాయకా సన్నుతింపజాల తండ్రీ సరసిజదళనేత్ర

రఘునాయకా ||వందనమో||

3. చపలచిత్తుడ రఘునాయకా నన్ను

చేపట్టుమీ రఘునాయకా విపరీతగుణముల నిడుమల బడితిని ఉపాయ మెరుగను రఘునాయకా

||వందనమో||

4. దాసపోషక రఘునాయక నీవు దాతవు రఘునాయకా.

వాసిగ భద్రాచల రామదాసుని ఆసదీర్చుము రఘునాయకా ||వందనమో||

పల్లవి:

వందనమో రఘునాయకా ఆనందము శ్రీరఘునాయకా.||వందనమో||

- తాత్పర్యము: ఓ రఘునాథా, నీకు వందనము! శ్రీరఘునాథా, నీవే మాకు ఆనందము! నీకు వందనము.

- **విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు రఘువంశ ప్రభువైన శ్రీరామునికి నమస్కరిస్తున్నాడు. ఆయనే తమకు ఆనందాన్నిచ్చేవాడని భక్తితో కొనియాడుతున్నాడు. "వందనమో" అంటే నమస్కారము. "రఘునాయకా" అంటే రఘువంశ ప్రభువా. "ఆనందము" అంటే సంతోషము.**

అనుపల్లవి:

పొందుగ పాదారవిందము కను- గొందునా రఘునాయకా ||వందనమో||

- **తాత్పర్యము: ఓ రఘునాథా, నీ పాద పద్మములను దర్శించే భాగ్యం నాకు ఎప్పుడు కలుగుతుందో? నీకు వందనము.**
- **విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క పాదాలను దర్శించాలని తన ఆకాంక్షను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఆ పవిత్రమైన పాదాలను ఎప్పుడు చూడగలనో అని ఎదురు చూస్తున్నాడు. "పొందుగ" అంటే చక్కగా, అనుకూలంగా. "పాదారవిందము" అంటే పద్మముల వంటి పాదములు. "కనుగొందునా" అంటే చూస్తానా.**

చరణములు:

1. **ఎవరేమన్నారు రఘునాయకా నే వెరవజాల రఘునాయకా నవనీతచోర నీ నామమెగతియని నమ్మితి రఘునాయకా. ||వందనమో||**

- **తాత్పర్యము: ఓ రఘునాథా, ఎవరైనా ఏమైనా అనవచ్చు, నేను భయపడను. వెన్న దొంగ (బాలకృష్ణునిగా కూడా భావించవచ్చు), నీ నామమే నాకు దిక్కు అని నమ్మాను. ఓ రఘునాథా, నీకు వందనము.**
- **విశేషములు: రామదాసు ఇతరుల మాటలకు తాను భయపడనని ధైర్యంగా ప్రకటిస్తున్నాడు. శ్రీరాముని యొక్క నామమే తనకు రక్ష అని పూర్తిగా విశ్వసిస్తున్నాడు. ఇక్కడ శ్రీరామునితో పాటు బాలకృష్ణుని ప్రస్తావన భక్తి యొక్క విశాలమైన భావాన్ని సూచిస్తుంది. "వెరవజాల" అంటే భయపడను. "నవనీతచోర" అంటే వెన్న దొంగ (శ్రీకృష్ణుడు). "గతి" అంటే దిక్కు.**

2. మన్ననతో రఘునాయకా నా మనవి వినుము రఘునాయకా సన్నుతింపజాల తండ్రీ సరసిజదళనేత్ర రఘునాయకా ||వందనమో||

- **తాత్పర్యము: ఓ రఘునాథా, దయతో నా మనవి వినుము. ఓ తండ్రీ, పద్మరేకుల వంటి కన్నులు కల రఘునాథా, నిన్ను సరిగా స్తుతించలేను. నీకు వందనము.**
- **విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని దయతో తన విన్నపాన్ని ఆలకించమని వేడుకుంటున్నాడు. పద్మరేకుల వంటి కన్నులు కల తండ్రి అయిన ఆయనను సరిగా స్తుతించలేకపోతున్నానని వినయంగా తెలియజేస్తున్నాడు. "మన్ననతో" అంటే దయతో. "మనవి" అంటే విన్నపము. "సన్నుతింపజాల" అంటే స్తుతించలేను. "సరసిజదళనేత్ర" అంటే పద్మరేకుల వంటి కన్నులు కలవాడా.**

3. చపలచిత్తుడ రఘునాయకా నన్ను చేపట్టుమీ రఘునాయకా విపరీతగుణముల నిడుమల బడితిని ఉపాయ మెరుగను రఘునాయకా ||వందనమో||

- **తాత్పర్యము: ఓ రఘునాథా, నేను చంచలమైన మనస్సు కలవాడిని, నన్ను ఆదుకో. ఓ రఘునాథా, విపరీతమైన గుణాల వల్ల కష్టాలలో పడ్డాను, నాకు ఉపాయం తెలియదు. ఓ రఘునాథా, నీకు వందనము.**
- **విశేషములు: రామదాసు తన చంచలమైన మనస్సును గురించి బాధపడుతున్నాడు. విపరీతమైన గుణాల వల్ల కష్టాలలో చిక్కుకున్నానని, ఆ సమస్యల నుండి బయటపడటానికి తనకు మార్గం తెలియదని శ్రీరామునికి**

మొరపెట్టుకుంటున్నాడు. "చపలచిత్తుడ" అంటే చంచలమైన మనస్సు కలవాడు. "చేపట్టుమీ" అంటే ఆదుకో. "విపరీతగుణములు" అంటే విపరీతమైన గుణాల వల్ల. "నిడుమల బడితిని" అంటే కష్టాలలో పడ్డాను. "ఉపాయ మెరుగను" అంటే ఉపాయం తెలియదు.

4. దాసపోషక రఘునాయక నీవు దాతవు రఘునాయకా. వాసిగ భద్రాచల రామదాసుని ఆసదీర్పుము రఘునాయకా ||వందనమో||

- తాత్పర్యము: ఓ దాసులను పోషించే రఘునాథా, నీవు దాతవు. ప్రసిద్ధి చెందిన భద్రాచల రామదాసు యొక్క కోరికను తీర్చుము. ఓ రఘునాథా, నీకు వందనము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని దాసులను పోషించేవాడని మరియు గొప్ప దాత అని కొనియాడుతున్నాడు. భద్రాచలంలో నివసించే తన కోరికను తీర్చమని ఆయనను వేడుకుంటున్నాడు. "దాసపోషక" అంటే దాసులను పోషించేవాడా. "దాతవు" అంటే ఇచ్చేవాడివి. "వాసిగ" అంటే ప్రసిద్ధి చెందిన. "ఆసదీర్పుము" అంటే కోరికను తీర్చుము.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని పట్ల తనకున్న భక్తిని, ఆయన దర్శనం కోసం తపనను మరియు ఆయన సహాయం కోసం ఎదురుచూపును వినయంగా వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. తన బలహీనతలను ఒప్పుకుంటూ, ఆయన కరుణను ఆశిస్తున్నాడు మరియు తన కోరికను తీర్చమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. భద్రాచల రామునిపై ఆయనకున్న పూర్తి నమ్మకం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది

103. శ్రీమన్నారాయణ

పల్లవి:

శ్రీమన్నారాయణ తే నమోనమో

వేదపారాయణ తే నమోనమో ||శ్రీమన్నారాయణ||

చరణములు:

1. కదనభీమ దశవదన విరామా

రఘుకుల సోమా మేఘశ్యామా

మదనవారి రామానుజరామా

రామచంద్ర తే నమోనమో ||శ్రీమన్నారాయణ||

2. కామజనక త్రిభువనపాలక

కామజసన్నుత కన్యధర రామదాస పోషక భద్రాచల రామచంద్ర తే నమోనమో ||శ్రీమన్నారాయణ||

పల్లవి:

శ్రీమన్నారాయణ తే నమోనమో వేదపారాయణ తే నమోనమో ||శ్రీమన్నారాయణ||

- తాత్పర్యము: ఓ శ్రీమన్నారాయణా, నీకు నమస్కారము నమస్కారము! వేదాలను పారాయణ చేసేవాడా, నీకు నమస్కారము నమస్కారము! ఓ శ్రీమన్నారాయణా!

- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీమన్నారాయణునికి (శ్రీరాముడు విష్ణువు యొక్క అవతారం కాబట్టి) నమస్కరిస్తున్నాడు. వేదాలను అధ్యయనం చేసే మరియు వాటి సారాన్ని తెలిసినవాడని ఆయనను కొనియాడుతున్నాడు. "నమోనమో" అంటే నమస్కారము నమస్కారము. "వేదపారాయణ" అంటే వేదాలను పారాయణ చేసేవాడు.

చరణములు:

1. కదనభీమ దశవదన విరామా రఘుకుల సోమా మేఘశ్యామా మదనవారి రామానుజరామా రామచంద్ర తే నమోనమో ||శ్రీమన్నారాయణ||

- తాత్పర్యము: యుద్ధంలో భయంకరుడా, పది తలలు కల రావణునికి అంతము కలిగించినవాడా! రఘువంశానికి చంద్రుని వంటివాడా, మేఘం వలె నల్లని శరీర కాంతి కలవాడా! మన్మథుని శత్రువైన రామా, రాముని తమ్ముడా (లక్ష్మణునితో కూడిన రామా)! ఓ రామచంద్రా, నీకు నమస్కారము నమస్కారము! ఓ శ్రీమన్నారాయణా!
- విశేషములు: ఈ చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క పరాక్రమాన్ని మరియు సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తున్నాడు. రావణుని సంహరించిన యుద్ధవీరుడని, రఘువంశానికి కీర్తి తెచ్చినవాడని, మేఘశ్యాముడని కొనియాడుతున్నాడు. మన్మథుని జయించినవాడని మరియు లక్ష్మణునితో కూడిన రాముడని సంబోధిస్తూ నమస్కరిస్తున్నాడు. "కదనభీమ" అంటే యుద్ధంలో భయంకరుడు. "దశవదన విరామా" అంటే పది తలలు కల రావణునికి అంతము కలిగించినవాడు. "రఘుకుల సోమా" అంటే రఘువంశానికి చంద్రుని వంటివాడు. "మేఘశ్యామా" అంటే మేఘం వలె నల్లని శరీర కాంతి కలవాడు. "మదనవారి" అంటే మన్మథుని శత్రువు. "రామానుజరామా" అంటే రాముని తమ్ముడైన లక్ష్మణునితో కూడిన రామా.

2. కామజనక త్రిభువనపాలక కామజసన్నుత కన్యధర రామదాస పోషక భద్రాచల రామచంద్ర తే నమోనమో ||శ్రీమన్నారాయణ||

- తాత్పర్యము: మన్మథుని తండ్రీ! మూడు లోకాలను పాలించేవాడా! మన్మథునిచే స్తుతించబడినవాడా! సీతాదేవిని ధరించినవాడా! రామదాసును పోషించేవాడా! భద్రాచల రామచంద్రా, నీకు నమస్కారము నమస్కారము! ఓ శ్రీమన్నారాయణా!
- విశేషములు: ఈ చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క వివిధ రూపాలను మరియు ఆయన చేసే పనులను కీర్తిస్తున్నాడు. ఆయన మన్మథునికి తండ్రి (విష్ణువు యొక్క అంశ), మూడు లోకాలను పాలించేవాడు, మన్మథునిచే కూడా స్తుతించబడేవాడు, సీతాదేవిని భార్యగా స్వీకరించినవాడు మరియు రామదాసును పోషించేవాడు. భద్రాచలంలో కొలువై ఉన్న రామచంద్రునికి ఆయన నమస్కరిస్తున్నాడు. "కామజనక" అంటే మన్మథుని తండ్రి. "త్రిభువనపాలక" అంటే మూడు లోకాలను పాలించేవాడు. "కామజసన్నుత" అంటే మన్మథునిచే స్తుతించబడినవాడు. "కన్యధర" అంటే సీతాదేవిని ధరించినవాడు (భార్యగా స్వీకరించినవాడు). "రామదాస పోషక" అంటే రామదాసును పోషించేవాడు. "భద్రాచల రామచంద్ర" అంటే భద్రాచలంలో కొలువై ఉన్న రామచంద్రుడు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క వివిధ రూపాలను, ఆయన పరాక్రమాన్ని, సౌందర్యాన్ని మరియు ఆయన చేసే పనులను కీర్తిస్తూ భక్తితో నమస్కరిస్తున్నాడు. శ్రీమన్నారాయణుడే శ్రీరాముడిగా అవతరించాడని ఆయన విశ్వాసం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

104. శ్రీరామ నామమే

పల్లవి:

శ్రీరామ నామమే జిహ్వకు స్థిరమై యున్నది శ్రీరాముల కరుణయే లక్ష్మీకరమై యున్నది ||

చరణములు :

1. ఘోరమైన పాతకములు గొట్టేనన్నది మమ్ము జేరకుండ నాపదలను చెండేనన్నది || శ్రీరామ ||

2 దారి తెలియని యమదూతల తరిమేనన్నది శ్రీమన్నారాయణ దాసులకు చెలువైయున్నది || శ్రీరామ ||

3. మాయావాదుల పొందు మానుమన్నది యీ కాయ మస్థిరమని తలపోయుచున్నది || శ్రీరామ ||

4. వదలని దుర్విషయ వాంఛ వదలమన్నది నా మదిలో హరి భజన సంపత్కరమైయున్నది || శ్రీరామ ||

5. ముక్తి మార్గమునకిది మూలమన్నది వి రక్తుడు భద్రాచల రామదాసు డన్నది || శ్రీరామ ||

పల్లవి:

శ్రీరామ నామమే జిహ్వకు స్థిరమై యున్నది శ్రీరాముల కరుణయే లక్ష్మీకరమై యున్నది ||

- తాత్పర్యము: శ్రీరాముని నామమే మా నాలుకపై స్థిరంగా నిలిచి ఉంది. శ్రీరాముని దయయే మాకు సంపదను కలిగించేదిగా ఉంది.
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరామ నామ జపం యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. ఆ నామం తమ నాలుకపై ఎల్లప్పుడూ ఉంటుందని మరియు శ్రీరాముని కరుణయే తమకు నిజమైన సంపదని ఆయన నమ్ముతున్నాడు. "జిహ్వకు స్థిరమై యున్నది" అంటే నాలుకపై స్థిరంగా నిలిచి ఉంది. "లక్ష్మీకరమై యున్నది" అంటే సంపదను కలిగించేదిగా ఉంది.

చరణములు :

1. ఘోరమైన పాతకములు గొట్టేనన్నది మమ్ము జేరకుండ నాపదలను చెండేనన్నది || శ్రీరామ ||

- తాత్పర్యము: శ్రీరామ నామం ఘోరమైన పాపాలను నశింపజేస్తుందని, మమ్మల్ని చేరకుండా ఆపదలను ఖండిస్తుందని (నశింపజేస్తుందని) మేము నమ్ముతున్నాము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరామ నామ జపం యొక్క శక్తిని వివరిస్తున్నాడు. అది భయంకరమైన పాపాలను కూడా తొలగిస్తుందని మరియు ఆపదలు తమను చేరకుండా అడ్డుకుంటుందని ఆయన విశ్వసిస్తున్నాడు. "ఘోరమైన పాతకములు గొట్టేనన్నది" అంటే భయంకరమైన పాపాలను నశింపజేస్తుందని. "మమ్ము జేరకుండ నాపదలను చెండేనన్నది" అంటే మమ్మల్ని చేరకుండా ఆపదలను ఖండిస్తుందని.

2 దారి తెలియని యమదూతల తరిమేనన్నది శ్రీమన్నారాయణ దాసులకు చెలువైయున్నది || శ్రీరామ ||

- తాత్పర్యము: శ్రీరామ నామం దారి తెలియని యమదూతలను తరిమి వేస్తుందని, శ్రీమన్నారాయణుని సేవకులకు అది స్నేహితుని వలె ఉంటుందని మేము నమ్ముతున్నాము.

- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరామ నామం యమదూతల భయం నుండి రక్షిస్తుందని మరియు శ్రీమన్నారాయణుని భక్తులకు మంచి మిత్రుని వలె సహాయపడుతుందని చెప్తున్నాడు. "దారి తెలియని యమదూతల తరిమేనన్నది" అంటే దారి తెలియని యమదూతలను తరిమి వేస్తుందని. "శ్రీమన్నారాయణ దాసులకు చెలువైయున్నది" అంటే శ్రీమన్నారాయణుని సేవకులకు స్నేహితుని వలె ఉంటుంది.

3. మాయావాదుల పొందు మానుమన్నది యీ కాయ మస్థిరమని తలపోయుచున్నది || శ్రీరామ ||

- తాత్పర్యము: శ్రీరామ నామం మాయావాదుల యొక్క సాంగత్యాన్ని విడిచిపెట్టమని చెబుతుందని, ఈ శరీరం శాశ్వతం కాదని ఎల్లప్పుడూ గుర్తు చేస్తుందని మేము నమ్ముతున్నాము.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరామ నామం మోసపూరితమైన వారి స్నేహాన్ని విడిచిపెట్టమని ఉపదేశిస్తుందని మరియు ఈ శరీరం నశ్వరమైనదని నిరంతరం ఆలోచించమని ప్రేరేపిస్తుందని వివరిస్తున్నాడు. "మాయావాదుల పొందు మానుమన్నది" అంటే మాయావాదుల యొక్క సాంగత్యాన్ని విడిచిపెట్టమని చెబుతుంది. "ఈ కాయ మస్థిరమని తలపోయుచున్నది" అంటే ఈ శరీరం శాశ్వతం కాదని ఆలోచిస్తుంది.

4. వదలని దుర్విషయ వాంఛ వదలమన్నది నా మదిలో హరి భజన సంపత్కరమైయున్నది || శ్రీరామ ||

- తాత్పర్యము: శ్రీరామ నామం విడువని చెడు విషయాల కోరికలను విడిచిపెట్టమని చెబుతుందని, నా మనస్సులో హరి (విష్ణువు లేదా శ్రీరాముడు) యొక్క భజన సంపదను కలిగించేదిగా ఉందని నేను నమ్ముతున్నాను.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరామ నామం ఎప్పటికీ వీడని చెడు కోరికలను వదులుకోమని బోధిస్తుందని మరియు తన మనస్సులో శ్రీహరి యొక్క భజన నిజమైన సంపదని ఆయన భావిస్తున్నాడు. "వదలని దుర్విషయ వాంఛ వదలమన్నది" అంటే విడువని చెడు విషయాల కోరికలను విడిచిపెట్టమని చెబుతుంది. "నా మదిలో హరి భజన సంపత్కరమైయున్నది" అంటే నా మనస్సులో హరి యొక్క భజన సంపదను కలిగించేదిగా ఉంది.

5. ముక్తి మార్గమునకిది మూలమన్నది వి రక్తుడు భద్రాచల రామదాసు డన్నది || శ్రీరామ ||

- తాత్పర్యము: శ్రీరామ నామం మోక్ష మార్గానికి మూలమని, వైరాగ్యం కలిగిన భద్రాచల రామదాసు చెబుతున్నాడు.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరామ నామ జపం మోక్షానికి దారితీసే ముఖ్యమైన మార్గమని తన యొక్క అనుభవం ద్వారా తెలుసుకున్నాడు మరియు దానిని అందరికీ తెలియజేస్తున్నాడు. "ముక్తి మార్గమునకిది మూలమన్నది" అంటే మోక్ష మార్గానికి ఇది మూలమని. "విరక్తుడు" అంటే వైరాగ్యం కలిగినవాడు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరామ నామ జపం యొక్క అపారమైన శక్తిని మరియు ప్రాముఖ్యతను వివరిస్తున్నాడు. అది పాపాలను నశింపజేస్తుందని, ఆపదల నుండి రక్షిస్తుందని, యమభయాన్ని తొలగిస్తుందని, చెడు కోరికలను విడిచిపెట్టమని బోధిస్తుందని మరియు మోక్షానికి మార్గం చూపుతుందని ఆయన నమ్ముతున్నాడు. శ్రీరామ నామమే సర్వస్వమని ఆయన దృఢ విశ్వాసం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

105. శ్రీరాముల దివ్యనామ

పల్లవి:

శ్రీరాముల దివ్యనామ స్మరణ సేయు చున్నచాలు ఘోరమైన తపములను కోర నేటికే మనసా ||

అనుపల్లవి:

తారక శ్రీరామనామ ధ్యానము జేసిన చాలు వేరు వేరు దైవములను వెదక నేటికే మనసా

|| శ్రీరాముల ||

చరణములు :

చ భాగవతుల పాదజలము పైన జల్లుకొన్న చాలు భాగీరథికి పొయ్యేననే భ్రాంతి యేటికే భాగవతుల

వాగామృతము పానము జేసిన చాలు బాగు మీర నట్టి యమృత పాన మేటికే మనసా

|| శ్రీరాముల ||

2. వరుల హింససేయకున్న పరమ ధర్మమంతే చాలు పరులను రక్షింతునని పల్కనేటికే దొరకని పరుల

ధనముల దోచక యుండితె చాలు గురుతుగాను గోపురము గట్ట నేటికే మనసా

|| శ్రీరాముల ||

3. అతిథి వచ్చి యాకలన్న అన్నమింత నిడిన చాలు క్రతువు సేయవలెననే కాంక్ష యేటికే సతతము మా భద్రగిరి

స్వామి రామదాసుడైన ఇతర మతములనియేటి వెతల వేటికే మనసా

|| శ్రీరాముల ||

పల్లవి:

శ్రీరాముల దివ్యనామ స్మరణ సేయు చున్నచాలు ఘోరమైన తపములను కోర నేటికే మనసా ||

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, శ్రీరాముని యొక్క దివ్యమైన నామమును స్మరించుచున్నంత మాత్రమున చాలును. ఇక ఘోరమైన తపస్సులను చేయవలసిన అవసరం ఏమి?
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరామ నామ స్మరణ యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. కేవలం ఆయన నామమును జపిస్తేనే గొప్ప తపస్సు చేసిన ఫలితం లభిస్తుందని, ఇక ఇతర కఠినమైన తపస్సులు చేయవలసిన అవసరం లేదని తన మనస్సుతో అంటున్నాడు. "దివ్యనామ స్మరణ" అంటే పవిత్రమైన నామమును స్మరించడం. "ఘోరమైన తపములు" అంటే కఠినమైన తపస్సులు. "కోర నేటికే" అంటే ఎందుకు కోరాలి?

అనుపల్లవి:

తారక శ్రీరామనామ ధ్యానము జేసిన చాలు వేరు వేరు దైవములను వెదక నేటికే మనసా || శ్రీరాముల ||

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, తరింపజేసే శ్రీరామ నామమును ధ్యానించినంత మాత్రమున చాలును. ఇక వేరు వేరు దైవములను వెతకవలసిన అవసరం ఏమి?
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరామ నామము తరింపజేసే శక్తి కలదని నమ్ముతున్నాడు. దానిని ధ్యానిస్తే చాలు, ఇక మోక్షం కోసం ఇతర దేవుళ్ళను వెతకవలసిన అవసరం లేదని తన మనస్సుకు బోధిస్తున్నాడు. "తారక" అంటే తరింపజేసేది. "ధ్యానము జేసిన చాలు" అంటే ధ్యానించినంత మాత్రమున చాలును. "వెదక నేటికే" అంటే ఎందుకు వెతకాలి?

చరణములు :

1. భాగవతుల పాదజలము పైన జల్లుకొన్న చాలు భాగీరథికి పొయ్యేననే భ్రాంతి యేటికే భాగవతుల వాగామృతము పానము జేసిన చాలు బాగు మీర నట్టి యమృత పాన మేటికే మనసా || శ్రీరాముల ||

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, భక్తుల యొక్క పాదాలను కడిగిన నీటిని కొంచెం పైన చల్లుకున్నంత మాత్రమున చాలును. ఇక గంగానదికి వెళ్లాలనే భ్రమ ఎందుకు? భక్తుల యొక్క మాటలనే అమృతాన్ని త్రాగినంత మాత్రమున చాలును. ఇక బాగుగా ఉండే అటువంటి అమృత పానము మరొకటి ఎందుకు?
- విశేషములు: రామదాసు భక్తుల యొక్క గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. వారి పాదధూళి గంగానదిలో స్నానం చేసినంత పవిత్రమైనదని, వారి మాటలు అమృతం వంటివని చెప్తున్నాడు. మోక్షం కోసం ఇతర పవిత్ర స్థలాలకు వెళ్లవలసిన లేదా ఇతర అమృతాలను త్రాగవలసిన అవసరం లేదని ఆయన భావిస్తున్నాడు. "భాగవతులు" అంటే భక్తులు. "పాదజలము" అంటే పాదాలను కడిగిన నీరు. "భాగీరథి" అంటే గంగానది. "భ్రాంతి యేటికే" అంటే భ్రమ ఎందుకు? "వాగామృతము" అంటే మాటలనే అమృతము. "పానము జేసిన చాలు" అంటే త్రాగినంత మాత్రమున చాలును.

2. వరుల హింససేయకున్న పరమ ధర్మమంతే చాలు పరులను రక్షింతునని పల్కనేటికే దొరకని పరుల ధనముల దోచక యుండితె చాలు గురుతుగాను గోపురము గట్ట నేటికే మనసా || శ్రీరాముల ||

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, ఇతరులను హింసించకుండా ఉంటే అదే పరమ ధర్మము, అంతకంటే చాలును. ఇక పరులను రక్షిస్తానని గొప్పగా చెప్పవలసిన అవసరం ఏమి? దొరకని ఇతరుల ధనమును దొంగిలించకుండా ఉంటే అదే గుర్తు, ఇక గుర్తుగా గోపురము కట్టవలసిన అవసరం ఏమి?
- విశేషములు: రామదాసు నిజమైన ధర్మం మరియు భక్తి ఎలా ఉండాలో వివరిస్తున్నాడు. ఇతరులను హింసించకుండా ఉండటమే గొప్ప ధర్మమని, కేవలం మాటలు చెప్పడం కాదని ఆయన నొక్కి చెబుతున్నాడు. ఇతరుల ధనాన్ని ఆశించకుండా ఉండటమే నిజమైన గుర్తు అని, ఆడంబరంగా గోపురాలు కట్టవలసిన అవసరం లేదని ఆయన భావిస్తున్నాడు. "వరుల హింససేయకున్న" అంటే ఇతరులను హింసించకుండా ఉంటే. "పరమ ధర్మమంతే చాలు" అంటే అదే గొప్ప ధర్మము, అంతకంటే చాలును. "పరులను రక్షింతునని పల్కనేటికే" అంటే పరులను రక్షిస్తానని చెప్పవలసిన అవసరం ఏమి? "దొరకని పరుల ధనముల దోచక యుండితె చాలు" అంటే దొరకని ఇతరుల ధనమును దొంగిలించకుండా ఉంటే చాలును. "గురుతుగాను గోపురము గట్ట నేటికే" అంటే గుర్తుగా గోపురము కట్టవలసిన అవసరం ఏమి?

3. అతిథి వచ్చి యాకలన్న అన్నమింత నిడిన చాలు క్రతువు సేయవలెననే కాంక్ష యేటికే సతతము మా భద్రగిరి స్వామి రామదాసుడైన ఇతర మతములనియేటి వెతల వేటికే మనసా || శ్రీరాముల ||

- తాత్పర్యము: ఓ మనసా, అతిథి వచ్చి ఆకలితో ఉన్నానని అడిగితే, కొంచెం అన్నం పెట్టినంత మాత్రమున చాలును. ఇక యజ్ఞం చేయాలనే కోరిక ఎందుకు? ఎల్లప్పుడూ మా భద్రాద్రి స్వామి యొక్క సేవకుడైన రామదాసు ఇతర మతాల గురించి ఆలోచించి బాధపడవలసిన అవసరం ఏమి?
- విశేషములు: రామదాసు నిజమైన సేవ మరియు భక్తి ఎలా ఉండాలో వివరిస్తున్నాడు. ఆకలితో ఉన్న అతిథికి అన్నం పెట్టడమే గొప్ప యజ్ఞం అని, ఆడంబరమైన క్రతువులు చేయవలసిన అవసరం లేదని ఆయన భావిస్తున్నాడు. తాను భద్రాద్రి రాముని సేవకుడినని, ఇతర మతాల గురించి ఆలోచించి బాధపడవలసిన అవసరం లేదని ఆయన తన మనస్సుకు చెప్తున్నాడు. "అతిథి వచ్చి యాకలన్న" అంటే అతిథి వచ్చి ఆకలితో ఉన్నానని అడిగితే. "అన్నమింత నిడిన చాలు" అంటే కొంచెం అన్నం పెట్టినంత మాత్రమున చాలును. "క్రతువు సేయవలెననే కాంక్ష యేటికే" అంటే యజ్ఞం చేయాలనే కోరిక ఎందుకు? "సతతము మా భద్రగిరి స్వామి

రామదాసుడైన" అంటే ఎల్లప్పుడూ మా భద్రాద్రి స్వామి యొక్క సేవకుడైన రామదాసు. "ఇతర మతములనియేటి వెతల వేటికే" అంటే ఇతర మతాల గురించి ఆలోచించి బాధపడవలసిన అవసరం ఏమి?

ఈ కీర్తనలో రామదాసు బాహ్య ఆచారాల కంటే నిజమైన భక్తి, కరుణ మరియు సరళమైన జీవితం యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తున్నాడు. శ్రీరామ నామ స్మరణ, భక్తుల సేవ, ఇతరులను హింసించకపోవడం, దానం చేయడం వంటివి గొప్ప కార్యాలని, ఆడంబరమైన ఆచారాలు అవసరం లేదని ఆయన భావిస్తున్నాడు. తన భద్రాద్రి రామునిపై ఆయనకున్న అచంచలమైన విశ్వాసం ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది.

106. సకలేంద్రియములార

పల్లవి:

సకలేంద్రియములార జరుగ సమయము గాదు

సద్దుసేయక యుండరే

ప్రకటముగమాయింటపండుగైజానకీ-

పతి పూజసేయువేళ మీరు || సకలేంద్రియములార ||

చరణములు :

1. నిరతమును పదునాల్గు భువనములు కుక్షిలో నిర్వహించెడి స్వామిని ఇరవుగను నాహృదయకమల కర్ణికమధ్య-మున భక్తి నుంచుకొనియు శరణాగతత్రాణ బిరుదు గల్గిన తండ్రి కరుణింపుమని వేడుచు నరసింహదేవులకు పంచామృతస్నానమొనరించు వేళ మీరు ||సకలేంద్రియములార||

2. శిరమునను శతకోటి సూర్యులను మించు భా-సుర కిరీటమును ధరించి హరిపాద కమలములకును మంచి స్వర్ణంపు పూవులను పూజసేసి ఉరుధూప దీపనైవేద్య తాంబూలాది సకలోపచారము లొసగి సరస భద్రాద్రీశునకు రామదాసుండు సాష్టాంగ నతిసేయు వేళ మీరు || సకలేంద్రియములార ||

పల్లవి:

సకలేంద్రియములార జరుగ సమయము గాదు సద్దుసేయక యుండరే ప్రకటముగమాయింటపండుగైజానకీ- పతి పూజసేయువేళ మీరు || సకలేంద్రియములార ||

- తాత్పర్యము: ఓ సమస్త ఇంద్రియములారా! కదలడానికి ఇది సమయం కాదు. శబ్దం చేయకుండా ఉండండి. మా ఇంట్లో గొప్ప పండుగ జరుగుతోంది. జానకీపతి (సీత యొక్క భర్త - శ్రీరాముడు)ని పూజించే సమయంలో మీరు నిశ్శబ్దంగా ఉండండి. ఓ సమస్త ఇంద్రియములారా!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు తన యొక్క సమస్త ఇంద్రియాలను నిశ్శబ్దంగా ఉండమని ఆజ్ఞాపిస్తున్నాడు. తన ఇంట్లో శ్రీరాముని పూజించే పవిత్రమైన సమయంలో ఎటువంటి ఆటంకం కలగకూడదని కోరుకుంటున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క ఏకాగ్రతను మరియు భక్తి భావాన్ని తెలియజేస్తుంది.

"సకలేంద్రియములార" అంటే ఓ సమస్త ఇంద్రియములారా. "జరుగ సమయము గాదు" అంటే కదలడానికి ఇది సమయం కాదు. "సద్దుసేయక యుండరే" అంటే శబ్దం చేయకుండా ఉండండి. "ప్రకటముగమాయింట పండుగై"

అంటే గొప్పగా మా ఇంట్లో పండుగ జరుగుతోంది. "జానకీపతి పూజసేయువేళ" అంటే సీత యొక్క భర్తను పూజించే సమయంలో.

చరణములు :

1. నిరతమును పదునాల్గు భువనములు కుక్షిలో నిర్వహించెడి స్వామిని ఇరవుగను నాహృదయకమల కర్ణికమధ్య-మున భక్తి నుంచుకొనియు శరణాగతత్రాణ బిరుదు గల్గిన తండ్రి కరుణింపుమని వేడుచు నరసింహదేవులకు పంచామృతస్నానమొనరించు వేళ మీరు ||సకలేంద్రియములార||

- తాత్పర్యము: నిత్యము పద్నాలుగు లోకములను తన ఉదరమునందు నిర్వహించే స్వామిని, స్థానముగా నా హృదయ కమలము యొక్క మధ్యలో భక్తితో ఉంచుకొని, శరణాగతులను రక్షించే బిరుదు కలిగిన తండ్రి కరుణించమని వేడుకుంటూ, నరసింహదేవులకు పంచామృత స్నానం చేయించే వేళ మీరు నిశ్శబ్దంగా ఉండండి. ఓ సమస్త ఇంద్రియములారా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీమహావిష్ణువు యొక్క గొప్పతనాన్ని వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయన పద్నాలుగు లోకాలను తనలో నిలుపుకున్నాడని, ఆయననే తన హృదయ కమల మధ్యలో భక్తితో కొలుస్తున్నానని చెప్తున్నాడు. శరణాగతులను రక్షించే బిరుదు కలిగిన ఆ తండ్రి కరుణ కోసం వేడుకుంటూ, నరసింహ స్వామికి పంచామృతాలతో అభిషేకం చేసే సమయంలో తన ఇంద్రియాలు నిశ్చలంగా ఉండాలని కోరుకుంటున్నాడు. ఇక్కడ శ్రీరామునితో పాటు నరసింహ స్వామిని పూజించడం భక్తి యొక్క వివిధ రూపాలను సూచిస్తుంది. "నిరతమును పదునాల్గు భువనములు కుక్షిలో నిర్వహించెడి స్వామిని" అంటే నిత్యము పద్నాలుగు లోకములను తన ఉదరమునందు నిర్వహించే స్వామిని. "ఇరవుగను నాహృదయకమల కర్ణికమధ్యమున భక్తి నుంచుకొనియు" అంటే స్థానముగా నా హృదయ కమలము యొక్క మధ్యలో భక్తితో ఉంచుకొని. "శరణాగతత్రాణ బిరుదు గల్గిన తండ్రి" అంటే శరణాగతులను రక్షించే బిరుదు కలిగిన తండ్రి. "పంచామృతస్నానమొనరించు వేళ" అంటే పంచామృతాలతో అభిషేకం చేసే వేళ.

2. శిరమునను శతకోటి సూర్యులను మించు భా-సుర కిరీటమును ధరించి హరిపాద కమలములకును మంచి స్వర్ణంపు పూవులను పూజసేసి ఉరుధూప దీపనైవేద్య తాంబూలాది సకలోపచారము లొసగి సరస భద్రాద్రీశునకు రామదాసుండు సాష్టాంగ నతిసేయు వేళ మీరు || సకలేంద్రియములార ||

- తాత్పర్యము: శిరస్సునందు వంద కోట్ల సూర్యులను మించిన ప్రకాశవంతమైన కిరీటమును ధరించి, హరి (విష్ణువు లేదా శ్రీరాముడు) యొక్క పాద పద్మములకు మంచి బంగారు పూవులతో పూజ చేసి, గొప్ప ధూపము, దీపము, నైవేద్యము, తాంబూలము మొదలైన సమస్త ఉపచారములు సమర్పించి, ప్రియమైన భద్రాద్రీశునికి రామదాసు సాష్టాంగ నమస్కారము చేసే వేళ మీరు నిశ్శబ్దంగా ఉండండి. ఓ సమస్త ఇంద్రియములారా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క దివ్యమైన రూపాన్ని వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయన శిరస్సుపై ప్రకాశవంతమైన కిరీటం, ఆయన పాదాలకు బంగారు పూలతో పూజ, ధూప దీప నైవేద్యాలు సమర్పించడం వంటి పూజా విధానాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. భద్రాద్రి నాథునికి తాను సాష్టాంగ నమస్కారం చేసేటప్పుడు తన ఇంద్రియాలు లౌకిక విషయాలపై దృష్టి పెట్టకుండా నిశ్చలంగా ఉండాలని కోరుకుంటున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క పూర్తి శరణాగతిని మరియు ఏకాగ్రతను సూచిస్తుంది. "శతకోటి సూర్యులను మించు భాసుర కిరీటమును ధరించి" అంటే వంద కోట్ల సూర్యులను మించిన ప్రకాశవంతమైన కిరీటమును ధరించి. "హరిపాద

కమలములకును మంచి స్వర్ణంపు పూవులను పూజసేసి" అంటే హరి యొక్క పాద పద్మములకు మంచి బంగారు పూవులతో పూజ చేసి. "ఉరుధూప దీపనైవేద్య తాంబూలాది సకలోపచారము లొసగి" అంటే గొప్ప ధూపము, దీపము, నైవేద్యము, తాంబూలము మొదలైన సమస్త ఉపచారములు సమర్పించి. "సరస భద్రాద్రీశునకు రామదాసుండు సాష్టాంగ నతిసేయు వేళ" అంటే ప్రియమైన భద్రాద్రీశునికి రామదాసు సాష్టాంగ నమస్కారము చేసే వేళ.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు తన యొక్క భక్తి భావాన్ని మరియు పూజా విధానాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. శ్రీరాముని యొక్క గొప్పతనాన్ని వర్ణిస్తూ, ఆయనను పూర్తి ఏకాగ్రతతో పూజించే సమయంలో తన ఇంద్రియాలు లౌకిక విషయాల నుండి మరలి ఉండాలని కోరుకుంటున్నాడు. ఇది భక్తుని యొక్క అంతరంగికమైన అనుభవాన్ని మరియు భగవంతుని పట్ల ఆయనకున్న అచంచలమైన భక్తిని తెలియజేస్తుంది.

107. హరి హరి రామ

పల్లవి:

హరి హరి రామ నన్నరమర జూడకు నిరతము నీ నామ స్మరణ యేమరను ||

చరణములు:

1. దశరథ నందన దశముఖ మర్దన పశుపతి రంజన పాప విమోచన
2. మణిమయ భూషణ మంజుల భాషణ రణ జయ భీషణ రఘుకుల పోషణ
3. పతిత పావన నామ భద్రశైల ధామ సతతము శ్రీరామ దాసుడనేలు

పల్లవి:

హరి హరి రామ నన్నరమర జూడకు నిరతము నీ నామ స్మరణ యేమరను ||

- తాత్పర్యము: ఓ హరి హరి రామా! నన్ను అనాథలా చూడకు. ఎల్లప్పుడూ నీ నామమును స్మరించడంలో నేను మరచిపోను (నిమగ్నమై ఉంటాను).
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరాముని "హరి హరి రామ" అని సంబోధిస్తూ, తనను అనాథలా చూడవద్దని వేడుకుంటున్నాడు. తాను నిరంతరం ఆయన నామమును జపిస్తూ ఉంటానని తెలియజేస్తున్నాడు. "అరమర జూడకు" అంటే అనాథలా చూడకు. "నిరతము" అంటే ఎల్లప్పుడూ. "యేమరను" అంటే మరచిపోను.

చరణములు:

1. దశరథ నందన దశముఖ మర్దన పశుపతి రంజన పాప విమోచన

- తాత్పర్యము: దశరథుని కుమారుడా! పది తలలు కల రావణుని సంహరించినవాడా! శివునిని సంతోషపెట్టినవాడా! పాపాలను పోగొట్టేవాడా!
- విశేషములు: ఈ చరణంలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క గొప్ప గుణాలను మరియు పనులను కీర్తిస్తున్నాడు. ఆయన దశరథుని కుమారుడని, రావణుని చంపాడని, శివునికి ప్రియమైనవాడని మరియు పాపాలను నశింపజేసే శక్తి కలవాడని కొనియాడుతున్నాడు. "దశరథ నందన" అంటే దశరథుని కుమారుడు. "దశముఖ

మర్దన" అంటే పది తలలు కల రావణుని సంహరించినవాడు. "పశుపతి రంజన" అంటే శివునిని సంతోషపెట్టినవాడు. "పాప విమోచన" అంటే పాపాలను పోగొట్టేవాడు.

2. మణిమయ భూషణ మంజుల భాషణ రణ జయ భీషణ రఘుకుల పోషణ

- తాత్పర్యము: రత్నాలతో కూడిన ఆభరణాలు కలవాడా! మధురమైన మాటలు మాట్లాడేవాడా! యుద్ధంలో విజయం సాధించిన భయంకరుడా! రఘువంశాన్ని పోషించేవాడా!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని మరియు శక్తిని వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయన రత్నాలతో అలంకరించబడి ఉంటాడని, మధురంగా మాట్లాడతాడని, యుద్ధంలో భయంకరమైన విజయాన్ని సాధిస్తాడని మరియు రఘువంశాన్ని కాపాడేవాడని చెప్తున్నాడు. "మణిమయ భూషణ" అంటే రత్నాలతో కూడిన ఆభరణాలు కలవాడు. "మంజుల భాషణ" అంటే మధురమైన మాటలు మాట్లాడేవాడు. "రణ జయ భీషణ" అంటే యుద్ధంలో విజయం సాధించిన భయంకరుడు. "రఘుకుల పోషణ" అంటే రఘువంశాన్ని పోషించేవాడు.

3. పతిత పావన నామ భద్రశైల ధామ సతతము శ్రీరామ దాసుడనేలు

- తాత్పర్యము: పాపులను పవిత్రం చేసే నామం కలవాడా! భద్రాచలమే నీ నివాసము! శ్రీరామదాసును ఎల్లప్పుడూ పాలించు.
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క "పతిత పావన" అనే బిరుదును గుర్తు చేస్తూ, భద్రాచలమే ఆయన నివాసమని తెలియజేస్తున్నాడు. తనను శ్రీరామదాసుగా గుర్తించి ఎల్లప్పుడూ పాలించమని వేడుకుంటున్నాడు. "పతిత పావన నామ" అంటే పాపులను పవిత్రం చేసే నామం కలవాడు. "భద్రశైల ధామ" అంటే భద్రాచలమే నివాసము. "సతతము" అంటే ఎల్లప్పుడూ. "ఏలు" అంటే పాలించు.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క గొప్ప గుణాలను మరియు పనులను కీర్తిస్తూ, ఆయన దయను మరియు రక్షణను కోరుకుంటున్నాడు. తనను అనాథలా చూడవద్దని వేడుకుంటూ, నిరంతరం ఆయన నామ స్మరణలో ఉండేలా అనుగ్రహించమని ప్రార్థిస్తున్నాడు. భద్రాచల రామునిపై ఆయనకున్న భక్తి మరియు శరణాగతి ఈ కీర్తనలో స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

108. హారతి శ్రీ శశి శోభితాననాయై

పల్లవి:

హారతి శ్రీశశి శోభితాననాయై దివ్య హారతి త్రైలోక్య పరమపావనాయై ||హారతి||

చరణములు :

1. కుంకుమ వంకీల వక్షాంకాయై వరకంకణ కేయూర విహారాయై ||హారతి||

2. హాటకాంబర భూషణ అలంకృతాయై శతకోటి భానుతేజనిభ కిరీటాయై ||హారతి||

3. నారదాది మౌనిబృంద వందితాయై దివ్యహార చిన్మయాకృత ఆనందితాయై ||హారతి||

4. భాసుర శ్రీ భద్రశైల నివాసాయై రామదాస పోషక చిద్విలాసాయై హారతి||

పల్లవి:

హారతి శ్రీశశి శోభితాననాయై దివ్య హారతి త్రైలోక్య పరమపావనాయై ||హారతి||

- తాత్పర్యము: చంద్రుని వంటి ప్రకాశవంతమైన ముఖము కల శ్రీరామునికి హారతి! దివ్యమైన హారతి, మూడు లోకములను అత్యంత పవిత్రం చేసే నీకు హారతి!
- విశేషములు: ఈ పల్లవిలో రామదాసు శ్రీరామునికి హారతి పాడుతున్నాడు. ఆయన ముఖం చంద్రుని వలె ప్రకాశవంతంగా ఉందని వర్ణిస్తున్నాడు. మూడు లోకాలను పవిత్రం చేసే శక్తి కలిగిన ఆయనకు దివ్యమైన హారతి సమర్పిస్తున్నాడు. "శశి శోభితాననాయై" అంటే చంద్రుని వంటి ప్రకాశవంతమైన ముఖము కలవానికి. "దివ్య హారతి" అంటే పవిత్రమైన హారతి. "త్రైలోక్య పరమపావనాయై" అంటే మూడు లోకములను అత్యంత పవిత్రం చేసేవానికి.

చరణములు :

1. కుంకుమ వంకీల వక్షాంకాయై వరకంకణ కేయూర విహారాయై ||హారతి||

- తాత్పర్యము: కుంకుమతో అలంకరించబడిన వక్షస్థలము కలవానికి, శ్రేష్ఠమైన కంకణాలు మరియు బాహుపురులు ధరించి విహరించువానికి హారతి!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క అలంకరణను వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయన వక్షస్థలం కుంకుమతో శోభిల్లుతోందని, ఆయన చేతులు శ్రేష్ఠమైన కంకణాలు మరియు బాహుపురులతో అలంకరించబడి ఉన్నాయని చెప్తున్నాడు. "కుంకుమ వంకీల వక్షాంకాయై" అంటే కుంకుమతో అలంకరించబడిన వక్షస్థలము కలవానికి. "వరకంకణ కేయూర విహారాయై" అంటే శ్రేష్ఠమైన కంకణాలు మరియు బాహుపురులు ధరించి విహరించువానికి.

2. హాటకాంబర భూషణ అలంకృతాయై శతకోటి భానుతేజనిభ కిరీటాయై ||హారతి||

- తాత్పర్యము: బంగారు వస్త్రాలు మరియు ఆభరణాలతో అలంకరించబడినవానికి, వంద కోట్ల సూర్యుల కాంతిని పోలిన కిరీటము కలవానికి హారతి!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క దివ్యమైన వస్త్రధారణను మరియు కిరీటాన్ని వర్ణిస్తున్నాడు. ఆయన బంగారు వస్త్రాలు ధరించి, విలువైన ఆభరణాలతో అలంకరించబడి ఉన్నాడని, ఆయన కిరీటం వంద కోట్ల సూర్యుల కాంతితో సమానంగా ప్రకాశిస్తుందని చెప్తున్నాడు. "హాటకాంబర భూషణ అలంకృతాయై" అంటే బంగారు వస్త్రాలు మరియు ఆభరణాలతో అలంకరించబడినవానికి. "శతకోటి భానుతేజనిభ కిరీటాయై" అంటే వంద కోట్ల సూర్యుల కాంతిని పోలిన కిరీటము కలవానికి.

3. నారదాది మౌనిబృంద వందితాయై దివ్యహార చిన్మయాకృత ఆనందితాయై ||హారతి||

- తాత్పర్యము: నారదుడు మొదలైన ముని సమూహములచే వందనము చేయబడినవానికి, దివ్యమైన హారముతో ప్రకాశించుచు ఆనందించువానికి హారతి!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముని గొప్ప మునులు మరియు ఋషులు కూడా పూజిస్తారని తెలియజేస్తున్నాడు. ఆయన దివ్యమైన హారముతో అలంకరించబడి ఆనందంగా వెలుగొందుతున్నాడని వర్ణిస్తున్నాడు. "నారదాది మౌనిబృంద వందితాయై" అంటే నారదుడు మొదలైన ముని సమూహములచే వందనము చేయబడినవానికి. "దివ్యహార చిన్మయాకృత ఆనందితాయై" అంటే దివ్యమైన హారముతో ప్రకాశించుచు ఆనందించువానికి.

4. భాసుర శ్రీ భద్రశైల నివాసాయై రామదాస పోషక చిద్విలాసాయై హారతి||

- తాత్పర్యము: ప్రకాశవంతమైన భద్రాచలంలో నివసించువానికి, రామదాసును పోషించుచు జ్ఞానానంద విలాసముతో ఉండువానికి హారతి!
- విశేషములు: రామదాసు శ్రీరాముడు ప్రకాశవంతమైన భద్రాచలంలో నివసిస్తాడని, తనను (రామదాసును) పోషిస్తూ జ్ఞానంతో కూడిన ఆనందంలో విహరిస్తాడని చెప్తున్నాడు. "భాసుర శ్రీ భద్రశైల నివాసాయై" అంటే ప్రకాశవంతమైన భద్రాచలంలో నివసించువానికి. "రామదాస పోషక చిద్విలాసాయై" అంటే రామదాసును పోషించుచు జ్ఞానానంద విలాసముతో ఉండువానికి.

ఈ కీర్తనలో రామదాసు శ్రీరాముని యొక్క దివ్యమైన సౌందర్యాన్ని, అలంకరణను మరియు మహిమను కీర్తిస్తూ భక్తితో హారతి పాడుతున్నాడు. ఆయన మూడు లోకములకు పవిత్రమైనవాడని, మునులచే పూజింపబడేవాడని మరియు తనను పోషించేవాడని భావిస్తూ ఆయనకు తన హృదయపూర్వకమైన హారతిని సమర్పిస్తున్నాడు.

మంగళహారతి

పల్లవి:
రామచంద్రాయ జనకరాజజా మనోహరాయ
మామకాభీష్టదాయ మహిత మంగళం
చరణములు:
కోసలేశాయ మందహాస దాసపోషణాయ
వాసవాదివినుత సద్వరాయ మంగళం
చారుమేఘరూపాయ చందనాది చర్చితాయ
హారకటకశోభితాయ భూరిమంగళం
లలితరత్న కుండలాయ తులసీవనమాలికాయ
జలదసదృశ దేహాయ చారు మంగళం
దేవకీ సుపుత్రాయ దేవదేవోత్తమాయ
భావజ గురువరాయ భవ్యమంగళం
పుండరీకాక్షాయ పూర్ణచంద్రవదనాయ
అండజవాహనాయ అతులమంగళం
విమలరూపాయ వివిధవేదాంత వేద్యాయ
సుముఖచిత్త కామితాయ శుభదమంగళం
రామదాసాయ మృదుల హృదయ కమలనివాసాయ
స్వామి భద్రగిరివరాయ సర్వమంగళం

పల్లవి:
రామచంద్రాయ జనకరాజజా మనోహరాయ మామకాభీష్టదాయ మహిత మంగళం

- తాత్పర్యం: ఓ రామచంద్రా! జనక మహారాజు కుమార్తె అయిన సీతాదేవి మనోహరుడా! నా యొక్క కోరికలను తీర్చేవాడా! నీకు గొప్ప శుభాలు కలుగుగాక.
- విశేషం: ఈ పల్లవి శ్రీరాముని యొక్క ముఖ్యమైన లక్షణాలను స్తుతిస్తుంది. ఆయన సీతాదేవిని ప్రేమించేవాడు మరియు భక్తుల కోరికలను నెరవేర్చే దయాళువు అని తెలియజేస్తుంది. "మహిత మంగళం" అనే మాటలు గొప్ప శుభాలను కోరుతూ పలికే మంగళకరమైన వాక్యాలు.

చరణములు:

1. కోసలేశాయ మందహాస దాసపోషణాయ వాసవాదివినుత సద్వరాయ మంగళం

- తాత్పర్యం: కోసల దేశానికి అధిపతివైన ఓ రామా! మందహాసంతో ఉండేవాడా! నీ దాసులను పోషించేవాడా! ఇంద్రాది దేవతలచేత కొనియాడబడే ఉత్తమమైన వరాలు కలవాడా! నీకు శుభం కలుగుగాక.
- విశేషం: ఇక్కడ శ్రీరాముని కోసల దేశపు రాజుగా వర్ణించారు, ఆయన చిరునవ్వుతో తన భక్తులను ఆదరిస్తాడని, వారికి అండగా ఉంటాడని చెబుతున్నారు. "వాసవాదివినుత" అంటే ఇంద్రుడు మొదలైన దేవతలందరూ కీర్తించేవాడని అర్థం. ఆయన గొప్ప వరాలు ఇవ్వగల దాత అని కూడా సూచిస్తుంది.

2. చారుమేఘరూపాయ చందనాది చర్చితాయ హారకటకశోభితాయ భూరిమంగళం

- తాత్పర్యం: అందమైన మేఘం వంటి రూపం కలవాడా! చందనం మొదలైన వాటితో పూయబడినవాడా! హారాలు మరియు కంకణాలచే అలంకరించబడినవాడా! నీకు గొప్ప శుభాలు కలుగుగాక.
- విశేషం: శ్రీరాముని యొక్క సౌందర్యాన్ని ఇక్కడ వర్ణిస్తున్నారు. ఆయన శరీరం నల్లని మేఘం వలె మనోహరంగా ఉంటుందని, సుగంధ ద్రవ్యాలైన చందనంతో అలంకరించబడి ఉంటుందని చెబుతున్నారు. వివిధ రకాల ఆభరణాలు ఆయన శోభను మరింత పెంచుతాయి. "భూరిమంగళం" అంటే అత్యధికమైన శుభాలు కలగాలని కోరుకోవడం.

3. లలితరత్న కుండలాయ తులసీవనమాలికాయ జలదసదృశ దేహాయ చారు మంగళం

- తాత్పర్యం: అందమైన రత్నాల చెవిపోగులు కలవాడా! తులసి వనమాలికను ధరించినవాడా! మేఘం వలె నల్లని శరీరం కలవాడా! నీకు చక్కటి శుభం కలుగుగాక.
- విశేషం: ఈ చరణంలో శ్రీరాముని అలంకరణ మరియు ఆయన శరీర ఛాయను వర్ణిస్తున్నారు. ఆయన రత్నాల కుండలాలను ధరిస్తాడని, తులసి మాలిక ఆయనకు ఎంతో ప్రీతికరమైనదని తెలుస్తుంది. ఆయన శరీరం మేఘం వలె నల్లగా, చల్లగా ఉంటుందని భక్తులు భావిస్తారు. "చారు మంగళం" అంటే అందమైన శుభం కలగాలని ప్రార్థించడం.

4. దేవకీ సుపుత్రాయ దేవదేవోత్తమాయ భావజ గురువరాయ భవ్యమంగళం

- తాత్పర్యం: దేవకీ దేవి యొక్క మంచి కుమారుడవైన ఓ కృష్ణా! దేవదేవులలో ఉత్తముడవైనవాడా! మన్మథునికి గురువువైనవాడా! నీకు శుభకరమైన మంగళం కలుగుగాక.
- విశేషం: ఇక్కడ శ్రీరాముని విష్ణువు యొక్క అవతారంగా భావించి, దేవకీ దేవి కుమారుడైన శ్రీకృష్ణునితో సమానంగా స్తుతిస్తున్నారు. ఆయన దేవతలందరికీ అధిపతి మరియు మన్మథునికి కూడా గురువు అని చెప్పడం ఆయన గొప్పతనాన్ని తెలియజేస్తుంది. "భవ్యమంగళం" అంటే శ్రేష్ఠమైన మంగళం కలగాలని కోరుకోవడం.

5. పుండరీకాక్షాయ పూర్ణచంద్రవదనాయ అండజవాహనాయ అతులమంగళం

- తాత్పర్యం: తామరపూవుల వంటి కన్నులు కలవాడా! నిండు చంద్రుని వంటి ముఖం కలవాడా! గరుత్మంతుని వాహనంగా కలవాడా! నీకు సాటిలేని శుభం కలుగుగాక.
- విశేషం: శ్రీరాముని కన్నులను తామరపువ్వులతో పోల్చడం ఆయన స్వచ్ఛతను మరియు అందాన్ని సూచిస్తుంది. ఆయన ముఖం పున్నమి చంద్రుని వలె ప్రకాశవంతంగా ఉంటుంది. గరుత్మంతుడు విష్ణువు యొక్క వాహనం కాబట్టి, ఇక్కడ శ్రీరాముని విష్ణు స్వరూపంగా భావిస్తున్నారు. "అతులమంగళం" అంటే సాటిలేని శుభాలు కలగాలని ప్రార్థించడం.

6. విమలరూపాయ వివిధవేదాంత వేద్యాయ సుముఖచిత్త కామితాయ శుభదమంగళం

- తాత్పర్యం: స్వచ్ఛమైన రూపం కలవాడా! వివిధ వేదాంతాల ద్వారా తెలుసుకోదగినవాడా! మంచి మనస్సు కలవారి కోరికలను తీర్చేవాడా! శుభాలను కలిగించే మంగళం నీకు కలుగుగాక.
- విశేషం: శ్రీరాముని యొక్క పవిత్రమైన రూపాన్ని ఇక్కడ వర్ణిస్తున్నారు. ఆయన వేదాంతాల యొక్క సారాంశమని, జ్ఞానులు ఆయనను తెలుసుకుంటారని చెబుతున్నారు. మంచి హృదయం కల భక్తుల కోరికలను ఆయన తప్పకుండా నెరవేరుస్తాడు. "శుభదమంగళం" అంటే శుభాలను ఇచ్చే మంగళం కలగాలని కోరుకోవడం.

7. రామదాసాయ మృదుల హృదయ కమలనివాసాయ స్వామి భద్రగిరివరాయ సర్వమంగళం

- తాత్పర్యం: రామదాసు యొక్క మృదువైన హృదయ కమలంలో నివసించేవాడా! భద్రాచలంలో కొలువై ఉన్న ఓ స్వామి! నీకు సర్వ మంగళం కలుగుగాక.
- విశేషం: ఈ చివరి చరణంలో భక్త రామదాసు యొక్క భక్తిని మరియు భద్రాచల క్షేత్రంలోని శ్రీరాముని యొక్క దివ్యత్వాన్ని కీర్తిస్తున్నారు. శ్రీరాముడు తన భక్తుల హృదయాలలో నివసిస్తాడని, భద్రాద్రి రాముడుగా ఆయన సర్వ శుభాలను ప్రసాదిస్తాడని తెలుపుతున్నారు. "సర్వమంగళం" అంటే అన్ని రకాల శుభాలు కలగాలని కోరుకోవడం.